

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల వారిచే సంభావించబడిన

శ్రీవైష్ణవ దర్మ విజ్ఞాన సర్వస్వము

స చి త్ర ము

పదమూడవ భాగము

సంపాదకుడు

విద్యా బాషిణి

ఉపన్యాసక రత్న - శివితా వికారిద

ధ స కు థ రం వ ర దా చా ర్యు లు

ప్రకాశకులు

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది గ్రంథమాల

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ పురము

గుంటూరు - 522 006

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కాముడి

పదమూడవ భాగము

మొదటి ముద్రణము

చేయి ప్రతులు

శ్రీముఖ - తేన్కమ్మ

మే 1993

రామానుజ శకము ౯౭౭

మూల్యము :-

పలుబదియైదు రూపాయలు

ముద్రణము :-

శ్రీనివాస ప్రింటింగ్ ప్రెస్

కొత్తపేట, గుంటూరు - 1.

[This book is published with financial assistance of
Tirumala Tirupati Devasthanams under this
Scheme Aid to publish religious books]

స మా లో చ న స మి తి

వ్యాకరణ విద్యా ప్రవీణ - భాషా ప్రవీణ
శ్రీమాన్ శ్రీభాష్యం అప్పలాచార్యులు, M. A
విశాఖపట్టణము

న్యాయవిద్యాప్రవీణ
డాక్టర్ : యస్. బి. రఘునాథాచార్యులు, M.A , Ph.D
సంస్కృత కావ్యాద్యులు - శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వ విద్యాలయము
తిరుపతి

శ్రీమాన్ చిలకపాటి విజయరాఘవాచార్యులు, M A , B.Ed.
లెక్కర , ఆంధ్రప్రదేశ్ రెసిడెన్షియల్ కాలేజీ
నాగార్జునసాగర్ - విజయపురి పోల్

డాక్టర్ : శ్రీపెరుంబూదూరు శ్రీరంగాచార్యులు, M A., Ph.D.
ప్రిన్సిపాల్ శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రభుత్వ ప్రాచ్యకళాశాల
చాలెమ్

కవికోశిల - విద్యరత్నవి - రావ్యకళానిధి
శ్రీమాన్ వేముగంటి నరసింహాచార్యులు
సాహిత్య వికాస మండలి అధ్యక్షులు
సిద్దిపేట

డాక్టరు . చించాపట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు, M A., Ph.D.
ఆంధ్రోపన్యాసకులు . ప్రభుత్వ ఆర్ట్స్ & సైన్స్ కళాశాల
ఆర్కూరు

మహాపాద్యాయ - ఉభయ వేదాంత శిరోమణి
ప్రొఫెసర్ మరియు శ్రీరంగాచార్యులు, M A., B.O L.

సంస్కృతోపన్యాసకులు
శ్రీ వేంకటేశ్వర వివేకవర్ధిని సంస్కృత కళాశాల
హైదరాబాదు

*

శివశాస్త్రిక శేషరి - ఉభయ వేదాంత విద్వాన్
ప్రొఫెసర్ సెల్లాన్ చక్రపర్తుల రఘునాథాచార్యులు, B.O.L.
వరంగల్

*

విద్యాప్రవీణ - భాషాప్రవీణ - ఉభయ వేదాంత శిరోమణి
ప్రొఫెసర్ కిడాంబి శ్రీనివాస రామానుజాచార్యులు, M.A.
రిపబ్లిక్ ప్రెస్సిపాత్ - వేద సంస్కృత కళాశాల
నెల్లూరు

*

పాహిత్యవిద్యాప్రవీణ
డాక్టర్ . తట్టా విజయ రాఘవాచార్యులు, M.A , Ph.D.
ఉపన్యాసకులు : విశిష్టాద్యైక విభాగము
రాష్ట్రీయ సంస్కృత విద్యాపీఠము
తిరుపతి

*

'సాహిత్య విద్యాప్రవీణ'
డాక్టర్ . సముద్రాల వేంకట రంగరామానుజాచార్యులు.
M A , Ph.D.
సంస్కృతోపన్యాసకులు ఆంధ్ర గీర్వాణ విద్యాపీఠము
కొవ్వూరు

ప్రముఖులు - ప్రశంసలు

తెలివర్ణ కందాడ గోపాలాచార్యులు

రాజమండ్రి

చిరంజీవి రామచంద్రాచార్యులు - 'శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది' 12 వ భాగమును తెప్పియింపగాదు. వారి భాగము సున్నది. త్వరలో తక్కిన 4 భాగములను శ్రీమన్నారాయణుడు పూర్తి చేయించి, లోకమునకు మీ శ్రీహస్తముల ద్వారా అందజేయవలెనని ప్రార్థించుచున్నాను.

తె. టి. యల్. సరసింహాచార్యులు

మునునూరు

శ్రీ రామానుజ కీర్తికౌముది వంద్రెండవ భాగ మందినది నేర్రోత్సవ పైవది. అమందానంద మందిరిని గ్రంథ సన్నిపథములుగాను - వర్ణాంగ సుందరముగా వలరానిది స్పష్టమై దీనిపై రామంతో శ్రమించి, మాద్యులుపై ముక్తి హస్తములతో పంచిపెట్టెడి - తిర మాళ్వర్యతిరిము గ్రంథాంతమున రిరయకల పరిచయము - అభయ తారకము. ఇంత చక్కని గ్రంథరాజమును పెలువరింపిన కీడు నా పితృతాపూర్వక ధన్యవాదములు.

డాక్టర్ : చించాపట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు

ఆర్మూరు

తమకు దయతో పంపించిన శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది వంద్రెండవ భాగమును పరికించి మహానందభరితుడ నైతిని ఇది శ్రీ వైష్ణవ ధర్మ విజ్ఞాన సర్వస్వము గదా! అందునను - విశేషించి శ్రీమద్రామానుజ యితి సార్వభౌములు ప్రసాదించిన నవ ము. వంటి నవ గ్రంథములలోని శ్రీవైష్ణవ సిద్ధాంత మహా విశేషములు, భాగవతాదర్శ మహోదయులైన పెద్దలు విశదీకరించి పొయింపిన దివ్య మధురోక్తుల రూపమున దయామృత భారలై, ఇందు ప్రవహించుచున్నవి. లోకోపకార ఎరాయలు లగు సంపాదక మహోదయుల పటుకర దీక్ష, నిర్విరామ కృషి ఫలితముగ, ముముక్షు జన హృదయాలంద సంధాయక మగు 'శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది' - షోడశ కలా శోభితమై వెల్లివింయగలదని సంభావించుచున్నాడను.

ప్రతివాది భయంకర వేదాంతాచార్యులు

హైదరాబాదు

‘శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ’ - ఒక బ్రహ్మాంశమైన ఆస్తిక పారస్వత శ్రీపైష్ఠవ ధర్మ విజ్ఞాన పర్యవ్య గ్రంథముల ఈ గ్రంథముల సంపాదకులు శ్రీ రామానుజ ప్రభావమును గూర్చియు, శ్రీ వైష్ణవ మత పై శిష్ట్యమును గూర్చియు 16 సంపుటలు 16 సుపాకర జ్యోతుల వలె వెలిగింపవలె నని సంకల్పించి ముగ్గురు జగన్నిర్యాక శివ దశదైన ఆ నవ్యాంకశ్యామి - శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ పంచావక మూళములకు సంపూర్ణములారోగ్యముల నొసగి, వారు సంకల్పించిన ఈ మూల సంకల్పమును సఫలీకృత మొనరింపవలెనని మూలభావం.

డాక్టరు శ్రీరంగాచార్యులు, M.A., Ph.D. శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రభుత్వ ప్రాచ్య కళాశాల ద్రివిపాల్ పాలెమ్

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ ప్రతి సంపుటము - విచిత్ర విషయ రోధితమై అలరారుచున్నది ఎంతో ఉపయోగకారిగా నున్నది. విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత - సాహిత్యములకు శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ సంపుటములు శాశ్వత విజ్ఞాన పర్యవ్యములుగా నిండగలవు

A. V. DESIKACHARYA (Rajaguru)

MYSORE

(1)

నా శఙ్కరు శ్రీ గోపాలకృష్ణచార్యులు హోసపేట నుండి ఇక్కడికి వచ్చి, నావద్ద వారం రోజులుండినారు అతడు - ధర్మ శ్రద్ధ, కర్మ శ్రద్ధ కలవారు. ఇక్కడ నా వద్ద ఉన్న శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ పుస్తకాలను చూచి అతనికి చెప్పాడు. కోర్టుకు వెళుతున్నావ్ని, ఈ నెలలోనే వరకు చెంగుబాదులో గడిచి, స్వస్థానం చేరుకుంటాడు. శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ (Full Set) 12 భాగాల 16 కొండి ప్రాసిన అతని అర్రుకు V.P గా పంపగలరు

(2)

దేవరవారి శ్రీమంతుం చేరింది నా తమ్ముడు గోపాలకృష్ణుడు Senior Lower వని ఎక్కువ. వార్తకర్తం కూడా. నేను అతనికి జాబు వ్రాసినాను. విన్నవే వృత్తి రీత్యా రొంటాయికి వెళ్ళినాడట అక్కడ కూతురు కూడా ఉంది ఈ నేరా బడుకు స్వప్తానం చేరుతాడు. అతనికి మరల జాబు వ్రాస్తాను

నేను ఆ ప్రాంతం వచ్చినప్పుడు తప్పక దేవరవారిని సందర్శింపి, తమ ఆశ్రమంలో ఒక రోజుంటాను తమని ప్రతిష్ఠింప తేసిన తమ తండ్రిగారు - పూజ్యులు, ధన్యులు వారికి నా సమోవాకములు.

ఆ ప్రాంతంలో తమ వంటి చండిజులు, దీక్షుల వల్ల ఇంత కాలంగా రామా నుజు సిద్ధాంతం ప్రచారంలో ఉంది కొన్ని శతాబ్దాల క్రిందటి ద్రావిడ దేశం మంది ఆంధ్ర ప్రాంతంలోనూ, రాయలసీమ ప్రాంతంలోనూ మనవారు స్థిరపడి, 'రామా నుజార్య దివ్యాత్మా వర్ణతా మభివర్ణతాం' అన్నట్లు ప్రచారం చేసిరి నా రిందరి మనం కృతజ్ఞులము.

అక్కడ శ్రీవైష్ణవులకు వాడుక భాష తమిళం (రామని ఇంట్లో కూడా అదే.) చదువు, వ్రాత మాత్రం కన్నడం. తెలుగు తెలిసినవారు తక్కువ. నేను బిళ్ళారి ప్రాంతంవాడిని కాబట్టి, నాకు తెలుగు కొంత చూడిలో ఉంది. నాది - తిరుమల తాతాదారుల ఆశ్చర్యం

ఈ ప్రాంతంలో మనవారు పండితులు కొల్లగా ఉన్నారు. అంకా - కన్నడం, ఇంగ్లీషు. తెలుగు రాదు. ఈ ప్రాంతంలో నా దృష్టిలో - ఉత్తమ పండిత శ్రేణులు ఇద్దరు. ఒకరు Dr. N S. అనంత రంగాచార్యులు, తెంగుళూరు పీఠ - ప్రొఫెసర్ గా కన్నడంలో వ్రాసినారు. ఇంకొకరు - Dr K S నారాయణాచార్యులు (Prof in English, Karnataka university, Dharmawad) వీరు చిన్నప్పుడు పేదాధ్యాయనం చేసి, సంస్కృతంలో మంచి పాండిత్యం సంపాదించినవారు. అహోబిల యశోవర్ధనుల వద్ద శ్రీభాష్యాది గ్రంథ కాలక్షేపం చేసినవారు. వీరు - 'పేద శంసకృతి : తిరుమల' అని 10 vols. గ్రంథాలను వ్రాసినారు. శ్రీమద్రామాయణ ప్రవచన దుర్గ

.లు, మంచి పత్రిక అంగ్లంలో - 'తత్త్వ మసి' 'నేతి నేతి' - Braso Concept of Visistadwaita - Ramanuja's philosophy vindicated' - వ్రాసినారు. 'తత్త్వ మసిలో' - అద్వైత ద్వైతాలలోని విశిష్టతను చూపెట్టినారు. వీరు నా 'పేసా' కులు. వీరలకు తెలుగు వచ్చియింటే, రామానుజ కీర్తి కౌముదీకి వ్యాసాలను వ్రాయు పని చెప్ప వచ్చుగావుండెను

శ్రీమాన్ కుంటిపెద్ది శేషశర్మ గారు తెలుగువారు వారుచూడ నాకు ఏరపరి ఏమలు. పెంకుపాడు - శ్రీనైష్ఠవ వత్రికా ప్రతిష్ఠావకులు శ్రీ మర్రిరుతుల వీరరాఘవా రాధ్యులుగారు గుంటూరులో స్వయంగా వేదాంత ముద్రాక్షరశాలను స్థాపించి, శ్రీభాష్యాది సంప్రదాయ గ్రంథాలు ప్రచురించినారు కిందాడ శేషాచార్యులుగారు. పేరువంటి మహామూల్యాలు ఎందరో! అందరి! కమన్సులు.

కామ ఈ ప్రాంతం వేంచేయండి. 'పెరియ పెరుమాళ్', తిరునారాయణ పురం, శ్రీరంగ పట్టణం మున్నగు శ్రేణులను పేరించవచ్చు పకుటుంబంగా వేంచేయవలె వని దాసుని విజ్ఞాపనా పూర్వక ఆహ్వానము.

P. కృష్ణమాచార్యులు

బృందావనము

తెలివారు కృప చేసిన శ్రీమణి పత్రమును శిరిసావహించితిని. చాలా ఘోరమైనది మారినదియును ఆమూలమూలము పరిశీలించితిని. చాలా ఆనంద మైనది శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ ప్రకాశన వ్యాజ్యంలో - తదృష్టల ముఖ కమల ములకు ప్రకాశమును పెరిగించుచున్న దేవరవారికి ప్రవన్న జన సమదాయము లాభాధిక్యత ము, కృతార్థతను తెలుపవలసియుండుంది దేవరవారు - సంప్రదాయా విమర్శికి చేస్తూన్న ఈ కృత్యము - అపారాధము, లోకోత్తరమున్ను

పత్రికలు - ప్రశంసలు

శ్రీ సాధన పత్రిక

అనంతపురము

జాతి కుల లింగ వయో భేదము లేకుండ, సర్వ మానవులకు మోక్ష పాదక
ప్రసాద మహా మంత్రమును - తనకు నిరయమైనా లోక జేమమునకు వెదకల్లిన
సహజమనీషి శ్రీమద్రామానుజులు

ఈ విశాల కాల ప్రమాహములో ఎందరో పుట్టి గిట్టినవారు "వా రేరి సిరి
మాట గట్టుకొని పోవంతాతిరే ! యుద్విపై పేరైనన్ గలదే ?" కాని, లోకోప
కారానికి జీవితమును వెచ్చచ్చెట్టిన సుహృదులు కీర్తికాయలై, అచంద్రార్కము
విరాజిల్లుచుందురు.

శ్రీమద్రామానుజులు సమకాలినులనే గాక, భవిష్యకాల, వారికిని భవ బంధ
సమ్మలనకు, దివ్య వైకుంఠ ప్రాప్తికి రావలసిన బాట వేసి, కుసుమ పేళలము తేసి,
తమ కీర్తి చంద్రికలను కలకాలము ప్రకాశింపజేయుటకు నవ నిధుల వంటి నవ
గ్రంథములను లోకానికి ప్రకాశింపజేసిన వుణ్య పురుషులు.

అది ఒక యెత్తు, ఆ గ్రంథములలోని సారమును సువర్ణమయ భోదక
సంపుటములలో నింపి, నేటి పాఠశాలకపరుల ఎందరియ నంకిల్పించిన శ్రీ భవకు
భరం వరిదాచాడుల వారి సంకల్ప ప్రయత్నములు మరి మొత్త యెత్తు

శ్రీమద్రామానుజ కీర్తి చంద్రికలను చంద్ర తళల వలె 16 భాగములుగా
సంకరించుటకు చేయు ప్రయత్నములు ప్రశంసనీయములు.

ఈ 12 వ సంపుటమున గద్య క్రియలు యథా తత మందించుటయేగాక,
వానిలోని భావ గాంభీర్యమును పేరుమోసిని చండిత ప్రకాంధులతో వెలువరింప
జేసినారు. ఈ గ్రంథమాలా సంపాదకులు అంతియ గాక, వారు స్వయముగ సులలిత

భాషలో అస్థిక నాస్థిక దర్శనముల స్వరూప వ్యభాషములను విశదీకరించినాడు. రామానుజుని పవ రత్నహారమని, రామానుజుని ప్రళయసావరమైన పూర్వల పద్యములను పొందుపరచినారు. 'రామానుజులు - వర్ణాశ్రమ ధర్మములు' అన్న శీర్షికలో గీతా ప్రతిపాదిత ధర్మములనే గాక, అనేక విశేషములను పొందుపరచినాడు.

ఈ రచయితల పుట్టు పూర్వోత్తరాదు, వారి వారి వృత్తి ప్రవృత్తులు, పద్యా వివేకములు, రచనా కుశలతలను గూడ గ్రంథాంతమున వారి వారి పోటోలతోబాటు ప్రదర్శించి, రచయితలు పరస్పర పరిచితి గలిగించుకొనుటకు కవళాశము గల్గించినారు.

క్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు మిగిలిన సంపుటములనుగూడ వెలువరించి, రామానుజుల యశఃకాకమ నుప్రతిష్ఠిత మొనర్తురు గాక¹

శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ స్తోత్ర మణిమాల

(అ ను బ ం ధ ము)

-: ఇందులో :-

- 1 అంజలి
2. శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ సుప్రభాతము
- 3 శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ ప్రవత్తి
4. శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ స్తవము
5. శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ కరాలంక స్తోత్రము
6. శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ హృదయము
7. శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ అష్టోత్తర శతనామ స్తోత్రము
- 8 శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ మంగళా కావ్యము

1. అంజలి

“ ఊరాంభోనిని రత్న మండప మహా సౌవర్ణ పీఠోన్నతం
 వామాంక స్థితయా ప్రసన్న వదన శ్రీకాంత యాలింగితమ్
 దోర్దండాంశిత శంఖ పంకజ గదా చక్రైరుదార శ్రీయం
 త్వా మిత్రం కలయామి జన్మ విబుధం లక్ష్మీశ నారాయణమ్. ”

పాల సముద్రములో - రత్నములచే ఆలంకృతమైన మండపమున, దింజారు
 పుసు మగు పీఠమునందు - ఎడమ వైపున ప్రసన్న వదనముతో గల లక్ష్మీదేవితో
 ఆలంకితుడై నడియు, నాలుగు కరములందు - శంఖ, చక్ర, గదా, వద్దములను
 ధరించునట్టియు, నృసింహ మూలరూపమున లక్ష్మీనారాయణస్వామిని గురించి
 నమస్కరించుచున్నాను

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామి

2. శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ సుప్రభాతము

“కాసల్యా సుప్రభారామ ! పూర్వా సంధ్యా ప్రవర్తతే
ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల ! కర్తవ్యం చైవ మాహ్నికమ్.”

ఉత్తిష్ఠాఽతేవలోకేశ ! ఉత్తిష్ఠ కరుణోదధే !
ఉత్తిష్ఠ విశ్వక్షేమాయ, లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

నకల లోకములకు నాయకుడవు - కరుణా రసమునకు నముద్రుడవు నై
లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! ప్రపంచమునకు పేలు గూర్పులకు లెమ్ము.

హే శ్రీ ర్జగ జ్జనని ! మంగడేవతేఽమ్మ
క్షీరాంబురా శ్శుదర పుణ్య ఫలావతారే !
నారాయణాపరిమితోజ్జ్వల భాగ్యహేతో !
కారుణ్యవేశ్మ హృదయే ! తవ సుప్రభాతమ్.

లోకములకు తల్లివి. మంగళములకు అధిదేవతవు. పాల కదలి వున్నవ
నంటవు. నారాయణుని అవరూప భాగ్యమునకు కారణమౌతురాలవు. కరుణ
వారివు. అమ్మా ! లక్ష్మీదేవీ ! నీకు సుప్రభాతము.

దుష్ట ధ్వంస ప్రణత జన సంత్రాణ దక్షిణేఽవ్యమోఘా
త్సంకల్పా త్సాస్త్వ త్సహచరణ బాంధవ్య హృద్యార్పణాదై
భక్తా నానందయితు మనశ్చ స్త్రీలయా లబ్ధ జన్మన్
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! అమృతమైన (ఏ) సంకల్పముచేతనే దు.
సంకరించుచుందును, శిష్టలఁ బ్రోచుచుందును నమర్థుడవైనను, కోటి
గుణ - సంబంధము చేసికొనుట - పరము లిచ్చుట మొదలగు కార్యముల

ఓత్తలను వంకోవపెట్టుటకు ప్వేచ్చతో (వలు) అన్యముల నొందుచుండెదవు. అట్టి
చ స్యామివైన నీకు ముద్రభాతము.

ధర్మత్రాణ ప్రవణ మనసా భర్తరీచ్ఛాయసారాత్
నానాప్రాణి వ్యవతరితి సత్యంబ తత్త త్తనూభృత్
ప్రాదు ర్భూత్వా సహసరసముం త్యస్య చేష్టా శృరీరి
హ్వాగో విధే వ్యపి చ కమలేమ్బూసి తే సుప్రభాతమ్.

అమ్మ ! లక్ష్మీదేవీ ! నాదుడైన నారాయణుడు ధర్మ వంరక్షణార్థమై అన
న్యములను సారముగా అనేక ప్రాణులం దవతరించుచుండ, నీవును ఆ యా దేహము
లను ధరించుచు, తోడనే యవతరించి, నారాయణుని చర్యలను అవరాధవంతులైన
దేవసులయందు పైతము - వాక్యలకై రన వివక్షములుగాఁ జేయుచున్నదానివు.
అమక, మాకు కల్గివి. నీకు ముద్రభాతము.

రమ్యవాకావృత్తి వివశీభూత వేదోద్ధి ధీర్వా
క్షౌప్ర శ్రీమద్భువనపతివపు శ్చాలినే కల్పకాలే
చ్ఛన్దోదాన ప్రముదితవిధి స్తోత్రక పీఠియేఽలం
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్

సర్వేశ్వరుడ వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామి ఉష్ణ దానవుడు అవహరించి
అనే అరాధనములైన వేదముల నుద్ధరింపవలెనన్న తలంపుతో శ్రీమంకరైసి
సిద్ధిమూర్తియొక్క తమవునుఁ దాల్చినవాడవు. రాక్షసుని వంహరించి, వేదము
లను చెప్పి యాయుగా వంశవముతో బ్రహ్మదేవుడు చేసిన స్తోత్రమునకు శ్రీతిఁ
బొందినవాడవు అట్టి నీకు ముద్రభాతము.

సీయామా వ్యుత్సుకసురారాతి నిర్మళ్యమానా
బ్ధిస్త ర్భజ స్మధన కుధరోద్ధారి కూర్మస్వరూప !
రథో మోహోమరపతిసుధా ప్రాపణ శ్లాఘ్యకీర్తే !
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

అమృతమును పొందగోరిన దేవ దానవులచే మధింపఁబడు సముద్రమండ్రి
 సముద్రగురుండెడి నుండర వర్షతమును మూపున దాల్చి, పైకెక్కుటకై, జూర్య
 బుఁదము దాల్చిననాడవు. రాక్షసులను వంచింది, దేవతలకు అమృతమును పంచి
 పెట్టటచే శ్లాఘింపఁబడిన కీర్తి గలవాడవై, వర్షేశ్వరుడవై యొప్పుదున్న లక్ష్మీ
 నారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతమ్.

తొణిమండ ల్యవస్థౌలి మహా ఘోరకార్య ప్రసక్త
 స్వర్ణాక్షౌఢ్య ప్రబల దనుజో న్నాథ హేలా విహరే)
 ధాత్రి ముస్తాంచితి రివ లస త్రోవిత్రరా ణ్మూర్తి ధన్వే)
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

భూ మండలము నసహరించుట యను ఘోర కార్యము నొనర్చిన హిర
 వ్యాక్షిడను నిలవంతుడైన రాక్షసుని నంహరించి, విలాసముగా విహరించుచున్న
 వాడవు. భూగోళ మనెడు కుంగ ముపైతో పొందఁబడిన కోర గల వరాహ స
 ర్పము దాల్చిన లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

ప్రహ్లాదాస్తే యది మధురిపు స్పర్శతో దర్శయాత్ర
 స్తంభే చేతి ప్రసభ మసురో త్తాడిత స్తంభ గర్భాత్
 సద్యో భూత్వా నృహరి వపుషా సంహరం స్తం సురారిం
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

ప్రహ్లాదా ! విష్ణువు అంతటను ఉండెనేని, ఈ స్తంభమున జూపుమని రాక్షసు
 డైన హిరణ్యకశిపునిచే పరిహాసముగా తన్నఁబడిన స్తంభము నుండి వెంటనే
 స్పృహింప రూపముతో వెలువడి, ఆ హిరణ్యకశిపుని నంహరించిన వర్షేశ్వరుడ
 వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

యజ్ఞాగారే త్రివదమితకాం త్కౌం బలిం యాచయిత్వా
 దిక్షు స్సీత్యా త్రిభి రథ పదై త్త్రిన్ సమాక్రమ్య లోకాన్
 శక్రాం తం కపట పటయే ప్రావతాయాహి లోకం
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

బలిచక్రవర్తిని మూఁ డడుగుల నేల నడిగి, దిక్కులయం దంతటలు
వ్యాపించి, మూఁ డడుగులతో మూఁడు లోకముల నాక్రిమించి, ఇంద్ర శక్తువగు
బలిచక్రవర్తిని పాతాళమునకు ప్రాక్కుటనై, వామనవతారము ధరించి విరాడిల్లిన
నరేశ్వరుఁడ వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము

పాణిక్రీడ త్వరకు నిహత యుద్ర భూపాలజాత
ప్రౌఢ్య ద్రక్ష ప్రాద శృత పిశ్చిస్తామ సంతర్పణాయ
శ్రీమాన్ శ్రీమ ద్భృగుమని శ శాంకాస్వయ శ్రీ విధాత్రే
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

చేతిలో నాడుమందు గండ్రగొద్దలిచే ప్రేయసిని దుష్ట క్షత్రియ వమూహము
ఐంది బాణవాదులన్న రక్తపు మడుగులతో పిత్తితర్కణము తేసిన వరకురాముఁడనై,
శ్రీమంతైన తృగుమహాముని వంశమునకు వచ్చి తేజూర్చినవాఁడనై నవ్వరేశ్వరుఁడ
వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము

లంకాధీశా ద్యఖల ఖల రక్షుకుల కూరవీర్య
వ్యాఙ గ్రీష్మ ప్రశమవ పయోద ద్రఘూత్తంస రూప
లోకజ్ఞేమ త్తమ బహువిధాకారధారిన్ మహాశృన్
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

రావణుడు మున్నుగాఁ గల ఖణి లయిన నకల రాక్షస సంఘముల యొక్క
ధియంకిర వీర్య మనెడి వేండ్రము తణుటకు వారిదనైన శ్రీరామచంద్రుని
హింసము ధరించునవాఁడనై, వరమాత్మనై, నరేశ్వరుఁడనై న లక్ష్మీనారాయణ
స్వామి ! నీకు సుప్రభాతము

యస్య క్రీడా స్పహ యదుపతేః కేళిభి స్సంవిశిష్టాః
నానా స్యనైః రివ తనుభృతాం తస్యతే భాపుకాని
తాదృక్ సంకర్షణ తనుభృతే లోక కళ్యాణహేతోః
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్

ఏ జలరాముని యొక్క క్రిడలు శ్రీకృష్ణుని క్రిడలతోఁ గూడినవై అన్నము లతో గూడిన జలములవలె ప్రాణధారులకు డేమము గల్గించుచున్నవో, లోక కల్యాణమునకై అట్టి జలరామ రూపమును ధరించినట్టి వర్వేశ్వరుడ వగు శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! నీకు సుప్రభాతము.

శ్రీమద్గోవర్ధనగిరివరోధార గోపాలీశరాస
క్రీడా కంసాదికవధవిధా రంజితాశేషలోక
నక్షత్రేశాన్వయ జలధిరా ట్పుండ్రముః కృష్ణమూర్తే !
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

శ్రీమంకపై న గోవర్ధన పర్వత మెత్తుట, గోవికలతో క్రిడలు నటపుట, కంసుడు మొదలగు దుష్ట రాక్షసులను సంహరించుట మున్నగు మనకార్యములనే లోకమును నంతుష్టి పఱచినవాడవు - చంద్రవంశ మనెడు ఊర నముద్రమునకు ఏంద్రునివంటి శ్రీకృష్ణరూపము ధరించినవాడవు - వర్వేశ్వరుడ వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! నీకు సుప్రభాతము

తుచ్చష్టేచ్ఛ ప్రచయక బృహా త్కంటకానోకహః
సన్యోచ్చేదం జగతి విరచ య్యాసిధారాం గృహీత్వా
ధిర్మా మర్త్యద్రుమ వన సముత్పాది కల్కాశ్మనే తే
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్

కత్తిని చేపట్టి పాపాత్ములై న ష్టేచ్ఛ వమూహము లనెడు పెద్ద ముక్కచెట్ల రాక్షసఁ గూడిన వన వమూహమును చేదించి, లోకములో ఏర్ప మనెడు కల్ప వృక్ష వనమును నెలకొల్పువట్టి కల్కి రూపమును ధరించిన వర్వేశ్వరుడవగు లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! నీకు సుప్రభాతము.

నిత్యై ర్ముక్తైః శరమ గగనే ఊరసిన్ధా పున పై
రేవై శ్చాఘో హృదయ కమలే యోగిభి ర్జ్ఞాన తృగ్భిః
లర్యామూర్తా విహ సహ నరై శ్చాపి లై శ్చేవ్య సమ్యక్
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

పరమ పదమునందు విక్రమచేతను, ముక్తలచేతను, సాలకదలియందు ఆ నిర్విముక్తల చేతను (కదమ) దేవతలచేతను, పృథవి పద్మమునందు యోగుల చెతను, జ్ఞానపతీవులచేతను ఈ యర్పామింబమునందు మానవులతోటి ఆ యందర చేతను చక్కగ వేవింపదగిన నా స్వామివైన లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

అమ్నాయా నే మృదు వటదళే మానిప్యా ద్వారిజాతే
లక్ష్మీకుంగ సనగిరితలే పాతభు గ్వర్విభోగే
శ్రీవైకుంఠే కలశ జలధా నిత్య సంసక్త హర్షిన్
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్

వేదాంకమునందును, మృదువైన మట్టియాకునందును, యోగుల స్పృహయ కమలములందును, లక్ష్మీదేవియొక్క ఉన్నతములైన ప్రసంగర్వకములయందును, అదిశేషుని శరీరమునందును, శ్రీవైకుంఠమునందును, పీఠసముద్రమునందును సంపత్తరము వసించి పంకపించి వర్షేశ్వరా ! శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

ప్రచాతః పుల్లాంబజ వన వనీ పుష్పసౌగంధ్య భారం
బ్రహ్మ ద్భారా దివ మరుదయం మండి మాయాతి భోగ్యమ్
రణ్య త్కాంతా కర చలిత స త్రాళవృంతానిలా భో
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్

ఉషాకాలమునందు వికసించిన కమల వనములయొక్కయు, వనమునందు గల పుష్పములయొక్కయు, అపరిమితమైన పరిమళమును వహించుచు, ఆ పరిమళముయొక్క భారమువలననే యనునట్లు - వనమందు అనురక్తులైన నట్టియు ముతలి - చేరిలో వీచునుండెడి పేలైన వివనకర్ర నుండి వెలువడు గాలివలె మనోహరముగ, మెల్లగ వీచుచున్నాడు, వర్షేశ్వరుడ వగు లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

పూజ్ఞీ శ్రీమ త్యుదయగిరిరా జ్ఞాద్ధి పంధ్యశ్యమానే
 నష్ట స్సద్యో జగతి తిమసాం సంఘయః శ్వాపి లిల్లే
 శ్న త్కారుశ్చే సతి తనుభృతీ వాఖలాపత్రిశః
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

కనువు దాల్చినవారియందు వీ కాటణ్యము గలుగుచుండగా - అపదల
 సమూహము లన్నియు పటానంచలై నట్లు, శ్రీ నహితుడైన మూర్ఖుడు ఉదయగిరి
 యందు కనిపించ, జగమునందలి వట్టమైన చీకటి వెంటనే నశించి, యెద్దుటకో
 య మండినది సర్వేశ్వరుడైనవగు లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! వీకు సుప్రభాతము

వర్ణిబ్రహ్మధ్వయన నినదాః పత్రి కోలాహల శ్చ
 ప్రొచ్చై ర్ధధో మథన నినదా శ్చాసి సంభూయ భూయః
 ఆశాంతేషు ప్రతివిదధి తే స్పర్ధమానా స్యమీకం
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

బ్రహ్మరాదులు ఉచ్చైస్వరముతోఁ జేయు వేదాధ్యయనపు ధ్వనులు, పటల
 చలకలారావములు, వనితల పెరుగుచుండు మ్రోతలు కలిపికొని వీటి పడుచు,
 దిగంతములలో కగవు నాడుకొనుచున్నవి (కనుఁ తెల్లవారినది) లక్ష్మీనారాయణ
 స్వామీ ! వీకు సుప్రభాతము

ప్రాచీన్మాత్రే రుదయత రవిః పద్మినీ కంధరాయాం
 తాతః మాంగల్యక మివ సిధి వ్యస్వరో భద్రపీఠాః
 విశ్వం విశ్వేన చ కలభృతం బాన్దవానాం ఖగానాం
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

పెండ్లికొడుకు పద్మినీ కన్యయొక్క మెడయందు మంగళమాత్రములు కట్టబడి
 కొరకగాను పెండ్లిఁ బనుండి లేచు రీతి, మూర్ఖుడు కమలినయొక్క కంఠమునందు
 మంగళమాత్రమును కట్టుటకుగాను ఉదయగిరి నుండి ఉదయించుచున్నాడు ఇంపు
 పుల అనంద సుందర ధ్వనులతోఁ గూడన పెండ్లి యిల్లువలె, ప్రవేశము పక్షి
 తల్లజముల హారతములచేత విండినది, లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! వీకు సుప్రభాతము.

శ్రీమాన్ భక్తపీయ నరహరే ! శ్రీహరే ! శేషశాయిన్ !
 కంసధ్వంసిన్ ! కమలనయనాననన్త ! శౌరే ! మురారే !
 ఇష్టం కీరా మధుర మధురం పంజరే ఘాచ్చరంతి
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! సుప్రభాతమ్.

లక్ష్మీపల్లభా ! భక్తవత్సరా ! నృసింహా ! శ్రీహరి ! శేషశయనా ! కంస
 సంహారకా ! కమల నయనా ! అనంతా ! శౌరీ ! మురారి ! అని పంజరములలోఁ
 గల చిలుకలు మిగుల మధురముగాఁ బిలుచుచున్నవి. లక్ష్మీనారాయణస్వామీ !
 నీకు సుప్రభాతము.

శ్రీమ స్త్రీతాంబర మధురిహా ! దేవ ! శారుణ్యసింధో !
 విష్ణో ! జిష్ణో రమణ ! భగవన్ ! వాసుదేవాఽఖలేశ !
 స్వామిన్ ! దామోదర ! గిరిధర ! శ్రీపతే ! భక్తబంధో !
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

శ్రీయుక్తమైన పద్యవి పలువగలవాడా ! లోకపీఠాకరుడైన మధుదానవుని
 విందిచినవాడా ! దేవా ! కృపాసాగరా ! విశ్వమం దంతటను విండియుండువాడా !
 ఓంబ్రా ! జ్ఞానిము, శక్తి, బలము, విశ్వరక్తము, వీర్యము, శేషస్సు అనఁబడు
 ఎల్లవైశ్వర్య నంద త్రిగలవాడా ! వాసుదేవా ! నర్వేశ్వరా ! స్వామీ ! దామోదర !
 ఆతివృష్టివాదనండి ఆశ్రయలనుఁ గాచునివి త్తము కొండ నెత్తినవాడా ! శ్రీపల్లభా !
 భక్తభాంసరా ! లక్ష్మీనారాయణస్వామీ ! నీకు సుప్రభాతము

తప్ప భర్త ర్నఖముఖ పరీలేఖనై రాహసంత్యా
 హృద్య త్నన్వయ వదన శశభృ న్నందనీవ త్తటాశీ
 సు శ్రీః ఘల్లా దినకర కర స్పర్శనైః పద్మినీంధే
 లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

నరస్సునందలి పద్మము మార్కటిరణములు సోకగా - వికసించినదై, పదక
 యందు భక్తయొక్క గోటి కొనల గీరుడుల (చక్కిరిగింతల) చేత పకపక నగు

ఓండు ప్రేమించిన కన్వియెక్టు - చంద్రవీరిమునుండి ముఖమండలములవలె మంచి
రాంతి కలిగి వెలుగుచున్నది. లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

సర్వే దేవా స్ఫురపతివనా త్పరిజాతాని భక్త్యా
సప్రర్షితా గగన సరితో పరిజాతాని చాపి
త్వత్పదార్చా విధిక్యతే సంప్రసన్నా గృహీత్వా
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

దేవత లందఱును - దేవేంద్రుని నందన వనమునుండి పారిజాతములు
గైచి, నీ పాదములను భక్తితో పూజించుటకు పద్దముగా మన్నారు. లక్ష్మీనారా
యణస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

జాతీ మల్లీ కమల తులసీ ముఖ్యపుష్పైః కరందాన్
వీరేందు శ్రీ సుహిత సలిలం స్పర్శకుంభాం శ్చ ధృత్వా
సంతి ద్వాతే విహిత విధయో నైష్ఠవాః పూజితం త్వాం
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

శ్రీనైష్ఠవులు అహ్నికములను వెరవేర్చి, జాతీపూలు - మల్లెపూలు, తుల
దళములు నింపిన ఐక్తిలను, వీరికళాయలు - వచ్చకర్పూరము మున్నగు సుగంధ
ద్రవ్యములుతోఁగూడిన నీరములు గల బంగారు కలశములను ధరించి, విన్ను
పూజించు నిమిత్తము వారిని నిలదీయున్నారు. సర్వేశ్వరుఁడవగు లక్ష్మీనారాయణ
స్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

తాసారాంతే కమల వనితే నోదయం లోకబంధోః
ద్వారప్రాంతే బహుజనతతి ర్దర్శనం తే ప్రభాతే
కాంక్ష్యం తాస్తే కమల విమలై ర్దర్శనై స్తోషయేనాం
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

వేరువ జామున సరస్సులో కమలముల సమాహము సూర్యోదయమున
కాచాటనుడునట్లు, దేవాలయ ద్వారమున అనంతమైన జన సమాహము నీ దర్శ

నారదమై వేచియున్నది. కమలములవలె ప్రవన్నముకైన చల్లవి చూపులను |
రింపఁజేసి, ఈ జన సంకతిని సంకసంకఁజేయును. సర్వేశ్వరుఁడవగు లక్ష్మీన
యజస్వామి ! నీకు సుప్రభాతము.

నిద్రా నా స్తీశ్వర ! తవ సదా యద్యపి స్వాపభాజ
త్వ య్యుత్పాతం జనయతి వపు ధ్ధారిణాం భూతజాతమ్
జాగ్ర ద్యోఽస్వపన మనుభృ త్చర్యజే త ద్విధత్సే
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

సర్వేశ్వరా ! లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! ఆహ్రింపంగా - నీ కెప్పుడును :
లయే లేదు. నీవు నిశురించితివేని, భూత సముహము దేహదారులకు నాశ
గల్గిండును. కనుక, చేతనుల క్షేమము కొఱకు మేఱకొనియున్నవారవై, యె
నిద్రతో మాత్రమే తృప్తిఁబెందుచున్నావు. దానిని కూడ ఇక పదలుము
సుప్రభాతము.

త్యక్త్వా తల్పం పరమ కృతయా భద్రపీఠే నివర్ణః
పూజాం సర్వాం ప్రియమతికృతాం దేవలక్ష్మ్యై గృహీత
భక్తా నేతా నఖిల భువనా న్య ప్యహో చాలయ శ్రీ
లక్ష్మీనారాయణ భగవతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

సర్వేశ్వరా ! లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! పదకను వీడి, పరమ కరుణతో :
దేవ సహితుడవై, భద్రపీఠముం దాసీనుడవై, భక్తి భావముతో మే మొనరి
పూజలను స్వీకరించి, ఈ దాసులను, నశల లోకములను సంరక్షింపుము !
సుప్రభాతము

ఆర్య శ్రీమ ద్ధనకుధర రామానుజాత్మ ప్రతిష్ఠ !
శ త్పుత్ర శ్రీ పరిదగురుపర్యాప్త శైంకర్య తుష్ట !
శ్రీ విక్రాల ప్రణత కుల శేషార్యసూక్త స్తుతీష్ఠ !
లక్ష్మీనారాయణ పురపతే ! నాథ ! తే సుప్రభాతమ్.

పూజ్యులైన శ్రీమాన్ ధవళధరం రామానుజాచార్యులవారిచే ప్రతిష్ఠింపబడిన వాడవు - వారి తవయుడైన వరదాచార్యులవారిచే పొందబడిన తైలకర్యము లచే సంరక్షించువాడవు - ప్రళయమైన శ్రీ విక్రాల వంశోద్భవుడగు శేషాచార్యుఁ డానర్చిన స్తోత్రములందు క్రితి గలవాడవై వెలసిన వర్ణేశ్వరా ! నీకు ముద్రణ తము

3. శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ ప్రపత్తి

విశ్వస్య మాతర ముపేయతమాం శరణ్య
ముద్వేల యంతు కరణేఽ ప్యమిత యమాభ్యాం
ఇష్టాధికాభ్యుదయ దానపరాం చ లక్ష్మీం
నారాయణస్య మహిమ్నీం శరణం ప్రపద్యే.

లోకమునకు తల్లి కనుక, మితి లేని అవదారములు జేసినను, ఆపరిమితమైన ఓర్పు కలదియు - రక్షణ సమర్థురాలు గనుక, తప్పక ఆశ్రయింపఁ దగినదియు - కోర్కెలను మించిన అభ్యుదయముల నిచ్చునదియు - నారాయణ విఘ్నపుడేవియునైన లక్ష్మీదేవిని నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

సద్యో జగత్త్రితయమాన మహా ప్రవీణో
శ్రుత్యంత వర్ణిత లస న్మహిమ ప్రశంసా
యోగీంద్ర హృత్కముల సన్నిహితౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

సద్యస్కాలమున మూడు లోకములను కొలుచుకొందు కడు సమర్థములును, వేదాంతములలో వర్ణింపఁబడిన విధమున గొప్ప వ్రణావము కలిగి ప్రళయమైనవియు, యోగివర్కుల హృదయ వద్యముల యందు ఉండబడినవియునైన లక్ష్మీ నారాయణస్వామివారి పాదములను నేను శరణుజొచ్చుచున్నాను.

పుష్పప్రసక్త సవకల్పక పల్ల సశ్రీ
సర్వస్య హృస్త్వదీను మంజు సౌకుమార్యా
మస్పర్శ సౌరభ శాంబరహౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

అష్టములతోఁ గూడుకొనిన కల్పవృక్షముల ప్రోత్సహింపఁకొనికొని కాంతి
సర్వస్వమును మించిన మనుషు, అంబము, మెత్తఁదనము కలవియు - నుత్తరమైన
స్పర్శముచేతను-పద్మములను మించినవియునైన లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదము
లను నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను

సమేంద్రదముఖ్య సురరాజ కిరీట రత్న
కోది శ్చటా జయి సఖాంశు శుభాంగురీకౌ
వస్త్రవీరేశ్వర రుచిఘ్న రుచౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

ప్రణమిలెడు ఇంద్రుడు మున్నుగాఁ గల సురరాజుల కిరీటములలోని రత్న
రాంతివంజములను మించిన గోళ్ళ కాంతులు గలిగి, అందములైన వస్త్రపు కలవియు,
రూప వస్తువులనుఁ జూచుటకు అనర్హి గల్గింపవి లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదము
లను శరణుజొచ్చుచున్నాను

ఆచుంబితౌ తనయ వశ్యులయా తు గోవ్యా
సంవాహితౌ ప్రణయతో మృదు భీష్మపుత్రా
ధర్మ్యాఽర్చితౌ వధ యుధిష్ఠిరత శ్చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

యశోదతత పుత్రవాత్సల్యముతో మధుపెట్టుకొనఁబడినవియు, రుక్మిణీదీవిచేరి
ప్రేమతో మెల్లగా నొత్తఁబడినవియు, తడువరి ధర్మరాజుచేత భక్తితో పూజింపఁ
బడినవియునైన లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదములను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

కైశేయికా తను భువా హ్యభిషేక భాగ్యాం
సా కేతపాలయితృకౌ నిజవాదుకాభ్యాం
విశ్వంభరా సముదయ ప్రభవౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

భరతునిచే పట్టాభిషిక్తములైన తమ పాదుకలచేత కోనలదేశమును పొందింపఁ
జేసినవియు, నమస్తమును గ్రహించునట్టి టిమి పట్టువునకు రారణములైనవియు
నైన లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదములను నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను

దీవ్య స్వఖాంశుత లప ద్రుచిభి స్త్రీవేశీ
సంభేద విభ్రమకరా మలనాశశౌండా
తాపాపనోదన మహా ప్రథితౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

మరిలను (పాపములను, ఒంటి ముఱికిని) వీరనాడుటయందు నమిర్తములు,
రామములను (ఎండ వేండ్రమును, అధ్యాత్మిక - ఆదినౌతిక - ఆధిదైవికము లనెడు
తాపత్రయమును) నశింపఁజేయుటలో మిక్కిలి పేరు వడసినవియునైన వెణుగుచుండు
(తెల్లని) నఖ [గోళ్ళ] కాంతుల చేతను (ఎఱ్ఱని) అరకాళ్ళ కాంతులచేతను,
(నల్లని) మీఁగాళ్ళ కాంతులచేతను తెల్లని, ఎఱ్ఱని, నల్లనివైన గంగా నరవృత్తి
యనున నడుల టిమి యనెడు శ్రాంతిని గల్గించుచుండు లక్ష్మీనారాయణస్వామి
వారి పాదములను నేను శరణుజొచ్చుచున్నాను.

చత్రామరద్రుమ సుదర్శన పాంచజన్య
వీరయాష కుంధముఖ మంగళ రేఖకాభిః
పూర్ణోజ్జ్వల త్వదతలా లలితౌ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

చక్రము, కల్పవృక్షము, చక్రము, శంఖము, అమృత కలశము మున్నుగాఁ
గల వానియొక్క ఈభరతులైన రేఖలతో విండిన, మందరములైన అఱకాళ్ళు
గల లక్ష్మీనారాయణస్వామి వారి పాదములను నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను

ఆత్మైకయోగ్య బహుసుందర దివ్యరత్న
మంజీర మంజిమథరం పరివర్ణయంతే
అత్యంత సుందర సుగంధ చూచో చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

తమకే (ఆ పాదములకే) తగినవనియు, మిగుల సుందరములైన దీవ్య
రత్నములు కలవియునైన అందెల అందమును మిక్కిలి పెంచుచున్నవియు, కడు
మనోహరములు - సౌరభము కలవియునైన లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదములను
నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

ఆధ్యాయతా మథయచౌ యమతోఽన్యశంకం
సాధారణే సుర సుచార్యధిదైవతే చ
దృష్టో రత్నప్రద విశేష రుచీ చ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే.

తమను (పాదములను) ద్యావించువారికి నందియము లేకుండ, యముని
సుండి కూడ అభయము నొనంగునవియు, దేవతలకును - దానవులకును దైవి
మైనవియు, చూపులకు తనివి తీరని విశేషమైన సౌందర్య కోశ కలవియు నగు
లక్ష్మీనారాయణస్వామివారి పాదములను నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

4. శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్తవము

కన త్కనక చార్వంగీ మహా నీలాభ విగ్రహా
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే లోకరత్నా ధురంధరా.

పెనుగు పెట్టిగా విగ విగ పెనుయచున్న బంగారువంటి అందమైన అప
యవసులు, ఇంద్రసిలములవంటి కాంతి గల శరీరము గలవాడను, అగద్రక్షణ దీప్తి
తులు నయిన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

ఉత్సుల్లోత్సుల్ల స్రతాక్షీ పద్మపత్రాయతేక్షణౌ
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే లోకరత్నౌ ధురంధరా.

పూచిన కణవ తేకులవంటి కన్నులును, రామర తేకులవంటి కన్నులును
గల జగద్రక్షకరులైన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

మత్తహంస వధూయానా మత్త ద్విరద సంచరా
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే జగద్రత్నౌ ధురంధరా.

మత్తహంసాంగనవంటి నడకయు - మదపుతేనుగువంటి నడకయు గలిగిన
వారును, జగద్రక్షకులైన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

అన్యోన్య సదృశాకారా ధైర్యలోక్య గృహవంపతీ
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే జగద్రత్నౌ ధురంధరా.

ఒందొరులకు తగిన రూపురేఖలు గలవారును, ముల్లోకములు ఇల్లుగాగల
వంపకులును, లోక శరణ్యులైన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

పరస్పర కటాక్షాభ్యాం అన్యోన్యేక్షణ హర్షిణౌ
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే లోకరత్నౌ ధురంధరా.

ఒకరి నొకరు క్రేగన్నులఁ జూచుకొనుచు ఉబ్బొంగుచుండువారును, లోక
రక్షకులైన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

ప్రపంచ మాతా పితౄణాం ప్రాంచా జాయాపతీ ప్రభూ
లక్ష్మీనారాయణౌ వందే లోకరత్నౌ ధురంధరా.

ప్రపంచమునకు తరిదండ్రులు - పురాణ దంపతులు - విశ్వమునకు ప్రభు
వులు - లోకమును రక్షించువారులైన లక్ష్మీనారాయణులను నమస్కరించుచున్నాను.

5. ౩) లక్ష్మీనారాయణ కరాలంబ స్తోత్రము

శ్రీమద్రామానుజ స్తోత్ర స్ఫీతా య త్కీర్తి కాముదీ
యతిరాగ ప్రోక్త మద్వైతం య ద్విశిష్ట పదాంబితమ్
స్తోత స్యేకా స్థిరం చాన్యత్ నవేతే తవ వైభవం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

శ్రీమద్రామానుజులవారి స్తోత్రముచేత ఏ కీర్తి కాముది విస్తరించుచున్నదో, ఆ యతిరాగచేత ఏ అద్వైతము విశిష్టపద నంపన్నమై, ప్రతిష్ఠ నొందియున్నదో, ఆ రెంటులు నీ వైభవమునే పేర్చించుచున్నవి. ఒకటి ప్రవాహ యావమున పరివస్య గావించగా, రెండవది సుస్థిరమై, ప్రతిష్ఠ చేూర్చుచున్నది. ఓ స్వామీ ! లక్ష్మీనారాయణ ప్రహీ ! అట్టి పేషలతో అలరారుచున్న నీవు నాకు కేవల సందింపుము.

సూర్యోదయ ఇవాభాతి తవ కంఠస్థ కాస్త్రధం
ప్రపన్నజన హృత్పద్మ కోరకాని వికాసయత్
ఆశ్మకీయ ప్రభాజాలై రాపూరయతి రోదసిం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

సూర్యుడా ! లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నీ కంఠమునం దున్న కాస్త్రభము ప్రసన్నులైన ఖడ్గుల హృదయ వద్ద కోరకములను వికసించేయుచు, తన కాంతి నంతకులచేత ధూమికి, ఆకాశమునకు గల వడిమి ప్రదేశము వంతయు వింపుచు, సూర్యోదయము వలె తాపించుచున్నది నాకు నీ చేతిని అలంకరముగా అనుగ్రహించుము స్వామీ !

సత్యం సత్యం త్రిసత్యం తత్ లక్ష్మీ స్వ దనపాయినీ
నతుసీన కటాక్షైఽపి నూనం హి భవతా భృతా
తృణైవ నామధేయైఽపి ప్రసత్తం ప్రథమం పదం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

లక్ష్మీనారాయణదేవా ! లక్ష్మీదేవి ని స్నెహిణిసి యండ దన్న విషయము
ఓహూతికి నక్కము అపెను నీవు పి వక్షవలమునందు ధరించివస్తే, కటాక్షము
నందును ధరించియున్నావు అంతే కాదు, నీ పేరులో బాగా ప్రతిమస్తానమును
అనేకే ప్రదానము చేసి, లక్ష్మీనారాయణదేవైతిని ప్రభూ ! ఊతగా నీ చేతిని
నా కందజేయుము.

వ్యోమ త్వ మేవ భూమి స్త్వం జలం త్వ మనలోఽనిలః
జంగమ స్థావరం సర్వం లోకాలోకా త్వమే వద
కశ్చి త్కాచి చ్చ కింది చ్చ ఋతే త్వం స సమీక్ష్యతే
ప్రదేహీ మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ప్రభూ ! నీవే ఆకాశము. నీవే భూమి నీవే జలము. నీవే అగ్ని నీవే
ఘాయువు - వరములు, స్థావరములు కూడ నీవే. లోకము నీవే. ఆలోకము నీవే
ఈ సృష్టిలో - పురుషుడు కాచి, స్త్రీ కాని, జడము కాని నీవు కాని దేదియు గోప
రము కాదు లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నాకు నీ చేతిని ఊతగా అందింపుము

పరమాత్మా భవా నేవ సర్వా స్తేఽగాని దేవతాః
పరమాత్మా భవా నేవ విశ్వ మేత త్తవాశృతిః
పరమాత్మా భవా నేవ నాన్యో జీవ స్తవైవ చ
ప్రదేహీ కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

దేవా ! నీవే పరమాత్మవు. దేవత లండరును నీకు అవయవములు నీవే
పరమాత్మవు. ఈ విశ్వము నీ రూపమే. నీవే పరమాత్మవు జీవుడు కూడ నీవాడే
కాని, ఇతరుడు కాదు. లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! నాకు నీ కరాలంబము నందిం
పుము

భవ ద్రూపం పరం పూహం ఏక్షీతుం స హి శక్యతే
మందదృగ్భి శ్చ మాదృగ్భిః కింతు హే కరుణానిధే !
అర్చావతాం సతాం భాగ్యం యథా దేదీప్యతే పురః
ప్రదేహీ మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

పర మని, హృహ మని చెప్పవగిన నీ రూపములను మంద దృష్టి గల మావంటినారు చూడలేరు. కనులకు విధివైన నీవు మారకలే, మా భాగ్యమే అన్యట్లుగా, అర్చనయం దాన క్రి గల మాకు - అర్పణావశులతో - మా యెదుటనే పకాించుచున్నావు నీ కరాలంబు నా కందింపుము లక్ష్మీనారాయణ ప్రభూ !

ప్రదాతు మేవ భక్తేభ్యః పరితోషం విశేషతః
భత్సే బహూని సూపాణి చావతార చ్ఛవేన హి
నోచేత్ కథం లభ్యే శ్రితాః సంభాషణాదికం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

అవతార మనది మిషతో, భక్తులకు విశేషమైన సంకోషమును కలిగించుటకై నీవు అనేక రూపములను ధరించుచున్నావు. అట్లు కానియెడల, నిన్నే నమ్ముచున్నామి నీ భక్తులకు - వందర్పణ, వందర్పణ, వందర్పణరూపమైన అనందము కలుగుట యెట్లు ? లక్ష్మీనారాయణస్వామి ! భక్తులలాభదలైన నీవు నీ కరమును అలంబనముగా నందింపుము.

ఇహీయ ద్వాచకోల్లంఘీ నామ రూప ద్వయాతిగః
త్వ మసి త్రిగుణాతీత స్తథాఽసి కరుణావళాత్
భక్తాభీష్ట ప్రమాణీవ పురస్తా ద్వర్తసే నదా
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ఇంత యని కాని, ఈ విషయముగా నని కాని చెప్పబడుట వీలుకానివాడవు. నామ రూపములు రెండింటికీ అతీతుడవు. నత్త్వ రణ ప్రమోగుణములు మూటని రాలినవాడవు. అయినప్పటికిని అనుగ్రహ విశేషముచేత భక్తుల యొక్క అభీష్టము లకు తగిన పరిమాణముతో, వారి అభీష్టములను యధార్థము చేయుటకై ఎల్లప్పుడును ఎట్ల యెదుట కనులకు కన్పట్టుచున్నావు. లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నాకు నీ కరాలంబము నందింపుము.

శ్వ త్పద దర్శనానందాత్ శతానందో భవే జ్ఞః
పున స్సేవా సమర్పాభ్యాం కిం భవే దీప్తి ర్లో తదేత్ ?
త్వ త్పద సరిచర్యార్థం కృపయానుగృహణ మాం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

నీ పాపములను దర్శించినంతలో కలిగిన ఆనందమునలన మనుష్యుడు
కదానందు దగును. ఇంక ఆకలికి నేవ చేసికొను భాగ్యమును, వూరింపకొను
భాగ్యమును కలిగిన మెడల, నీ మగువో - ఎంతవా దగునో ఎవరు చెప్పగలరు ?
దయచేసి, నీ పాప ఎరిచర్యభాగ్యము ననుగ్రహింపుము. దేవారిదేవా ! నీ కరము
నాలంబముగా అందింపుము స్వామీ !

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి విష్టవే
తదా తదా తగ్ మూత్కానం సృజనీహ పునః పునః
లో మాతుం తవ కాగుణ్యం ? కదా నృణాం ప్రజే జ్ఞగత్ ?
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

లక్ష్మీనారాయణప్రభూ ! ధర్మమునకు రోకమునందు ఎప్పుడు ఎప్పుడు గ్లాని
కలుగుచున్నదో, అప్పుడు నీవు విన్ను మరల మరల సృజించికొనుచున్నావు.
యుగమునకొక్క వర్షాయమే యని కాని, రెండు వర్షాయములే యనికాని లేకుండి
ఆవతరించుచున్నావు నీ కారుణ్యమును కొలచి చెప్పగల వా రెవరు ? ఈ రోకము
నీ ఋణమును ఎప్పటికి తీర్చుకొనగలడు ? ప్రభూ ! నీ కరాలంబము నను
గ్రహింపుము.

భవాన్ స్వామీ ! య దాహం స్వ మాశ్రితోఽహం య దాశ్రయః
ధర్మ భవా నహం భృత్యః పుత్రోఽహం చ పితా భవాన్
యది నాథ స్సనాథోఽహం మాం హతుం హతు నార్హసి
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నీవు స్వామి వైనప్పుడు నేను నీ సొమ్మును నీ
వాశ్రయమైనప్పుడు ఆశ్రయదను నేను నీవు భరించు భర్తవైనప్పుడు - నేను భృత్య

దను. నేను పుత్రుడ నై వచ్చుదు - నీవు నా తండ్రివి. నీవు నాధుడ నై వచ్చుదు
నేను పనాథుడను. ఇన్ని విధముల నున్న నన్ను నీ వెన్నటికిని వడలుట తగదు
స్వామీ ! నాకు నీ చేయూత విమ్ము.

నమో వాఙ్మనసాతీత ! అణుశ శ్చ పృథేయతే
నమో వాఙ్మనప్రాప్య ! మహతోఽపి మహీయసే
నమస్తే జగతాం నాథ ! భూయో భూయో నమోనమః
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

మాటలకు, మనస్సునకు అతీతమైన దేవా ! అణువు కంటె అణువుపై ను
లటు నమస్కారము. మాటల చేతను, మనస్సు చేతను బొందదగిన ప్రతివా
గొల్పవైన, అన్నింటికంటె గొప్పవాడవైన నీకు నమస్కారము వర్ష లోకము
లటు నాధుడవైన లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నీకు మరిల మరిల నమస్కరించుచున్నాను
నాకు నీ చేయూతవిమ్ము స్వామీ !

ప్రపన్నానాం విపన్నానాం చరణౌ తే వినిర్దిశన్
పాదాశ్రాంతాన్ జనాం ప్రాం ప్రాన్ సముద్ధరతి య త్కరః
తం వందేఽహం సహోత్సాహం స్మారం స్మారం ముదాకరిం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ప్రసక్తి చేయవారికి, ఆనక్తి నొందినవారికి - నీ పాదములను విర్రేకించుచు,
పాదాశ్రాంతులయిన ఆ యా శరణార్థులను ఏ యే కర ముద్దేశించుచున్నదో, అనంద
మున కాక్రయమైన ఆ కరమును ఎంతో ఉత్సాహముతో వ్యరించుచు నమస్కరింప
చున్నాను శ్రీమన్నారాయణదేవా ! నాకు నీ చేయూత నమగ్రహింపుము.

సేవే శ్రీరంగ ధామానం స్వామినం రంగళాయినం
అముక్తమాల్యదా గోదా యస్య సంకీర్తన ప్రియా
రామం గోదా యువా మేన సేవే భావేఽవిభాజితౌ
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

అక్షీనారాయణప్రభూ ! 'అమృతమాల్యద' యన్న ప్రసిద్ధి వడసిన గోదా
దేవి ఎవరికి సంకీర్తన ప్రయయో, ఆ రంగళాయి యైన ప్రభువును - శ్రీరంగ
నిలయుని సేవించెదను. నా భావమునందు అవినాభావము పొందియున్న మీ యిది
పురిని తప్పక - 'గోద' యన్న ఏక వామముతోనే వ్యరించి సేవించెదను
స్వామి ! ఊతగా నీ చేతిని నా కందింపుము.

అభయభాగ్యయోగోత్తేన తన హస్తేన సంభవం
క్వణ క్వణ క్షణంకీకం మంజు కంకణ శింశితమ్
ఆర్తో యథా శాంతి మంత్రం నిశమ్య హృది శామ్యతి
ప్రదేహి మే కరాలంబం అక్షీనారాయణ ప్రభో !

అభయము విచ్చుటచే యెత్తిన నీ చేతినుండి పుట్టిన క్వణ క్వణ మను
మవ్వల వవ్వడిని, మంజుల మగు కంకణశింశితమును - అద్భుతైన మానవుని
శాంతి మంత్రమును విన్నట్లుగా విని, హృదయమునందు శాంతిని పొందుచున్నాడు
అక్షీనారాయణప్రభూ ! నాకు నీ కరము నాలంబముగా ననుగ్రహింపుము.

శ్రవణౌ త్వత్కథాలాపే రసనా త్వన్నామ కీర్తనే
నేత్రే తే రూప సౌందర్యే హస్తా తావక సేవనే
అంగాని సకలానీయు స్తథా మమ కృతార్థతాం
ప్రదేహి మే కరాలంబం అక్షీనారాయణ ప్రభో !

అక్షీనారాయణప్రభూ ! నా చెవులు నీ కథలు వినుటయందును, నా
నాదక నీ నామమును సంకీర్తించుటయందును, నా కన్నులు నీ సౌందర్యమును
సందర్శించుట యందును నా చేతులు నీకు సేవలు చేయుటయందును - ఈ
ఎరియిగా నా యింద్రియము లన్నియు చరితార్థతను పొందును గాక ! ప్రభూ !
నాకు నీ చేయూతవిహ్మ.

మూర్తి రమ్య చ భక్తానాం నిజే పాలోకానాంజనం
కారుణ్యం చ ప్రపన్నానాం మనసాం హి రసాయనమ్
తం దేవం త్వాం సదా వందే పరభక్తి ప్రపత్తిః
ప్రదేహి మే కరాలంబం అక్షీనారాయణ ప్రభో !

ఎవరి యారారము భక్తుల పాలిటి విశేష దర్శనమునైన అంజనమో, ఎవరి రాదుజ్ఞులు ప్రవస్తుల మనస్సుల పాలిటిరసాయనమో, ఆ దేవుడైన పీఠం అనన్య భక్తి యుక్తుడనై, ప్రవర్తిస్తే అహం ర్పికము ప్రజామండు గావించును. లక్ష్మీనారాయణదేవా ! దాకగా నీ చేతిని నా కందింపుము.

యస్యోపరి కటాక్షంతు నై సకృత్ పతతీనా నై
స తు కామం సీరీహ స్సృత్ సర్వైశ్వర్య ధురంధరః
కదాపి శస్య నోభీతి స్సదాపి క్రితి రేవ చ
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ఎవరి మీద నీ కటాక్ష కిరణము ప్రసరించునో, అతడు విశ్వయముగా సర్వ సింహన్నుడై, విరీహు డగును. అతని కెప్పటికిని భయము కలుగనే కలుగదు. ఎల్లప్పుడు అతనికి ప్రేమయే అనుభవములో నుండునూ లక్ష్మీనారాయణప్రభూ ! నాకు నీ కరము నాలంబముగా వనుగ్రహింపుము.

చతుష్టయే చ వేదానాం ధర్మశాస్త్ర కదంబశ్చే
అష్టాదశ పురాణేషు మహాకావ్యేతిహాసయోః
దివ్యమూరి ప్రబంధేషు భవా నేవ ప్రకీర్తితః
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ఓ లక్ష్మీనారాయణ ప్రభూ ! నాదిగు వేదమాలించును, అనేకములైన ధర్మ శాస్త్రములందును, అష్టాదశ పురాణములందును, మహాకావ్యమైన రామాయణము లందును, మహాతిహాసమయిన భారతమునందును, దివ్యమూరి ప్రబంధములందును నీవే కీర్తింపబడితిని స్వామీ ! నాకు నీ కరము నాలంబముగా వనుగ్రహింపుము.

పాల్వీకి రస్తు స వ్యాసః కాళిదాసోఽస్తు భారవిః
మౌఘోఽస్తు భోజరాజోఽస్తు జయదేవోఽస్తు దేశికః
కోవా కవిః సుప్రసిద్ధో న కృత్వా శేవ వర్ణనం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

శ్రీమ న్నారాయణ దేవా ! వాల్మీకి కావిష్ము, వ్యాసుడు కావిష్ము, కాళిదాసు
కావిష్ము, భారవి కావిష్ము, మాముడు కావిష్ము, తోటాడు కావిష్ము. జయదేవుడు
కావిష్ము. వేదాలకదేశికుడు కావిష్ము - విష్ణు వర్ణించనిదే ఏ కవియు ముద్రసిద్ధుడు
కాలేచ ప్రటా ! నాకు నీ హస్తము నాలంబముగా నిష్ము.

త్వ త్పదాబ్జౌ సంగ భృంగా ఆంధ్రభాషా కవిశ్రయం
శ్రీనాథః పోతనామాత్యః శ్రీకృష్ణ వసుధాధిపః
అన్నమార్య స్త్రాగరాజో రాజా విజయరాఘవః
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

తెలుగు భాషలో కవిశ్రయ మైన వన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱనయ, శ్రీనాథుడు,
పోతనామాత్యుడు, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు, అన్నమచార్యులు, శ్రాగరాజు, విజయ
రాఘవ నాయకుడు - ఈ మొదలయినవా రందరును నీ పావపద్మములందు ఆసక్తిని
హిందీ, ఆ మరందము నాస్వాదించిన కుమ్మేదలే స్వామీ ! నాకు నీ కరము
నాధారముగా దయపేయుము

దేశ దేశాంతర వ్యాప్తం సర్వ విశైవ్యక పాలకం
త్వాం సామీప్య కృతా ప్యాయే దేవ సేవే, క్షమస్వ మాం
లక్ష్మీనారాయణపురీ నివాసీ త్యభిధాయకం
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

లక్ష్మీనారాయణదేవా ! నీవు దేశ దేశాంతరములలో వ్యాపించియున్న
వాడవు. సర్వ విశ్వమునకును ఏకైక పాలకుడవు నీవు సామీప్యము వలన లభిం
చెడి ఆస్థానము నాందినవాడవై 'లక్ష్మీనారాయణపురీ నివాసీ' అని నిన్ను విలపి
చున్నాను. మన్నింపుము స్వామీ ! నీ చేయూత చేతన న్ననుబ్రహ్మహంసము ప్రటా !

శరణం శరణం విష్ణో ! కరుణాపరమావధే !
రక్ష రక్ష జగన్నాథ ! హే మహా మహిమూదధే !
జయ హే విశ్వకల్యాణ విధే ! చైతన్య శేవధే !
ప్రదేహి మే కరాలంబం లక్ష్మీనారాయణ ప్రభో !

ఓ విష్ణుదేవా ! కరుణావరమావధీ ! కరణ కరణ ఓ జగన్నాథా ! మహా
మహిమార్థవా ! నన్ను రక్షింపుము. విశ్వ కల్యాణ విధాయకా ! చైతన్యభవీ !
సీమ జయ మగుగాక ! ఓ లక్ష్మీనారాయణ వ్రతూ ! నాకు ఏ కరము నాలంది
కవిగా సందింపుము.

సీతారామానుజాచార్య కాంక్షితం య త్త్వీయా స్వయం
అత్త రామానుజాచార్య ప్రతిపేన ప్రభాషితమ్
స్ఫూర్తిశ్రీ లిఖితం స్తోత్రం లక్ష్మీక ' వరద ప్రయ !
త్వ త్కరాలంబపాత్రం స్యాత్ తద్ధి శ్రుణ్వన్ పర స్మరః.

ఓ లక్ష్మీవతీ ! వరద ప్రయా ! సీతారామానుజాచార్యులు కోరినదియు,
రామానుజాచార్య ప్రతిష్ఠితుడవైన నీచేతనే స్వయముగా చెప్పబడినదియు, స్ఫూర్తిశ్రీ
చేత వ్రాయబడినదియునైన యీ స్తోత్రమును వినివచారును, చదివినవారును నిశ్చ
యముగా ఏ కరాలందింపనకు పాత్రు లగుదురుగాక !

6. లక్ష్మీనారాయణ హృదయము

శ్రీ లక్ష్మీ హృదయము .

హస్త ద్వయేన కమలే ధారయంతీం స్వ లీలయా
హార నూపుర సంయుక్తాం మహా లక్ష్మీం విచింతయేత్ .

హస్తములయందు విలాపార్థముగా కమలములను ధరించుచున్నదియు,
ముత్యాల హరిమలతోడను, అందెల తోడను వ్రకాశించుచున్నట్టియు వగు శ్రీ
మహాలక్ష్మీ భక్తు డగువారు ఛావింపవలయును.

కా శేయ వీత వసనా మరివింది నేత్రాం
పద్మద్వయాభయ దరోద్యత పద్మ హస్తామ్
ఉద్యచ్చతార్క సదృశం పరమాంక సంస్థాం
ధ్యాయే ద్విధీశ నత పాద యుగాం జనిత్రీమ్.

పట్టు పీకాంబరమును ధరించుచున్నదియు, కమలముల వంటి నేత్రములచే ప్రకాశించుచున్నదియు, ఆభరణ వర్షదానముల కొఱకు ఎత్తబడిన కమలముల వంటి హస్తములు గలిగినదియు, నూలుగురు సూర్యులు ప్రకాశించునట్టి ప్రకాశముతో శ్రీ మహా విష్ణువు యొక్క తొడయందు కూర్చుండియున్నట్టిదియు, బ్రహ్మ రుద్రులచే నమస్కరింపబడుచున్నటువంటి చరణ ద్వంద్వము కలిగినదియు, నమస్త లోకములకు తల్లియు నైన లక్ష్మీదేవిని భక్తు డయినవాడు ధ్యానింపవలయును.

వందే లక్ష్మీం పరశివమయీం శుద్ధ జాంబూన చాథామ్
తేజో రూపాం కనక వసనాం సర్వ భూషాంజ్జ్వలాంగీమ్
బీజాపూరం కనక కటకం హేమ పద్మం దధానా
మాద్యాం శక్తిం పకల జననీం సర్వ మాంగల్య యుక్తామ్.

వర్షోత్తమ మగు మంగళ స్వరూపిణీయు, నిర్మల మగు అంగారపు కాంతి వంటి కాంతి గలిగినదియు, తేజ స్వరూపిణీయు, అంగారు మయము లగు కలకము లను ధరించినదియు, సర్వాభరణములచే ప్రకాశించుచుండు దేహము గలిగినదియు, దీక్షాంకుర రూపము లగు కర్ణభూషణములను, అంగారు కలకమును, అంగారు కమలమును ధరింపినదియు, ముఖ్యురాలైనదియు, శక్తి స్వరూపిణీయును, నమస్త రుభములతో ప్రకాశించుచున్నదియు నైన విన్ను గురించి నమస్కరించుచున్నాను.

శ్రీమ త్సౌభాగ్య జననీం స్త్రీమి లక్ష్మీం సనాతనీమ్
సర్వ కామ ఫలావ్యాప్తి సాధనైక సుఖావహమ్.

సంపత్తు కలిగినదియు, సంపత్తును కలుగజేయునదియు, సనాతనసౌరాయి నదియు, భక్తులచే కోరబడినవి యెల్లను పొందుటకుసాధన మయిన పుణ్య రూప మునును కలుగజేయునట్టి లక్ష్మీదేవిని గురించి నమస్కరించుచున్నాను.

సమస్త సంపత్తులుదాం మహాశ్రీయం

సమస్త కల్యాణకరీం మహాశ్రీయమ్

సమస్త సౌభాగ్యకరీం మహాశ్రీయం

భవామృతం జ్ఞానకరీం మహాశ్రీయమ్

సమస్త సంపదలను ప్రసాదించునదియు, విశేషమైన ఐశ్వర్యము కలిగియు, సమస్తమైన సౌభాగ్యములను చేయునదియు, అతికష్టమైన సౌందర్య సంపత్తులను కలిగినదియు, విశేషమైన లాభము కలిగినదియైన లక్ష్మీదేవిని భజించుటగాను

విష్ణుస్తుతిపరాం లక్ష్మీం స్వర్ణ నర్మి స్తుతి ప్రియామ్

వరదాభయదాం దేవిం వందే త్యాం కమలేక్షణే !

కమలములవంటి నేత్రములు కలిగిన ఓ లక్ష్మీదేవీ ! శ్రీమద్భాగవతమున మొక్క శ్రోత్రమునందు అసక్తి కలిగినట్టియు, స్వర్ణ వర్ణము కలిగిన శ్రోత్రము నందు ప్రీతి కలిగినట్టియు, వరముల విచ్చునట్టియు, అభయ దానము చేయునట్టియు, సమస్త సౌభాగ్యముల నైన నిన్ను గురించి వచునట్టియును

సంతప్త దారిద్ర్య తమోపహరై

నమోఽస్తు తే సర్వ భయాపహనై

శ్రీవిష్ణు వత్సల సంస్థితాయై

నమో నమో సర్వ విభూతదాయై.

పగ్గి మయిన దారిద్ర్య మనెడు అంధకారమును వశంపఱియునదియు, సమస్త భయములను పోగొట్టునదియు, విష్ణువు మొక్క వక్షస్థలములో నివసించునదియు, సర్వేశ్వర్యములను ఇచ్చునదియైన లక్ష్మీదేవికి వమస్కారము.

యస్యాః కలాయాః కనులోద్భవాద్యాః
రుద్రా శ్చ శక్రః ప్రముఖా శ్చ దేవాః
శీవంతి సర్వేషాం న శక్తయంతే
ప్రభుత్వ మాస్తాః పరమాయుషస్తే.

లక్ష్మీదేవి యొక్క ఒక కళ వలననే బ్రహ్మాదీ దేవతలును, వీశాదళ దుష్టులను, ఇంద్రుడు మొదలుగా గల నమస్థ మయిన దేవతలును - నానావిధ సామర్థ్యములతో గూడుకొనినవారలయి, ప్రభుత్వమును బొందినవార లయి శీవించుచున్నారు.

కలయా తే యథా దేవీ ! శీవంతి సచరాచరాః
తథా సంపత్కరీ లక్ష్మీ సర్వదా సంప్రసీద మే.

ఓ లక్ష్మీదేవీ ! నీ యొక్క ఒక కళచేత స్థావరజంగమములలోఁ గూడిన లోకములు శీవించుచున్నట్లే, అలోకములను కటాక్షముచేత విశీలించుచున్నట్టియు, దేవతాన్యటావిజయులైన పిన్న సర్వదా నన్ననుగ్రహింపుము.

నారాయణ హృదయము :-

ఉద్య దాదిత్య సంకాశం వీతి వస్తుం చతు ర్భుజమ్
శంఖ చక్ర గదా పాణిం ధ్యాయే ల్లక్ష్మీపతిం హరిమ్.

ఉదయించుచుండు సూర్యుని కాంతి వంటి కాంతి గలవాడును, పీకాంబరమును ధరించినవాడును, నాలుగు భుజములు గలవాడును, శంఖము - చక్రము - గద మొదలయినవి హస్తములయందు గలవాడును లక్ష్మీపతియైన శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానింపవలెను.

త్రైలోక్యధారశక్తిః తదుపరి కమరః తత్రదానుత భోగీ
త స్సర్వధ్యే భూమి పద్మాం కులశిఖర దళం కన్తికాభూతిమేరుమ్
తత్ర స్థం శాంతమూర్తిం మణి మయ మకుటం కుండలో

ద్భాసికాంఠం

లక్ష్మీనారాయణాఖ్య సరసిజ నయనం సంతతం చింతయామి.

త్రిలోకములకు అధార శక్తియు, ఆ శక్తికి పైన అధిపతిత్వము, అందు అది
 నేమియును, ఆ యాదేశమని శిరస్సునందు గల పరవ్రతము లనెడి రేకులు గలదియు,
 నదిమి మిద్దెమయిన పేరు పరవ్రతము గల ఖామి యనెడి పద్యమునందు నివసించు
 వాడును, కాంత స్వరూపుడును, రత్నమయ మయిన కిరీటము, మిశరకుండలముల
 చేత ప్రకాశింపజేయబడిన దేహము గలవాడును, పద్యములవంటి వేదములు గల
 వాడును, లక్ష్మీకాంతుడు నగు నారాయణుడు చనుపేరు గల శ్రీమహావిష్ణువుని నే
 గల్గవ్వడు ధ్యానించుచున్నాను

నారాయణః పరంజ్యోతి రాత్మా నారాయణః పరః
 నారాయణః పరంబ్రహ్మ నారాయణ ! నమోఽస్తు తే.

శ్రేష్ఠ మయిన శేషస్సు నారాయణుడు. శ్రేష్ఠ మయిన ఆత్మ స్వరూపము
 (అనగా - పరమాత్మ) నారాయణుడు. వర్సోత్తమ మయిన బ్రహ్మము అనగా
 బ్రహ్మ పదార్థము నారాయణుడు ఓ నారాయణా ! నీకు నమస్కారము

నారాయణః పరంధాను ధ్యానం నారాయణః పరః
 నారాయణపరో ధర్మో నారాయణ ! నమోఽస్తు తే.

శ్రేష్ఠ మయిన స్థానము నారాయణుడు శ్రేష్ఠ మయిన ధ్యానము నారాయ
 ణుడు. శ్రేష్ఠ మయిన ధర్మము నారాయణుడు.

నారాయణః పరో వేద్యః విద్యా నారాయణః పరా
 విశ్వం నారాయణ స్సాక్షాత్ నారాయణ ! నమోఽస్తు తే.

శ్రేష్ఠ మయిన విజ్ఞానముగలవాడు, నారాయణుడు. శ్రేష్ఠ మయిన విద్య నారాయణుడు.
 ప్రత్యక్షముగా ప్రపంచము నారాయణుడు. అట్టి నారాయణా ! నీకు
 నమస్కారము.

నారాయణా ద్విధి ర్జాతో జాతో నారాయణా ద్భువః
జాతో నారాయణా ద్విద్రో నారాయణం నమోఽస్తు తే.

నారాయణుని పలన బ్రహ్మ పృథ్వీను, నారాయణుని వలన శివుడు పృథ్వీను.
నారాయణుని వలన ఇంద్రుడు పృథ్వీను అట్టి నారాయణా ! నీకు నమస్కారము.

రివి ర్నారాయణ స్తేజః చంద్రో నారాయణో మహాః
సహి ర్నారాయణ స్సాక్షాత్ నారాయణ నమోఽస్తు తే.

నారాయణుని తేజస్సు నారాయణుడు చంద్రుడనెడి తేజస్సు నారాయణుడు.
అగ్ని ప్రత్యక్షముగా నారాయణుడు, అట్టి నారాయణ నీకు నమస్కారము.

నారాయణ ఉపాస్య స్సాస్త్రో గుణః నారాయణః పరః
నారాయణః పరో బోధో నారాయణ ! నమోఽస్తు తే.

అపానన చేయదగిన దేవత నారాయణుడు శ్రేష్ఠ మయిన ఆరాధ్యుడు నారాయణుడు.
శ్రేష్ఠమైన బోధము నారాయణుడే, అట్టి నారాయణా ! నీకు నమస్కారము.

నారాయణ ఫలం ముఖ్యం సిద్ధి ర్నారాయణ స్సుఖమ్
దేవ్యో నారాయణ శ్శుద్ధం నారాయణ ! నమోఽస్తు తే.

ముఖ్యమైన ఫలము నారాయణుడు ముఖ్యమును నారాయణుడే, శుద్ధుడయిన
దేవించదగినవాడు నారాయణుడే, అట్టి నీకు నమస్కారము.

7. శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ అష్టోత్తర శత నామ స్తోత్రము

శ్రీ ర్విష్ణుః కమలా శార్ఙ్గ లక్ష్మీ ద్వైకుంఠ నామకః
 పద్మాలయా చతుర్బాహుః క్షీరబి తనయాచ్యుతః
 ఇందిరా వుండరీకాక్షో రమా గరుడవాహనః
 భార్గవీ శేషపర్యంతో విశాలాక్షీ జనార్దనః
 స్వర్ణాంగీ వరదో దేవీ హరి రిందుముఖీ ప్రభుః
 సుందరీ సరిక భవంసీ లోకమాతా మురాంతకః
 భక్తప్రియా దానవారిః అంబికా మధుసూదనః
 వైష్ణవీ దేవీపుత్రో దుగ్ధీశీ శేశిమర్దనః
 సరలక్ష్మీ ర్జగన్నాథః కీరవాణీ హేలాయుధః
 నిత్యా దృఢప్రతో శౌరీ శౌరిః శాంతా సురేశ్వరః
 నారాయణీ హృషీకేశః పద్మహస్తా త్రిదిక్రమః
 మాధవీ పద్మనాభ శ్చ స్వర్ణవర్ణా నిరీశ్వరః
 సతీ వీతాంబరః శాంతా వనమావీ త్తమానసః
 జయప్రదా బలిధ్వంసీ వసుధా పురుషోత్తమః
 రాజ్యప్రదాఽఖిలాధారో మాయా కంఠ విచారణః
 సుహేశ్వరీ మహాదేవీ పరమా పుణ్యవిగ్రహః
 రమా ముకుంద స్సముఖీ ముచికుంద వరప్రదః
 వేద వేదాబ్ధి జామాతా సురూపాఽర్కేందులోచనః
 పుణ్యంగనా పుణ్యపాదో పావనీ పుణ్యకీర్తనః
 విశ్వప్రియా విశ్వనాథో వాగ్రూపీ వాసవానుః
 సరస్వతీ స్వర్ణగర్భా గాయత్రీ గోపికా ప్రియః

యజ్ఞరూపా యజ్ఞభోక్తా భక్తాభీష్ట ప్రదా గురుః
స్తోత్ర ప్రియా స్తోత్రకారః సుకుమారీ సుపర్ణగః
మానిసి చుండర ధరో సావిత్రి జన్మ వర్ణశః
మంత్ర గోప్త్రీ మహేష్వాసో యోగిని యోగి వల్లభః
జయప్రదా జయకరః రక్షిత్రీ సర్వ రక్షకః
అష్టాక్షర శతం నామ్నాం లక్ష్మ్యో నారాయణస్య చ
యః పఠేత్ ప్రాత రుద్ధాయ సర్వదా విజయా భవేత్ .

8. శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ మంగళాశాసనము

జననైస్ సర్వ లోకానాం రమణ్యైశ్చ శాన్తధన్వినః
మంగళానా మధీశితైశ్చ శ్రీయై స్తా నిత్యమంగళశమ్.

నకల లోకములకు తల్లియు - నారాయణునకు దేవేరియు, ఈభముల కధి
పతియనైన లక్ష్మీదేవికి నిత్యమంగళము [అగుగాక !]

ఇచ్చా గృహీ తాభిమత బహు విగ్రహ శాలినే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

ఇచ్చతో స్థితరింపఁబడిన అనేక దేహములలో నొప్పుచున్నట్టియు - నా
స్వామి యైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

భక్తలోక మనోభీష్ట రూప విభ్రమశాలినే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

భక్తుల మనోభీష్టములైన అర్పణూర్తులచేతను, విలాసముచేతను, నా స్వామి
యైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

కృపాద్యుల కల్యాణ గుణ రత్నైకరాశియే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

కరుణ మన్నుగాగల నకల కల్యాణ గుణము లనెడు రత్నములకు ముఖ్య
నిధి పండివాడును, నాస్వామియైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

సర్వేశ్వరరాయ సర్వాంతరాత్మనే పరమాత్మనే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

విశ్వమనకు నాయకుడు - విశ్వమలోన నుండువాడును, పరమాత్మయే,
నా స్వామియైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

స్వేచ్ఛాధీన జగత్సర్గ స్థేమ ప్రళయకేళయే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

తన వశములో నుండు జగత్తునకు నణింపింపిన సృష్టి స్థితి సంహరిములు
గలవాడును, నా స్వామియైన లక్ష్మీనారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

వ్యాప్తజ్ఞానాభల బహి రంతరాత్మ ప్రసృతయే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

నమస్త లోకములో - లోపల, వెలుపల, అంతటను వ్యాపించి యుండు
వాడును, చేతనుల ప్రవృత్తులను చూచుచుండువాడును, నా స్వామియైన శ్రీ లక్ష్మీ
నారాయణునకు మంగళ మగుగాక !

సర్వోత్కృష్ట స్వానురూప భూషణాయుధకాలినే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే మమ మంగళమ్.

అన్నింటికంటెను శ్రేష్ఠమైనట్టియు, తనకు తగినట్టియైన విభూషణము
లను, ఆయుధములను ధరించి ప్రకాశించు నా స్వామియైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణు
నకు మంగళ మగుగాక !

భూలోకే భక్త రక్షార్థం వ్రత్యత్ మనభాసతే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే నమః మంగళమ్.

భూలోకమునందు భక్తులను పాలించునిమిత్తము వ్రత్యత్ముగ ప్రకాశించు
అవలరించి వాయున, నా స్వామియైన లక్ష్మీనారాయణస్వామికి మంగళ
మగుగాక !

దేశ కాలాదిచేద్య స్థిత్యైశ్వర్యాదికాలినే
లక్ష్మీనారాయణాయాస్తు స్వామినే నమః మంగళమ్.

దేశముచేతను, కాలముచేతను కొలత వేయఁటకు శక్యముగాని మహోన్నత
స్థితి - లక్ష్యరూపులతో నొప్పారునట్టియు, నా స్వామియైన శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ
యొనకు మంగళ మగుగాక !

* * *

మంగళాశాసనపరైః మదాచార్య పురోగమైః
సర్వైశ్చ పూర్వై రాచార్యైః సత్కృపాయాస్తు మంగళమ్.

శ్రీనివాసాయ నమః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

రహస్య గ్రంథములు

(స ం పా ద కీ య ము)

“ లక్ష్మీనాథ సహారణాం నాథ యోగిన నుధ్యమామే
అన్య దాతాత్మ పర్యవ్రాం వందే గురువరంవరామ్. ”

శ్రీ విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము మన భారత జీవమున యిది
కాలము నుండియు ప్రచలిత మగుచున్నది. ఇది - ఇందుకు సంబం
ధించిన సంస్కృత ద్రావిడ వేదాంతములు రెండును నాథమునుల
నుండియే బహుళ ప్రచారమునకు వచ్చినట్లు స్పష్ట మగుచున్నది.
అటులనే, శ్రీవైష్ణవ దర్శన రహస్య గ్రంథ రచనా విధానముకూడ
నాథమునుల నుండియే అరంభమైనట్లు కానవచ్చును.

నాదరాయణ, బోధాయణ, టంక, గుహదేవ, భారుచి, భర్తృ
మిత్ర, భర్తృప్రపంచ, శ్రవణాకార్యాదులచే ప్రవర్తించేయబడిన
సంస్కృత వేదాంత సీమూషము - పరాంతక, పరకాలాదులచే ప్రవ
ర్తించేయబడిన ద్రావిడ వేదాంతాన్యుతము - ఈ రెండును ఒక
ప్రవాహ రూపమున రూపొంది, ‘నాథమునులు’ అను పర్వతము
నుండి ప్రవహించి, యామునాచార్యులద్వారా ‘శ్రీ రామాను
జులు, అను పరస్పృహనికి వచ్చి చేరినవి. నాథమునులు ప్రాచీనమైన
శ్రీవైష్ణవ దర్శనమును పునరుద్ధరింపజేయుటగాక, న్యాయదర్శనము -
యోగ దర్శనము - పురుష నిర్ణయము - అను మూడు రహస్య

గ్రంథములను కూడ రచించిరి. అదియునుగాక, ఈ రహస్య సుప్రదా
యమును ఆ మహనీయులు యోగ మార్గముతో మేళవించి, తా
మనుష్ఠించి, భగవంతుని సాక్షాత్కార భాగ్యమును పొంది, ఆ యను
భవ విశేషములను 'శుద్ధకావలప్పన్' అను తన శిష్యున కుపదేశించి,
శిషు పోత్రు లగు యామునాచార్యుల కుపదేశింపవలసిన దని ఆయ
నను ఆజ్ఞాపించిరి. కావున, ఈ రహస్య సుప్రదాయము నాథమునుల
నుండియే వచ్చినట్లు స్పష్ట మగును. కాని, నాథమునుల రహస్య
గ్రంథములందలి కొన్ని యంశములను మాత్రము వారి పోత్రు లగు
యామునాచార్యులు - 'ఆగమ ప్రామాణ్యము' మున్నగు తమ
గ్రంథములలో - సంక్షిప్తచిత్రముగా అట నట ఉటంకించుట మాత్రమే
లేవు, మహనీయు లగు నాథమునుల గ్రంథములు యథాగతిధర్మముగ
నేటివఱకును లభింపజేందుట - మన యభాగ్య మనయే భావింప
వచ్చును.

యామునాచార్యుల యనంతరము భగవద్రామానుజులు -
గద్యరత్నాదీ గ్రంథములను రచించుట మూలముననే గాక, ఉపదేశ
పరచుటల మూలమునగూడ ఈ రహస్య సుప్రదాయమును సుప్ర
సిద్ధ మొనర్చిరి.

వారి పంచాచార్యులలో నొక రగు 'గోష్ఠీపూర్ణులు' కొన్ని
రహస్యములను రచించియున్నారు. ఆయ్యవి 'తరుకోకట్యూర్
నంబి రహస్యములు' అని వ్యవహరింపబడుచున్నవి.

శ్రీమద్రామానుజుల ఆంగరంగీక శిష్యు లగు కూరితాళ్వార్
కుల కుమారులైన పరాశరభట్టరును - ఎనిమిది (8) శ్లోకములలో -
రహస్య త్రయమును విపులముగా వెల్లడించియున్నారు. ఆ శ్లోక
ములు - 'అష్ట శ్లోకీ' యనుపేర సుప్రసిద్ధులై యున్నవి. అదియును
గాక, ఈ పరాశర భట్టరు - శ్రీగుణ రత్నకోశము, శ్రీరంగ రాజ
స్తవము, భగవద్గుణ దర్పణము, తత్త్వ రత్నాకరము - మున్నగు
గ్రంథములను సైకము రచించుచు, ఆ గ్రంథములందును మఱికొన్ని
రహస్యములను నిశ్చితము గావించియున్నారు.

పరాశరభట్టరు వారి శిష్యులగు 'వేదాంతి' యనబడు 'సంతయరు'వారును - కొన్ని ద్రావిడ దివ్యప్రబంధములకు వ్యాఖ్యానములు రచించుచు, వానిలో - అట నట కొన్ని రహస్యములను బోధించియున్నారు.

పెరియవాచ్చాం పీళ్ళై, ఆచ్చాన్ పీళ్ళై - మొదలగువారు - నిగమన పృథ్వి, పరండ రహస్యమ్ - మొదలగు గ్రంథములను రచించుచు, ఆ యా గ్రంథములలో - అనేక రహస్యములను ఉపదేశించియున్నారు. నస్తు తత్త్వమునుబట్టి, ద్రావిడ వేద మనబడు ఆశ్వాసుల దివ్య ప్రబంధములును, ఆ ప్రబంధ వ్యాఖ్యానములును ఈ రహస్య విమలదాయమున కీ చేరియున్నను, 'రహస్యములు' అను నానుడితో గ్రంథాంతరణము నాథమునుల వద్దనుండియే వచ్చియున్న దనుట నష్టము.

ఈ రీతిగా చిర కాలము నుండియు సంస్కృత, ద్రావిడ భాషలలో వచ్చిన రహస్య విషయముల నన్నిటిని క్రోడీకరించి, ముఖించి, ఆ రహస్యములలోని సారము వంతటిని, సంస్కృత ద్రావిడ భాషా ర్థము మిక్కిలితమైన సరళ మధుర మగు మణిప్రవాళ భాషలో - అగుమంత్రార్థము, శ్రీవచన భాషణము మొదలగు పద్ధతునినిది (18) గ్రంథములలో పీళ్ళలో కాదాద్యులవారు నిబంధించి, 'విశద వాక్ శ్రీహుణి' యను పుదమును పొందియున్నారు. అయ్యవియే 'అష్టాదశ రహస్యములు' అని ప్రసిద్ధి గాంచియున్నవి. ఈ రహస్యములలోని సారాంశమును గ్రహింపగల్గినవారు - పరమ ధన్యులు.

విషయానుక్రమణిక

1. శ్రీనివాస స్తవ రాజము 1-10

శ్రీమాన్ వింజయూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు

2. అర్చావతార వైభవము 11-32

డాక్టర్ . సముద్రాల రంగరామానుజాచార్యులు

ఉపక్రిమము

ఏర రూపము

పూహ రూపము

విభవ రూపము

అంతర్యామి రూపము

అర్చావతార సౌలభ్యము

వ్యక్తోపాసనమే సులభతమము

పురాణములు వ్యక్తోపాసన ప్రతిపాదకములు

అర్చావతార వైశిష్ట్యము

ఆగమములలో అర్చావతార వైభవము

మూర్త్యర్చన ప్రాచీనత

శ్రీమద్భాగవతములో - పాత్వక్రి విధానము

మూర్తి ప్రతిష్ఠా వైశిష్ట్యము

దైవ ప్రదేశ భేదములు

గృహార్చనా వైశిష్ట్యము

పూర్వాదార్యుల దృష్టిలో అర్చా వైభవము

3. భగవద్రామానుజులు - నిత్య గ్రంథము 33-60

శ్రీమాన్ కిషాంబి శ్రీనివాస రామానుజాచార్యులు

గ్రంథ పరివయము
భగవ దుపాసనము
అర్చారాధనా ప్రాశస్త్యము
విగ్రహారాధనము శాస్త్రీయము
విశ్వగ్రంథ ప్రమేయము

4. శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీభాష్యము 61-107

(చతుర్థాధ్యాయ - పూర్వార్థము)

శ్రీమాన్ జురింగంటి శ్రీరంగాచార్యులు

చతుర్థాధ్యాయము - ప్రథమ పాదము

శ్రీభాష్య ఫలము

అవ్యక్తాధికరణము
అత్యత్నోపానాధికరణము
ప్రతీకాధికరణము
అదిత్యాదిమత్యధికరణము
అసీనాధికరణము
అప్రయాణాధికరణము
తదధిగమాధికరణము
ఇతరాధికరణము
అనారబ్ధికార్యాధికరణము
అగ్నిహోత్రాద్యధికరణము
ఇతరక్షపణాధికరణము

చతుర్థాధ్యాయము - ద్వితీయ పాదము

వాగధికరణము
 మనోఽధికరణము
 అభ్యజ్ఞాధికరణము
 మితాభికరణము
 అన్యధ్యుపక్రమాధికరణము
 పరసంపత్త్యధికరణము
 అవిభాగాధికరణము
 తదోక్తోఽధికరణము
 రశ్యమనుసారాధికరణము
 నిశాధికరణము
 దక్షిణాయనాధికరణము

5. శ్రీమద్రామానుజులు - తాత్త్విక దృశ్యపథము 108-187

డాక్టర్ : చించాపట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు

ప్రవేశిక

శ్రీమద్రామానుజులు - గ్రంథ స్వరూపము
 శ్రీమద్రామానుజులు - పరబ్రహ్మ స్వరూపము
 శ్రీమద్రామానుజులు - జీవాత్మ స్వరూపము
 శ్రీమద్రామానుజులు - ప్రకృతి స్వరూపము
 ముగింపు

6. శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంత ప్రవర్తకులు 188-19౯

శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యులు

1. శ్రీవత్సాంక మిత్రులు
2. గోవింద మిత్రులు
3. ప్రణా ర్తిహారాచార్యులు
4. శంఖీయర్
5. పరాశర భట్టరు
6. శ్రీరామ మిత్రులు
7. వరద విష్ణు మిత్రులు
8. వంగీ వంగేశ్వరులు
9. శ్రీ విష్ణు చిత్తులు
10. ఆత్మేయ రామానుజులు
11. వరద నారాయణ భట్టారకులు
12. అభయప్రద రాజులు
13. పేరు నాడ సూరులు
14. నారాయణాదులు
15. పేవేశ్వరాచార్యులు
16. వాక్య వరదాచార్యులు
17. శ్రీకృష్ణ గురూజీ
18. నువర్సన భట్టరు
19. వాదికేవరి మిత్రులు
20. విశ్వలోకాచార్యులు

౭ శ్రీ పిళ్ళలోకాచార్యుల వైభవము 200-216

శ్రీమాన్ నల్లూన్ చక్రవర్తుల కృష్ణమాచార్యులు

శ్రీవైష్ణవము అనాది వేద మతము

లుప్త కాలము - షన రుద్ధరము

నాలాయరము

అశ్వారులు

నాథమునులు

కాశ్రము విహంగము

లోకాచార్యుల ఆచారము

పిళ్ళలోకాచార్యుల ప్రబంధములు

ప్రవాసము

శిష్య పరంపర

ప్రసత్తి

విగమనము

౮. అష్టాదశ రహస్యములు - త ద్విశేషములు 217-204

చాక్లర్ : తట్టా విజయరాఘవాచార్యులు

పమస్సుమోజులి

ఉవక్రమము

పంశ గౌరవము

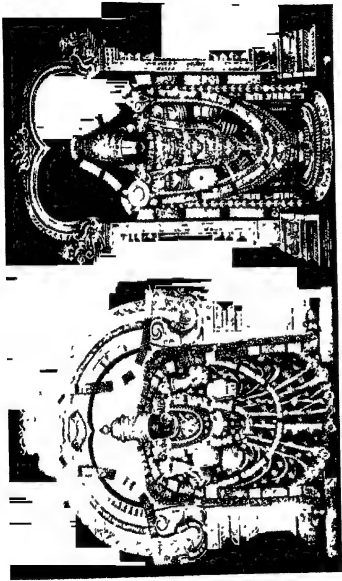
అష్టాదశ సంఖ్య వైభవము

రహస్యముల క్రమము

అష్టాదశ రహస్యముల సారము

దిరుమంత్ర వివరణము
 దింకారి స్వరూప వివరణము
 'నమః' శబ్దార్థ వివరణము
 సారాయణ శబ్దార్థ వివరణము
 ద్వియ మంత్ర వివరణము
 చిరమిశ్లోత వివరణము
 తిత్త్వ త్రయము
 అర్చి పరిచయము
 అర్చిరాది
 ప్రసన్న పరిత్రాణము
 ప్రమేయ శేఖరము
 సవ విధ సంబంధము
 సవ రిత్న మాల
 సంసార సామ్రాజ్యము
 ప్రవచన భూషణము
 సంహారము

ప్రముఖ శాసనాలు విద్యుత్ విద్యుత్ విద్యుత్

శ్రీనివాస స్తవ రాజము

‘ భగవ త్కవి ’

శ్రీమాన్ వింజమూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు,

వి.వి., వి. యర్.

శ్రీ శేష శైలాగ్ర శృంగపీఠ విహార !
విలసిత రత్న క్రౌంచేయ హరి !
శ్రీ వత్స కౌస్తుభ శ్రీ భూ లప ద్వక్ష !
సత్కృపా నిష్యంద సారసాక్ష !
శంఖ చక్ర ప్రథా జ్వలితోర్ధ్వ కరపద్మ !
ఆనంద నిలయ విమాన పద్మ !
ఢ్రుతోర్ధ్వపుండ సందీపితోజ్జ్వల ఫాల !
సామగాన విలోల చారు శీల !

విజిత శతకోటి మన్మథ వేంకటేశ !
దివ్య మహిమాద్భుత చరిత్ర తిరుమలేశ !
చిదచిదీశ్వర ! గోవింద ! చిద్విలాస !
శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

దండంబు శేష భూ ధర మస్తక నివాస !
సన్నతి వేంకట శైలవాస !
కైమోడ్పు లివె నీకు గరుడాచల నివాస !
సతులయ్య నారాయణగిరి వాస !

అంజలి ఘటియింతు నంజనాచలవాస !
 వందనమ్ములు వృషభాద్రివాస !
 శిరసా నమస్కృతుల్ తిరుమల స్థిరవాస !
 ప్రణతులు సర్వప్రపంచవాస !
 పిలచినం బల్కుచుండెడి వేల్పు వనుచు
 ధరను కలియుగ ప్రత్యక్ష దైవ మనుచు
 పేరు గన్నట్టి సామి ! జోహారు నీకు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

స్మరియించు మాత్రతాన సకల పాపక్షయం
 కరమైన యట్టి బంగారుకొండ !
 దర్శించు మాత్రతాన ధర్మార్థ కామ మో
 క్షమ్ముల నొసగు బంగారుకొండ !
 ప్రాపించు మాత్రతాన భవ బంధముల నుండి
 తైవల్య మొసగు బంగారుకొండ ,
 బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాది బహుళోటి సురవసుల్ !
 కడు భక్తి గొల్పు బంగారుకొండ !

ఆదిశేషుని రూపాన నవతరించి
 యిలను వైకుంఠముగ జేసి వెలయు కొండ.
 గరుణ నిండంగ గొల్పు బంగారుకొండ !
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

‘వేం’ శబ్దమునకు కిల్చివ మంచు నర్థంబు
 ‘కట’ శబ్ద మరయ గొల్పుటను దెలుపు
 పాప దాహక శక్తి బరగు తైలముగాన
 ‘వేంకటాద్రి’ యటంచు వినుతి శక్తి-

‘వేం’ అమృత హృదయ వే రొక్క యర్థంబు
 ‘శట’ మన్న నైశ్వర్య గరిమ యంద్రుడు
 ఇహ పర సంపద లిద్దు శైలము గాన
 ‘వేంకటాద్రి’ యటంచు వినుతి శెక్కె

పాప దాహక శక్తి నైశ్వర్య దాన
 పటిమ నెరుగుట వేంకట పతి వటంద్రుడు
 నార్థ కాహ్వాన ప్రభు వీవు సారసాక్ష !
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

ధర్మమ్ము నొల్లు పాదమ్ముల జరియించు
 కృత యుగమ్మున పృథగిరి లొసంగ
 శ్రేతా యుగమ్మున వాతాత్మజుడు పుట్టు
 కతమున సంజన్మాగ్రం బనంగ
 ద్వాపరమ్మున దొంటి పాపరేసిం బట్టి
 అహ్వయ మృగును శేషాద్రి యనగ
 పాప దాహక శ్రీయా పాటవమ్మున కలి
 యుగమరెదు వేంకట నగ మనసుగ

నొల్లు యుగముల నొలుగు నామములను
 వాసి గాంచిన గోత్రమ్ముపైన వెలసి
 శోక్కి లొసగెడి బంగారు కొండ వీవు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

బదరికాశ్రమమందు స్వాగత చంభూగుణైః
 నరునకు తిరుమంత్ర సరము నీచ్చి
 శ్రీ వికుంఠ పురాన శ్రీ దేవి కనుకై
 ద్వయ మంత్ర రాజ ద్రాస మిచ్చి
 కురుభూమి పాదున కరిదంబుచం మండి
 చరమ సుజ్ఞోకమ్ము గిరుణ నిచ్చి
 శ్రీ రహస్యత్రయ పారమ్యమును జాటి
 ముక్తి మంటప మార్గమును రచించె

కురుమ కరుణార్ద్ర మాననాంకర మునందు
 చేతనోజ్జీవ నాకాంక్ష భూతి మొప్పు
 నిలను తిరుమల గిరిపైన వెలసి టీవు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీవివాస !

త్ర్యంబక కూటహా వ్రణం మనస్వార్థ
 శేషత్యమును చాటి చెప్పు నంట
 'నమః' పద ముర్భాటనమ్ము నేయు ననవ్య
 శరణత్వ తత్త్వంపు గరిమ నంట
 'నారాయణ' యనలగ జాలు ననవ్య
 భోగ్యత్వ సౌభాగ్య భూతి నంట
 మహిత మస్తాక్షరీ మంత్రమ్ము 'ఓం నమో
 నారాయణాయ' యనంగ నొప్పు

ఁటి నీ తిరుమంత్ర రహస్య మెరుగ
మాదృశుం డెల్లు నేర్చునో ముగళాంగ
దయాను నన్నేలి దయ తేర్చు దానపోష
శైవశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

శ్రవణమ్ము కీర్తన స్మరణమ్ము పాదసే
వన మర్చనమ్ము వందన మంగ
దాస్యమ్ము సఖ్య మాత్మ నివేదన మ్మన
కలయు దొమ్మిది విధమ్ములను భక్తి
వర పరీక్షిత్తు నా సురమాని ప్రహ్లాద
భార్గవ పృథు లను భాగవతులు
స్రకూర వైవతే కూర్మన బలిచక్ర
వర్తులు చేసిరి వరుస వంశు

భక్తి హీనుడు నజ్ఞుడ వసుడ నయ్య
వారి వలె భక్తి నేయంగ నీర నయ్య
కరుణ మార్జాల కైశోర సరణి నేలు
శైవశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

జ్ఞానమ్ము బలము నైశ్వర్యమ్ము వీరియ్య
శక్తి తేజముల కాశయుడ వసుడు
సంపూర్ణ షడ్గుణైశ్వర్య సంపన్నుడౌ
భగవంతుడవు నీవు భవ్యచరిత !

కుటిలంపు కామమ్ము శ్రోధమ్ము లోధమ్ము
 మోహమన్ మద మత్సరాహిరూప
 సకలారి షడ్వర్గ సందష్టడ, విషయ
 లంపటుడను, భోగ లాలసెడను

నీకు నా కెల్లు పొనగునో నీరజాక్ష !
 సరస నిర్దేతుక కటాక్ష జాయమాన
 కృపకు పాత్రుని చేసి సంప్రీతి నేలు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

సంపూర్ణ షడ్గుణైశ్వర్య సంపన్నత
 బరహుదేవాఖ్య వరలు నీవు
 జ్ఞానమ్ము బలము యుక్త గుణమ్ములు గాగ
 సంకర్షణాఖ్యతో జనుదు వివు
 విశ్వర్య వీర్యమ్ము లధి గుణమ్ములు గాగ
 ప్రద్యుమ్న నామాన బరగు దీవు
 శక్తి తేజస్సు లాశ్రయ గుణమ్ములు గాగ
 వనిరుద్ధు డను చేర దనరు నీవు

పాలకడలిని నాల్గు పూర్వాహ బాల్మిచి
 విశ్వ చక్రమ్ము ద్రిప్పెడు విశ్వరూప !
 అండ జేరితి గరుణ గైదండ నీవె
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

‘కేశవా !’ యని నిన్ను కీర్తించినంతనే
 పాపాఘములు పటాపంచ లగును
 ‘నారాయణా !’ యన్న నామమ్ము బరియింప
 దురిత జాలమ్ములు దూర మగును
 ‘మాధవా !’ యని నిన్ను మదిని స్మరించిన
 మంగళానీక ముమ్మడిగ జేరు
 ‘ఋవింద’ యని నిన్ను కూర్చితో బిలువంగ
 సకల శోభనములు సరస జేరు

‘విష్ణు’ నామమ్ము నోరార వినుతి నేయ
 కర్మ బంధాలు విడిచడి కడచి చనును
 ప్వామి ! నీ నామ వైభవ మ్మీమి జెప్పి !
 శేషశేలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

‘మధుసూదనా !’ యంచు మది దలంచిన కొంత
 బస పాశములు ద్రెళ్ళిపడునుగాదె !
 ‘హే త్రివిక్రమ !’ యంచు నింపుమీరగ బాడ
 భవ పాశములు ద్రెళ్ళి పడునుగాదె !
 ‘వామనా !’ యని నిన్ను వాయూర బాడంగ
 మోహ పాశము ద్రెళ్ళిపోవుగాదె
 ‘శ్రీధరా !’ యని నిన్ను చిత్త మారగ బాడి
 కర్మ పాశము ద్రెళ్ళి కడచు గాదె !

వర ‘హృషీకేశ !’ ‘పద్మనాభా !’ యటంచు
 రక్తిమీరగ ‘దామోదరా !’ యటంచు
 నోరు నొవ్వంగ బాడంగ జేరు సిరులు
 శేషశేలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

స్వస్వరూపమ్మ పర స్వరూపము పురు
 పార్థ స్వరూపమ్మ లనగ మూఱు
 నాపై నుపాయ స్వరూప విరోధి స్వ
 రూపమ్మ లన రెండు దీక్షిమ్మ
 లర్థి పంచక మంచు రందు రవ్వానిని
 శ్రీనైష్ఠవాచార్య శ్రేష్ఠ లర్థి
 చేతనోద్భవన శ్రీకరమ్ములు వీని
 జ్ఞాన లబ్ధియె మోక్ష కారకమ్ము

ననుచు వదియింగ్రు త త్వజ్జలెన బుధులు
 వాని దెలియంగ నాంటివాని కగున ?
 సీదు నిర్వ్యాజ కృప నన్ను చేతుకొననె
 శేషశేలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

‘గోవింద !’ యని నిన్ను కోరి నెల్చిన యంభ
 నో యంచు బల్కుచుకోయి నీవు
 నిను నమ్మినట్టివానిని యెట్టిదనను
 కంటి రెప్పును నోలె కాతు వీవు
 ఇమను లంచున నీకు ముఱుపులం గట్టంగ
 వెతల బోజుపెడి చతురు డీవు
 దయయే స్వరూపమై ధరలో నెలసె నంచు
 త త్వేవేత్తలు దెప్పు త త్వే మీవు

పాపముల గోటి చేసిన పాపి యైవ,
 నీకు శరణాగతుం శాచు నెగడి నేని
 పాప రహితుని జేసి కావాడు దీవు
 శేషశేలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

కను లున్న ఫల మేమి ! కరవు దీరిగ నిన్ను
 కాంచగా గల్గెడి కలిమి లేక
 చెచ్చు లున్న ఫల మేమి ! చవులూయ నీ దివ్య
 గాధలన్ వినెడి భాగ్యమ్ము లేక
 కరిముల ఫల మేమి ! నిరతమ్ము నీ పాద
 పూజనమ్ములు సల్పు భూతి లేక
 పదముల ఫల మేమి : పలుమారు నీ క్షేత్ర
 యాత్రలం వేయంగ నాస్థ లేక

రసన గల్గిన ఫల మేమి ! రహణ ! నీదు
 దివ్య నామామృతాస్వాదన వ్యసన వి
 లోల గాకున్న శ్రీ రమా లోల ! శ్రీ శ :
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

స్వస్థోక వాహినీ స్వచ్ఛాంబుపూర సం
 తూళిత పదపద్మ ! శరణు శరణు
 లక్ష్మీ లలిత పాద లాతూ రసా సిక్త
 తరళ మహోరస్కు ! శరణు శరణు
 శంఖ చక్ర ప్రభా జాఙ్వల్య మాన మా
 స్తాంబురుమా ద్వయ శరణు శరణు
 కస్తూరి లేఖాలత ఘనసార ముక్తి వి
 శాలార్థవృత్తాంక ! శరణు శరణు

శరణ మ్రాశిత పశుల ! శరణు శరణు
 శరణ పూవన్న సంతాన ! శరణు శరణు
 శరణ భవ బంధ విచ్ఛేద ! శరణు శరణు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

మంగళం బలమేలు మంగా లస ద్విద్య
 మహిత వత్సోపీత ! మంగళంబు
 జయ మంగళము నీకు జన్మ-కుఖాబ్ధిని
 ర్మగ్న సంతారక ! మంగళంబు
 శుభమంగళలు నీకు శుభయ విభూత్యైక
 మహనీయ నాయక ! మంగళంబు
 నిత్యమంగళము నీ కత్యంత కరుణా త
 రంగితాంత స్సార మంగళంబు

మహిత మంగళ మాద్యంత రహిత ! నీకు
 సకల కల్యాణ గుణ గణ నార్యభౌమ !
 వరద ! శ్రీనాథ ! మన్నాథ ! భద్ర చుస్తు
 శేషశైలేశ ! జగదీశ ! శ్రీనివాస !

ఆర్చవతార వైభవము

‘ సాహిత్య విద్యా ప్రపీఠ ’

డాక్టర్ : సముద్రాల వేంకట రంగరామసుబ్బారావులు,
ఎం.ఏ, పిహెచ్.డి.

ఉపక్రమము

సమస్త జగత్తులదమీశ్వ - సృష్టి - స్థితి - లయములకు కారణ మైనవాడును, అపార సౌందర్యముపకును, అనంత కల్యాణ గుణముల కును నిధి యైన వాడును జ్ఞానము - శక్తి - బలము - ఐశ్వర్యము - పీఠ్యము - తేజస్సు అను అరు గుణములు కలిగి, భగవాన్ అను శబ్దముచే న్యవహరింపదగువాడును, జ్ఞానానందములే స్వరూపముగను, గుణములుగను కలవాడును, ఆర్తుడు - జ్ఞాసువు - అర్థార్థి - జ్ఞాని అను నాల్గు విధములుగా నున్న భక్తులచే ఆశ్రయింపబడువాడును, తన నాల్గు భుజములచేతను ధర్మము - అర్థము - కామము - మోక్షము అను నాలుగు పురుషార్థములను అనుగ్రహించువాడును. దేవతలు మనుష్యులు మున్నగు శీవు లందరికు నేత్రానందమును కలిగించునట్టిదియు, ప్రకృతి సంబంధ మెంతపూత్రము లేనట్టిదియు నగు దివ్య మంగళ విగ్రహముతో కూడి, పరమపద మని పిలువబడు శ్రీవైకుంఠమునందు - ఉనంతుడు, గగుడుడు, విష్వక్సేనుడు మున్నగు సరిజనుముచే నిత్యము నేవింపబడువాడును, శ్రీ - భూ - నీళి లను దివ్య మహిమలకు నాయకుడును అయిన శ్రీమన్నామయ్య - ఐగు విధము లగు రూపములతో కూడినవాడై లోకముల ననుగ్రహించు

చుండు నని ఆగినములు నుచువుచున్నవి. ఆ యైదు రూపములును - పర రూపము, పూర్వ రూపము, విభవ రూపము, అంతర్యామీ రూపము, అర్చ్య రూపము అని వ్యవహరింపబడుచున్నవి.

పర రూపము

పైని పేర్కొనబడిన జ్ఞానము, శక్తి మున్నగు అసం గుణములతో కూడియుండి, కేవలము మోక్షమును పొందిన ముక్త జనులకు మాత్రమే భోగింపదగినదై యున్న అప్రాకృత నిత్య రూపము కలది పర రూపము. అనంద మయముగా శ్రీవైకుంఠమున అనంత - గుండ - విష్వక్సేనాదులచే నిత్యము సేవింపబడుచుండునది ఈ పర రూపమే.

“ త ద్విష్ణోః పరమం పదం । పదా పక్యంతి సూరయః । ”

ఇత్యాది శ్రుతి ఎచనములందు - మారులచే దర్శింపబడునదిగా చెప్పబడినది. ఈ పర రూపము - శేష పర్యంతమున సుఖముగ వేంచేసి యుండి, నాల్గు భుజములతో, పద్మ పత్రముల వలె విశాలములైన నేత్రములతో ఉజ్జ్వల మగు శిరీటముతో, కటక - కుండల - హార - కేయూర - చూపురాది దివ్యాభరణములతో, కౌస్తుభ మణితో, శ్రీ లక్ష్మీ లాంఛనముతో, వీతాంబరాలంకృత దేహముతో కూడిన శ్రీ చున్నారాయణ మూర్తియే ఈ పర మూర్తియే ‘పరవాసుదేవ’ నామముతో కూడ పిలువబడుచుండును.

పూర్వ రూపము

ఈ పరవాసుదేవ భగవానుడే - వాసుదేవ, సంకర్షణ ప్రభువున్న, అనినట్ల నామములతో గూడిన నాలుగు రూపములను ధరించి, ఆగత్తుయొక్క పృష్టి - స్థితి - లయముల నెరవేర్చుచుండును. ఈ పూర్వ రూపములు కూడ ఈ నాలుగుమాత్రమే కాక, అనేక ములు కల వని ఆగమములు వాకొనుచున్నవి.

విభవ రూపము

“ యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత !

అభ్యుదాన పథర్మస్య తదాద్భావం నృణా మ్యహమ్. ”

ఎప్పు డెప్పుడు ధర్మమునకు నీడ కలిగి, అధర్మము విత్పంధించు చుండునో - అప్పుడు నన్ను నేను సృజించుకొందు’ నని గీతలో చెప్పినట్లు, భగవానుడు తన ప్రకృతిని అగ్నిమీంచి, తన మూలతో లోకమున నావిర్భవించునట్టి రూపములే విభవ రూపము లని స్వయంగా రింపబడుచున్నది. ఈ విభవ రూపములు అనబడు అనంతములును ఆసంఖ్యాకముల’ యైనను - దశానంతములతో కలసి - పద్మ నాభుడు, భ్రువుడు, అనంతుడు, శిశ్తీశుడు, మధుసూదనుడు మున్నగు నవి 39 కల నని ‘లక్ష్మీ తంత్ర’ మను పాంచరాత్రాగ్రహగ్రంథము నుచువుచున్నది. (110 - శ్లో 19 - 35)

ఈ విభముగ భగవానుని వ్యూహ రూపములును, విభా రూపములును అనంతములే యని ఆగమములు నిర్దేశించుచున్నవి.

అంతర్యామి రూపము

ఉపాసకుల హృదయ పద్మములను వేంచేసియున్న భగవద్రూపమే అంతర్యామి రూపము, ఇది పార్థ రూప మనియి న్నాహారంపబడుచున్నది. గీతలో -

“ తత్త్వ పుర్వ భూతానాం హృద్యేఽర్జున తిష్ఠతి

బ్రాహ్మయోనీ నర్వ భూతాని యంత్రాహూతాని మాయయా ”

సమస్త బ్రాణుల హృదయ జేశము లందు కొలు వుండి, శన మాయచే సర్వ భూతములను త్రిష్ఠనట్టి ఈశ్వరుడే అంతర్యామి అని చెప్పబడుచున్నది.

అంతః హృదయమననుండి, యమయతి = సర్వభూతములను నియమించువాడు కనుక, అంతర్యామి. హృదయమందున్న రూపము కనుక, ఇదియే 'హృద్ము.'

అర్చాపతారము

ఈ పర - పూహ - విభవ - అంతర్యామి రూపములు సర్వ జనులకు కావచ్చునవి కావు, పర రూపము కేవల సైమంబి వాసులకు మాత్రమే అనుభవమైన గోచర మగును, వామదేవాది పూహ రూపములును ఆ యా యుగములలో కొందరకు మాత్రమే కనుపించి ప్రీతిని కల్పించినవి. ధర్మనిగ్రహు డగు శ్రీరామచంద్రుని పురుష మోహక మగు రూపమును అయోధ్యావాసులే అనుభవంపగల్గిరి పూర్ణబ్రహ్మ మగు శ్రీకృష్ణభగవానుని ముగ్ధ మోహన మగు రూపము సహితము గోప - గోపీజనమున కనుభవ గోచరమైనట్లు, ఇతరులకు కాబాల దయ్యెను. కిరుక్షీత్రమున - ఆర్ధానమున నేర్పడిన స్నేహ కార్పణ్యములచే ధర్మాధర్మ సంస్థిగ్నుడై, శరణాగతుడైన పార్థునకు భగవానుడు - అతి గుహ్య మగు తన రూపమును నామోత్కరింపజేసి ఇట్లనినాడు ..

" నుదుర్లభ మిడం హృదం దృష్టవా వసి య వ్యమ

దేవా అవ్యన్య రూపస్య నిత్యం దర్శయ రాంషిః "

ఇచ్చటి భగవానునిచే రూపబడిన విరాట్ స్వరూపము సామాన్యులకు చర్మచక్షు గోచరము కాదు కదా !

ఇక ప్రతి ప్రాణియొక్క హృదయమున నిరంతరము అంత ర్యామిగా భగవానుడు సన్నిహితుడై యయున్ను, యోగులు యోగ

కెచే - హృదయ కమలమును వికసింపజేసి, తమ యుచ్ఛుకు తగినట్లు, శమ కలిమితమైన భగవద్రూపమును దర్శింపజేయుదురు.

భక్తులు - ప్రేమ మను కాలుకడే కూడిన భక్తి నయనములతో ముగ్ధ మనోహరి మగు భగవద్రూపమును శమ హృదయముల, దర్శింపజాలుదురు. కాని, చంచల మగు మనస్సును విడిచివేసి నుండి మరల్చి, కుసుమగా నిలిచి, హృదయవాసి యగు పరిస్థితు దర్శించుటకు కావలసిన యోగముగాని, భక్తికాని సులభ విధిగాని కాదు. కావున, యోగాభ్యాస పమర్థత లేనివారిని, భక్తివిహీనుల కాజాలనివారిని సహితము అనుగ్రహింపవలయు నని, అవ్యాకృత పరివర్తనైన భగవానుడు 'అర్చమార్గి'గ - అర్చకాదులను, సర్వ దేశములందును - స్వయంవ్యక్త హుతులగును, ప్రకటిని రూపుడుగను అవతరించుచున్నాడు.

అర్చావతార సౌలభ్యము

పూని రూపముల కంటెను ఈ అర్చాహుతి మే సులభము సులభముగ సేవించదగి యున్నది. "అర్చా పూజా ప్రతిమయోః" అను నిఘంటు సచనమునుబట్టి, అర్చా శబ్దమునకు - 'ప్రేమ' యని అర్థము.

వ్యక్తిపాసనమే సులభతమము

భగవానునకు వ్యక్తావ్యక్త రూపములు రెండు కల సేయు, వీనిలో అవ్యక్తరూపావాసనము క్లిష్టము కావున, వ్యక్తిపాసనమే సులభతమ మగు భగవత్ ప్రాప్త్యుపాయ మనియు శ్రీ గీతా చార్యుడు ఈ క్రింది విధముగ పేర్కొని యున్నాడు -

“వేదోపకరణేషా మవ్యస్తానక్త పేకపాఠః

అవ్యస్తా హి గతి ర్ముఖం దేహవర్షి రవాప్యతే.”

అన్యక్త రూపమును మనసు నిలిపిన క్షేత్రము అనికము. అన్యక్తమైన హర్గము దేహభాగులచే అతి క్లిష్టముగనే పొందబడుచున్నది కనుక, భగవానుని వ్యక్తి రూపమే సర్వ భనులకు ఉపాసింపదగినదని, శ్రుతి - స్మృతి - పురాణేతిహాసములు, ఆగమములు ఉద్ఘోషించుచున్నవి.

పురాణములు వ్యక్తోపాసన ప్రతిపాదకములు

విష్ణు ధర్మోత్తర మహా పురాణము భగవానునకు ప్రకృతి వికృతులను రెండు రూపములు కల దనియు, వానిలో ప్రకృతి రూపము కన్నుల కగుచింప దనియు, ఆకారముతో కూడిన వికృతి రూపమే దృష్టోచర మనియు చెప్పుచున్నది.

“ప్రకృతి ర్వికృతి స్తవ్య ద్వే రూపే పరమాత్మనః

అలక్ష్మింశ్చవ్య తస్మాదం ప్రకృతి స్సా ప్రకీర్తితా ।

సాకారా వికృతి రేయా తవ్య వర్ణం జగత్ స్మృతమ్

... ..

పూజా త్యాగదీతం కర్తుం సాచార నైవ కళ్యణే ”

— (24 - వ అధ్యాయము)

“ప్రకృతి, వికృతి యని సరమూర్త్యుకు రెండు రూపములున్నవి. కంటితో దర్శింప నలవికాని రూపమే ప్రకృతి రూప మని చెప్పబడినది. ఆకారముతో కూడినదే వికృతి రూపము. ఈ సమస్త ప్రపంచము భగవానుని వికృతి రూపమే. పూజ, భ్యాసము మున్నగు నవి చేయుటకు ఆకారముతో కూడిన రూపమునకే సాధ్య మగును.

హస్తముగ ఆకారముతో కూడిన భగవద్రూపమే విధి పురిస్కరముగా అర్చింపదగి యున్నది. భగవానునిచే స్వేచ్ఛగ పుడమిపై అవిర్భవించినపుడు ఏ ఆకారములు స్వీకరింపబడినవో, ఆ యాకారములనే దేవత అర్చింతురు. అన్యక్తమైన మార్గమును దేహ ధాతులు పొందజాలరు. ”

సిఖల పురాణములలోను మూర్ధన్యముగా, సర్వ ప్రమాణముగా - పూర్వాచార్యులచేతను, భగవద్రామానుజులచేతను తత్త్వమును నిర్ణయించుటలో ఏక కంఠముగ గ్రహింపబడినవియు, సరాళరస్రక్తమును అగు శ్రీవిష్ణుపురాణముకూడ - మూర్త రూపమే విష్ణులకు ఉపాసింపదగిన దని చెప్పుచున్నది.

“ దేవ రూపే బ్రహ్మణ స్తన్య మూర్తం వామూర్త మేవ చ
.... .. ”

— (శ్రీవిష్ణు పురాణము . ప్రథమాంశము . 12వ అధ్యాయము.
56వ శ్లోకము నుండి 76 శ్లోకము వరకు.)

ఈ శ్లోకముల అభిప్రాయ మిది :-

పరబ్రహ్మమునకు రెండు రూపము లున్నవి వీనికి - క్షీర రూపము, అక్షర రూపము అని కూడ పేరిం. పరబ్రహ్మము అక్షర రూపము. ఈ సమస్త జగత్తు - భగవానుని క్షీర స్వరూపము. ఈ సమస్త జీవకోటిని భగవానుడు కౌస్తుభ మణిగా పక్షు స్థలమున ధరించుచున్నారు. ప్రభావము - లేక, ప్రకృతియే శ్రీవత్స చిహ్నము. భూకాది, ఇంద్రియాది - అని రెండు విధములుగా నున్న అహంకార

మును శంఖముగను, తార్గ మును ఛనువుగను భగవానుడు ధరించు
గున్నాడు. మనస్సే చక్రము బుద్ధి - గద భగవానుని వక్షః స్థల
మున వ్రేలాడుచున్న పైశయంతిమాల - సంచరూపములు.

పై విష్ణు పురాణమునందలి పుస్తకం - భగవానుని సృష్ట విగ్ర
హము ఈ సమస్త ఆగ్రహము ప్రతీక మని నిర్దేశించుచున్నది. శ్రీ
వేదాంతదేశికలు ఈ క్రింది స్లోమున విష్ణు పురాణ తాత్పర్యము
సంతటిని సంగ్రహించిరి ..

"చేత కృతతి, చేతనాపి రమతి త్వంవృరి త్కారికా
భూతాని, స్వగుప్తై రహంకృతియుగం సంపేన కారాయతే ।
కాదాః నాని వశాపి, నాస్తుభమచీ ర్జీవాః, ప్రవాసం వృణః
శ్రీవత్సం కమలావతే । తవ గదా వవసా ర్హివాస్తం గదాపి "

ఈ విధముగా వ్యక్తము - లేక - మూర్తము అయిన ఈ సమస్త
పద జాతు (అచిత్తు) తన శక్త్యముతో (చిత్తుతో) కలిసి, భగవాను
నికి శరీరముగా అమరి యున్నది. ఈ దీప శాస్త్రక మగు సమస్త
ఆగ్రహ ప యంతము లున్నచో - అది యున్నియు భగవానుని శరీర
మున నమరియున్న భూషణాయుధాది సముదాయముగను, ఇట్టి
భూషణాయుధాదులతో కూడిన మూర్త విగ్రహమే భగవానుని పర
రూపమునుండి అచ్చాయూర్తి వరకు అనుగతమై యున్నది. కాని, ఈ
రూపము 'అర్చామూర్తి'లో సర్వ జనులకు దర్శన యోగ్యముగా
సులభమై యున్నది. అగమములు విష్ణు పురాణముచే ప్రతిపాదించ
బడిన మూర్త రూపముకే అర్చనతారమున నన్వయించి నిరూపించు
చున్నవి.

అర్చావతార వైభవము

శ్రీమద్భక్తాచార్యులవారు తమ తత్త్వత్రయమున అర్చావతారమును గురించి ఇట్లు పేర్కొనిరి :-

“ప్రతిమామూర్తిగ అవతరించిన భగవానుడు - ఈ రూపమును భక్తానుగ్రహార్థమై గ్రహించును. ఈ అర్చామూర్తిలో - న్యామి, భక్త పరాధీనుడు. భక్తుడు తన శక్తి ననుసరించి బంగారమా, వెండి మున్నగు లోహములచేగాని, మట్టి, చెక్క మున్నగువానిచేగాని భగవానుని ప్రతిమను నిర్మించి అర్చించునప్పుడు - భగవానుడు ఆ ప్రతిమయందు వేంచేసియుండును. ఇట్లు వేంచేసియున్న భగవానుడు - అయోధ్య, మధుర మున్నగు దేశమును గాని, కాలమునుగాని, అధికారి నియమమునుగాని పరిగోపకయే, ఉపాసకుల అపరాధములను నూడ తెక్కించక, స్నానాదులయందు అర్చక పరాధీనుడై దేవాలయములందును, గృహములందును వేంచేసియుండి, అనుగ్రహించుచుండును. ”

“ దుఃఖనకత్వం, శుభాశ్రయత్వం, ఆశ్రయలోకే శరణ్యత్వం, అనుభవ్యత్వం సర్వ మర్చామేవ పరిపూర్ణమ్. ”

ప్రీతిని గొల్పుట, మంగళాప్సరను డగుట, సమస్త లోకములకు ఆశ్రయింపదగినవా డగుట, సులభముగ అనుభవింపదగినవా డగుట మున్నగున దంతయు అర్చామూర్తియందా సెంపూర్ణ ముగ నున్నవి. ”

— (తత్త్వత్రయము - ఈశ్వర తత్త్వ వివాదము)

స్మృతి పురాణములలో అర్చావతార వైభవము

స్మృతి పురాణాదులు అర్చావతార సౌలభ్యమును, వైభవమును అనేక విధములుగా నిరూపించియున్నది.

అర్చనావతారమున భగవంతుడు స్వస్వామి భావమును (శనయందు గల స్వామిత్వమును, జ్వలయందు గల స్వత్వమును) తాను ముగిచెనని, ఏమియు నెరుగనివానివలె, అశక్తునివలె, అస్వతంత్రునివలె కన్నట్టుచు, లపార కామ్యంబు పరవశుడై, కానిలసినవాని నన్నిటిని అనుగ్రహించును. ఇదియే ఇట్లు చెప్పబడినది.

" అర్చనావర నృచేషాం బాంధవో భ్రతవత్సవః ।

స్వత్వ మాత్మని వంశాతం, సాహిత్యం బ్రహ్మతే స్థితమ్ "

స్వధృహరీతస్మృతికూడ భక్తత్రాణమునకై భగవానుడు స్వయముగ పరిగ్రహించిన ప్రాదుర్భావములలో దేనినైనను అగ్నింప నలయునని స్పష్టపరచుచున్నది.

" పరివ్రాజాయ భద్రానాం ప్రాదుర్భావః తతో మహా

ప్రాదుర్భావాత్మకః కాచిత్ అర్చయే త్తం యుష్మిర । "

అని పద్యోక్తర భండమున - ఎందు శివుడు చార్వకీతో శ్రీ హరియొక్క అవిర్భావమును పేర్కొనుచు

" యస్మిన్ పన్నిహరో విష్ణుః స్వయం జీవ స్మదాం ఘి

పాదాని దారోష్ఠి రార్యేకః స్వయం వ్యక్తం హి తల్ పృథక్,

దుర్లభత్వాత్ స్వయం వ్యక్తి మూర్తేః శ్రీవైష్ణవోక్తిమః

యథావిధి ప్రతిష్ఠావ్య స్థాపితం చూర్తి హరదేవః॥ "

భగవానుడు స్వయముగ ఎ పాదాని - దారులయందు అవిచ్ఛిందియించునో, అది స్వయం వ్యక్త మూర్తి. అది దుర్లభము కావున, భగవచ్చూర్తిని నిర్మించి ప్రతిష్ఠింపే ఆరాధనవలె నని చెప్పినాడు.

‘బ్రహ్మాండ పురాణము’న భగవానుడు స్వయముగ తన అర్చా మూర్తి వైభవము నుట్టించినాడు.

“ సులలిం యోక్ష సిద్ధ్యే చ భవా మ్యర్చా వ్యూహవాన్
పర పూజయ శ్రేష్ఠే స్థాదివతి యోషదాః
ఏవ షిక్త్యస్త సౌలభ్య మర్చాదా మేవ వర్తతే
లిస్మా దర్చావారేణ లోకాన్ పరతయా మ్యహమ్ ”

సులభముగ యోక్షము సిద్ధించుటకొరకు, నేను అర్చామూర్తిని భరింతును. పర - పూజించి రూపములు క్లేశముల బడిన వాని యందుమాత్రిమే యోక్షప్రదము లగుచున్నవి. ఈ విధముగ మిక్కిలి సౌలభ్యము అర్చామూర్తియందే కల స. కావున, అర్చావతారముచే లోకముల రక్షించుచుండును. ”

అగమముల అర్చాపతాక వైభవము

అర్చామూర్తియొక్క ఆవిర్భావమునుగురించి శ్రీశ్రీశ్లో సహిత బక గాధను ఇట్లు నుడువుచున్నది :-

శ్రీదేవి - అర్చామూర్తి వైభవమును గురించి భగవానుని ప్రశ్నించినది. అప్పుడు భగవానుడు ఇట్లు చెప్పినాడు :-

“ ఏవ మేష్ఠి మున్నగు దేవతలు భూ లోకమున ఆలయ నిర్మాణమును, పరమాశ్రయముకల్గి అర్చామూర్తిని దర్శించి, మానవులగు మాత్రమే సులభమగు, దేవతలకు సుర్లభమును అయిన అర్చామూర్తిని పొందగోరిరి. ఇట్లు నిశ్చయించి, శైలితద్వివమున శేరి, దేవతలు వేయి సంవత్సరములు ఘోర శపథు చెసిరి. వారి హృదయాగి ప్రాయము నెరిగిన పరమాత్మ బ్రాహ్మణాంత కూడినదియు, విరాటాంతర్గతము నగు నా శుభ మూర్తిని చూపింతు’ నని నిశ్చ

యించి, శంఖ చక్రాదులతో కూడినదియు, ఐక్వర్చ్య సంపన్న మగు
తన హాసమును దర్శింపజేసెను. వారి సునోపస మేరుయో తెలిసి
కొనగోరి ప్రశ్నించినారు. బ్రహ్మాదులు జితంతాది స్తోత్రమలతో
భగవానుని స్తుతించినారు. ప్రసన్నుడైన భగవానుని ఇట్లు - ప్రార్థించి
నారు. “ న్వామి ! నీవు మానట సంప్రీతుడ వైనచో, నీ విన్న డీ
విచారమున సాక్షాత్కరించినట్లే, బింబ హాసమున నిత్యము ఉండ
వలయును. పూజాదీప్రియులకు సంబంధించిన శాస్త్రమునుగూడ ఉప
దేశించవలయును.” అని - (శ్రీ ప్రశ్న సంహిత . 18 అ. 8, 9 లో,)

బ్రహ్మాదుల ప్రార్థనము ననుసరించి బింబ హాసమున ఆవిర్భవించినవాడై భగవానుడు, శాస్త్రము నుపదేశించినాడు. దీనినిబట్టి
దేవతలూకూడ భగవానుని అర్చనమూర్తియొక్క వైభవము ననుభవించినా
నని స్పష్ట మగుచున్నది. కనుకనే -

“ నవ్వాతాయ షాఙ్గాం సంప్రకం సంప్ర వింజయోః

రేనార్క్యో భగవాన్ పాజెత్ నోపదాపిమా క్షపిత్ ”

చైతన్యం వాసి యగు పరమేశ్వరదేవునియందు - జ్ఞాన, శక్తి, బల,
లైశ్వర్య, వీర్య, తేజస్సు లను ఆరు సగుణముల పూర్ణత కలదో, అది
మంత్రమందును, భగవద్విగ్రహమందును కలదు. కనుక, ప్రతిమా
హాసమున గల భగవానుని ఉపచార బుద్ధితో - (అనగా - ఇది కేవలము
ప్రతిమా మాత్రమే అనుబుద్ధితో) అర్చించరాదని తాత్పర్యము.

కనుకనే, తన మనసుకు నచ్చిన సుందరమగు భగవద్మూర్తిని
స్వర్ణ రజతాది లోహములతోగాని, మృద్రాదులతోగాని నిర్మించి,
దాని నర్చించుచు, భ్యాసించుచున్నచో, అవిద్య వలన కలిగిన
చోషమలన్నియు తొలగి, తుదకు ఆ బ్రహ్మరూపిణియగు మూర్తి

యం దే ఉపాసకుడు నాన్ని ధ్యమును పొందునని, యాశ్రమం కోసకీయ
పరమము స్పష్టపరిచుచున్నది .

“ మహాపాం ప్రసాదం విష్ణోః ప్రపన్న వదనేషదామ్
శ్చిత్వాత్మనః ప్రతివరం మవర్తి రగదాదిః
రా మర్చయేత్, రాం ప్రదామేత్, రాం యదేత్ రాం విదిస్తయేత్
ఏక లక్ష్మిపాస్త్ర దోషాష్టమై రా దేవ బ్రాహ్మణాపితేమ్. ”

ఇట్టి యీ అర్చామూర్తియొక్క సందర్శన మింకటి ప్రయో
జనమును చేకూర్చునో, శ్రీ మహర్షి వచన మిట్లు ఘోషించు
చున్నది :-

“ సందర్శనాదకస్మా ద్భవ మంపాం నమ్మాత్మ చేతిపామ్
కువాననా, కుబుద్ధి శ్చ, కులర్క శ్చ, కువిశ్చయః
కుహేతు శ్చ, కుభావ శ్చ, నాస్తికత్వం లయం ప్రదేత్. ”

సందర మగు భగవచ్చాక్తిచి ఒక్కసారిగ (అకస్మాత్తు) చూచినప్పుడు, అనాదిసిద్ధ మగు అవిద్యతో సమ్మూర్ధ మగు చిత్తము సహితము అనిర్వాచ్య మగు సుఖానుభవమును పొంది, చూచునారి లకు సందారము, కుదృష్టి, విపరీత నిర్ణయము, కుతర్కము, సుష్ట ధావము మున్నగు భగవదనుభవమునకు విరోధ మగు పుల్లక్షణమును నిశించి, వారి నాస్తిక్య భావన తొలగి, హృదయము ప్రపన్న మగును.

దేవాయతనమున ప్రతిష్ఠితి మగు అర్చామూర్తియొక్క వైభవ మును మన ప్రాచీనాచార్యులు స్వయముగ తాము అనుభవించుటగే గాక, పరులకు సహితము అట్టి అనుభవమును కల్గించి ఉద్ధరించుట ఇతిహాస ప్రసిద్ధమే. తన ప్రయురాలి కన్నులకన్నా మిన్పయైవ

కన్నులు లేనని అజ్ఞానముచే భ్రమించి, భగవన్నార్జునులకు మాధుర్యమును గ్రోలకాలని ధనుర్దాసుని చెప్పింది, శ్రీరంగమున వేంచేసి యున్న ఇత్యోకు కులధన నగు శ్రీరంగనాథుని విశాల సుందరి నయనముల చూపించి, వాని యజ్ఞానమును పోగొట్టి ఉద్ధరించిన భగవద్రామానుజ వైభవము - ప్రసన్న జనులు ముంచలేనిదేకదా ! కలియుగ ప్రత్యక్ష దైవానిని శ్రీనివాసని దివ్య మంగళ విగ్రహమును దర్శించి, పులకించనివా రుండ రనుట - తగును లేని మాట.

మూర్త్యర్చన ప్రాచీనత

ఆగమములును, పురాణములును, మూర్త్యర్చన వైశిష్ట్యమును గురించి వేసే పృష్టము గావించియున్నవి. ఐనను, దాని ప్రాచీనతా విషయమున కొందరికు సందేహ ముండవచ్చును. కనుక, దీని ప్రాచీనతను గురించి ఇవట వివరింపవలసి యున్నది ..

“ దేవానా మేవ ఆయతనే యతే ”

అను వైశిష్టియ సంగీతా వచనము - దేవాలయములం దొనర్చెడి మూర్త్యర్చనమునే నిర్దేశించుచున్నది. ఈ కారణముచేతనే దేవాలయ తీర్థ నిర్మాణము భారతి దేశమున అతి ప్రాచీనకాలమునుండియే కలదు. శ్రీమద్రామాయణమున శ్రీరామచంద్రుడు పట్టాభిషేక ముహూర్తమునకు పూర్వము రాత్రి సమయమున శ్రీమన్నారాయణార్చనము నొనర్చి, దేవాలయతీర్థమున శియనించినట్లు - ఈ క్రింది శ్లోకము స్పష్టీకరించుచున్నది :-

“ వాగ్యత న్నహ వై దేహా ధ్యాత్వా వియత మానసః

శ్రీమత్పాదతనై విష్టోః శివో నరవరాత్మజః ”

— (అయోధ్యాకాండ . 6 - 4)

వాఙ్మయమును వాటినిచూచిన్నచో, మున్ను నరికట్టి, చూసి దేవితోపాటుగ శ్రీ సూర్యుని అల నుమన శ్రీ గానమును శయనించినాడు" అని కవి కావ్యరమ్యము.

శ్రీ సద్భాగవతములో సౌత్త్యతార్చనా విధానము

శ్రీ భాగవతము ఏకాదశ స్కంధములోని 36 - అధ్యాయమున, సౌత్త్యత విధానము ననుసరించి భగవదారాధనము చేయు విధానము లెన్నగా విర్ణయించబడినది.

చిత్త ప్రసాదకము, స్వస్థ ఫలప్రదమును అయిన సాంగ భాగవత దర్శనమును సౌత్త్యత లొనర్చి, విధానము ననుసరించి విశదపరచు మని ఉద్ధవుడు భగవానుని శోచిగా - అర్చుడు భగవానుడు -

“వైదిక సౌత్రికో మిశ్ర ఇతి మే త్రివిధో మః

త్రయాణా మిష్టితే నైవ విధినా మాం పపర్చయేత్”

అని యారంభించి, విస్తారముగ విశదపరిచియున్నాడు. ఆ వివరణ మిది :-

వైదికము, తౌత్రికము, మిశ్రము - అని, భగవదర్శనము మూడు విధములుగా నున్నది. ఈ మూటిలో ఏది ఉపాసనకు ఉష్టమో, ఆ విధానము ననుసరించి భగవదర్శనము నొనరింపవలెను.

“తన వేద శాఖకు విహితములైన సంస్కారములను పొంది, ద్విజత్వమును సంపాదించిన జనుడు న నైట్లు భక్తితో అర్చింపవలయునో దానిని చెప్పచున్నాను. శ్రద్ధతో దానిని తెలిసికొనుము.

అర్చామూర్తియందుగాని, స్థండిలమనదుగాని, అగ్నియందుగాని, హృదయమునగాని, ద్విజానియందుగాని భక్తి కలిగినవాడై, ద్రవ్యముతో తనకు గురువు నైన నన్ను ఎట్టి కపటము లేక అర్చింపవలయును. శిలతో చేసినదియు, చెక్కతో చేసినదియు, స్వర్ణ-రజిత-తామ్రాది గౌతువులతో నిర్మించినదియు, మట్టి, చందనము మున్నగువానితో నిర్మించినదియు, కేళా దూపముగ పటమున గీచినదియు, మనస్సుతో కల్పించుకొనినదియు, మణితో నిర్మింపబడినదియు నని నా ప్రతిమ ఎనిమిది విధములుగా నున్నది. చలము, అచలము అనియు మూర్తి ద్వివిధముగా నున్నది. ఈ విధముగా పేర్కొనబడిన ప్రతిమయే భగవత్ స్మరించుము. మాయ నెరుగని నా భక్తునకు ప్రతిమాదులయందు - వానికి లభించిన ద్రవ్యముచేతను, అవి లభింపవచ్చుడు - మనస్సుతో కల్పింపబడిన ద్రవ్యములచేతను, అనగా - భావనా మాత్రముగను నా యర్చనము జరుగును. ప్రతిమయందే, స్నానము, అలంకారము మున్నగునవి ప్రశస్తములు. నా భక్తునిచే శ్రద్ధతో తేబడిన జలమైనను శ్రేష్ఠమే. గంధము, ధూపము, దీపము, అన్నాదికము విషయమున ఇక చెప్పువలసిన దేమున్నది? శుచిగా - కావలసిన సామగ్రి నంతటిని నమకూర్చుకొని, ముందుగ దర్శనతో ఆననము నేర్పరచుకొన్న వాడై, ప్రాక్షుఖముగాగాని, ఉద్యాఖముగాగాని భగవత్ స్మార్తికి ఎదురుగా కూర్చుచుండి, ఆరాధన మొనర్చవలయును' అని, విశేషముగ మూర్త్యారాధనము చెప్పబడినది.

అర్చామూర్తుల యందు ఎప్పుడు ఎచ్చట శ్రద్ధ కలుగునో, అప్పుడచ్చట అర్చన మొనర్చవలయు ననియు, సర్వభూతముల

యందును ఒక యాత్ర అంగర్యామిగా నున్నాడని భావించునలయు ననియు శ్రీమద్భాగవత ఏ హాపురాణము ప్రబోధించుచున్నది.

మూర్తి ప్రతిష్ఠా వైశిష్ట్యము

ఈ విషయగ మూర్తిపాసన వైశిష్ట్యమును గురించి విశేషముగ పేర్కొనుటగేగాక, శ్రీ భాగవతము - మూర్తి ప్రతిష్ఠా వైశిష్ట్య మను నందించు విశేషముగ వివరించుచున్నది :-

“ మి దర్శనం సంప్రతిష్ఠావ్య మందిరం కారణే ద్భవమ్
స్మిద్భావని రహ్యతే పూజా యాత్రోత్సవాశ్రితాన్. ”

నా ప్రతిమను (అర్చామూర్తిని) నిర్మించి, ప్రతిష్ఠించి, దర్శనం - మందిరమును నిర్మింపజేయవలయును. అందమైన ఉద్యాన వనముల నిర్మించియు, పూజా యాత్రోత్సవ సంబంధముగ పూజాకులు అవిచ్ఛిన్నముగా సాగుటకై పర్వ సందర్భమున క్షేత్రములను (మాన్యములను), ఆవణములను, గ్రామములను దానము చేసినచో, నా 'నాస్తి' (నాతో నమూన మగు విశ్వరూపమును) పొందును. నా పీఠమును ప్రతిష్ఠించి సార్వభౌమ స్థితిని, దేవాలయ నిర్మాణముచే మూడు లోకములను, పూజాదికముల నొనర్చుటచే బ్రహ్మలోకమును పొందగల్గును. ఈ మూడింటిని (అనగా - మూర్తి ప్రతిష్ఠ, దేవాలయ నిర్మాణము, నిత్యార్చనము అను ఈ మూడింటిని) చేయువాడు - నా సామ్యమునే పొందును - అని భగవానుడు స్వయముగ చెప్పినాడు.

విష్ణుధర్మోత్తర పురాణము కూడ మూర్తి ప్రతిష్ఠాది మానోత్సమును ఇట్లు పేర్కొనుచున్నది :-

“ ఇష్టానైవ భవంతే యే లోకాస్తేషాం బహుషా
 దేవానామూలయః కార్యః ద్వయమప్యత్ర దృశ్యతే
 విశేషేణ కౌతాలే కర్తవ్యం దేవా గృహామ్ ”

యాగాది శ్రౌత కర్మల చేతను, తిటాశాది స్మార్త కర్మముల చేసిను కలిగిడి ఉత్తమ లోకముల పొందినారాదు దేవాలయమును నిర్మింపవలె ననియు, దీనివలన ఈ రెండు ఫలములు కలుగు ననియు, విశేషించి యీ కలికాలమున దేవాలయ సృష్టణము తప్పక చేయవలెనని దనియు ఉద్ఘోషించుచున్నది.

దైవ ప్రదేశ భేదములు

ఈ బహు మహిమాన్విత మగు భగవత్ స్మార్తవి ఎన్నోరైనను అగ్రకారి తారతమ్య మేమాత్రము లేక నేటి, వారిని గృహము లలో అర్చించుకొనవచ్చును. అప్పు డీ అర్చనార్థి ఆ కుటుంబమునకు అనుగ్రాహకమై యుండును. గ్రామ జను లందఱు అర్చించుకొనుటకు కీటుగా దేవాలయ నిర్మాణము ద్వారా గ్రామమున ప్రతిష్ఠితమై నప్పుడు - ఈ అర్చనమూర్తి గ్రామమునకు సర్వముల కర్తించును. స్వయంవ్యక్తి స్థలములందలి అర్చనమూర్తి - ఎవ్వ లోకమునకును అనుగ్రాహకమై యుండు నని పురాణాగమములు ఉద్ఘోషించుచున్నవి.

భగవత్ దర్శన ప్రతిమ దేవతలచే ప్రసక్తింపబడినపుడు, ఆ స్థలము - ‘దైవ’ మనియు, ఋషులచే ప్రతిష్ఠింపబడినపుడు ‘ఋషి’ మనియు, పురాణ ప్రసిద్ధమైనపుడు - ‘పౌరాణ’ మనియు, మనుష్యులచే ప్రతిష్ఠింపబడినపుడు - ‘మానుష’ మనియు - భగవానుడు

స్వయముగ లోకానుగ్రహార్థమై, సామాన్య - దారువుల యందు
అభివ్యక్తిని సొందినపుడు - 'స్వయం స్యక్త' అనియు పంచ విధము
లుగ జైస ప్రదేశము పేర్కొనబడుచున్నది.

“చైవం దాపి, తదై వార్దం, సారాదం, మానుషం తథా
స్వయంవ్యక్తం జ పంచైతే స్థానాని పృథివీతలే.”

అని అగమశాస్త్ర ప్రమాణము. ఈ స్థానము లన్నియు సూక్ష్మ
వైధములే యైనను, స్వయంవ్యక్త స్థానము సర్వ శ్రేష్ఠ మని సంప్ర
దాయము.

గృహార్చనా వైశిష్ట్యము

గృహార్చన నిత్యకృత్యములలో - భగవదారాధనము సర్వ
ప్రధానమైనదని పూర్వము నిర్దేశించిన శ్రీ భాగవతవసములచే
మాత్రమే కాక, అనేక పురాణాగమ వచనములచేగూడ సిద్ధించు
చున్నది కనుక, బహుదోష కలుషితమై, నిరంతరము సాంసారిక
ప్రవృత్తిలో తుణము తీరికలేక, తోభ ననుభవించుచున్న అశాంత
మహాసాగర మగు మానవ చిత్తమునకు ప్రశాంతతను చేకూర్చునది
భగవదారాధనమే తప్ప, వేరు కాదు. అక్క వలె కఠోరమైన ఈ
మనస్సు కరుగవలె నన్న, భగవద్గుణార్థన, శ్రవణాదులతో కూడిన
అర్చనమే శిరస్థము. కావున, తన శక్తికి తగినట్లు, తన కీర్త్యమైన
భగవత్ స్మార్తిని లోపముచే నిర్మించుకొనిగాని, పటమునగాని
అర్చింపవచ్చును. విగ్రహములు లేనిదే ఆరాధనము కాదనికాని,
విగ్రహములనర్పించినవారికే ఫలమధికమనిగాని భావించనక్కరలేదు.
ఏ మాపముననైనను భగవత్స్మార్తిభావనతో, చిత్తశుద్ధితో అర్పించి
నపుడు - నిశ్చేయము అనివార్యము. తన గృహమున నిత్యము

దేవతార్చన మొనర్చు నరునకు - తనకు తాను తరింపజేసికొనుటయే
గాక, యాగాదులకు పొందరానిదిగు మోక్షమును సహితము కలుగు
నని శాస్త్రము బుద్ధిపించుచున్నవి.

" నైకం స్వవంశం తు నరః శరణ్య త్యపిలం జగత్ "

అర్చయా మీప్సికం వ్యాకాం పలం యాగాది దుర్లభమ్. "

ఇత్యాది శాస్త్ర వాక్యములు - ఈ యంశమును ధృవీకరించు
చున్నవి.

పూర్వాచార్యుల దృష్టిలో అర్చా వైభవము

భగవ దర్చా వైభవమును మన పూర్వాచార్యు లెందరో ఉప
సాహించినారు. ఆచార్యుల దివ్య ప్రబంధములలో - శ్రీరంగనాథుని
అర్చా వైభవమును గురించి విస్తారముగ సంకీర్తన మున్నది శ్రీరంగ
గద్యమున - 'శ్రీరంగ శాయిసమ్' ఇత్యాది భగవ ద్రామానుజులును
కీర్తించినారు. ఏ రూపమున నున్నను, అనన్య భావనతో నెవించిన
వారికి శ్రీయోగతి - వారి వారి మనో భావనకు తగినట్లు భాసించు
చుండు నని శ్రీవత్స చిహ్నమిశ్రులు పరదరాశ స్తవములోని ఈ శ్రింద
శ్లోకమున పేర్కొని యున్నారు :-

" పరోవా, పూహోవా, విభవ తతవార్చావలరగో "

ఓవ న్యానర్యామీ వర వరడ ! యో యో భవసి వై

ననత్వం నన్తైశాన్ పరగుణ గవాన్ విభ్ర వఖిలాన్

భవద్వ్యో శాస్త్వం, పతత మితరేభ్య స్త్వకరణా. "

ఓ పరదరాశా ! నీవు పరమాపుడనైనను, ఎందుచేత - సంకర్ష
ణాది పూర్వ రూపుక వైనను, రామ కృష్ణాది విభవ రూపముల

దాల్చినవాడ నైనను, అంతర్యామిగా హృదయమం దున్నను, అర్చా మూర్తిగా ప్రపన్న గృహములందును, దేవాలయములందును వేంచేసి యున్నను, ఏ యే రూపమున నుంటివో - ఆ యా రూపముతో బిస్సుచున్నవాడవై, నిన్ను సేవించుచున్నవారికి - వారే రూపముతో భజించిన, ఆ రూపముతో షాష్ట్యా పూర్ణుడవై అనుగ్రహించుచున్నావు. ఇక, ఇతరులకు వేరుగనే అరుభవ గోచరుడ వగుచున్నావు' అని తాత్పర్యము.

ఈ యభిప్రాయమునే గీతలో భగవానుడు -

“ యో యో యాం యాం తస్మిం భక్తః శ్రద్ధయార్పిత మిచ్ఛతి ।

తస్య తస్మావలా శ్రద్ధాం త మేవ విధదా మ్యహమ్ ” (7-21)

అను శ్లోకములో పేర్కొనియున్నాడు. పైని పేర్కొనబడిన రూప ములేకాక, ఇంద్రాది రూపములు కూడ భగవానునకు చెందినవే. సామాన్యులైన ఉపాసకులు - ఇతర దేవతా విగ్రహములు కూడ శ్రీహరి తనువులే నని తెలియకున్నను, వానియందు శ్రద్ధాభిప్రాయపాసించుచున్నప్పుడు - వారికి వా రువాసిం చెను మూర్తియందే శ్రద్ధను కలుగజేసి, ఆ మూర్తిద్వారమున తానే ఉపాసింపబడి, తీసి చేతనే సృజింపబడిన కామములను వా రనుభవించునట్లు చేయును. ఇట్లు ఎరుగక చేసిన అర్చనమే ఫలవంత మైనపుడు, తెలిసి చేసిన అర్చనము సర్వథా సర్వఫలప్రద మని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదుకదా !

ఈ విధముగ భగవ దర్చనేన సర్వ సులభ మని స్పష్ట మగుచున్నదికదా ! కనుక -

“ వరేవా, ఘోషేవా మహాకవిభవే హర్ష వపుషి
 క్వమే సర్వా మూర్తే, నతత మహితః పాలయసి నో ।
 న చైవాస్తే కేషా మనుభవ మహాశ్వే తు నికరాం
 భిదా, కిం త్వర్షాయాం నను భవతి సౌభ్య పతులమ్. ”

అను ఆ వైకుంఠనాథ స్తవములోని అర్చా వైభవమును తీర్చిచూ
 జ్ఞోకముతో ఈ రచన ముగింపబడుచున్నది.

శ్రీ భగవద్రామానుజులు

భగవద్రామానుజులు - నిత్యగ్రంథము

‘ఉభయ వేదాంత శిరోమణి’

శ్రీమాన్ కిడాంబి శ్రీనివాస రామానుజాచార్యులు, ఎం. ఏ.

గ్రంథ పరిచయము

శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితములైన నవ నిధుల సంతి తొమ్మిది గ్రంథములలో - ‘నిత్యగ్రంథ’ మొకటి. ఇందు - సరమై కాంతి ప్రతి దినము కావించవలసిన భగవ దారాధనా విధానము చక్కగ వివరింపబడినది ఇయ్యది - పాంచరాత్రాగమము ననుసరించి రూపొందింపబడినది.

భగవ దుపాసనము

పరవాసుడేవుని నేన ము క్త్యనంతరము మాత్రమే లభించుచు. శ్రీరాష్ట్రినాథుని నేన - త త్సమకాలికులైన భాగ్యశాలురికు మాత్రమే సాధ్యము. మరి ఇట్టి దశలో - నిత్య సంసారులమైన అస్మదాదులము భగవంతుని నేవించి, క్షైంకర్యము చేయు అవకాశమే లేదా ? అనినచో - లేకేమి ! అందులకేగదా అర్చనతారము !

“ నన ఖాతోపాస్యా లక్ష్మం కావత్వ మేక ఏవాఽఽః

అర్చోప్రసాం విదధతి - వైభావన పాంచరాత్రాః ”

అను రీతిని - అర్చనతారోపాసన దేశ కాల పరిచ్ఛేదము లేక, సర్వ దేశ - సర్వకాల - సర్వావస్థలయందును మన అభిమతానుసారము

సులభముగా ఆచరింపవగియున్నది. ఇది తాయకముగ 'గద్యత్రయము' ను అనుసరించినపుడును, తాయకముగ భగవంతుని ఆరాధించునపుడును మనస్సును భగవంతునియందు లగ్న మొనర్చినట్లయినను, ఇట్లు చేయుట వలన, కరణ త్రయముచేతను భగవంతునకు సేవ చేసినట్లు అగును.

అర్చారాధనా ప్రాముఖ్యము

అర్చావతారమునందలి సౌలభ్యమును గుర్తించినవారు ఆశ్వా రులు. కావుననే వారు - అర్చామూర్తులయందే పరత్వాదులను దర్శించి కీర్తించినారు :-

“విన్నానార్ వరుంగుం కోడి తిరుమాళి క్కళత్తనాయ్ ముదలనారో.”

రామకృష్ణాది విభవవావతారములను దర్శింప నచికాశము లేనివారును దర్శించి తరించుటకు పీలుగా - 'తిరుమూళిక్కళం' అను దివ్య ష్టేత్రమున వెలుగొందుచున్నవాడవై, జగ న్మూలమగుచున్న “ఓ పరిం జ్యోతి” అనుచు తిరుమంగైయాళ్వారులు అర్చామూర్తిని ప్రస్తుతించినారు. ఇచట జగన్మూలకందమైన ముకుందుడే రామకృష్ణాది హిమముల ననతరించినాడు. అతడే 'తిరుమూళిక్కళం' అను ష్టేత్రమునందు అర్చా రూపమున వెలసియున్నాడు (ఇది ఇతర దివ్య ష్టేత్రములకురు గుపలక్షణము) ఏ రూపమున నున్నను, పరింజ్యోతిగానే భాసించును' అనుటచేత, అర్చామూర్తి సన్నిధిని చేయు కైంకర్యము పరవాసు దేవుని సన్నిధిని చేయు కైంకర్యమే అని స్పష్ట మగుచున్నది.

“ఓం పూర్ణమదంః పూర్ణ మిదం పూర్ణ త్సూర్ణ ముదవ్యతే । పూర్ణస్య పూర్ణ మదాదౌ పూర్ణ మేవావశ్యతే । నర్సం పూర్ణం నహామ.”

అను శ్రుతి - అర్చావతారము నందలి గుణ పూర్తిని ఉగ్ర
 గి.చుచ న్నదిగదా ! భగవంతుని కల్యాణ గుణములలో - పరవ్రత
 సౌలభ్యములు అద్యంత సీమలు కేవలం పరిత్యము గాని, కేవల సౌ
 భ్యము గాని కార్య కరము కాజాలదు. కావున, పరత్వ సౌలభ్యములు
 రెండును కలవాడే భగవంతుడు. భగవంతుని పరత్వాది గుణములు
 అశ్రేయ కార్యాపాదకములు కాగా, సౌలభ్యాది గుణములు అశ్రేయణ
 సౌకర్యాపాదకములు. ఇట్టి సౌలభ్య గుణమును శ్రీకృష్ణావతారమున
 ననుభవింపవచ్చును. గోవింద - దామోదర - గోపాలకాది దివ్య
 నామములు ఆతని సౌలభ్యమును చాటునవే గదా ! అర్చావతారము
 ఈ సౌలభ్య గుణమునకు నిధానము. ఈ విషయమును శ్రీ పరాశర
 భట్టారకులు శ్రీరంగరాజ స్తవమున -

“ అస్తాం కే గురూనాం ద్దశాసరీ వాహత్యనాం జన్మనాం
 సంఖ్యా హమవికేతనే వ్యపి కుటీ కుంఠేషు రంగేశ్వర !
 అర్చ్య స్సర్వ నహిష్టు రర్చక పరాదీనా విలాత్కప్తః
 ప్రీతేషే హృదయాశు నైవ తత క్కీలా జ్జడీహయతే. ”

— (2 - 74)

శ్రీరంగనాథ ! నీ అనంత కల్యాణ గుణ రాశి వలె అవి రూపు
 దాల్చిన నీ అనంతావతారములను అ టుండనిమ్ము. పూ ఇంద్ర
 లోను, గుడిసెలలోను అర్చా గూఢము దాల్చి, మేముచేయు అప
 చారముల నన్నింటిని సహించుచు, నీ స్థితి గతుల వన్నింటిని మా
 వశమున నుంచి ఆనందించుచుంటివే స్వామీ ! ఇట్టి నీ శీల గుణమును
 దర్శించి, హృదయము ద్రవిందిన మా ఆఛ్ఛాసరులు, ఆచార్యులును
 ఆశ్చర్య చకితు లగుచున్నారు’ - అని ప్రస్తుతించినారు అర్చావ
 తారమున సౌలభ్యమును వలె పెండ్లమును కూడ దర్శించి, కీర్తించి
 నారు నమ్మార్వారులు

"తిరుక్కురుగూరడమర్ పొలిన్దు నిన్న పిరాన్ కడదీరఁబ్బం పొయ్యిలై పోత్తుమనే. "

అన్నది వారి శ్రీసూక్తి. (తిరుక్కురుగూర్ అను దివ్య తేత్రమున వేంచేసియుండు 'పొలిన్దు నిన్న పిరాన్' అను పేరుగల శ్రియఃపతియే బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాదులకును జనకుడునుడీ ! ఇందు ఏ మాత్రము అసత్యము లేదు. అతనిని ఆరాధింపుడు. ఈ రీతిని ఆర్చారాధనా వ్రాసుఖ్యము శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయమునందు ఏర్పడి యున్నది.

విగ్రహారాధనము - శాస్త్రీయము

దేవతలకు రూపము లే దన్నాడు శైమిని మహర్షి. ఉన్న దన్నాడు బాదరాయణ మహర్షి. నిర్గుణ బ్రహ్మవాదియైన శ్రీ శంకరులును -

"స్వాద్రూపం పరమేశ్వరస్య ఉపాసకానుగ్రహార్థం. "

ఉపాసకులను అనుగ్రహించుటకై పరమేశ్వరునకు రూప ముండును' అన్నారు.

"న తే రూపం న చాకారో నాయథావి వచాన్వదమ్

తథాఽపి పురుషాకారో భక్తానాం క్షయం ప్రకాశసే. "

భగవాన్ ! నీ రూపము, ఆకారము, ఆయుధములు, స్థానము - ఇవి నీ కొఱకు గాదు. భక్తులమైన మా కొరకు' అని అనుచున్నది పాంచరాత్రము.

"తస్య యథా కప్యానం పుండరీక మేవ మక్షిణీ "

అనుచు శ్రుతి - భగవంతుని నేత్ర సౌందర్యమును వర్ణించినది. కావున, భగవంతునకు విగ్రహము (శరీరము) కలదు. కానిని మనము

మంత్ర శక్తిచే బింబాదులయందు ఆపహింపజేసి ప్రతిష్ఠిత మొనర్చి ఆరాధింపవచ్చును. ఇట్లు అర్చామూర్తియందు ఆవాహితమైన భగవానుడు మన సమీపమున నుండి మన కోర్కెల నీడేర్చుచు, మనలను రక్షించును. అర్చామూర్తి గారాధించి తరించినవా రెందరో మహానీయులు గలరు.

గత శతాబ్దమున శ్రీ దయానంద సరస్వతి (ఆర్య సమాజ స్థాపకులు) విగ్రహారాధనమును శీవముగా ప్రతిఘటించినారు. ఇందులకు కారణము - శ్రీస్తన మహమ్మదీయ మతముల నెదుర్కొనగోరి, ఆయన ఇట్టి అనేక విషయములందు వారినే అనుకరించినారు కాని, శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస - విగ్రహారాధన మూఢ విశ్వాసము కాదని నిరూపించి చూపినారు స్వామి శ్రీ ఏవేకానందులవారు ఈ తత్త్వమును ప్రపంచము నలుమూలల చాటినారు కొందరు విగ్రహారాధన కేవలము పామరుల కొరకే. జ్ఞానుల కొరకు కాదని తలంతురు.

“ ప్రతిమాను అప్రతిష్ఠానం. ”

అను శ్లోక పాదమును శ్రీ యామున మునీంద్రులు పామరులకును -

“ అప్రతిష్ఠానా మపి. ”

విగ్రహమున దైవ నామోత్కారము కలుగును' అని వ్యాఖ్యానించి ఈ వాదమును నిరసించినారు. సర్వత్ర వ్యాప్తమైన ఆ భగవత్ తత్త్వము విగ్రహమున నుండదా ? జ్ఞానికిని ఉపాస్యము కాదా ? ఇట్టి అర్చామూర్తిని ఆరాధించు విధానమును తెలుపునది భగవద్ బ్రాహ్మణుల

నిత్య గ్రంథము. దీని వెనుక మరి కొన్ని ఆరాధనా విధాన బోధక గ్రంథములు వర్పడినవి. ప్రకృత మనుసరాము.

నిత్యగ్రంథ ప్రవేశము

పరమైకాంతి గావింపవలసిన భగవ దారాధన మధ్యతిని చెప్పుచున్నాను. ప్రపన్నుడు భగవత్కైంకర్యమునందే లగ్న చిత్తుడై,

“ భగవా నేవ న్య శేషతూలేన మయా స్మిన్ రేవ కల్యాణతయైః దావదారిక సాంస్పర్శిక ఆభ్యవహారికైః దోగైః అఖిల వంజన పరిచ్ఛదాద్వికం స్వాత్మానం ప్రీతం వారయతుం ఉపక్రమతే ”

తనకు శేషభూతుడనైన నా చేత తనవియు, అత్యంత శుభ ప్రదములును అయిన ఔపచారిక - సాంస్పర్శిక - ఆభ్యవహారిక భాగములతో, అఖిల పరిజన పరిచ్ఛది సమేతుడైన తనను సంగ్రహించి గావించుకొనుటకు భగవంతుడు తానే స్వయముగ ఉపక్రమించుచున్నాడు' అని అనుసంధించుకొని, సచీ తీరమున కేగి, పరిశుద్ధమైన రేవులో పాదములను శోధించుకొని, ఆచమన మొనర్చి, గట్టును తీర్చి ముతో శోధించి, పనిత్రమైన ప్రదేశమునుండి మృత్తికను మూల మంత్రము (నారాయణాష్టాక్షరీ)తో స్వీకరించి, దానిని రెండు భాగములుగ విభజించి, శోధించిన గట్టు చిరాద నుంచవలయును. అది దొక భాగమును తీసుకొని, శరీరమునకు అంచుకొని, మరికని తొలగించుకొని, స్నాన మొనర్చి, ఆచమనము గావించి, కూర్చొని, సమామ పర్యాయములు ప్రాణాయామము గావింపవలయును. అనంతరము భగవంతుని ధ్యానించుచు, రెండవ మృత్తికా భాగమును తీసికొని, ఎడమచేత నుంచుకొని, మూడు భాగములుగ దానిని విభజించి,

ప్రత్యేక ప్రత్యేకములుగ వానిని ప్రోక్షించి, అభిమంత్రించి, అం దొకదానితో ఆశ్రయమంత్రిమును అనుసంధించుచు దిగ్బంధనము గావించువలయును. రెండవ దానితో స్నానీయ తీర్థమునకు పీఠమును కల్పించువలయును. మూడవ దానిని శరీరమున రుచిని సేవలయును.

పిదప పాదములను శోధించుకొని, స్నానీయ తీర్థమునకు ఉద తాంజలిని అర్పించి, పరికల్పిత తీర్థ పీఠమున, భగవంతుని వామ పాదాంగుష్ఠమునుండి నెలువవచ్చున్న గంగాతీర్థమును ఆవహింపజేసి, ఆ గంగా తీర్థమునకు కర్పణము నొసంగి, ఆ తీర్థమును మూల మంత్రి ముతో అభిమంత్రించి, అంజలితో ఆ తీర్థమును గ్రహించి, ఏమి పర్యాయములు దానిని అభిమంత్రించి, తన శిరస్సున మూడు, అయిదు లేక ఏడు సర్పాయములు జల్లుకొనవలయును. అటు పిమ్మట, కడిచేతితో తీర్థమును తీసికొని అభిమంత్రించి, దానిని త్రాగి, ఆచమనము గావించి, ప్రోక్షించుకొని, పరిపేక్షించుకొని, తీర్థమున మునిగి, భగవంతుని పాదారవిందములయందు తన శిరము నుంచు కొన్నట్లు భావించుకొనుచు, యథాశక్తిగ మూల మంత్రిమును జరిగింపవలయును. పిమ్మట, గట్టుకు చేరి, పరిశుద్ధమైన వస్త్రమున, ఉత్తరీయమును ధరించి, ఆచమించి, ఆ యా మంత్రిములతో ఉత్తర్వ పుండ్రధారణ గావించి, భగవంతుని ధ్యానించుచు, భగవద్వాచకము లైన ఆ యా మంత్రిములతోను, మూలమంత్రిములతోను తీర్థమును పుచ్చుకొని, ఆచమించి, ప్రోక్షించుకొని, పరిపేక్షించుకొని, భగవం తుని పాదారవిందములయందు అంజలితో ఉదతములను సమర్పించ వలయును. ఆ పైన ప్రాణాయామ మొనర్చి, భగవంతుని ధ్యాసించుచు - నూట ఎనిమిది పర్యాయములు మూల మంత్రిమును జపించి, లేచి నమస్కరించి ఆధారశక్తి మొదలుకొని పృథివి వరకు గల దేవత

లకు తర్పణము గావించి, శ్రీ సైకుంఠము మొదలుగొని పారిషదుల వరకు గలవారికిని తర్పణ మొనర్చి, దేవతలను, ఋషులను, విశ్వ దేవతలను భగవదాత్మీకులనుగ భావించి, వారికి తర్పణము జేసి, తడి సత్త్రమును పరిశుద్ధమైన స్థలమునందు విండి, ఆచమన మొనర్చి, ఆవాహితమైన తీర్థమును తనయందు ఉపసంహరించుకొని, తనలో చేరినట్లు భావించి, పూజా మందిరమునకు చేరవలయును.

హస్తములను, పాదములను చక్కగా శోధించుకొని, ఆచమన మొనర్చి, మిక్కిలి మనోహరము, నిశ్శబ్దము అయిన పవిత్ర ప్రదేశము నుండి మృత్తికను స్వీకరించి, దానిని దాహన శోషణ ప్లావనాదులతో శుద్ధి జేసి, గురువరింపరిను అనుసంధించుకొనుచు, ఏరము గురు వైన భగవంతుని సమీపించి, అతడే తనకు ప్రాప్యము, ప్రాపకుడు, అనిష్ట నివారకుడు, ఇష్ట ప్రాపకుడును అని భావించి, అతని శ్వరూప రూప గుణ విభూతి లీలోపకరణములను యథా తథమున ధ్యానించి -

" అలిల హేయ ప్రత్యసిక కర్మాణ గుడైకణన అవన్య కరణః
త్వ త్పదారవింద యుగళం కరణ మహం ప్రవద్యే "

అని శరణాగతి గద్యలోని వాక్యములను అనుసంధించుకొనుచు, ఆ భగవంతుని అనుగ్రహముతో నిండిన మనస్సు గలవాడై, సర్వేశ్వరీ శ్వరు డగు ఆ భగవంతునే తనకు స్వామిగ అనుసంధించుకొని, అత్యంతము ప్రీయము, సుస్పష్టము, ప్రత్యక్ష సమానాకారిము అయిన నిరంతర ధ్యానముతో ఉపాసింపవలయును.

ఆనంతరము భగవద్బింతనానుభవ జనిత మైన ప్రీత్యభిశయముతో పరిపూర్ణ కైంకర్య రూపమైన పూజను ప్రారంభింపవలయును.

“ భగవా నేవ స్వ నియామ్య స్వయాప స్థితి ప్రవృత్తి స్వశేషతైక వసేసి
అనేన ఆత్మనా స్వక్రీయై శ్చ దేహేంద్రియాంతః విరజైః స్వక్రీయ కల్యాణ తమ
ద్రవ్యమయాన్ దావదారిక సాంస్పర్శిక ఆభ్యవహారికాది సమస్త భోగాన్ ఆరి
ప్రభూతాన్ అతి సమగ్రాన్ అతి ప్రియతిమా ఆత్మంత భక్తి కృతాన్ అచిల పరిజన
పరిచ్ఛదాన్వితాయ స్వస్యై స్వయ మేవ వ్య ప్రిత యే వ్రతసావయతుం ఉవ
క్రమం ”

తన సంకల్పాధీనములైన స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తులు గలవాడు
తనకు అత్యంత కేషభూతుడు అయిన ఈ ఆత్మ ద్వారా తన వైన
(తన సంకల్పాధీనములైన) దేహ - ఇంద్రియ - అంతఃకరణములతో
తనవై మంగళప్రదములైన ద్రవ్యములచే నిర్వర్తింపదగిన ఔపచారిక -
సాంస్పర్శిక - ఆభ్యవహారికాది సమస్త భోగములను అత్యధికముగను,
సమగ్రముగను, అత్యంత ప్రియములుగను, అత్యంత భక్తి కృతములు
గను భగవంతుడు తన కొరకు తానే స్వయముగ తావించుకొను
చున్నాను” అని అనుసంధించుకొని, తన దేహమునందు పంచోప
నిషణ్డమృతములను సంచార క్రమమున భావించి, ప్రాణాయామము
గావించుచు, దక్షిణ హస్తముతో నాభీ దేశమున మూల మంత్రిమును
భావించి, ఆ మంత్రిమునుండి ఏర్పడిన ప్రచండ వాయువుతో వృద్ధి
జెందిన, నాభీదేశ స్థితమైన వాయువుతో శరీరమున సంతట లోపల
వెలుపల గల తత్త్వములను శోషింపజేయవలయును. పిమ్మట ప్రాణ
యామము గావించి, హృదయ స్థానమున మూలమంత్రి న్యూనము
గావించి, ఆ మంత్రిమునుండి ఏర్పడిన చక్రాగ్ని జ్వాలలతో పరివర్తిత
మైన జరరాగ్నిచే దహింపబడి, ఆ యా మూల తిత్త్వములయందు
విలయము జెందిన పృథివ్యాది సకల తత్త్వములు, సర్వ విధ చాప

ములు, సకల విధ అజ్ఞానములు, వానికిని మూలములైన సముత్త
పాసనలును గలవాడై, భగవంతుని దక్షిణపాదాంగుచ్ఛమున ఆత్మను
మూల మంత్రముతో ప్రవేశింపజేయవలయును. మరియు ప్రాణా
యామము గావించి, తనను భగవ దనుగ్రహముచే భగవ త్కైంకర్య
యోగ్యునిగ భావించి, అం దుండి భగవ ద్వామపాదాంగుచ్ఛము
క్రిందికి ఆత్మను మూలమంత్రముతో చేర్చవలయును. అచట భగ
వంతుని నామ పాదాంగుచ్ఛము యొక్క సఖ మనెడి చంద్రచుండలము
నుండి నెలువవడు విద్యామృత రసముతో స్నానము గావించి, భగవ
దనుగ్రహముచే అమృతమయము, సర్వ కైంకర్య యోగ్యము,
అత్యంత మనోహరము అయిన దివ్య శరీరమును పొందినట్లు భావించి,
అందు పంచోపనిషత్ శాంత్రన్యాసము గావించుకొనవలయును.

“ ఓం హం నమః వరాయ వరమేష్టాత్మనే నమః ”

అనుచు తన శరీరమును స్పృశింపవలయును.

“ ఓం యాం నమః వరాయ వరుషాత్మనే నమః ”

అనుచు నాసాగ్రమున ..

“ ఓం రావమః వరాయ విశ్వాత్మనే నమః ”

అని హృదయమున ..

“ ఓం వాం నమః వరాయ విష్ణ్వాత్మనే నమః ”

అని గుహ్య దేశమున ..

“ ఓం లాం నమః వరాయ నర్వాత్మనే నమః ”

అనుచు పాదములను స్పృశింపవలయును. ఇట్లు పంచోపనిషత్ శాంత్ర
న్యాసము గావించుకొని, పంచోపనిషత్ శాంత్రముపై అప్రాకృత దేహము
వీర్పడినట్లు భావించవలయును. మరల ప్రాణాయామము గావించి,

భగవంతుని వామ పాదాంగవ్యమునుండి వెలువడిన అమృత ధారతో స్నాన మొనర్చి, తలచీ కదాక్షు దామములను చాల్చి, ఊర్ధ్వ పుండ్రములను ధరించి, భగవ ద్వాక్మును (పూజను) ఆంధరింప వలయును.

“ భగవా నేవ సర్వం కారణం. ”

అనుచు ముందువలె భ్యానించి, మానస యాగము గావించి (మానసి కముగ తొలుత భగవ దారాధన గావించి), పూజా సామగ్రిని చేకూర్చుకొని, తన ఎడమ వైపున నుంచు కలశమున తీర్థమును నింపి, అందు సుగంధ ద్రవ్యములను (వీలకుల పొడివంటి పరిమళ ద్రవ్యము లను, పుష్పములను ఉంచి, ఏమ పర్యాయములు అభిమంత్రించి, శోషణ దాహనములను భావించి, అమృత తీర్థముగ భ్యానించి, అస్త్ర మంత్రముతో రక్ష గావించి, సురభి ముద్రను ప్రదర్శించి, తక్కిన పూజా ద్రవ్యములను తన కుడి వైపున నుంచుకొని, తన ముందు దర్బాదులను పరచియున్న స్థానమున క్రమముగ అగ్నేయాది శోణ ములయందు అర్ఘ్య - పాద్య - ఆచమనీయ - స్నానీయ పాత్రల నుంచి, మూల మంత్రముతో శోధించి, శోషణాదులతో సంస్కరించి, ఇంతకు మున్ను సంస్కరించియున్న కలశ తీర్థముతో పాత్రములను నింపి, అర్ఘ్య పాత్రమున పుష్పములను, కుశాగ్రములను, అక్షతలను ఉంచవలయును. పాద్య పాత్రమున గరికను, విష్ణుపర్ణమును (నేల ప్రసిరికను) శ్యామాకమును, (చామలను) ఽద్యమును ఉంచవలయును. ఆచమనీయ పాత్రమున వీలకులు, లవంగములను, పుష్పములను ఉంచవలయును. స్నానీయ తీర్థమున సిద్ధార్థకాదుల నుంచి, మరీ యొక పాత్రమున సర్వార్థ తోయమును (శుద్ధోదకమును) ఉంచవలయును.

పిమ్మట అర్ఘ్య తీర్థమును చేశో స్మృశించి, మూల మంత్రముతో అభిమంత్రించి,

“ ఓం నమో భగవతే అర్ఘ్యం పరికల్పయామి. ”

అనుచు అర్ఘ్య తీర్థమును -

“ ఓం నమో భగవతే పాద్యం పరికల్పయామి ”

అనుచు పాద్య తీర్థమును -

“ ఓం నమో భగవతే ఆచమనీయం పరికల్పయామి. ”

అనుచు ఆచమనీయ తీర్థమును -

“ ఓం నమో భగవతే స్నానీయం పరికల్పయామి. ”

అనుచు స్నానీయమును -

“ ఓం నమో భగవతే ఉక్తోదకం పరికల్పయామి. ”

అని ఉక్తోదకమును సిద్ధము చేసికొనవలయును. ఆ పైన మరి రెండు పాత్రతో అర్ఘ్య తీర్థమును తీసికొని, యాగ భూమిని (ఆరాధనా ప్రదేశమును), పూజా ద్రవ్యములను, తనను ప్రోక్షించుకొన వలయును.

“ (1) ఓం ఆధారశక్త్యై నమః (2) ఓం మూలప్రకృత్యై నమః (3) ఓం అఖిల జగదాధారాయ హుర్మ రూపిణే నారాయణాయ నమః (4) ఓం భగవతే ఆనందాయ నామః (5) ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం నమః. ”

అని అనుసంపించుచు, ఆధారశక్త్యాదులను ఒకరి పైన ఒకరుగా పైపైకి ధ్యాసించి, నమస్కరించవలయును.

“ ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్య లోకాయ నమః. ”

అని వైకుంఠ లోకమునకు ప్రణమిల్లి.

“ శ్రీవై కుంఠాయ దివ్య జనవదాయ నమః ”

అని దివ్య జనపదమునకును -

“ శ్రీవై కుంఠాయ దివ్య నగరాయ నమః ”

అని దివ్య నగరమునకును -

“ ఓం వై కుంఠాయ దివ్య విమానాయ నమః. ”

అని దివ్య విమానమునకును -

“ ఓం ఆనంద మయాయ మండప రత్నాయ నమః. ”

అని రత్న మండపమును ప్రణమిల్లి, అందు గల ఆస్తరణమును (తివాచీని)

“ ఆనంకాయ నాగరాజాయ నమః. ”

అని ప్రణమిల్లి, దానిపైన ఆగ్నేయమున -

“ ధర్మాయ నమః ”

అనుచు పాదమును (శోభను) భావించి, నిరుఱుతియందు -

“ జ్ఞానాయ నమః.

వాయువ్యమున -

“ వై రాగ్యాయ నమః. ”

ఈశాన్యమున -

“ ఐశ్వర్యాయ నమః. ”

అనుచు పాదములను ధ్యానించి, తూర్పున -

“ ఆధర్మాయ నమః. ”

దక్షిణమున -

“ అజ్ఞానాయ నమః. ”

పశ్చిమమున -

" అపై రాగ్గాయ నమః. "

ఉత్తరమున -

" అపై క్కర్గాయ నమః. "

అనుచు గాత్రమును (పీఠ శరీరమును) అనంతనిగ భావించి, పిమ్మట -
కార్యోన్ముఖుడై యున్న అనంతని -

" ఓం అనంతాయ నమః. "

అని ధ్యానించి, ఆ పైన -

" వద్యాయ నమః. "

అనుచు పద్మమును భావించి, దాని తూర్పు వైపు దళమున -

" ఓం విమలామై చామర హస్తాయ నమః. "

అనుచు చామరమును చేత దాల్చిన విమలను, ఇట్లే శ్రమముగ
దిగ్విదిక్కులయందలి దళములయందు -

" ఓం ఉత్కర్షిణ్యై చామరహస్తాయై నమః ఓం జ్ఞానాయై చామర హస్తాయై
నమః - ఓం క్రియానై చామర హస్తాయై నమః - ఓం యోగానై చామర
హస్తాయై నమః - ఓం వ్రహ్మచారుర హస్తాయై నమః - ఓం వత్సాయై చామర
హస్తాయై నమః - ఓం ఈశానాయై చామర హస్తాయై నమః. "

అనుచు ఉత్కర్షిణ్యైది కేక్తులను ధ్యానించి, కర్ణికా (తామర దుద్దు) పూర్వ భాగమున -

" ఓం అనుగ్రహాయై చామర హస్తాయై నమః. "

అనుచు చామర హస్త యైన అనుగ్రహమును భావించి,

" ఓం జగత్ప్రకృతయై యోగ పీఠాయ నమః. "

అని యోగ వీరమును -

“ ఓం దివ్యయోగ వీర పర్యంతాయ నమః. ”

అని యోగ వీర పర్యంతమును, అందు వేయి పదగలు గల అనంతుని

“ ఓం అనంతాయ నమః. ”

అని భ్యానింపవలయును

“ ఓం అనంతాయ నమః ”

అని పాదవీరమును భ్యానించి, ఈ ఆధారశక్తి మొదలుగా గల వీర తత్త్వమును ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ గంధ పుష్ప ధూప దీపాదులతో ఆరాధించవలయును. పరిపార దేవసాల కందరకును వారి వారి స్థాన ములయందు పద్మాసనములను, అనంత గరుడ విష్వక్సేనులకు వీర ముతో గూడిన పద్మములను కల్పించి, అంతట - పుష్పములు, అక్షతలు మొదలగు వానిని చల్లవలయును. అటు పిమ్మట యోగ వీరమునకు పశ్చిమోత్తర దిక్కున (ఈశాన్యమున) -

“ ఓం అన్య ధ్మదేవోక్తే నమః. ”

అనుచు తమ ఆచార్యులను గంధ పుష్ప ధూప దీపాదులతో ఆరాధించి ప్రణమిల్లి, వారి అనుమతి గైకొని, భగవ దాచార్యమును ప్రారంభింపవలయును.

శేషతల్పమున ఆసీనుడు - పుండరీకాక్షుడు - కిరీట ముకుట కేయూర హార కటకాది సర్వ భూషణ భూషితుడు - తన దక్షిణ చరణమును కుంచించి వామ పాదమును క్రిందికి చాచి దక్షిణ హస్తమును మోకాలి నూడను వామ హస్తమును శేష తల్పమునను ఉంచుకొని, తక్కిన రెండు చేతులతో శంఖ చక్రములను ధరించిన వాడు - సర్వ జగ త్స్పృష్టి సంహార కారకుడు - నీల ఎర్దుడు -

అపూర్వము - అవాక్కావన గోచరము నగు పంచశక్తిమయ విగ్రహము కలవాచునయిన భగవన్నారాయణుని పంచోపనిషత్సూత్రములతో ధ్యానించి,

“ ఆరాధనాభిముఖో భవ. ”

(నేను గావించు ఆరాధనకు అభిముఖుడవు కమ్ము) అని ప్రార్థించి, మూలమంత్రము నుచ్చరించుచు, సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి లేచి, స్వాగతమును పలికి, ఆరాధన పూర్తి యగునంతవరకును ఇచట సన్నిహితులై యుండవలయు నని ఆర్థించవలయును. తనకు అభిముత మైన మరె యొక ప్రదేశమునం దైనచో -

“ మంత్రయోగ స్వరూప్యనం షిష్యోవ దర్శనమ్
వింశోపవేశసు దైవ యోగ విగ్రహ వింతనమ్
ప్రణామకృ నమస్తానం స్వాగతం వుష్ప శేవ చ
సాన్నిధ్యయానం చేతి తలాహ్వానవ్య వత్క్రియాః. ”

అను రీతిని - మంత్ర ధ్యానము, దేవతాహ్వానము, స్వాగత ముద్రా గర్చనము, చింబనమున ప్రవేశింపజేయుట, పంచోపనిషాదు విగ్రహ ధ్యానము, ప్రణామము, స్వాగత వచనము, పుష్ప సమర్పణము, సాన్నిధ్య ప్రార్థన - అను క్రమమున దేవత నాహ్వానింపవలయును.

అనంతరము భగవంతునకు నమస్కరించి, ఆతన్ని కుడి వైపున -

“ ఓం శ్రీం శ్రియై నమః. ”

అనుచు శ్రీదేవిని ఆహ్వానించి నమస్కరించి ఎడమ వైపున -

“ ఓం ధీం ధీమహి నమః, ”

అనుచు భూదేవిని, అచటనే -

“ ఓం పీఠ పీఠామై నమః ”

అనుచు నీభాదేవిని ఆచారాన శేసి, నమస్కరింపవలయును.

“ కిరీటాయ మకుటాధిపతయే నమః ”

అని భగవంతుని శిరో భాగమున - వెనుక వైపుగా నాలుగు బాహువులు, నాలుగు ముఖములు గలిగి, చేతులు జోడించుకొని, భగవంతుని కిరీటమును తల చాల్చి, కిరీట మను పేరు గల దివ్య పురుషుని ధ్యానించి నమస్కరించి -

“ కిరీట మాల్కాయ అపీడకాత్మనే నమః ”

అనుచు శిరో మాల్యమునకు ప్రణమిల్లి,

“ ఓం దక్షిణ కుండలాయ మకరాత్మనే నమః ”

అనుచు దక్షిణ కర్ణ కుండలమును -

“ ఓం వామకుండలాయ మకరాత్మనే నమః ”

అనుచు వామ కర్ణ కుండలమును -

“ ఓం వైజయంత్యైవ నమాలయైవమః ”

అనుచు వక్షస్థలమున గల వనమాలను -

“ ఓం శ్రీ తుల్యైవ నమః ”

అనుచు తులసీ మాలను -

“ ఓం శ్రీ వత్సాయ శ్రీవివాసాయ నమః ”

అనుచు శ్రీవత్స లాంఛనములను -

“ ఓం హారాయ వర్వాభరణాధిపతయే నమః ”

అనుచు హఠాత్తు దేవతలను -

" ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః "

అనుచు శ్రీకృష్ణభవమును -

" ఓం కాంచీగణేశాయ పీఠాంబాయ నమః "

అనుచు దివ్య పీఠాంబరములను -

" ఓం వర్షేభ్యః భగవత్పూజయేభ్యః నమః "

అనుచు సర్వాభరణములను -

" ఓం సుదర్శనాయ హేతిరాజాయ నమః "

అనుచు ఎఱుపు రంగు గలిగి, ఎఱ్ఱని నేత్రములతో, నాలుగు చేతులు గలిగి అంజలితో మున్న భగవంతుని సేవించుచు - అనంద పరవశుడై, శిరమున భగవంతుని చక్రాయుధమును ధరించియున్న శ్రీ సుదర్శన మూర్తిని దక్షిణ వైపున -

" ఓం నందకాసు ఖడ్గాధిపతయే నమః "

అనుచు (ఆవైపుననే) నందక మును పేరు గల భగవ శ్శక్తమును శిరమున ధరించియున్న నందకమును -

ఓం వద్ధాయ నమః "

అనుచు పద్మమును -

" ఓం పాంచజన్యాయ శంఖాత్మనే నమః "

అనుచు శిరమున శంఖమును ధరించి, తెల్లని రంగు గలిగి రెండు చేతులతో భగవంతునకు నమస్కరించుచున్న శ్రీపాంచజన్యమూర్తిని ఎడమ వైపునను -

" ఓం కొమోదకైః గదాధిపతయే నమః "

అనుచు శ్రీశార్ఙ్గ మూర్తిని

“ ఓం వర్చేభ్యః భగవ వాయుదేభ్యః నమః ”

అని సర్వాయుధములకును నమస్కరింపవలయును. ఇట్లే

“ ఓం సర్వాభ్యో భగవ త్పాదారవింద సంవాహితో నమః ”

అనుచు భగవ త్పాదారవింద సంవాహితను -

“ ఓం అవంతారాయ నగరాజాయ నమః ”

అనుచు - నాలుగు చేతులు కలిగి, హలమును (నాగలిని), ముసలమును (రోకలిని) ధరించి బద్ధాంజలియై, వేయి పడగలతో నొప్పుచు, భగవంతుని తడేక దీక్షగ దర్శించి, పరమానంద తుందిలు దగ్గుచున్న నాగరాజైన అనంతుని ధ్యానించి నమస్కరించి -

“ వర్చేభ్యః భగవ త్పరిణనేభ్యః నమః ”

అనుచు తక్కిన లెక్కకు మిక్కిలిగ ఉన్న భగవ త్పరిణనులను (పరిచారకులను) నమస్కరించి -

“ ఓం భగవత్పాదుభ్యాం నమః ”

అని భగవంతుని పాదుకలకు నమస్కరించి -

“ ఓం వర్చేభ్యో భగవ త్పరిచ్ఛదేభ్యో నమః ”

అని భగవంతుని సకల దివ్యాంబర భూషణాదులను, ఇతర ఉపకరణములను -

“ ఓం పై నశేయాయ నమః ”

అనుచు ముందు వైపు కూర్చొని, రెండు చేతులతో నమస్కరించుచుండు గరుత్మాంతుని ధ్యానించి ప్రణమిల్లవలయును.

“ ఓం నమో భగవతే విష్ణుకృతాయ ”

అనుచు భగవంతునకు ప్రాగుత్తర పార్వమన (ఈశాస్య దిక్కున) దక్షిణ దిక్కుగ కూర్చొని, శంఖ చక్రములను ధరించి, తక్కిన రెండు చేతులతో నమస్కరించుచున్న నీలమేఘ శ్యామలుడైన విష్ణుకృతుని ధ్యానించి, ప్రణమిల్లి -

“ ఓం గం గజాననాయ నమః - ఓం జం జయతేనాయ నమః - ఓం హం హరి వక్త్రాయ నమః - ఓం శం కాల వ్రతకృత నంజ్ఞాయ నమః - ఓం సర్వేశ్వర భగవద్విష్ణుకృత పరిజనేభ్యో నమః. ”

అనుచు విష్ణుకృతుని పరిజనులకు ప్రణమిల్లి -

“ ఓం వండాయ ద్వారపాలాయ నమః - ఓం వ్రండాయ ద్వారపాలాయ నమః. ”

అనుచు తూర్పు ద్వారమున కిరు వైపుల గల ద్వారపాలకులకు నమస్కరించి -

“ ఓం భద్రాయ ద్వారపాలాయ నమః - ఓం సుభద్రాయ ద్వారపాలాయ నమః. ”

అనుచు దక్షిణ ద్వార పార్వము లందు గల ద్వారపాలకులను -

“ ఓం జయాయ ద్వారపాలాయ నమః - ఓం విజయాయ ద్వారపాలాయ నమః. ”

అనుచు పశ్చిమ ద్వారమున గల ద్వారపాలకులకును -

“ ఓం వాత్రే ద్వారపాలాయ నమః - ఓం వివాత్రే ద్వారపాలాయ నమః. ”

అనుచు ఉత్తర ద్వారమునగల ద్వారపాలకులకును నమస్కరింప వలయును. ద్వారపాలకుల నందరిని శంఖ చక్ర గదా ధరులుగను, అజ్ఞా ముద్రా ధారులుగను (తర్జనీ ముద్రను ధరించినవారునను) భావించి ధ్యానింపవలయును.

“ ఓం నరేంద్రోః భగవద్వారపారేభ్యో నమః ”

అని సర్వ ద్వారపాలకులకును నమస్కరించి, తూర్పున -

“ ఓం కుముదాయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః ”

అని వారిపద శ్రేష్ఠుడైన కుముదుని ప్రణమిల్లి ఆగ్నేయమున -

“ ఓం కుముదాజయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః ”

అనుచు కుముదాక్షుని, దక్షిణమున -

“ ఓం పుండరీకాజయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః ”

అని పుండరీకాక్షుని, నైర్ఋత్యుంగు -

“ ఓం వామనాయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః. ”

అని వామనుని, పడమట -

“ ఓం శంకుకర్ణయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః. ”

అని శంకుకర్ణుని, వాయవ్యమున -

“ ఓం నర్మ నేత్రాయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః. ”

అని నర్మనేత్రుని, ఉత్తరమున -

“ ఓం సుముఖాయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః ”

అని సుముఖుని, ఈశాన్యమున -

“ ఓం సుప్రతిష్ఠితాయ గదాధిపతయే నవాహన పరివార ప్రహరణాయ నమః ”

అని సుప్రతిష్ఠితుని నమస్కరింపవలయును.

“ ఓం నరేంద్రోః భగవద్వారిషదేభ్యో నమః ”

అని వెలుపల నుండి భగవత్పాదముల కందరకు నమస్కరింపవలయును.

ఇతరత్ర ఆవాహన జేసి పూజించు పక్షమున ఆరాధకుడు తన అభిమతానుసారము శ్రీవైకుంఠ - శ్రీరసమృద్ధ ఆదిత్య మండల - హృదయకోశములనుండిగాని, మధురా - ద్వారకా - గోకుల - అయోధ్యాది అవతార స్థానములనుండిగాని, పారాణికములైన శ్రీరంగాది అర్చామూర్తులనుగాని భగవంతుని ఆవాహన జేసికొనవలయును. ఈ రీతిగా, దేవీ - భూషణ - ఆయుధ - పరిజన - పరిచ్ఛది - ద్వారపాల - వారిషదులచే సేవింపబడుచు, త్రివిధములైన కర్మ సంపర్గాది దోష గంధ రహితుడై, సహజములై, నిరవధికాతిశయములై (సాటి లేని), సంఖ్యాతీతములైన కల్యాణ గుణములగు పెన్నిధియునై యున్న భగవంతుని - నారాయణుని ధ్యానించి నమస్కరించి, మూల మంత్రముతో తనను భగవంతునకు నివేదించుకొని, మరల నమస్కరించి, అనుమతిని గైకొని, భగవత్పాదములను ఆరంభింపవలయును.

చిన్ని పాత్రతో (ఉద్ధరిణితో) ముందు సిద్ధము చేసికొనిత అర్చి పాత్రనుండి తీర్థమును తీసికొని, హస్తములతో భగవత్ స్మరణ వివిధము నొద్దకు గొనిపోయి -

“ భగవన్ ! ఇదం ప్రతిగృహీష్య ”

(భగవానుడా ! దీనిని స్వీకరింపు) అని ధ్యానించుచు, భగవంతునకు దర్శింపజేసి, భగవంతుని దక్షిణ హస్తమున కొంచెము తీర్థము నుంచి, తక్కిన తీర్థమును ప్రతిగ్రహ పాత్రమున నుంచవలయును. హస్తమును శోధించిన పిదప పాదములయందు పుష్పములను సమ

ర్పించి, పాద్య పాత్రనుండి పాద్య తీర్థమును తీసికొని పాదముల యొద్దకు గొనిపోయి, మనస్సున శ్రీపాదములను శోధించినట్లు భావించి (పాద్య), ప్రతిగ్రహ పాత్రమున (పశద్గ్రహ పాత్రలో) ఉంచవలయును. (ప్రోత) వస్త్రముతో శ్రీపాదములను తుడిచి, గంధమును, పుష్పములను సమర్పించి, ఆచమనీయ పాత్ర నుండి ఆచమనీయ కీర్తమును స్వీకరించి, భగవంతుని దక్షిణ శ్రీహస్తమున కొంచెము ఉంచి (ఆచమనీయ) ప్రతిగ్రహ పాత్రమున నుంచవలయును. పిమ్మట, గంధ - పుష్ప - ధూప - దీప - ఆచమనములను, సుగంధ ద్రవ్యములతో గూడిన తాంబూలమును సమర్పించి (సవేదించు) నమస్కరించి .

“ భగవత్ ! ఆత్మానం ఆత్మీయం చ నర్వం నిత్యకింకరత్వాయ ప్రితురు. ”

(భగవానుడా ! నన్ను, నా వానిని అన్నిటిని నీ సన్నిధిలో నిత్యకైంకర్యమునకై స్వీకరింపుము) అని ప్రార్థించి, భగవంతునకు సమర్పింపవలయును.

అనంతరము భగవంతునికి స్నానమునకై (తిరుమంజనమునకై) స్నానవీరమును గొనివచ్చి, గంధాదులతో పూజించి, నమస్కరించి అనుమతి గైకొని, పాదుకలను శ్రీపాదములకు చేర్చి, భగవంతుడు స్నాన వీరయందు ఉపవిష్టుడైనంతచే, మాల్య - భూషణ - వస్త్రాదులను తీసి విష్వక్సేనులకు సమర్పించి, స్నాన శాటికను (అంగ వస్త్రమును) సమర్పించి, పాద్యమును, ఆచమనీయమును, పాద వీరమును (పాదముల నుంచుకొను శాలివీట) ఒవంగి, దంత కాష్ఠ - జిహ్వ నిర్లేఖన - గండూష - ముఖ ప్రత్యోశన - ఆచమన - ఆదర్శ - హస్త ప్రత్యోశనములను - సుగంధ ద్రవ్యములతో గూడిన

తాంబూలమును సమర్పించి, తైలముతో అభ్యంగనము గావించి, నలుగు బెట్టి, ఆమలక (ఉసిరిక) తీర్థమును సమర్పించి, (గువ్వెనతో) దువ్వి, ప్లోత వస్త్రముతో దివ్య మంగళ విగ్రహమును తుడిచి, శాటికను (అంగవస్త్రమును) సమర్పించి, పసుపు పూసి, అభిషేకించి, దివ్య పీతాంబరమును, ఉత్తరీయమును, యజ్ఞోపవీతమును సమర్పించి, గంధ - పుష్ప - ధూప - దీప ఆచమన - నృత్య - గీత - వాద్యాది సర్వ మంగళ ఉపచారములతో అభిషేకించి, నీరాజన - ఆచమన - దేహ శోధన - ప్లోత వస్త్ర - ఉత్తరీయ - యజ్ఞోపవీత ఆచమనములను ఒసంగి, కూర్చును ఉంచవలయును. (ఇది శుద్ధ స్నానము) సహస్ర ధారాభిషేక - నీరాజన - ఆచమన - దేహ శోధన - ప్లోత వస్త్ర - ఉత్తరీయ - యజ్ఞోపవీత - ఆచమనములను సమర్పించి, పిమ్మట - అలంకారాసనమును అర్పించి నమస్కరించి, అనుమతి గైకొని, పాదుకలను శ్రీపాదములకు జోడించి, అలంకారాసనమున భగవంతుడు ఉపవిష్టుడైవంతనే ముందు వలె (స్నానోపయుక్త - ఉపచారములను మిసహాయించి) అర్ఘ్య - పాద్య - ఆచమనీయములను ఆయా మంత్రములతో సమర్పించి, సుగంధ ద్రవ్య చూర్ణముతో - భగవ ద్దివ్య మంగళ విగ్రహమును సుగంధితము గావించి, వస్త్ర - ఉత్తరీయ - భూషణ - ఉపవీత - అర్ఘ్య - పాద్య - ఆచమనీయములను సమర్పించి, భగవత్పరివారి దేవతలకును స్నాన సస్త్రి భూషణాదులను, గంధ పుష్ప ధూప దీపాదులను ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ సమర్పింపవలయును. అవశాశము లేనిచో - పరివార దేవతలకు గంధాదికమును మాత్రమే సమర్పించునది.

అటు పిమ్మట భగవంతుని గంధ పుష్ప ప్రదాన అలంకార అంజన (కాటుక) - ఊర్ధ్వపుండ్ర - ఆదర్శ (అద్దము) - ధూప -

దివ - అచమన - ధ్వజ - ఛత్ర - చామర - వాహన - కంఠ
చిహ్న - కావాల - భేర్యాది సకల విధ నృత్య గీత వాచ్యాదులతో
ఆరాధించి, మూల మంత్రముతో పుష్పమును సమర్పించి, మూల
మంత్రమునందలి ఒక్కొక్క అక్షరముతోను పుష్పములను సమ
ర్పించి, ద్వాదశాక్షర మంత్రముతోను, విష్ణు వక్షాక్ష మంత్రము
తోను, విష్ణుగాయత్రీ మంత్రముతోను, పంచోపనిషత్సంక్రముల
తోను, పురుష సూక్తముతోను, ఇగర భగవ స్సంక్రములతోను
పుష్పములను సమర్పించవలయును. శక్తి యున్నచో, శ్రీదేవి
మొదలగు, సకల పారిషదులకును వారివారి మంత్రములతో పుష్పము
లను సమర్పించవలయును.

తదనంతరము ప్రణమిల్లి, ప్రదక్షిణముగ ప్రతి దిక్కున నయి
స్కరించుచు, భగవంతునకు పుష్పాంజలిని సమర్పించి, నమస్కరించి,
కర్ణ పేయములైన స్తోత్రములతో స్తుతించి, తనకు భగవ త్సన్నిధిని
నిత్య కింకరునిగా నివేదించుకొని, అట్లే భ్యానించి, యథా శక్తిగా
మూలమంత్రమును జపించి, పర్వ భోగములను పూరించగల మాత్రా
దానము (ఆచార్యునకు భోజన సంభారాదికమును సమర్పించుట)
గావించి, సుగంధ ద్రవ్యములతో తాంబూలము నర్పించి, అర్ఘ్యము
నొసంగి, అనంతరము భోజ్యాసనమును ఆర్పించి, నమస్కరించి, అను
మతి గైకొని, పాదుకల నొసంగి, భగవంతుడు భోజ్యాసనమున
కూర్చొనినంతనే, పాద్య - ఆచమనీయ - అర్ఘ్యణీయము (సుభోష్ణ
మైన సుగంధ తీర్థము) లను సమర్పించి, వెల్లము - తేనె - పెరుగు -
క్షీరము - వీనిని ఒక పాత్రలో నుంచి, శోషణాదులతో శోధించి,
అర్ఘ్య తీర్థముతో ప్రక్షించి, ఆ మధుపర్కమును శివమును వంచి

అనందము నేత్రములలో తోణక లాడగా - సంతృప్త ముహుర్ముహుర్తై,
సమర్పించి, ఆచమనీయము నొసంగవలయును, భగవంతునికి సమ
ర్పించు ప్రతి పదార్థమును శోషగాదులతో శోధించి, అర్ఘ్యము జూ
ముతో ప్రోక్షించి సమర్పింపవలయును.

పిమ్మట - గోవును, సువర్ణ రత్నాదికములను యథా శక్తి
సమర్పింపవలయును. అటు పిమ్మట - నీతితో నిండియున్న పవ్వాన్న
మును, చాటు - పెరుగు - తేనెలను, ఫలములు, మూలములతో
(మంపలతో) జేయబడిన వ్యంజనములను, ఇడ్డెవలు మొదలైన నీండి
నంటలను, లోకమున అందరికి ఇష్టమైనవి, ప్రత్యేకించి - తనకు
ఇష్టములైనవి, శాస్త్ర నిషిద్ధములు కానివి, అగు భోజ్య పదార్థము
లను శోషగాదులతో శోధించి, అర్ఘ్య తీర్థముతో ప్రోక్షించి, అస్త్ర
మంత్రములతో రక్ష గావించి, సురభి ముద్రను ప్రదర్శించి, అర్ఘ్య
తీర్థము నొసంగి, నివేదన గావింపవలయును.

(అత్యధికము, అత్యంత సమగ్రము, మిక్కిలి ప్రియమైనది, అత్యంత
శక్తితో సంపాదితమైనది అయిన ఈ భోజ్య పదార్థమును స్వీక
రింపుము) అని.

" అత్యధికం అతి సమగ్రం, అతి ప్రియతమం, అత్యంత ఛక్తి కృతం
ఇదం స్వీకరుడు. "

అనుచు ప్రణమిల్లి, లజ్జా వివరములతో నివేదన చేయవలయును.
(తగినంతగా పదార్థములను సంపాదింపలేకపోతి నే అని లజ్జ) - అపైన
అనుపానమును (పానకమును) తర్పణార్థ (సంకృప్తిని కలిగించు)
తీర్థము నొసంగి, హస్తప్రక్షాళన - మార్జన - చందన - ముఖాభాస
తాంబూలాదులను సమర్పించి, భగవంతుడు మంత్రాననమున ఉప

విష్ణుడైశ్వర్యమును మాల్వ్యాదులను తీసి విష్ణుకేసరులకు సమర్పించి, గంధ - పుష్ప - ధూప - దీప - ఆచమన - ముఖవాస శాంబూలములను సమర్పించి, నృత్య - గీత - వాద్యాదులతో ఆనందింపజేసి, ప్రదక్షిణము గావించి, సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి, పర్యంతాసనమును అర్పించి, అనుమతి గైకొని, పాదుకల నొసంగి, ఆ ఆసనమున భగవంతుడు కూర్చొనినంతనే, పాద్య - ఆచముల నొసంగి, మాల్య - భూషణ - వస్త్రాదులను తీసి, విష్ణుకేసరునికి సమర్పించి, గంధ పుష్ప ధూప దీప ఆచమనములను, ముఖవాస శాంబూలములను సమర్పించి, చెవుల కింపైన స్తోత్రముతో స్తుతించి -

“ భగవానేవ స్వవిమూఢ్య స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తి స్వశేషతైక రూపేన అనేన అత్యవ, స్వక్తిమై శ్చ - దేహ - ఇంద్రియ - అంశైకరణైః స్వక్తియ కల్యాణకమ ద్రవ్యమాయాన్ దౌపచారిక - సాంస్కృతిక - అత్యవహారిక - అది నమస్త ధోగాన్ అతి ప్రభూతాన్ అతి నమగ్రాన్ అతి సియవమాన్ అత్యంత భక్తికృతాన్ అఖిల పరిణవ పరిచ్ఛదావిస్తాయ స్వప్రై స్వక్రికయే స్వయమేవ ప్రతి పాదికవాన్ ”

అని అనుసంధించుకొని, భగవంతుని అనుమతి గైకొని, భగవంతునికి నివేదితమైన హవిస్సును (భోజ్య పదార్థములను) విష్ణుకేసరులకై కొంచెము తీసియుంచి, తక్కిన దంతయు తమ ఆచార్యుల మొదలుగా గల శ్రీనైష్ఠవులకు ఒసంగి, భగవదారాధనోయుక్త శేషములైన పదార్థములతో విష్ణుకేసరులను ఆరాధించి, ముందు తీసియుంచిన హవిస్సును సహర్పించి, విష్ణుకేసరారాధన పూర్తి గావించి, సాష్టాంగముగ భగవంతునికి నమస్కరించి, శరణు పొందవలయును.

“ మనో దుఃఖ్యమహేన సహ న్యన్య ధరాతలే
 కూర్మవ ష్పతురః పాద్యాశిర స్తతైశ్చ పంచపమ్
 ప్రదక్షిణ నమేతేన క్షేమ రూపేణ సర్వదా
 అష్టాంగేన సమస్కృత్య హ్యవవిశ్వాగ్రతః ప్రధోః. ”

మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, కెండు చేతులు, రెండు పాదములు, శిరస్సు - వీనిని నేల తాకునట్లు సమస్కరింపవలయును. దీనికి - ‘అష్టాంగ సమస్కారము’ అని పేరు. శరణాగతి చేయు విధానము శరణాగతి గద్యయందు వివరింపబడినది. ఆపైన అర్ఘ్యము నొసంగి, భగవంతుని అనుజ్ఞ కైగొని, పూజను పూర్తి చేయవలయును.

ఇదియే భగవద్రామానుజుల ‘నిత్యగంధము’ లోని సారాంశము.

శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీభాష్యము

(చతుర్థాయ - పూర్వార్థము)

న్యాయ విద్యాన్ - వేదాంత విద్యాన్

సాహిత్య విద్యాప్రపీఠ - సాహిత్యరత్న

ప్రవచన వాచస్పతి - మహోపన్యాసక - విశిఖవాక్కిళామణి - పొరణికకేసరి

శ్రీమాన్ మరింగంటి శ్రీరంగాచార్యులు, ఎం.ఏ. డి.ఎల్.యల్

చతుర్థాధ్యాయము - ప్రథమ పాదము

శ్రీభాష్యఫలము

1. ఆవృత్త్యదికరణము

ఉపనిషద్వాక్యార్థ నిర్ణయ మొనరించుచు బాదరాయణుడు ప్రవచించినవి బ్రహ్మసూత్రములు. ఇవి నాలుగు అధ్యాయములుగా విభజింపబడియున్నవి. ప్రతి అధ్యాయము నాలుగు పాదములుగా విభజింపబడినది. ఈ బ్రహ్మసూత్రములకు భగవద్రామానుజులు అనుగ్రహించిన బృహత్తర వ్యాఖ్యానమునకు 'శ్రీభాష్య' మని పేరు. నాలుగధ్యాయములకును ప్రతిపాద్య విషయమునుబట్టి, సమ స్వయ - అవిరోధ - ఉపాసన - ఫలాధ్యాయము లని వరుసగా న్నన హారము కలదు. చివరిది అగు ఫలాధ్యాయమునసంబంధించినకు విషయములే ఈ వ్యాసమున వివరింపబడును. అందువలన ఈ వ్యాసమునకు - 'శ్రీభాష్యఫలము' అను శీర్షిక సార్థకమైయున్నది.

ఈ ఫలాధ్యాయముకూడ - ఆవృత్తి పాదము, ఉత్తాంతి పాదము, గతి పాదము, ముక్తి పాదము అను పేరలు గల నాలుగు పాదములుగా విధజింపబడియున్నది. వీనిలో మొదటిది అగు ఆవృత్తి పాదములో పదునొకండు అధికరణములు చేరి యున్నవి వీనిలో - మొదటి అధికరణమునకు ఆవృత్త్యధికరణ మనియే పేరు మూడవ అధ్యాయమునకు ఉపాసనాధ్యాయ మని పేరు. అందులో - మోక్ష సాధనములకు, ఉపాసనలకు సంబంధించిన వివిధ విశేషములు విచారింపబడినవి. ఆయుపాసనల ఫలితమును విచరించుచు యగుట వలననే ఈ నాల్గవ అధ్యాయమునకు ఫలాధ్యాయమునకు ఫలాధ్యాయ మని పేరు కలిగినది. ఇట్లు తృతీయ - చతుర్థాయ ప్రతిపాద్య విషయములకు హేతు - హేతుమద్భావ మున్నందున, తృతీయాధ్యాయ నిరూపణానంతరము - చతుర్థాధ్యాయ నిరూపణములో - కార్యకరణ భావము సంగతిగా గమనింపవచ్చును.

తృతీయాధ్యాయమునందలి చివరి యధికరణము ముక్తి ఫలాధికరణము. కర్మము చేసిన వెంటనే ఉపాసనము నిష్పన్నము కావలయునను నియమ మేమియు లేదని నిర్ణయింపబడినది ఐనచో - ఈ నిర్ణయము కర్మలకు ఉపాసనా నిష్పాదకత్వము నంగీకరించి చేయబడినది కదా ! వాస్తవమునకు ఉపాసన నిష్పన్న మగుటకు కర్మల అపేక్షయే లేదు అని ఒక ఆశంక ఏర్పడవచ్చును “బ్రహ్మనేన బ్రహ్మైవ భవతి” బ్రహ్మ జ్ఞానము కలిగిన చాలును - బ్రహ్మ స్వరూప ప్రాప్తి రూప మగు ముక్తి యేర్పడును అని కదా శాస్త్రముపదేశించుచున్నది ! ఈ బ్రహ్మ జ్ఞానమే ఉపాసనము. ఇది ఒక సారి కలిగిన చాలును - ముక్తిని సాధించియుచ్చును. ఇక దీని తగు వాత చేయు యజ్ఞ దానాది కర్మలు దీనికి కారణములు అగుటకు

అవకాశము లేదు కదా ! అందువలన, ఉపాసనకు కర్మలు కారణములు కావు, ఉపాసన కర్మజన్యము కానియవుడు - కర్మల మెను పెంటనే ఉపాసన ఏర్పడునా ? విలంబముగా ఏర్పడునా ? అని సంశయమే కుదురదు కనుక, ముక్తి ఫలాధికరణమే అనుపపన్నము అను ఆశ్చర్యమేర్పడవచ్చును. శ్రీ శృంగేరిరాధము ఈ యధికరణముతో నాల్గవ అధ్యాయ మారంభింపబడుచున్నది

బ్రహ్మవేదన రూప మగు ఉపాసనము ఒకసారి కలిగిన చాలునా ? అనేక పర్యాయములు కలుగవలయునా ? ఒకసారి కలిగినచో చాలు ఐనుకొనుటయే శాస్త్ర సమ్మత మైనచో - ఉపాసనము కర్మజన్యము కావలసిన పని లేదు. అప్పుడు ముక్తి ఫలాధికరణము సంగతము కాదు. కాని, అనేక పర్యాయములు ఆవృత్తమైన బ్రహ్మవేదనమే ఉపాసన రూప మని శాస్త్ర ముపదేశించు పక్షమున, ఉపాసన - కర్మ సిద్ధాంత మని అంగీకరింపవలసియుండును అప్పుడు ముక్తి ఫలాధికరణము చక్కగా ఉపపన్నమై తీరును. ఈ ఆవృత్తాధికరణములో అనేక పర్యాయములు ఆవృత్తమైన బ్రహ్మవేదనమే ఉపాసనము ముక్తినాయకము అని సిద్ధాంతము చేయబడు చున్నది. కనుక, ఈ అధికరణము పూర్వాధికరణమునకు ప్రయోజనముగా నున్న దనవచ్చును. అందువలన, పూర్వాధికరణముతో ఈ యధికరణమునకు ప్రయోజన ప్రయోజక భావ రూప సంగతి కల దని తలంపవచ్చును.

“బ్రహ్మవేద బ్రహ్మైవ భవతి” ఇత్యాది వాక్యములు - ఈ యధికరణమునకు విషయ వాక్యములు. వీనిలో - బ్రహ్మవేదనము ముక్తి సాధనముగా ఉపదేశింపబడుచున్నది. బ్రహ్మవేద మనగా - బ్రహ్మను తెలిసి కొనుట ఈ బ్రహ్మజ్ఞానము ఒకసారి కలిగి సంతనే

ముక్తిని సాధించి పెట్టునా ? లేక - నిరంతరము ధారారూపముగ పలుమారులు కలిగిననే ముక్తిని సాధించియిచ్చునా ? అని సంశయ మెర్పడును. పలుమారులు ఆవృత్తి చేసిననే బ్రహ్మజ్ఞానము ముక్తిని సాధించి యిచ్చు వచటలో ప్రమాణములేదు కనుకను “బ్రహ్మవేద” అని వేదన మాత్రమే విహితమై యున్నందునను - ఒకసారి కలిగిన బ్రహ్మజ్ఞానమే ముక్తి సాధన మని పూర్వపక్షము కలుగవచ్చును. ఐత్యో - ఈ పూర్వపక్షమును ఆక్షేపించే విధానము కూడ ఉన్నది. ఆ ఆక్షేప స్వరూప మిట్లుండును .. “ప్రహీననహన్తి” ధ్యానమును దంచవలెను’ అను విధి యుండును. ఒకసారి దంచినచో - ఆ విధి ననుష్ఠించిన వారము కాగలమా ? పొట్టు పోవునంతవరకు దంచ వలె ననియు, అట్లు దంచిననే ఆ శాస్త్రార్థము ననుష్ఠించినవారము కాగల మనియు తెలియవచ్చును గదా ! అట్లే, ఇవట - “బ్రహ్మ వేద” అని విసింపబడిన బ్రహ్మజ్ఞానము ఒకసారి కలిగినంత మాత్ర మున, బ్రహ్మప్రాప్తి రూప మగు మోక్షము కలుగవచ్చునను, బ్రహ్మ ప్రాప్తి పర్యంతము బ్రహ్మవేదము నిరంతరము పలుమారులు కలుగ చుండవలయునని స్ఫురింపక మానదు కనుక, ఒకసారి కలిగిన బ్రహ్మవేదనము ముక్తి సాధన మను పూర్వపక్షము సరికాదు అను నది ఆక్షేపము.

ఈ ఆక్షేపము సరియైనది కాదనును పూర్వపక్షి. ఏమనగా - ఇవట దంచుటకాని, పొట్టు పోవుట కాని - ఇది రెండును మనకు కానవచ్చునవి కనుక, దృష్టము లవును. వీనిలో - దంచుట - కార కము. పొట్టు పోవుట - అనునది ప్రయోజనము. అందువలన, ఇది దృష్ట ప్రయోజనముగల ఫలము. అట్టి స్థితిలో - బ్రహ్మప్రాప్తి రూప మగు ముక్తి - దృష్ట ప్రయోజనము కాదు గదా ! అది అదృష్టము.

అదృష్టమునకు దృష్టమును నిదర్శనముగా చెప్పట సమంజసముకాదు. స్వర్గ రూఢిలము అదృష్టము. దానికి కారణము శోభోద్భవము యాగము. ఈ యాగ మొకసారి చేసిన చాలునా ? స్వర్గము గలుగు సంతవరకును చేయవలెనా ? ఒక్కసారి చేసినచో చాలుననియే గదా మనకు శాస్త్రముపదేశించుచున్నది ! అట్లే, బ్రహ్మవేదనముకూడ అదృష్ట ప్రయోజనకము కనుక, ఒకసారి చేసిన చాలునని పూర్వము. అక్షేపరహితముగా సమర్థించుకొనవచ్చును.

ఈ పూర్వపక్షమును నిరసించుచు బాదరాయణుడు -
 “ఆవృత్తి రసకృదుపదేశాత్” అని సూత్రీకరించినాడు. దీని శాత్పర్య మేమనగా :- ‘బ్రహ్మజ్ఞానము అనేక పర్యాయములు కలిగినదే ముక్తి’ అని. ఎందుచే ఇట్లు నిర్ణయించి రసగా - “ఉపదేశాత్” ఉపదేశమువలన’ అనుచున్నాడు సూత్రకారుడు. బ్రహ్మవేదనము ముక్తి సాధన మని చెప్పిన ఉపనిషత్తులే అది చాలనారులు ఆవృత్తమైనపుడే ముక్తి సాధన మగు నని ఉపదేశించి యున్నందున, అని అనుచున్నాడు. ఉపనిషత్తు లనేకములలో విభజింపబడిన ముక్తి సాధన మగు జ్ఞానము వేదన మనియు, ధ్యాన మనియు, ఉపాసన మనియు, పర్యాయ పదములచేత చెప్పబడుచున్నది. ధ్యాన మనినను, ఉపాసన మనినను - నిరంతర స్మృతి సంతతి యని యర్థము. అందువలన, ముక్తి సాధన మగు బ్రహ్మవేదనము బ్రహ్మోపాసన రూపమైనందున, అసకృదావృత్తమేకాని, ఒకేసారి అనుష్ఠించవలసినదికాదు “తక్షూప ప్రత్యయే చైతా సంతతి శ్చావ్యనిష్పృహః” ఇత్యాది స్మృతి వాక్యములు కూడ ‘బ్రహ్మజ్ఞానము స్మృతి సంతతి రూపమే’ అని ప్రపచించుచున్నవి. కావున, అసకృదావృత్త బ్రహ్మజ్ఞానమే ముక్తి సాధన

మని సిద్ధాంతము. దీనితో నిపుడు కర్పూరు ఇట్టి ఉపాసన నిర్మాణ కార్యము ఉండవచ్చును. కనుక, పూర్వపు ముక్తి అలాగే రక్షణముకూడ ఉండునని మనకు చున్నది.

2. ఆత్మత్వోపాసనాధికరణము

పై యధికరణము ముక్తి సాధన మగు విద్య యొక్క స్వరూప మును అచక్కవాపుత్తి రూప విశేష బోధన ద్వారా శోధించినది. ఈ యధికరణముకూడ ఆ విద్య యొక్క పూర్వమునే మరి యొక విశేషమును బోధించుట ద్వారా శోధించుచున్నది. కనుక, పై యధికరణముతో ఈ యధికరణమునకు ఏక కార్య కారణ్యము నెఱుంగుట సాధ్యమవును. “బ్రహ్మవేద” బ్రహ్మను పొందినవలెనని ఇత్యాది నాశ్యములలో వినించబడిన ఉపాసనమే ఈ యధికరణమునకును విషయము. ఇతరు ధ్యానించునపుడు పరమాత్మను తనకంటే వేరై వారనిగా ధ్యానించువలెనా? లేక - తనకు ఆత్మయైన వానినిగా ధ్యానింప వలెనా? అనునది సందేహము. “అనికం తు ఛేదనిర్దేశాత్” “నేతిరోఽనుపపక్షే” ఇత్యాది సూత్రములయందు పరమాత్మ జీవులకంటె భిన్నుడని స్పష్టముగా ఉపదేశించబడినదిగా! అందువలన, పరమాత్మ జీవులకంటె భిన్నమైన వామననే తలచి ధ్యానింపవలెనని జెబియుచున్నది అట్లే - “యోఽన్యం దేవతా ముచాస్తే అన్యేనా అన్యోహమస్మీతి నవేద అకృత్సోఽప్రేమః ఆశ్మేత్సేవ ఉపాసీత” మొదలగు శ్రుతివాక్యములు పరమాత్మను తనకు ఆత్మవలెనే ఉపాసింపవలెనని బోధించుచున్నవి. అందువలన, ఆత్మవలెనే పరమాత్మను ఉపాసింపవలెనని స్పష్ట మగు చున్నది. కనుక, ఉపాసన చేయవలసిన విధానమున సంశయ మేర్పడుచున్నది.

పరమాత్మ జీవునికంటెను భిన్నమైనవాడు కనుక, నా కంటెను పరమాత్మ వేరు అనియే ధ్యానింపవలె నని పూర్వపక్షము. వాస్తవిక స్థితి ననుసరించి ఉపాసన ఉండవలెను. వాస్తవిక స్థితి పరమాత్మ శివుడకంటెను వేరుగా నుండు నట్టిదేకదా! అందుచలన, 'నాకంటెను పరమాత్మ వేరు' అని కాని, 'నేనును, పరమాత్మయు పరిస్పరము వేరైన వారము' అని కాని, 'మొత్తము మీద - పరమాత్మయు, జీవుని ఒకటియే' అనియు అభేదజ్ఞానము కలుగుటకు అవకాశ మియ్యని రీతిలో ఉపాసనము జరుగవలెను. అదియే వాస్తవిక స్థితి కనుక, ఈ రీతికంటెను భిన్నముగా ఉపాసనచేయుట వాస్తవిక స్థితికి దూర మగుట కాగలదు. మరి ఇట్లు ఉపాసన - ఎప్పు స్థితికి దూరమైనదో - బ్రహ్మప్రాప్తియు వస్తు స్థితికి దూరము కాగలదు. "యథా క్రతుఃస్థిన్ లోకే పురుషో భవతి తస్మాద్ వాప్రవేశ్య భవతి" ఈ లోకమున ఎట్టి ఉపాసన చేయునో - అట్టి ఫలమునే తరువాతి పొందు నని కదా శాస్త్ర ముపదేశించుచున్నది! అందుచలన, వాస్తవిక స్థితికి అనుగుణముగా - తనకంటెను పరమాత్మ వేరైనవండు ఇత్యాది రూపముగా ఉపాసన ఉండవలయు నని పూర్వపక్షము యొక్క సారాంశము.

దీనికి సమాధానముగా సూక్ష్మకారుడు - "ఆత్మేతి యాప గచ్ఛంతి గ్రాహయంతి చ" అని సూత్రీకరించినాడు. తనకు ఆత్మ ఎలెనే పరమాత్మను ఉపాసన చేయవలె నని ప్రాచీనులు అంగీకరించుచున్నారు. శాస్త్రములును అట్లే ఉపదేశించుచున్నవి అని ఆ సూత్ర తాత్పర్యము. ఇవట ఒక విషయమును మనము అవగాహన చేసికొనవలసియున్నది. 'పరమాత్మ తనకంటెను వేరు' అను రీతిలో ధ్యానించినను, 'పరమాత్మ తనకు ఆత్మ' అను రీతిలో ధ్యానించినను - అంతగా

స్వత్వాసము శాననచ్చుటలేదు. రెండు రీతులయందును పరమాత్మ జీవునకంటెను భిన్నమైనవాడుగనే కదా భావించబడుచున్నాడు ! అట్టిచో - 'వస్తు స్థితికి రెండు రీతులును అనుగుణములుగనే ఉన్నవి' అనవలసియున్నది. కాని వీనిలో ఒక రీతి - పూర్వపక్షము, మరి యొక రీతి సిద్ధాంతము - అని ఎట్లు చెప్పుకొనవలసియున్నది ? అని ఆశంక కలుగవచ్చును. దీనిపై పర్యాయోచన చేయగా - ఒక విషయము స్పష్ట మగును.

'పరమాత్మ తనకు ఆత్మ' అను ఉపాసనలో - శనకును, పరిమాణ్యులకు భేదము లేదను జ్ఞానము కలిగించు పదప్రయోగము చేయవలసియుండును. భేదము లేకపోవుట వాస్తవము కాదు కదా ! వాస్తవికము కాని దాని జ్ఞానమును 'భ్రమ' అని వ్యవహరింతురు. ప్రకృతములో వాస్తవము కానిది జీవాత్మకు. పరిమాణ్యులకు భేదము లేకపోవుట. అనగా - అభేదము. ఇట్టి అభేదము యొక్క భ్రమ కలిగించునట్టి అవకాశము నిచ్చునది "అహంబ్రహ్మైస్మి" అనునట్టి రీతిలోనుండు పదప్రయోగము. "అహంబ్రహ్మైస్మి" అనగా - 'నేను బ్రహ్మను ఉన్నాను' అను అర్థము. సాధారణ వ్యక్తిత్విగల వారలకు తెలియుచుండును 'నేను బ్రహ్మను' అన్నందున, జీవాత్మ పరిమాణ్యులకు భేదము లేదను భ్రమ కలుగుటకు అవకాశము కలదు కదా ! ఇట్లు జీవాత్మ పరమాత్మలకు అభేద భ్రమకు అవకాశ మొసగు పదప్రయోగము - "అహం బ్రహ్మైస్మి" అను రీతిలోని పదప్రయోగము. అట్టిచో - పరమాత్మను తనకు ఆత్మగనే ఉపాసన చేయు నపుడు ఇట్టి పదప్రయోగముచేతనే ఆ ఉపాసనము చెప్పుబడు చుండును. పరమాత్మను తనకంటె వేరుగనే ఉపాసన చేసి నపుడు అభేద భ్రమకు అవకాశ మొసగు "అహం బ్రహ్మైస్మి" అను

రీతిలో పదప్రయోగ ముండదు. 'తన కంటెను పరమాత్మ వేరు' ఇత్యాది రీతిలోనే పదప్రయోగ ముండును. కనుక, పరమాత్మను తనకంటె వేరైన వానిగా చేయు ఉపాసనమునకును తనకు ఆత్మయైన వానిగా చేయు ఉపాసనమునకును ఇంతటి వ్యత్యాసము గలదని గ్రహింపవలెను.

మరి యొక మాట - ఈ యుగిరణము పరమాత్మను తనకు ఆత్మగనే ఉపాసము చేయ వలె నని సిద్ధాంతము చేయు చున్నది కదా ! ఇట్టి తనకు పరమాత్మను ఆత్మగనే ఉపాసనము చేయుట అనగా - "అహంబ్రహ్మ అస్మి" అను రీతిలోనేకదా ఉపాసనము చేయవలెననుచుంటిరా ? 'నాకు పరమాత్మ ఆత్మ' ఇత్యాది రీతిలో అభేద భ్రమ కలుగుటకు అవకాశము లేని రీతిలో ఉపాసనము చేయ వచ్చుకే అని మనకు అనిపింపవచ్చును. అందువలన, సూత్రకారుడు న "ఉపగచ్ఛంతి" అని, పై సూత్రములో చెప్పియున్నాడు. "ఉపగచ్ఛంతి" యనగా - 'అంగీకరించుచున్నారు' అని అర్థము. పరిపక్వమైన వేదాంత విజ్ఞానము కలవారు వామదేవాదులు - తాము ఉపాసించిన రీతిని పదములలో ప్రతిపాదించినపుడు - "త్వం వా అహమస్మి భగవోదేవతే అహం వా త్వ మసి" ఇత్యాది రీతిగా - పరమాత్మకు, తనకును అభేద జ్ఞానము కలిగించు రీతిగనే పదప్రయోగము చేసియున్నారు. కనుక, పరమాత్మను తనకు ఆత్మగా ఉపాసనము చేయు రీతి - "అహంబ్రహ్మ అస్మి" అనునదిగనే ఉండవలెననికాని, 'పరమాత్మ నాకు ఆత్మ' అను రీతి పదప్రయోగము చేయుటకు అర్హముగా నుండకూడదు. అంతే కాదు -

పై సిద్ధాంత సూత్రములో - "గ్రాహయంతి చ" అనియు, సూత్రకారుడు ఉపదేశించు చున్నాడు. "గ్రాహయంతి చ"

అనిగా - 'శాస్త్రముకూడ పరమాత్మను ఆత్మగా ఉపాసన చేయు
 'బ్రహ్మ' - "అహంబ్రహ్మాస్మి" అను రీతిలోనే ఉండునని
 నేలెరియుచున్నవి అని తాత్పర్యము. "అభయోఽన్యోన్యం దేవతా
 ముదాస్తే అనోస్యో అనోస్యోహమస్మీతి న సవేద ... ఆత్మేత్వేన ఉచ
 యే" అని బృహదారణ్యకోపనిషత్తు - తాను వేరు పరమాత్మ
 వేరు అను రీతిలో ఉపాసన కూడదు, పరమాత్మను తనకు ఆత్మగానే
 ఉపాసన చేయవలె నని కదా ఉపదేశించుచున్నది! అందువలన,
 పరమాత్మను ఆత్మగా ఉపాసించునపుడు - తనకును, పరమాత్మకును
 అభేద జ్ఞానమును కలిగించు అవకాశముగల "అహం బ్రహ్మాస్మి"
 ఇత్యాది రీతిగానే ఉపాసన ఉండవలె నని ఈ యధికరణములోని
 సుద్ధాంతము.

ఐనచో - అవాస్తవిక మగు అభేదముయొక్క జ్ఞానమును కలి
 గించు అవకాశ మొనంగెడు రీతిలోని ఈ "అహంబ్రహ్మాస్మి"
 అను రీతి ఉపాసనమే ఎందులకు? అని శాస్త్రము వక్కాణించు
 చున్నది. కావున, ఈ యంశమును గురించి ఆలోచింతము. "అహం
 బ్రహ్మాస్మి" అనవది అభేదమును బోధించుచున్నది అభేదము
 లోకములో రెండు విధములుగా నున్నది ఒకటి - స్వరూపమునుబట్టి
 ఏర్పడునట్టిది. 'నల్లనిగుండ' అని నేవును రెండు పదములున్నవికదా!
 'నల్లని' అని యొకటి, 'గుండ' అని మిటి యొకటి. వీనిలో - 'నల్లని'
 అనగా - నలుపు రూపము గలది యనియు, 'గుండ' అనగా - 'కడక'
 అనియు పదార్థములుకూడ రెండు యైనవి. ఐనచో -
 రెండు పదార్థములును స్వరూపమునుబట్టి, ఇవట వేరు వేరు కావు.
 ఐనచో మనగా - ప్రకృతములో ఏది నలుపు రూపము కలది యను
 చింతింప, అది కడవయే. అందువలన, ఈ రెండు పదార్థములకును

ఇచట స్వరూపమునుబట్టి, అభేదము చెప్పబడుచున్న దనవచ్చును. ఇట్లు ఒక విధ మగు అభేద స్వరూప మిట్లున్నది.

ఇక మఱి యొక విధ మగు అభేదమును పరిశీలించుము :-
 ఇయ్యది శరీరాశ్చ భావమునుబట్టి వ్యవహరింపబడు అభేదము. “సర్వం
 భిల్విదం బ్రహ్మ” ఇత్యాది శ్రుతులు ప్రపంచము పరమాత్మకంటెను
 వేరు కాదని చెప్పుచున్నవి. “వశదాశ్చ్య మిదం సర్వం” “తస్యశ్చ్యం”
 “స ఆత్మా” ఇత్యాది శ్రుతులు పరమాత్మయే ఈ చేతనా
 చేతనములందును ప్రవేశించి యునీమిఁ చునట్టి ఆత్మ యని చెప్పుచున్నవి.
 “యస్య పృథివీ శరీరం” “యస్య సర్వాణి భూతాని శరీరం”
 ఇత్యాది శ్రుతులు ఈచేతనాచేతనము లన్నియు పరమాత్మకు
 పరిరము లని చెప్పుచున్నవి. ఇట్లు ఈ శీఘ్రలకును - పరమాత్మకును
 శరీరాశ్చ భావ హూప సంబంధ మున్నది ఈ సంబంధము పృథక్ స్థితి
 అనర్హతను సూచించును. కాని గుణాదులకును ద్రవ్యములలో నిట్టి
 పృథక్ స్థితివర్తన సంబంధమే యున్నది. ఇట్టి పృథక్ స్థితికి యోగ్య
 ములు కాని వానిని వ్యవహరించునపుడుకూడ అభేదజ్ఞానము కలిగింపు
 నట్లే పదప్రయోగము చేయబడుచున్నది. గోవు నడచుచున్నది అని
 మనము వ్యవహరించుచున్నాము కదా ! గోవు అనునది జాతి వాచక
 మగు శబ్ద మని శాస్త్రుకారులు ప్రోచుచున్నారు. ‘గోవు’ అనగా -
 ‘గోత్వజాతి’ యని యర్థము. జాతికి - ‘నడచుట’ యను క్రియ
 కుదురదు కదా ! అందువలన, ‘గోవు’ అనగా - ‘గోత్వజాతి కలది’
 అను అర్థమును చెప్పకొందురు. ఇట్లు విశేషణ వాచక శబ్దముచేతనే
 విశేష్యమును చెప్పికొనుట పృథక్ స్థితివర్తన విశేషణములు కల
 వోట చూచుచున్నాము.

ఇట్లే 'గోవునల్లది' అనుచోట - 'గోవు' అనగా - పైకి కాను
 పించు గోశరీర మనియే అర్థముగా శెప్పకొనవచ్చును. కాని, 'గోవు
 మరణించినది' అని నవుడు - గోశరీరము అని మాత్రమే అర్థముశెప్పి
 కొనలేము కదా ! ఏలననగా - గోశరీర మున్నపుడే 'గోవు మరణించి
 నది' అను చున్నాము. కనుక, 'గోవు' అనగా - 'గోశరీర విశిష్ట
 మగు ఆత్మ' అని యని అర్థము. జాలి వ్యక్తుల వలెనే శరీరాత్ములును
 పృథక్ స్థిత్వస్థా సచిద్రూపము కలవి కదా ! కనుక, గోశబ్దమునకు
 గోశరీర విశిష్ట జీవుడు, మనుష్యుడు అనగా - మనుష్య శరీర విశిష్ట
 జీవుడు అని అర్థములు చెప్పి కొనవలసియుండును - అని ఇతర తాత్పర్య
 కర్తలు మనకు చెప్పుచుందురు.

కాని, వేదాంత విజ్ఞానము కలవారు మాత్రము అంతవఱకే
 కాక, ప్రతి శబ్దమునకు పరమాత్మ పర్యంతము అర్థమును చెప్పుచుం
 గురు. దేవాది శరీరములలోనుండి నియమించు జీవాత్మ పర్యంతము
 దేవాది శబ్దములు బోధించునట్లే జీవులకును లోన ప్రవేశించి, జీవు
 లనుకూడ నియమించువాడుకదా పరమాత్మ ! కనుక, దేవాది శరీ
 రములకు ఆయా శరీరములలోని జీవులు ఆత్మలైనట్లు, జీవులకును,
 అచేతనములకును పరమాత్మయే ఆత్మ యగు చున్నాడు. " అంతః
 ప్రవిష్టః శాస్త్రా జ్ఞానాం సర్వాత్మా " ఇత్యాది శ్రుతులు - 'లోన
 ప్రవేశించి నియమించువాడే ఆత్మ' యని కదా ! చెప్పుచున్నవి.

సర్వేశ్వరుడు అందఱిలోన ప్రవేశించి నియమించువాడు కనుక,
 అందఱికిని ఆత్మ యని చెప్పబడుచున్నాడు. ఇందులన, దేవాది
 శబ్దములు దేవశరీర విశిష్ట జీవుని మాత్రమే చెప్పక, ఆ జీవునికిని,
 ఆ జీవునకు ఆత్మగా నున్న పరమాత్మ పర్యంతము చెప్పును. ఇట్లు
 చేతనాచేతనముల శరీరములు. పరమాత్మ వారికి ఆత్మ. వానిని విడచి

ఉండబాలని చేతనాచేతనములు వానికి విశేషణములు. కావున, ఇట్లు విడచి ఉండబాలని విశేషణములను ప్రతిపాదించు శబ్దములన్నియు - విశేష్య పర్యంతము చెప్పటయే వేదాంత శాస్త్రమువలన కలుగవలసిన విజ్ఞానము. ఈ కారణముచే, ప్రకృతములో - 'అహం' 'నేను' అనగా - 'అహం పదార్థమును శరీరముగా కలిగియున్న పరమాత్మ' అని అర్థమేర్పడును. కనుక, అహం పదార్థమునకును, బ్రహ్మ పదార్థమునకును అభేదమును చెప్పికొనుచున్నాము. ఇది శరీరాత్మభావముచేత ఏర్పడిన అభేదము. గుణవాచక మగు నీలపదముయొక్క అర్థమునకును ద్రవ్యవాచక మగు ఘటపదముయొక్క అర్థమునకును గుణగుణి భావముచేత ఏర్పడిన అభేదము వ్యవహారింపబడుచున్నది కదా! ఇట్లే, జాలివాచక మగు మనుష్య పదముయొక్క అర్థమునకును వ్యక్తివాచక మగు దేవదత్తాది పదముల అర్థమునకును లాతి వ్యక్తి భావముచే ఏర్పడిన అభేదముకదా వ్యవహారింపబడుచున్నది! అట్లే, దేవాది శరీరవాచక శబ్దముల అర్థమునకును, ఆత్మవాచక శీవాదిపదముల అర్థమునకును అభేదము - 'శరీరాత్మభావముచేత' అనియే చెప్పవలెను. కనుక, "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" ఇత్యాది స్థలముల యందు - చేతనాచేతనరూప ప్రపంచమును చెప్ప సర్వశబ్దము మొక్క అర్థమునకును పరమాత్మను చెప్ప బ్రహ్మ పదముయొక్క అర్థమునకును శరీరాత్మ భావముచేత ఏర్పడిన అభేదమునే కదా చెప్పవలసియుండును!

ఇట్లే, "అహం బ్రహ్మైషి" యనగా - అహం పదార్థమునకును, బ్రహ్మ పదార్థమునకును శరీరాత్మభావమునుబట్టి ఏర్పడు అభేదము చెప్పికొనవలయును. కనుక, పరమాత్మను తనకు ఆత్మగా

భావించి చేయు ఉపాసన స్వరూపము - “అహం బ్రహ్మైస్మి” అను రూపములోనే ఉంచవలసియుండును. ఈ శరీరాశ్మభావ నిబంధమైన అభేదము వాస్తవికము. ఆత్మను విడచిన శరీరమున కెట్లు శరీర భావము అవ్వయింపదో, సుమాశ్మను విడచిన శవశును గానేదగు దీనభావము ఈ యుపాసనలో కానవచ్చును. ఈ భావము ప్రీతిని ఆకళింపజేయును. దానితో దర్శన సమానాకారమై, ఈ ఉపాసనము చరమసీమకు చేరును కనుక, “అహం బ్రహ్మైస్మి” యను ప్రీతిలోని ఈ ఉపాసనము స్వరూపా భేదధ్రువును కలిగించు అవకాశమును కల్పించునదియే యైవను, శరీరాశ్మ భావస్ఫూర్తమై, ఉపాసకు నకు దింపినము ప్రీత్యతికయావహమై, పరమాత్మను దర్శింపజేయు గలదియై యున్నందున, పరమాత్మను “అహం బ్రహ్మైస్మి” యను ప్రీతిలోనే శవశు ఆత్మగనే ఉపాసింపవలయు నని ఈ యునికరణము స్థాపించి చేయుచున్నది.

3. ప్రతీకాధికరణము

పూర్వానికరణమున పరిమాశ్మను ఆత్మగనే ఉపాసన చేయు వలయునని నిర్ణయింపబడినది. ఉపాసన సామాన్యమును బట్టి, వెంటనే ప్రతీకోపాసనము కూడ స్ఫురణకు వచ్చినది. ఈ ప్రతీకోపాసన మింకను బ్రహ్మను ఆత్మగనే ఉపాసన చేయవలయునేమో! అని అంశ ము కలుగవచ్చును. కనుక, తన్నివాగని నిమిత్తము ఈ యునికరణ మారంభింపవలసి వచ్చినది. స్ఫురణకు వచ్చిన అంశము ను వేషింపరాని దైనపుడు, పై అంశముతో ప్రకృత నిరూపకీయాంశము నకు గల సంబంధమును ప్రసంగ నంగతిగా భావించును. అందువలన, ప్రసంగ సంగతితో ఈ యునికరణము ఉద్భిత్తమైన దని తెలిసికొనవలయును. ప్రసంగ మనగా - శరీరము లేక - విశిష్ట వస్తువుయొక్క ఏక

దేశము అని అర్థము. ఇట్లు బ్రహ్మ శరీరమునందు - చేతనాచేతన విశిష్ట వస్తు వగు బ్రహ్మయొక్క ఏకదేశముందు బ్రహ్మ దృష్టిని ఉంచి చేయు ఉపాసనమునకు ప్రతీకోపాసన అని న్యవహారము. ఇయ్యది బ్రహ్మను విషయాకరించిన ప్రతీకోపాసనము పరిచయము. బ్రహ్మను విషయాకరించిన ప్రతీకోపాసనలుకూడ నున్నవి అవి ప్రతీక మాత్రాపాసనలు. వానిలో - బ్రహ్మ విశేషణములుగగాని, విశేష్యముగగాని వీరీతిగను విషయము కాదు. అట్టి ఉపాసన లిప్పుడు స్మృతములై నిరూపింపబడుటలేదు. బ్రహ్మ విషయక ప్రతీకోపాసనములే ఇచట ప్రసంగ సంగతితో ప్రస్తుతము లైనవి. బ్రహ్మనేకదా ఆత్మగా ఉపాసన చేయుట పూర్వాధికరణములో నిరూపింపబడినది ! కనుక, ఈ యధికరణమున, బ్రహ్మ విషయక ప్రతీకోపాసనలను ప్రతిపాదించు వాక్యములు విషయ వాక్యము లనవలెను.

“ మనో బ్రహ్మేత్యుపాసీత ” “ సయోనామ బ్రహ్మేశ్యుపాస్తే ” ఇత్యాది వాక్య విహితము లగు ఉపాసనలు బ్రహ్మ విషయవిషయక ప్రతీకోపాసనలు. వీని యందును పరమాత్మను తనకు ఆత్మగా ఉపాసన చేయవలయునా ! లేదా ! అనునది సంశయము. ఇవియు బ్రహ్మోపాసనలే గనుక, బ్రహ్మ ఉపాసకునకు ఆశ్చర్యమే కనుక, బ్రహ్మను తనకు ఆత్మగా ఈ ఉపాసనలందును అను సంఘించు కొనవలె నని పూర్వపక్షము వర్పింతును. దీనికి సమాధానముగ - “ సప్రతీకే నహి సః ” అని సూత్రీకరించినామ బాదరాయణుడు. ప్రతీకోపాసనలయందు ఆశ్చర్యగా అనుసంధానము చేయవలసిలేదు. ఏ మనగా - ప్రతీకముకదా ఇచట ఉపాసన చేయబడుచున్నది ! ఆ ప్రతీకము ఉపాసకునకు ఆత్మ కాదు “ మనో బ్రహ్మేత్యుపాసీత ” అనగా - మనస్సును బ్రహ్మ యని ఉపాసింపవలె నని అర్థము. కనుక,

ఇచట ఉపాసన చేయబడునది మనస్సు. వీని యందు బ్రహ్మ దృష్టిని స్రవంపతీయవలె నని చెప్పబడుచున్నది. కనుక, ఇచట బ్రహ్మ దృష్టికి విశేషణముగా పేర్కొనబడినదే తప్ప, ఉపాసన చేయవలసి నదిగా ఓహిత మైనది కాదు. ప్రతీకోపాసన మనఃకే బ్రహ్మ కాని దానిని బ్రహ్మ యని ఉపాసించుట యని కదా తలంచినాము !

మనచో - మనస్సుకంటెను గొప్పది కదా ! గొప్ప దాని యుపాసన చేయుట భావ్యము కనుక, ఆచేరితము లగు వాక్కును, మనస్సులను ఉపాసించుట కాక, ప్రతీకోపాసనలందు బ్రహ్మనే ఉపాసనచేయుట సమంజసుగా నుండును. బ్రహ్మయగు వాక్కుగనో, మనస్సుగనో దృష్టినుంచి చేయు ఉపాసనలే ప్రతీకోపాసనలు అని భావింపవచ్చును కదా ! అను ఆశంక ఏర్పడవచ్చును. దానికి బాద రాయణుడు బదులు చెప్పుచు - “బ్రహ్మ దృష్టి రుత్కర్తా” అని సూత్రీకరించినాడు. అపకృష్టమునందు ఉత్కృష్ట దృష్టి అభ్యుదయావహము కాగలను. భృత్యునికు రాజుగా చూచిన యతడు సంతరించి, అర్థించిన కాని నీయగలను. కాని, ఉక్త్యుక్తియందు అపకృష్ట దృష్టి అభ్యుదయప్రదము కాదు. రాజును భృత్యునిగా చూచినచో, అభ్యుదయమునకు బదులు - అనర్థ మేర్పడును కదా ! అందువలన, ప్రతీకోపాసనలలో మనస్సు మొదలగు ప్రతీకములను బ్రహ్మగా భావించి, ఉపాసనము చేయుటయే అభ్యుదయావహ మైనందున, ప్రతీకములయందు బ్రహ్మ దృష్టియే భావ్యము తప్ప, బ్రహ్మయందు మనస్సు మొదలగు వాని దృష్టి - సమంజసము కాదని తాత్పర్యము. ఇంతకును ప్రతీకోపాసనలలో బ్రహ్మను ఉపాసించుటయే లేకు కనుక, బ్రహ్మను ఆత్మగా అనుసంధానము చేయవలయు నను పూర్వపక్షముకూగ సమంజసము కాదని స్పష్టము. ప్రతీకోపాసన

లలో పరమాత్మను ఆత్మగా భావించి ఉపాసించు ప్రసక్తి లేదని సిద్ధాంతము.

4. ఆదిత్యాది మత్యధికరణము

బ్రహ్మోపాసన ప్రకరణములో బ్రహ్మ విషయక ప్రతీకోపాసనమునలెనే ప్రతీకోపాసన సామాన్యమునుబట్టి, బ్రహ్మ విషయక ప్రతీకోపాసనముకూడ స్మృతమైనది. అందునను, కొన్ని విశేషములు చెప్పవలసియున్నవి. అందువలన, ప్రపంగ సంగతి తోడనే ఈ యధికరణ మారంభింపబడుచున్న దనలెను. బ్రహ్మ విషయక ప్రతీకోపాసనకు సంబంధించిన విశేషములే అందు చర్చించబడు విషయములు. “య ఏవా నీతనతి తముద్గీధ ముపానీత” ఇత్యాది వాక్యములు కర్మాగ్రాశ్రితిము లగు కొన్ని ఉపాసనలను విధించుచున్నవి. ఉద్గీధ మనునది ఒక కర్మాంగము. దాని ఉపాసనముపై వాక్యముచేత విధించబడుచున్నది. ఐననో - ఇందులో ఆదిత్యుని యందు ఉద్గీధ దృష్టినుంచి ఉపాసింపవలెనా? నేక - ఉద్గీధమునందే ఆదిత్య దృష్టినుంచి ఉపాసింపవలెనా? అని సశయ మేర్పడును. ఆదిత్యునియందే ఉద్గీధ దృష్టినుంచి ఉపాసింపవలెనని పూర్వపక్షము. ఏమనగా - పై యధికరణములో నికృష్టమునందు ఉత్కృష్ట దృష్టి ఉచిత మని యన్నాడు కదా! ప్రస్తుతము ఫలములేని ఆదిత్యుని కంటెను ఫల సాధన మగు కర్మకు అంగ మగు ఉద్గీధమే ఫలము కలది కనుక, ఉత్కృష్టము కదా! అందువలన, ఆదిత్యునియందు ఉద్గీధ దృష్టియే భావ్య మని పూర్వపక్షము. దీనికి సమాధానముగ - “ఆదిత్యాది మత యత్సాంగ ఉపపత్తే” అని స్మరించినారు. ఉద్గీధాది కర్మాంగమునందే ఆదిత్యాది దృష్టి భావ్య మని తాత్పర్యము. తారణ మేమనగా - కర్మాంగమునకంటె ఆదిత్యాది దేవతలే ఉత్కర్ష ముప

పన్న మగు నను భావము దేవత కర్మలచేత ఆరాధింపబడుచున్నది. కనుక, దేవత ప్రధానము. కర్మ అప్రధానము. ప్రస్తుతము కర్మలో ఆదిత్యుడు దేవత కాకున్నను, దేవత యైనందున ఏర్పడు ఉత్కర్షణలు ఆతనికి కుదురవచ్చును. ఏ దేశపు రాజును మఱి యెక రాజు భటునికంటె ఉత్కృష్ట కదా ! కనుక, ఉద్గ్రీధమునందే ఆదిత్య దృష్టి నుంచి, ఉపాసించుట న్యాయ మని సిద్ధాంతము.

5. అసీనాధికరణము

ఉపాసనలకు సంబంధించిన మఱి యొక్క విశేషము స్మృత్యై చేప్పవలసినదిగనే ఉన్నందున, ప్రసంగ సంగతి తోడనే ఈ యధికరణము ఆరంభింపబడుచున్నది. అందుచలన, ఉపాసనయే ఈ యధికరణమునకును విషయము. ఈ ఉపాసనము కూరుచుండియే చేయవలె నని నియమ మేదేని కలదా ? లేక - యశేచ్ఛగా నిలుచుచుండి కాని, పరుండి కాని, నడచుచు కాని చేయవచ్చునా ? అని సంగతి యము. నియమ మేదియు చెప్పబడనందున, యశేచ్ఛగా చేయవచ్చునని పూర్వపక్షము. కాని, కూరుచుండి ఉపాసించుటయే యుక్తమనును సూత్రకారుడు. నడచుటకాని, నిలుచుండుటకాని ప్రయత్న సాధ్యములు కనుక, ఆ స్థితిలో చిత్తమునకు ఏకాగ్రత సిద్ధింపదు. పరుండిన దో నిదుర రావచ్చును. ఉపాసనము చిత్తమునకు ఏకాగ్రత యున్నపుడే సాధ్యము కదా ! కనుక, నియతముగ కూరుచుండియే ఉపాసన చేయవలెను. అందునను - నెనుక వైపుకు పడకుండుగ, చూచుకొనుటతో ఏకాగ్రత భగ్గుము కావచ్చును. కనుక, అనుకొనుటకు నెనుక వైపున దిండుచుంటిది (బాలీసు) ఉండుట మంచి డందురు శ్రీ భావ్యకారులు. " భ్యాయతీవ పృథివీ " పృథివి

ధ్యానించుచున్నట్లు ఉన్నది' అనుట - కదిలక ఉండుటలకశీకదా ! అందువలన, ఉపాసనలో సత్పులత్వము ఏకాగ్రతకై కూరుచుండుటే భావ్యము. " ఉప విశ్వాసనే యుంజ్యాత్ " అని భగవద్గీతకూడ ఉపాసమునందు కూరుచుండియే ధ్యానింప వలెనని చెప్పబడినది కదా ! ఐనచో - ఏ పర్యతాది గుహంతిర్భాగములలోనే చేయాలె నను నియమము చెప్పవచ్చునా ? శ్వేతాశ్వాశోపనిషత్తు - " గుహాసనాతాశ్రయణే నయో జయేత్ " అని ఉన్నది కదా ! అనగా - అట్టి దేశ నిరుచు మేరుయు లేదు. ఆ ఉపనిషత్తులో అగ్చటనే - " మనోదుకూలే " అని చెప్పబడినది కదా ! కదాక, మిథ్యునకు ఏకాగ్రత ఎచ్చట లగించు అవకాశము కలదో - అగ్చటనే కూరుచుండి ఉపాసింప వలెనేకాని, దేశ నిరుచు మేరుయు - దిని సిద్ధాంతము.

6. అప్రయోజాదికరణము

ఉపాసనను పకు సంబంధించిన మతీ యొక విశేషమును విచరించుటకు ప్రసంగ సంగతి తోడనే ఈ యధికారి - మూర్తింభంపము చున్నది. దీని విషయముకూడ ఉపాసన మీ, ఈ అవశరణుక ఉపాస్య వస్తువు కావచ్చినట్లు కావలసియుండును గదా ! ఏనాడూ కానూ సింహి బ్రహ్మ దర్శన సమానాకార మగునో, అనాటి నాటికే ఉపాస చేసిన చాలునా ! యావత్జీవము ప్రతినీత్యము చేయవలయునని నియమ మేదేని కలదా ? అని సంతోషము. బ్రహ్మ దర్శనమి ప్రయోజనము కావున, ఉపాసనము బ్రహ్మ దర్శనమున కలుగు అనందమును ఆశించిన వారైనచో - వారు యథేష్టముగ తరువాత కూడ, వారికి ఇష్టము కలిగిన దినములలో ఉపాసింపవచ్చును. అంత

మాత్రమే కాని, యావత్జీవము ఈ ఉపాసన చేయవలయు నని నిశ్చయమేమియు లేదని పూర్వపక్షము. ఇది సరికాదు. "సఖ్యేవం సర్తయన్ యావదాయుషం" అని శ్రుతి - యావత్జీవము ఈ యుపాసన ఉండవలయు నని ఉపదేశించుచున్నందున, ఉపాసన మారంభించి నప్పటినుండి మరణ పర్యంతము స్రవణిశ్యము ఉపాసనము ఉండవలసి నదే యని సిద్ధాంతము.

7. తదధిగమాధికరణము

పైన పేర్కొనబడిన ఆఱు అధికరణములందును ఉపాసన స్వరూపము శోధింపబడినది. కనుక, అవి ఆఱు అధికరణములుకూడ ఒక పేటిక అని యందురు. ఇక ఆ ఉపాసన వలన కలుగునట్టి ఫలమును చర్చించుట జరుగును. ఇందువలన, పై యధికరణమునకును, ఈ యధికరణమునకును కార్య కారణ భావ రూప మగు సంగతిని చెప్పింపవచ్చును.

యావత్జీవము ఆవర్తించవలసిన ఉపాసనమే ఉపాసన మని నిర్ణయించబడినది. ఇట్టి ఉపాసన నిష్పన్నమైన వ్యక్తికి ఆగామి వాపము లంట వనియు, ప్రాచీన వాపములు నశించు ననియు శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి. "శత్యథా పుష్కర పలాశ ఆహానల్లివ్యంతే ఏవ మేనం విది వాహ కర్త నల్లివ్యంతే" తామరాకునకు నీరు అంటని రీతిగా - ఉపాసకునకు వాపము లంటవు. "తద్యధేషిక తూల మగ్నోప్రేశం ప్రమామేశ ఏవ మేనం హాస్య సర్వే పాపానః ప్రమాయంతే" నిప్పులో వేసిన దూదినలె ఉపాసకునియందలి వాపము లన్నియు నశించును. ఇట్లు ఛాందోగ్య - బృహదారణ్యకాది వాక్యము లుపదేశించుచున్నవి. ఈ వాక్యముల యర్థమే ఈ యధికరణమునకు

దీపయము. ఉత్తరాములు అశ్లేషము పూర్వాములు వినాశము అనునది ఉపాసనకు ఫలము కావచ్చునా ? లేదా ? అని సంశయము. ఏ మనగా - ఉపాసమునకు మోక్షము కదా ఫలమని చెప్పబడుచున్నది ! మఱి - పై వాక్యములలో ఉపాసనమునకు ఫలముగా సర్వ వాపనాశము చెప్పబడుచున్నది. కనుక, సంశయము కలుగుటకు అవకాశ మేర్పడినది.

ఈ పాదముల అశ్లేష వినాశములు ఉపాసనకు ఫలములుగా చెప్పబడుట అవకాశం లేదని పూర్వపక్ష మేర్పడవచ్చును. కారణ మేమనగా - “ నా భుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటి శతై రపి ” ఎన్ని కల్పములు గడచినను అనుభవింపజేయనిదే, పాప రూప కర్మ నశించదు’ ఇత్యాదిగా బ్రహ్మ వైవర్త పురాణములలో కావవచ్చుచున్నది. ఉపాసనవలన కర్మ నశించు పక్షమున అనుభవింపక నశింపదు’ అని చెప్పు వాక్యములు - ఉపాసనను ప్రశంసించు అర్థవాద వాక్యము లనవలయును. వాప నాశఫలకముగా ప్రాయశ్చిత్త మును విధించునట్లు, ఉపాసనము విధించబడలేదు. “ బ్రహ్మ విదావ్నోతి పరం ” ఇత్యాదివలన, ఉపాసనము ముక్తి కొఱకే విధింపబడినది కాని, పాప ప్రణాశము నుద్దేశించి విధింపబడలేదు. - అధికువలన, అగామి కర్మాశేషముకాని, ప్రాచీన పాప వినాశముకాని ఉపాసనమునకు ఫలము కాజాలదు అని పూర్వపక్షపారము.

ఉపాసనము నిష్పవృత్తైన పిమ్మట ఏర్పడు పాపములు అంటకుండుట అనునదికాని, ఉపాసనగా నిష్పత్తికి పూర్వ ముండిన పాపములు నశించుట అనునదికాని - ఉపాసనకు ఫలమే అని సిద్ధాంతము.

తము. “ ఏవ మేవం విది పాపం కర్మం స్థిత్యశ్చే ” “ ఏవం హాస్య
సర్వే పాపానాం ప్రదూయంతే ” ఇత్యాది హాస్యములు స్వచ్ఛముగ
ఆ విషయమును తెలుపుచున్నవి కదా ! ఐనచో అనుభవవిపక్షేయనిదే
కర్మ నశించదు’ అను శాస్త్రార్థముతో విరోధ మేర్పడునే అని
శంకించుకొనవలసిన యవసరములేదు. విషయము సూచన మైత్రుశ్చే
విరోధము ప్రసక్తము కావచ్చును. కాని, పరమము వేరైనపుడు
విరోధము ఉండదు. అగ్నికి ఉష్ణత్వ ముండును. జలమునకు తన్ని
వాతాని సామర్థ్య ముండును. అనినచో - పరస్పరి విరోధ మేమియు
లేదు కదా ! అట్లే, కర్మలకు అనుభవవిపక్షేయగల శక్తి యుండును’
అని ఒక శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ఉపాసనమునకు పాప కర్మ శక్తిని
నశింపజేయు శక్తి కలదని వేరొక శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కనుక,
విరోధ ప్రసక్తి లేదు. కానిచో - సామాన్య విశేష న్యాయముచేత
కర్మ సామాన్యమునకును అనుభవవిపక్షేయ శక్తి సామర్థ్యములు
చెప్పిన శాస్త్రమును ఉపాసకేతరుని కర్మలకు సంబంధించినదిగా
సంబంధింపజేయుట జరుగవచ్చును. పుణ్య కర్మలకు తమ ఫలమును
అనుభవవిపక్షేయ శక్తి యనగా - ఆ యా కర్మలచేత ఆరాధించబడిన
పరమ పురుషుని ప్రీతి యని యర్థము. పాపకర్మల శక్తి యనగా -
ఆ యా నిషిద్ధ కర్మలచేత ఆగ్రహించిన పరమ పురుషుని అప్రీతి
యని అర్థము. ప్రీతితము డగు భగవంతుని ఉపాసనము స్వయముగా
ప్రీతిరూపావస్థయై యుండుటవలన, భగవంతునకును ప్రీతి గలిగిం
చును. దీనితో ఇంతవఱకును నిషిద్ధ కర్మలచేత కలిగిన అప్రీతి నశిం
చును. ఇదియే పూర్వార్థముల వినాశము. ఇక ఉపాసనము జరుగు
చునే ఉన్నందున, భగవంతునకు ప్రీతియే తప్ప, అప్రీతి కలుగు అవ
కాశమే లేదు. ఉపాసనలో నున్న వాడు - దుశ్చరితములను మాను
కొనవలసిన వాడే కనుక, పాప కర్మ లెవ్వియును చేయలేడు, ఐనిచో -

ఉత్తరాభ్యుములు అంటవని చెప్పూ లేల యనగా - ఉపాసకునకు తెలియకగాని, పొరపాటువలనగాని కొన్ని పాప కర్మలు వాటిల్లినయెడల, వానివలన పరమాత్ముకు అప్రీతి కలుగదని తాత్పర్యము. ఇంతకును సారాంశము - ఉత్తరాభ్యుముల అశ్లేషము పూర్వాభ్యుముల వినాశము అనునది ఉపాసనకు ఫలములు కావచ్చునని సిద్ధాంతము చేయబడినది.

8. ఇతరాధికరణము

పుణ్యముకూడ పాపమువలె ముక్తి ప్రతిబంధకమే. ఇట్లు పాప సామ్యమునుబట్టి స్పృతమైన పుణ్యముయొక్క అశ్లేష వినాశము లీ యధికరణమునందు ప్రసంగ సంగతితో నిరూపించబడుచున్నది పుణ్యముయొక్క అశ్లేష వినాశములే ఈ యధికరణమునను చర్చించబడు విషయములు. ఇదియు ఉపాసనకు ఫలములు కావచ్చురా ? లేదా ? అనునది సంగత్యము. పుణ్యఫల మెల్లఱకును ఇష్టమే కనుక, యావశ్యీకము అవర్తించబడిన యుపాసనమున కుపయుక్తము లగు అన్న చానాదులు - పుణ్యము నశించిన లభించజాలవు కనుక, ఉపాసన వలన పుణ్యముకూడ నశించునని అను కొనరాదు. ఇక, ముక్తిని మాత్రమే లభింపించు ఉపాసకుడు - ఇతర ఫలములను కలిగించు యాగాది కామ్య కర్మలు చేయు ప్రసక్తియే లేనందున, ముందు చేయు పుణ్య కర్మల ఫలముయొక్క అశ్లేషముకూడ అనుకొనవలసిన ప్రసక్తియే లేదు అందువలన, పుణ్యముయొక్క అశ్లేష వినాశములు ఉపాసన ఫలములు కావని పూర్వపక్ష మేర్పడును.

దీనితో - ముక్తి ప్రతిబంధక సామ్యమునుబట్టి, పాపమువంటిదే పుణ్యము కనుక, పాపనాశమువలె ఉపాసనకు ఫలమే అని సిద్ధాంతము. " నైవం నేదు మహోర్తాతే తరతః " ఇత్యాది వాక్యము పాప

శబ్దముతో సౌకృత్యమునుకూడ కలిపి, అన్ని పాపములును నశించునని చెప్పుచున్నది కదా ! “ సర్వేపాపాన్ ౨తో నివర్తంతే ” అని. ఇట్లు పాపనాశమువలె పుణ్యనాశముకూడ ఉపాసనా ఫలముగ తాత్ప్రముగ ఉండే శింపబడుచున్నందున, పుణ్యనాశముకూడ ఉపాసన ఫలముగా స్వీకరించవలసినదే. ఐనచో - శరీర మున్నంత వఱకును ఉపాసన కుపయుక్త మగు అన్నపానాదికము ననుగ్రహించు పుణ్యమావశ్యకమై యున్నందున, పుణ్యనాశము శరీర పాతానాతరమే గమించవలయును. ఇట్లు పుణ్యనాశముకూడ ఉపాసనా ఫల మనియే సిద్ధాంతము.

9. అనారబ్ధ కార్యాధికరణము

ఉపాసన నిర్వృత్తి! ప్రాచీనములైన పుణ్యపాపములు నశించగల వని పై యధికరణములలో నిరూపింపబడినది. ఈ ప్రాచీన కర్మనాశమునకు పుంబంధించిన విశేష విషయ మొకటి ప్రసంగ సంగతి ననుసరించి ఈ యధికరణమున నిరూపింపబడుచున్నది. కర్మలు - ఆరబ్ధకార్యములు, అనారబ్ధకార్యములు అని రెండు విధములుగా నున్నవి ఏ కర్మలు ఫలము ననుభవించజేయుట కారంభించినవో - కానిని ఆరబ్ధకార్యము అని యందురు. ఇట్టి కర్మ సముదాయమునకే ‘ప్రారబ్ధము’ అని వ్యవహార మున్నది. ఇంకను ఫల మనుభవించజేయుట మొదలుగాని కర్మలు - అనారబ్ధ కార్యములు. వీనికి సంచిత మని ప్యవహార మున్నది ఇప్పు డీ కర్మనాశమున సంశయ మేమనగా - ఉపాసనకు పూర్వ భావి యగు సంచితము మాత్రమే నశించునా ? లేక - ప్రారబ్ధము, సంచితము మొత్తము కర్మ నశించునా ? అని. “ సర్వేపాపాన్ ౨ ప్రమాయంతే ” సకల పాపములు నశించు నని

శాస్త్రము చెప్పుచున్నందున, సర్వ కర్మ కయమే న్యాయమని పూర్వపక్ష మేర్పడును. ఇనదో - అనంతరము శరీర స్థితి కుదురదని శంకించ నక్కర లేదు. దండముతో కొంత వఱకు త్రిప్పి, పిదప దండము తీసి వేసినను కులాల చక్రము దాని పూర్వ సంస్కారముతో కొంతకాలము వఱకు తిరుగుచుండును కదా ! అట్లే, కర్మలు నశించినను పూర్వ సంస్కారముతో కొంతకాలము శరీరము ఉండవచ్చును అని పూర్వపక్షము తాత్పర్యము.

కాని, ప్రారబ్ధము మాత్రము నశించదు. సంచితము లగు పుణ్య పాప కర్మలే నశించు నని సిద్ధాంతము. ఏ మనగా ఛాందోగ్యము - “ తస్య తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యే అథ సంపత్యే ” అని, ప్రారబ్ధ మున్నంత వఱకు ముక్తి లేదని చెప్పుచున్నది. ముక్తి! శరీరపాతమే ఆలస్యమని చెప్పుచున్నందున, ప్రారబ్ధ మును భవించి ఊరవలయు నని యేర్పడుచున్నది కదా ! ప్రారబ్ధ కర్మకూడ నశించుననుకొనినదో - ‘ఉపాసకునకు మోక్షము కలుగుటలో ఆలస్యము లేదు కనుక, వెంటనే మోక్షము కలుగవలసి యుండెడిది. అందువలన, ప్రారబ్ధము నశించదని అంగీకరించవలయును. ప్రారబ్ధము నశించినను, సంస్కారముతో శరీర ముండవచ్చు ననుటలో ప్రమాణ వాక్య మేమియు కానవచ్చుట లేదు. అందువలన, ఉపాసన నిష్పత్తి! పూర్వ భావి యగు సంచిత కర్మ మాత్రమే ఉపాసనవలన నశించునని సిద్ధాంతము.

10. అగ్ని హోత్రాద్యధికరణము

ఉపాసనా నిష్పత్తి తరువాతి కర్మల ఫలము అంట దనియు పై యధికరణములలో నిరూపింపబడినది. ఈ తరువాతి కర్మలు పాప

రూపములైనవో - అవి చేయవలసిన ప్రసక్తి నేనొ చేదు. ప్రామాణికములైనవో - వాని ఫల మంటదు అని యున్నాము. ఇక పుణ్యరూప కర్మలైనవో చేయవచ్చునా ? అనగా - వాని ఫలముకూడ అంట దనినారు కనుక, అవియు చేయవలసిన యువసరము లేదని స్పష్టమగు చున్నది. ఆశ్రమ ధర్మము లగు అగ్నిహోత్రాదులు పుణ్యకర్మలలోనే లెక్కించబడుచున్నవి. ఇవి ప్రసంగ సంగతితో ఈ యువకరణమున చర్చించబడుచున్నవి. వీని విషయమున సంశయ మేమనగా - ఉపాసకుడు ఆశ్రమ ధర్మము లగు అగ్నిహోత్రాదులు అనుష్ఠించవలెనా ? అవసరము లేదా ? అని ఒకవేళ అనుష్ఠించినను వాని ఫల మేమియు అంటదు కనుక, అనుష్ఠించవలసిన యువసరము లేదని పూర్వపక్ష మేర్పడును.

ఐనవో - అగ్నిహోత్రాది ఆశ్రమ ధర్మములు అనుష్ఠించి తీరవలయు ననియే సిద్ధాంతము చేయబడుచున్నది. ఇవి ఉపాసనమునకు ఉపయోగపడుచున్నవి. ఉపాసనము యాపక్షిణము ప్రతినీత్యము చేయవలసినదని కదా ఆప్రయాణాధికరణములో సిద్ధయించబడినది ! ప్రతినీత్యము చేయవలసిన ఉపాసనమునకు ప్రతినీత్యము చేయవలసినదిగా శ్రూయమాణము లగు అగ్నిహోత్రాది పుణ్యకర్మలు ఉపయోగపడు ననియు శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. “ త మేవం వేదానువచనేన బ్రాహ్మణా విదిషంతి యజ్ఞేన దానేన తపసాఽనాశక్తేన ” అని, అగ్నిహోత్రాదు లనుష్ఠించని యెడల, అంతఃకరిణము దూషితమై, ఉపాసనము అనాదు నిష్పన్నము కావలసివచ్చును. కనుక, విద్యోతయోగి అగ్నిహోత్రాది ఆశ్రమ ధర్మానుష్ఠానము అవశ్యకర్తవ్య మనియే సిద్ధాంతము.

ప్రాచీన సుకృతము నశించిపోయినది. ఉపాసనాంతర సుకృతము విద్యోపయోగిగా నున్నది. ఇక మిగిలిన సుకృత మేలయు ఉపాసకులకు లేదనియే స్పష్టమగుచున్నది అట్టిదో - 'పుణ్యమును మిత్రులు పంచుకొందరు' "సుహృదస్సాధు కృత్యాం" అను శాస్త్రమునకు విషయమే శోదే? అని శంకించ నక్కరలేదు. ఏమనగా - ఏదియో యొక కారణముచే ఘనము ప్రతిబంధించబడిన పుణ్య కర్మలు కొన్ని ఉండవచ్చును "యదేవ విద్యయా కరోతి" అను వాక్యము ఇట్టి కర్మలు కొన్ని ఉండవచ్చునని ఉపదేశించుచున్నది కదా! ఎట్లనగా - ఈ వాక్యము ఉగ్రీధ విద్యకు ఫలమును చెప్పుచున్నది కల మేమి? అనగా - అనష్ఠింపిన యాగము ఫలమును కలిగించుటలో - ప్రతిబంధము లేకుండుటయే అని. కనుక గీని వలన యాగాది ఫలము ప్రతిబంధ మగు అవశాళముకూడ కలిగిన కదా తెలియుచున్నది! ఇట్లు బలవత్తుని ప్రతిబంధకముచేత ప్రతిబంధించబడినందున, ఉపాసకునిచేత అనుభవించబడని పుణ్య కర్మలు సుహృత్తులకు పంచిపెట్టబడవలె శాస్త్రవ్యయ. అందువలన, ఆశ్రమ ధర్మాదులను అగ్నిహోత్రాదులు అవశ్యము అనుష్ఠేయములే యన నది సిద్ధాంతము.

11. ఇతర క్షపణాధికరణము

అనారభ్య కార్యాధికరణములో విద్యా మాహాత్మ్యమువలన నశించునని - సంచిత పుణ్య పాప రూప కర్మలే కాని, ప్రారబ్ధము నశించని దని నిర్ణయింపబడినది. ఇట్లు ఉపాసకుని ప్రాచీన కర్మ

వినాశమునకు సంబంధించిన విశేషమును వినిన వెంటనే శుభవాతి కర్మల అశ్లేషమునకు సంబంధించి ఒక జిజ్ఞాస ఏర్పడినది. ఉవాసన నిష్పన్నమైన తరువాతచేయు పుణ్యకర్మలు అంటవు కదా ! అట్టిచో ఉవాసకుడు అగ్నిహోత్రాది పుణ్యకర్మలు ఏల చేయవలె ? అను నదియే ఆ జిజ్ఞాస. తరువాతిది అగు అగ్నిహోత్రాధికరణము ఆ జిజ్ఞాసా శాంతిని కలిగించినది. ఇట్లు మధ్యలో కలిగిన జిజ్ఞాసను తొల గించిన తరువాత అవశ్య కర్తవ్య మగు అంశము తెలుపుటకు ఈ యధికరణ మేర్పడినది. కనుక, ఇది అవసర సంగతితో ఆరంభించబడిన దనవచ్చును. జిజ్ఞాసా నివృత్తి యనంతరము అవశ్య వ్యక్త స్వత్వమే అవసర సంగతి కదా ! ప్రారబ్ధ పుణ్యవాప కర్మ - ఈ యధికరణము నకు విషయము.

ప్రారబ్ధము అనుభవించిననేగాని నశించదని వారు, ఏ శరీర ములో నున్నపుడు ఉవాసన నిష్పన్నమైనచో, ఆ శరీరముతో అను భవించిన చాలునా ? మఱెన్నియో శరీరములతో అనుభవించవలసి యుండునా ? అని సంశయ మేర్పడును. అప్పుడు - “ తస్య తావదేన చిరిం ' ఇత్యాది వాక్యములు ఉవాసకునకు ఈ దేహము నశించి నంతనే ముక్తి లభించునని చెప్పుచున్నందున, ప్రారబ్ధము ఈ శరీర ముతో అనుభవించిన చాలును అని పూర్వపక్ష మేర్పడును. దీనికి సూత్రకారులు - “ భోగేన త్వితరేక్షపయిత్యా అథ సంపద్యతే ” అని చెప్పుచున్నారు. తాత్పర్య మే మనగా - ఈ శరీరముతో మాత్రమే అనికాని, మఱి కొన్ని శరీరములతోనే అనికాని నియమ మేరుయు చేయరాదు. ప్రారబ్ధ పుణ్య వాపములు ఈ ఒక్క శరీర

ముతో అనుభవించినంత మాత్రమున నశించెనేని, ఈ ఒక్క శరీరము నశించినంతనే ముక్తి లేక, మఱి కొన్ని శరీరములతో దానిని అనుభవించిన యనంతరమే ముక్తి. ప్రారబ్ధమును పరిపూర్ణముగా అనుభవించి తీరవలసియున్నది. దానికై ఎన్ని శరీరములు అవసర మగునో - అన్ని శరీరములతోను అనుభవింపవలె ననియే సిద్ధాంతము అని ఇట్లు ఈ పాదము ఉపాసన స్వరూపమునకు సంబంధించిన కొన్ని విశేషములను తెలిపి, ఉపాసనకు సంచిత కర్మ వినాశము, అగామి ప్రామాణిక చాప కర్మాశ్లేషము కూడ ఫల మని నిర్ణయించుచున్నది.

ఇట్లు పలాధ్యాయములోని అవ్యక్తి సోదము సమాప్తము.

చతుర్థాధ్యాయము - ద్వితీయ పాదము

1. వాగధికరణము

శ్రీ భాష్యము నాగ్నా ఆధ్యాయములోని రెండవ పాదము నకు ఉత్క్రాంతి వాద ముని పేరు. శరీరమునుండి శీఘ్రము వెలుపలకు చెచ్చుటను 'ఉత్క్రాంతి' యని వ్యవహరింతురు. ఈ రెండవ పాదములో శీఘ్రము పరమాత్మ నెద్దకు పురుషిగుంటకు యందు కరుగు ప్రయత్నము - లేక క్రియా కలాపము చర్చించబడును. ఇందునను పదునొకండు అధికరణములున్నవి. వీనిలో మొదటి అధికరణము, ఈ వాగధికరణ మని పేరు. ఈ యధికరణములో - వాగ్ని ఇంద్రియములు మనస్సుతో సంక్లేపించు విధానము నిరూపించబడుచున్నది. పూర్వ పాదమున బ్రహ్మవిద్యాపాదమును గుఱించిన విచార మారంభించబడినది. దానిలో - బ్రహ్మోపాసన మొనరించిన వాని పుణ్య పాపములను గుఱించిన జిజ్ఞాస నివర్తించబడునది. ఇక తరువాత - ఉత్క్రాంత్యాదులు పరుసగా నిరూపించవలసి యున్నవి. కనుక, అవసర సంగతిని బట్టి ఈ పాదము - ఈ యధికరణము కూడ ఆరంభించబడుచున్న దని గమనించవలెను.

ఈ శరీరము నుండి నిష్క్రమించునపుడు - వాక్కు మనస్సులో చేరు నని శాందోగ్యములోని సద్విద్యా వాక్య మొకటి చెప్పుచున్నది. "అస్యోపావృత్త పురుషస్య ప్రయతో వాక్మనసి సంబద్ధితే" అను నదిగో ఆ వాక్యము. ఇదియే ఈ అధికరణమునకు విషయవాక్యము. వాక్కు అనునది ఒక కర్మేంద్రియము. మాట లాడుట దాని వ్యాపారము. వాక్కు మనస్సులో చేరు నను వాక్యము కొంత సందేహమునకు అవకాశము కల్పించుచున్నది. ఆ దేయనా - వాక్కు

యొక్క వ్యాపారము మనస్సులో చేరునా ? లేక - వాక్కు యొక్క స్వరూపమే మనస్సులో చేరునా ? అను నది ఏదేని కార్యము తన కారణము లో చేరు ననగా - కార్యము యొక్క స్వరూపమే కారణములో లయము చెందును అని తాత్పర్యము. కుండ మట్టిలో చేరు ననిగా - మక్కలై, చూర్ణమై మట్టితో ఐక్యము చెందు నని కదా తాత్పర్యము ! అట్లే, వాక్కు మనస్సులో చేరు ననగా - మనస్సుతో ఐక్యము చెందు నని అర్థము చెప్పురాదు. ఏ మనగా - వాక్కు మనస్సుకు కారణము కాదు గదా ! అందువలన, వాక్కు యొక్క వ్యాపారమే మనస్సుతో చేరు ననవలెను. ఇనవో - దేని వ్యాపారము దానియందే లయము చెందునే కాని, ఒక దాని వ్యాపారము ఘోషి యొక దాని యందు లయము చెందు అట్లు ? అను ఆశంక ఏర్పడ వచ్చును. ఈ శంకను ఒక విధముగా వారించుకొనవచ్చు నను పూర్వపక్షి వాక్కునకు స్వతంత్రమైన వ్యాపారి ముండదు. మనస్సే ఆ యా ఇంద్రియములకు ఆ యా వ్యాపారములు కలుగునట్లు చేయు నది. అందువలన, వాగ్వాపారము మనస్సులో లయించు ననగా - వాగ్వాపారమునకు హేతువైన మనో వ్యాపారము మనస్సులో లయించు నని చెప్పికొని, పై ఆశంకను వారించు కొనవచ్చును. ఇళుమ వాక్కు మనస్సులో చేరు ననగా - వాగ్వాపారము మనస్సులో లయించు ననియే చెప్పికొనవలయు నని పూర్వపక్షి మేర్పడి వచ్చినది.

ఈ పూర్వ పక్షమును కాదని సూక్తికారులు - వాగింద్రి యమే మనస్సులో చేరు నని చెప్పుచున్నాని ఉపనిషద్వాక్యము లోని “ సంపద్యతే ” అను పదమునకు - చేరు నని అర్థము. చెరుట అనగా - కలిసియుండుట అని కాని, లయించుట అని కాని అర్థము చెప్పి కొనవచ్చును. ప్రకృతములో - ‘లయించుట’ అని అర్థము

చెప్పి కొనుట కుదురదు. వాగ్విదియము మనస్సులో లయించుటకు వీలులేదు కదా ! ఇక వాక్కు యొక్క వ్యాపారమానకు కారణమైన మనస్సు యొక్క వ్యాపారము లయించును కదా అని అనగా - అంతటి అర్థ సితేషమును చెప్పటకు లక్షణావృత్తిని ఆశ్రయించవలసి యుండును అది క్లిష్ట కల్పన అని యందురు. కనుక, ప్రకృతిములో లక్షణ అవసరము లేకనే అర్థమును చెప్పకొనుటకు ప్రయత్నించ నచ్చును. అది “ సంపద్యతే ” అనగా - సంశ్లేషించును, కలిసి యుండును - అని అర్థము నాశ్రయించిన, కుదురును ఇప్పుడు వా గ్విదియము జిహ్వా యందు గాక, మనస్సు ఉన్న తావుకు చేరబడు ననితాత్పర్య మేర్పడును. వాక్కు పడిపోయినను - మనస్సు పని చేయ వచ్చును. కనుక, మనస్సు ప్రధాన మైనది. కనుక, వాక్కు మన స్సులో చేరు ననిచే కాని, మనస్సు వాక్కులో చేరు ననలేదు. శబ్దము కూడ వాక్కు చేరు ననియే ఉన్నది కాని, వాక్కు యొక్క వ్యాపారము చేరు నని లేదు కదా ! ఐనచో - మనస్సు వాగ్విదియమునకు కారణము కాదు కదా ! అట్టిచో - వాక్కుయొక్క స్వరూపమే మనస్సులో చేరుట ఎట్లు కుదురును ? అని శంక ఇప్పుడు కలుగదు. ఏల ననగా - చేరుట యన, లయించుట అని మనము చెప్పికొనిలేదు. కలిసి యుండుట యనియే యర్థము. వాక్కు మనస్సుతో కలిసి యుండుట యనుటలో విప్రతి పత్తి యేమియులేదు కదా ! ఒక్క వా గ్విదియమే కాదు - మిగిలిన ఇంద్రియము లన్నియు మనస్సుతో చేరి యుండునని - “ ఇంద్రి యైర్మనసి సంపద్యమాన్తః ” అను ప్రశ్నోప నిషద్వాక్యము కూడ చెప్పుచున్నది కనుక, శరీరము నుండి నిష్క్రమించు శీవుని వాగాది ఇంద్రియములు మనస్సు ఉన్న తావుకు చేర బడుననియే అర్థముచెప్పకొనవలె నని సిద్ధాంతము. అనితో ఉత్కంఠ

అను నది వాగాది ఇంద్రియముల యొక్క మన స్సంక్లేషముతో
అరంభముగు నని ప్రకృతార్థము ప్రవచింపబడి నట్లైనది.

2. మనోఽదికరణము

అవశ్య కర్తవ్యశ్వ రూప మగు అననర సంగతి తోడనే ఈ
యగికరణముకూడ అరంభింపబడినది. వాక్కు మనస్సులలో చేరు నను
వోటనే మనస్సు ప్రాణములో చేరు ఎచి (" మనః ప్రాణే ") చెప్పి
బడినది. కొన్ని ఇంద్రియములతో కలిసిన మనస్సు ప్రాణముతో
సంక్లేషించు నని తాత్పర్యము. వాక్కు మనస్సు ఎలచవిర్పడినది కానం
దున, 'లయించుట' అను అర్థము అనుపపన్నము. కాచి, మనస్సు
ప్రాణములో చేరు ననిన - 'లయించుట' అని చెప్పి కొనవచ్చును
కదా! అని ధ్వనికరణమున చేయరాని ఒక ఆశంక ఇచ్చుట
కలుగవచ్చును. అందువలన, వేరుగా ఈ యగికరణ మారంభింప
వలసి వచ్చినది. మనస్సు ప్రాణములో లయించు వనుటకు ప్రాణము
పరంపరయో మనస్సుకు కారణ మగుటయే గిదాన మనును పూర్వ
పక్షి. ప్రాణము మనస్సునకు కారణ మనుటకు పూర్వపక్షి ఈ విధ
ముగా ఉపసాదించుచున్నాడు :- " అన్యమయం హి సౌమ్య
మనః " అను వాక్యము - మనస్సు అన్యము అనగా - స్పృహి ఎలన
విర్వచుచున్న దని తెలుపుచున్నది " తా అన్య మ్మంతే " అను
వాక్యము - తృణివి జలము వలన విర్పడిన దని తెలుపుచున్నది కదా!
ఇక, " ఆపోమయః ప్రాణః " అను వాక్యము - ప్రాణమునకు కారి
ణము జల మని స్పష్టపరచుచున్నది అందువలన, మనస్సు అను
తృణివి కార్యము ప్రాణము అనగా-ప్రాణము కారణ మగు జలమున
లయించుట విమరచుచ్చును కార్యమునకు కారణమునె లయము

సర్వ సమృతమే కదా ! ఇది పూర్వపక్షి చేయు అనికాశంకా నారము.

కాని, మనస్సుకూడ ప్రాణమునందు పంక్లేషించు ననినో “ మనః ప్రాణే ” అను వాక్యము చెప్పుచున్నది అని సూత్రకారుని సిద్ధాంతము. మనస్సునకు ప్రాణములో లయము చెప్పవచ్చు నని పూర్వపక్షి ప్రతిపాదించిన రీతి సరియైనది కాదని తాత్పర్యము. ఏ వానగా - మనస్సునకు అన్నము ఆవ్యాయకము (హాళరించునది) అని మూర్తిమే ఉపనిషద్వాక్యము తెలుపుచున్నది కాని, కారణమని కాదు. మనస్సు అహంకారము వలన ఏర్పడినదే తిప్పి, పృథ్వి వలన కాను కదా ! అట్లే, ప్రాణమునకు జలము ఆవ్యాయకమే కాని, కారణము కాదు ప్రాణ మనగా ఏ యువు అట్టి వాయువు ఆకాశము ఎలన కలిగినది కాని, జలము ఎలన కాదు. ఇట్లు మనఃప్రాణములకు కార్యకారణ భావమే లేనందున, మనస్సు ప్రాణములో లయించునని చెప్పట సరికా దని సిద్ధాంత భావము.

ఇట్లు ఈ యనికరణమునకు - “ మనఃప్రాణే ” అనునది విషయ వాక్యము. మనస్సు ప్రాణములో లయించునని యర్థమా ? మనో వ్యాపారమే ప్రాణములో చేరునని యర్థమా ? అనునది సంశయము. మనస్సు ప్రాణమున లయించి ఎచ్చును కదా ! అనిపూర్వ పక్షము మనస్సు అహంకారము వలన ఏర్పడినదే కాని, ప్రాణము వలన ఏర్పడినది కానందున, ప్రాణమున లయించరాదని సమాధానము అందువలన, సర్వేంద్రియ సంయుక్తమైన మనస్సు - ప్రాణములో పంక్లేషించునే కాని, లయింప దని సిద్ధాంతము.

3. అధ్యక్షాదికరణము

ప్రకృత మగు ఉత్తరాంతికి సంబంధించి చెప్పవలసిన విషయమే కనుక, ఈ యధికరణము కూడ అనుబంధించి తోడనే ఆరంభించబడుచున్నది అన నచ్చును. మనస్సు ప్రాణములో చేరునని యున్నట్లు ప్రాణము తేజస్సున చేరునని “ప్రాణస్తేజసి” అను వాక్యము చెప్పుచున్నది. ఈ “ప్రాణస్తేజసి” అను నది ఈ యధికరణమునకు విషయ వాక్యము. ప్రాణము జీవుని చేరునని బృహదారణ్యములో కొక చోట చెప్ప బడియున్నది “ఏవమే వేద మమాత్మానం అంతి కాలే సర్వే ప్రాణా అధిమాయంతి” అంత కాలములో అన్ని ప్రాణములు ఈ జీవుని చేరుచున్నవి అని ఈ వాక్యము గుర్తూర్థము. అట్లే, “శిశుత్వామింశం ప్రాణో నూత్వామితీ” అని, ప్రాణము జీవుని వెంట ఉత్పాదించు ననియు చెప్పబడి యున్నది కనుక, ఇచట ప్రాణము తేజస్సున చేరు అనగా - జీవునితో కలిసిన ప్రాణము తేజస్సున చేరు నని చెప్ప వలెనా? సక, ప్రాణమే తేజస్సున చేరు నని చెప్ప వలెనా? అని సందేహ మేర్పడును. “ప్రాణస్తేజసి” అని మాత్రమే ఉన్నందున, కేవల ప్రాణమే తేజస్సున చేరు నని పూర్వపక్ష మేర్పడును. దీనికి సమాధానముగా - “సోధ్యో గిదువగమాదిభ్యః” అని బౌద్ధిరాయణుని సూత్రించినాడు. ప్రాణము జీవునితో సమాగమము, జీవుని తోడనే ఉత్పాదంత, జీవుని తోడనే ప్రతివ్యయు ఇతర ఉపనిషత్తులలో చెప్పబడియున్నది. కనుక, ఇచట “ప్రాణము” అనగా - ‘జీవునితో నేరిన ప్రాణము’ అనియే అర్థము చెప్పికొనవలెనని సిద్ధాంతము. అప్పుడు ప్రాణము అని మాత్రమే అనుట కుదురవచ్చునా? అని శంకించవలసిన యవసరము

లేదు. యమున సముద్రము చేరు నని అందుకు కదా! అచట 'యమున' యనగా - గంగతో సంగమించిన యమున అనియే కదా అర్థము చెప్పికొనుచున్నాము! అట్లే, ప్రకృతమన కూడ ప్రాణ నునగా - జీవునితో గూడిన ప్రాణ మని అర్థము చెప్పికొనుచున్నాము. అనుపపత్తి లేదందుకు శ్రీ భాష్యకారులు.

4. భూతాధికరణము

అనుసర సంగతి తోడనే ఆరంభించిన ఈ యధికరణమునకు కూడ - "ప్రాణస్తేజసి" అనునదియే విషయ వాక్యము. పూర్వాధి కరణమున ప్రాణ శబ్దార్థము నిర్ణయింపబడినది. ఈ యధికరణమున "తేజః" పదార్థము నిర్ణయింపబడును. ప్రాణము తేజస్సుతో సంశ్లేషించు ననగా - కేవల తేజస్సుతోడనే సంశ్లేషించునా! లేక - పంచభూతిముల తోడను సంశ్లేషించునా? అనునది సంగత్యము. ఈ సంగత్యమునకు కారణ మేమనగా - ఈ సృష్టిలో కేవల తేజస్సు అనునది లేదు. భూతిములన్నియు పంచీకృతములే కదా! ఐనచో - లయము చెప్పుచున్నందున ప్రకృతములో కేవల తేజో భావమునందే లయ మని చెప్పికొనుటకు కూడ అవకాశ మున్నది. అందువలన సంగత్య మేర్పడినది. తేజస్సు అని మాత్రమే ఉన్నందున, కేవల తేజస్సు తోడనే లయ మని పూర్వపక్ష మేర్పడును. అపుడు దానికి సమాధానముగ - "భూతేష తచ్చుతేః" అని నూత్రీకరింప బడినది. జీవుని సంచరించు దశను చెప్పుచు బృహదారణ్యకము - "పృథివీ మయః అపొమయః తేజోమయః" అని యాపదేశించినది. అందువలన జీవునితో జేరిన ప్రాణము అనగా - ప్రాణ విశిష్ట జీవుడు పంచ భూతిముల తోడను సంశ్లేషించు ననియే చెప్ప నగు నని సిద్ధాంతము.

వనిచో - “ పృథ్వీ వయః ” అను వాక్యము - జీవుడు పృథ్వీ భూమిపై పుట్టివ్యాడులలో చేరు వని చెప్పిందని ననుకొనవచ్చును. కాని, నామ రూపములను వేరు పరచుటకు “ తానాం త్రిమణా త్రిమణి-వక్తై కాం కరణవాణి ” అను వాక్యానుసారము - “ త్రిమణి వక్తైః భూతిములే కదా ప్రపంచములో నున్నవి ” అని స్వీకరణక శక్తిగల అందువలన, ఇవట ‘ తేజస్సు ’ అనగా - ‘ ఇతర భూతి సంస్కృత్యైః తేజస్సు ’ అనియే చెప్పవలసి యున్నది. కనుక, భూతియందే సంగ్రహించు నని నిర్ధారణము.

5. అస్మత్పుష్కరమాధికరణము

పై అధికరణము జన్మకు భూత సూక్ష్మ పరిష్కరించుటకు చెప్పినది. స్థూల శరీరమునంగి ఉత్క్రిమించుటకు చెప్పినది అను యోగము అన వచ్చును. ఈ భూత సూక్ష్మ పరిష్కరించుటకు ఇక పరమాత్మ సంపత్తి ముందు చెప్పుచున్నది ఉపనిషద్వాక్యము - “ తేజః పరస్మాయాం దేవతాయామ్ ” అని. ఈ పరమాత్మ సంపత్తి గురించి చెప్పవలసి వచ్చుటలో ఒక విషయము స్మృతి పెట్టవలసివచ్చినది. అని ఏ మనగా - ఇంతవఱకు చెప్పుచువచ్చిన ఉక్తాంత కాన, ఇకముందు చెప్పవలసిన పరమాత్మ సంపత్తికాని మోక్షము కలిగి ఉచితమున చేసినవారికా? లేక - ఉచితమున చేసినవారికా? చేయనివారికా అని తేడా లేకుండ అందరికిని సమానమేనా? అను సందేహముగల కీర్తనేదే అని. ఉచితమున చేసిన వారికి అన్యశిక్షయు, ప్రశస్తి ప్రాప్తి అన నది ఇవటనే ఏర్పడునని అచ్చటచ్చట చెప్పబడి యుండునని, ఉక్తాంత అవశ్యకము కాదు. ఇక చెప్పిన ఉక్తాంత

కేవలము ఉపాసన చేయువారికే అని కదా ఏర్పడును! కాని, మఱియొన్ని తావులలో - ఉపాసనకు కూడ ఉత్కాంతిని చెప్పి వాక్యము లున్నవి. దినప్రభు - ఉత్కాంతి ఉపాసనకు కూడ చెప్పి పలసి యున్నది. మఱి - నిర్ణయించు లెట్లు? అరు ఆశంక ఏర్పడ వచ్చును. అందువలన, ఈ విషయము ఉచేక్షింపదగినదికాదు అని తలచి సూత్రకారుడు ప్రసంగ సంకతితో ఈ యధికరణమును ఆరంభించుచున్నాడు. స్మృశ్యతై. ఉచేక్షాన్వయమగునది ప్రసంగ సంగతి కలదని చెప్పివినాము కదా!

సుఖమ్నా నాడి ప్రవేశము నొకట నర్థించబడిన ఉత్కాంతి ఈ యధికరణమునకు విషయము. ఇది ఉపాసన పకు, ఉపాసన చేయుని వానికిని సమానమే యగునా? కేవలము ఉపాసన చేయునివానికే ఈ ఉత్కాంతి చెప్పబడినదా? అని సందేహము. ఉపాసన చేసిన వానికి ఇవటనే అమృతత్వము చెప్పబడినందున, ఉత్కాంతి యవ సరములేదు. కనుక, ఈ ఉత్కాంతి - ఉపాసన చేయునివానికే అని పూర్వపక్షము. కళోపనిషత్తులో - “అత్ర బ్రహ్మ సమశ్చైతే” అరు వాక్యము - ఉపాసకునకు ఇవటనే బ్రహ్మచారికి అమృతత్వమును చెప్పుచున్నది కదా అని పూర్వపక్షి అభిప్రాయము.

“సమావాచాస్య త్యుపక్రమా దమృతత్వం చానుపోష్య” అని ఆరంభించి, ఏమి సూత్రములతో విపులముగా చర్చించి, ఉత్కాంతి అందరికిని సమానమీ అని సూత్రకారుడు ఈ యధికరణమును నిర్ణయించుచున్నాడు. కళోపనిషత్తులో సుఖమ్నా నాడి గ్వారా ఉత్కాంతిని ఉపాసనకు అమృతత్వ మని చెప్పబడినది. “శశం వైశాచ. తియోర్ధ్వమాయన్నమృతత్వ మేతి” అని. కనుక, ఉపాసకుని ఉత్కాంతి యున్నది అంగీకరించ వలెను. నాడి ప్రవేశమునుండి

ఉపాసకునకును, ఉపాసన చేయనివానికిని భిన్న గతి చెప్పబడినది. “చక్షుబో వా మూర్ఖో వా అన్యేభ్యో వా శరీరదేశేభ్యః” అని ఉపాసకునకు మూర్ఖభాగమునుండి నిష్క్రమణము ఇతరులకు ఇతర శరీర దేశములనుండి నిష్క్రమణము చెప్పబడినదికదా! కనుక, ఈ ఉక్తాంతి యనునది అందితులను సమానమే యని సిద్ధాంతము.

దినచో - ఉపాసకునకు ఇదటనే అమృతత్వము చెప్పబడినది కదా! అని శలంఁనకులెరు. ఇదట అమృతత్వ మనగా - పూర్వ పాపముల నాశము, ఉత్తర పాపముల అశ్లేషము అని యర్థము. ఇక - “అగ్ర బ్రహ్మ సమిశ్నతే” అనగా - ఇదట ఉపాసన సమయమందే బ్రహ్మచుధనము కలుగునని గీ తాస్వర్య మని గ్రహింపవలెను. ఏల ననగా - బ్రహ్మప్రాప్తి జరుగు ఎఱకు వినికి శరీరసంబంధ ముండు నని అనేక వాక్యములు చెప్పుచున్నవి “ధూత్వా శరీర మకృగం కృతాత్మా బ్రహ్మలోక మగ్నిసంధివామి” అనెడి ఛాందోగ్య వాక్యము - “సశ్చింత్రాహ్వాత్” అని, మున్నకు చంద్రునితో జరుగు సంవాదమును గొల్పు కొమీతకి వాక్యము మొదలగునవి మున్నని కిని అర్చిరాదిద్వారా బ్రహ్మప్రాప్తి వఱకు శరీర సద్భావమునే చెప్పు చున్నవి. సూక్ష్మ శరీరము జీవులకు ఉన్నందుననే ఉపాసకునకును స్థూలశరీరమలో ఒక్కొక్క తావున వేడి ఉపలబ్ధ మగుచున్నది. అది స్థూల శరీరమునకు సంబంధించినదే యైవచో - స్థూల శరీరము మొత్తముపై ఆ వేగి ఉపలబ్ధముకావసియున్నది. అట్లుగాక, ఏదియో నిమిశచోట మిశ్రిమే వేడి ఉపలబ్ధ మగుచున్నందున, ఉపాసకునకును సూక్ష్మ శరీర సంబంధము నాడి నిష్క్రమణమువఱకు కలదని స్పష్ట రింపక సిక్కుప కదా! అందువలన, ఉక్తాంతి అందితులను సమానమే.

దేవతా సంపత్తిని ప్రతిపాదించినది కదా ! ఇచట సంపత్తి యవగా -
 కార్యము కారణమున లయము చెందునట్టి సంక్షేపమా? లేక - విడిగా
 నుండుటకు పిలుచే సంక్షేపమా? అని సంశయ మేర్పడును. “తేజః
 సరిన్యాం దేవతాయాం” అనునదియే విషయ వాక్యము. సర్వ
 కారణమైనవాడు పరమాత్మకనుక, శీఘ్రతకు భూత సూక్ష్మములతో
 బాటు, పరమాత్మయందు లయము కుదురవచ్చును. కనుక, ఇచటి
 సంపత్తి కార్యమునకు కారణమున లయముకెందుట వంటిదే యన
 విచ్చునని పూర్వపక్షము. ఐనచో, పై వాక్యములోనికీని - “వాఙ్మనసి
 సంపద్యతే” అను పూర్వవాక్యములోని ‘సంపద్యతే’ అను క్రియా
 పదమే అనుషక్తమగుచున్నది. అచట ‘సంపద్యతే’ అనగా - విడిగా
 నుండుటకు విలుకాని సంక్షేప మనియేకదా చెప్పకొన్నాము! ఆ
 యర్థమునే ఇచటకూడ చెప్పకొనుట భావ్యము. కనుక, భూత సూక్ష్మ
 విశిష్ట శీఘ్రతకు పరమాత్మతో పృథక్స్థితి అనర్హమగు సంక్షేప
 మేర్పడును అనియే అర్థము చెప్పకొనవలెను. అంతియేకాని, కారణ
 లయమునకు ప్రయోజన మేమియు లేదు కనుకను, ఇప్పుడు లయము
 చెందినచో - మరల సృష్టించినట్లు వాక్యము లేదు కనుకను కారణ
 లయోపత్తి గూడ సంక్షేపము కాదని సిద్ధాంతము.

8. తదోక్తే - దిక్పరణము

ఇంతివిటకు అందఱకును సమాన మగు ఉత్క్రమణ దిక్ నిరూ
 పింపబడినది. ఇక మఱి చెప్పవలసిన నాడి నిర్గమనము ఈ యనికరణ
 మున చర్చించబడుచున్నది. ఇదియు అవసర సంగతిని బట్టియే యని
 గమనించవలెను. ఉపాసకునకు శతాధిక యగు మూర్ధన్య నాడి
 ద్వారా నిష్క్రమణము, ఉపాసన చేయనివానికి ఇతర సాధుల
 ద్వారా నిష్క్రమణము కరీషనివత్తులోని “శతంచైకాచ.....”

ఇత్యాది మంత్రములచేత చెప్పబడినది. ఆ మంత్రము వల్లనే విష్ణుకు
వాక్యము ఇదట ఉపాపకునకు ఈ నాని విశేష ద్వారా నిష్కామము
నిష్కామము మనయు, ఇతరులకు ఇతరు నామము ద్వారా నిష్కామము
నిష్కామము నియమము చేయవచ్చునా? లేదా? అనుచున్నది. ఇది
నిష్కామము అనేకములు, అతిసూక్ష్మములు కనుక, తెలిసికొనుటకు
అందుపలన, నాడీ విశేష మూలమున నిష్కామములు కలుగు
రాదని లాభింపజేయు. తేవులకు తెలియుట కష్టమై యున్నది. అందు
లుచుచున్నది పరమాత్మకు తెలియుట కష్టముకాదు. ఇది! కనుక,
ఉపాసన ప్రీతి కలుగ వరమాత్మ - తేవుని స్థానము ముందు కలుగు
విష్ణు, తేవునకు మూర్ధన్య నాడీ విశేష ద్వారమును దిద్దుచున్నది.
కావున ఉపాసకునకు నాడీ విశేషము ద్వారా నిష్కామము కలుగు
నియమము కుదురవచ్చు నని సిద్ధాంతము.

9. రక్ష్యమనుసారాధికరణము

అవసర సంగతి తోడనే ఈ యధికరణము కూడ ముగియ
బడినది. మూర్ధన్య నాడీ ద్వారా నిష్కామమందిన ఉపాసకుని
సూర్య కిరణముల ద్వారా సూర్య మండలము చేరుచున్నది. అందు
గర్భములోని ఈ వాక్యము చెప్పుచున్నది. “ అది యెన్ని వేల సూర్య
కృష్ణరేఖా దుష్టాదులతో అదైతైరేవ రక్షింపి యర్థ ముక్రమితే. ” అందు
ఈ యధికరణమునకు విషయ వాక్యము. కిరణముల నియమము
సూర్యమండలము చేరునను నియమము కుదురునా? కనుక దేవుని
రాత్రి మరణించిన సందర్భములో - కిరణములను నియమము
నియమము, నియమము కుదురదని చూపుట కష్టము. కాని, “ అదైతైరేవ
రక్షింపి ” (ఈ కిరణముల ద్వారానే) అను వాక్యము నియమము
నియమము, కిరణముల మూలములను నియమములను నియమము

యని నియమము చెప్పవచ్చునని సిద్ధాంతము. “వన” అనునది అవి
భాండామును కదా చెప్పును! ఐనదో - రాత్రి సూర్య కిరణము
లుండునా? అని శంకింపనక్కరలేదు. సూర్య కిరణములు ఎల్లప్పుడును
ఉండును. అందువలననే కొన్ని రాత్రులందును వేడి బాగుగా -
తీవ్రముగా కలుగుచుండును. మఱియొన్ని రాత్రివేళలలో - హిమా
శ్శయ్యముచే ఆ వేడి అభిభూతమై, ఉపలబ్ధము కాదు. అంతమాత్రమున
సూర్యకిరణములు లేవని వాగొనరాదు. నాడీ మండలమునకును,
సూర్య కిరణములకును పరిస్పర సంబంధము పర్యవాలములందును
ఉండునని శ్రుతియు చెప్పుచున్నది. “తద్యథా మహాపథః ఆతతః...
ఆదిత్యేఽప్యప్తా” అని. అందువలన, రాత్రి మరణించిన ఉపాసకునకు
కిరణముల ద్వారా సూర్యమండల ప్రాప్తియు, తన్ములమున బ్రహ్మ
ప్రాప్తియు కలుగనియే సిద్ధాంతము.

10. విశాదికరణము

రాత్రి మరణము శాస్త్రములయందు నిందించ బడినందున,
రాత్రి మరణించిన ఉపాసకునకు బ్రహ్మప్రాప్తి లేదని తలంతురేమో
అని తలచి, ప్రసంగ సంగతితో ఈ అధికరణము ఆరంభించినాను.
రాత్రి మరణించిన ఉపాసకునకు బ్రహ్మప్రాప్తి కలుగునా? లేదా?
అని సందేహము. “ఉవాచ పూర్వపక్ష శ్చ ఉత్తరాయణ మేవ చ -
మమూర్షతాం ప్రశస్తాని విపరీతం తు గర్హితమ్” అని శాస్త్రములో
నింద కలదు కనుక, రాత్రి మరణించినవానికి బ్రహ్మప్రాప్తి లేదని
పూర్వపక్షము. శరీర సంబంధ మున్నంతవఱకు పుణ్య పాప సూచకర్మ
సంబంధము కదా! ఉపాసకునకు పూర్వాభిషేకము, ఉత్తరాయణ
సంబంధము చెప్పిగొనినాము కదా! ఇక సంసార బంధపాతువే లేదు.
కనుక, రాత్రి మరణించినను ప్రహ్మప్రాప్తి తప్పదని సిద్ధాంతము.

“శస్య తాపదేవ చిరం” అను వాక్యము బ్రహ్మప్రాప్తికి కర్మ సిన్ధుత్రియే కదా తాపలసిని దసి చెప్పినది! ఇక “దివా చ క్షుణ్ణ షక్షి శ్చ” అనునది ఉపాసన చేయనివారికి సంబంధించినది అని స్పష్టమగును.

11. దక్షిణాయవాచికరజము

అనియే ప్రసంగే సంగతితో దక్షిణాయనమున మరణించినవాని బ్రహ్మప్రాప్తిని చర్చించుటకు ఈ భక్తికరణ మారంభించబడినది. రాత్రి ముగియునలె నక్షిణాయనము కుడ నిందించబడినందున దక్షిణాయన మ్మిగుని బ్రహ్మ వాప్తికి సంబంధించిన విషయము ఇందు చర్చించుటకున్నది. దక్షిణాయనమున మరణించినవానికి బ్రహ్మ ప్రాప్తి కలదా? లేదా? అని సందేహము. “అథ యో దక్షిణే ప్రమాయజే” ఇత్యాది శ్లోత్రియ నారాయణనువాకము నంగలి వాక్యము దక్షిణాయనమున మరణించినవారికి చంద్రప్రాప్తిని మాత్రము చెప్పుచున్నది. “అథైవే వాత్వాశం పున ర్నివర్తంతే” అను ఛాందోగ్య వాక్యము - చంద్ర మండలము చేరినవారు - ముగిల తిరిగి రాగలరని చెప్పుచున్నది. భీష్మాది ఉపాసకులు ఉత్తరామునిము క్షాయకు ఎవరు చూచినట్లును తెలియుచున్నది. కనుక, “దక్షిణాయన మ్మిగులకు బ్రహ్మప్రాప్తి లేదని పూర్వపక్షము.

ఇవట శ్లోత్రియణములో ఒక విధ మగు ఉపాసన చేసినవారికి ఉత్తరామునిము మరణించిన యెడల అదిత్య సాయజ్య గ్రహ

మగు అవాంతర ఫలము దక్షిణాయణమున మరించిన యెడల చంద్రమ న్నాయుజ్య గూప మగు అవాంతర ఫలము చెప్పబడినది ఈ శైత్తిరీయ విద్యా విశేషనిష్ఠుడు వీశ్వలోకమాల మూలమున చేసిన చంద్రునకును అతివాహకులలో చెప్పిన చంద్రునకును ఏది మున్నది. అతి వాహిక చంద్రప్రాప్తి పునరావృత్తి కలిగించు నని శాండ్లోగ్యము చెప్పుచున్నది. ఉపాసన చేయనివానికి అతివాహిక చంద్రప్రాప్తియు తిరిగి ఆవృత్తియు చెప్పబడుచున్నది. ఈ శైత్తిరీయ పురుష విద్యా నిష్ఠునకు చంద్రప్రాప్తి అవాంతర ఫలము అనంతరము బ్రహ్మ ప్రాప్తియేకాని, నీనికి పునరావృత్తి యుండదు. “తస్మాద్విహ్యో మహిమాన మాప్నోతి” అను వాక్య విశేషము నినికిని బ్రహ్మప్రాప్తిని స్పష్టముగా చెప్పుచున్నది. వాక్యశేషము లేకున్నను, పస్తూరి ఉపాసకునకు సర్వ కర్మ క్షయ మైనందున, సంసార హేతువు లేదనవలె కదా! అపుడు పునరావృత్తి ప్రసక్తియే ఉండదు. బ్రహ్మప్రాప్తియే సాధ్యపలసియుండును.

భీష్ముడు దక్షిణాయణమున మరించునా ఏలా? అని ఋషులనుకొనుట విని, తాను కీర్తి కలవాడు కనుకను, శంకె వీడ్చుచు మరణ రూప మగు పర ముపగియున్నాడు కనుకను - ఛార్మకులకు అశ్వరాయణ మరణ ప్రాశస్త్యమును శాస్త్ర చోదితిమైనదానిని వివర్ధించుచు, లోక సంగ్రహము గావించుటకై భీష్ముడు ఉత్తరాయణమును ప్రశీషించినాడే గాని, బ్రహ్మవిద్యా నిష్ఠునకు దక్షిణాయణ మరణము పునరావృత్తి కలిగించు నని కాదని గమనింప సగును. భగవద్గీతలలో కూడ - “యత్ర కాచే శ్వనావృత్తిం ... తం

కాలం వత్సయేమి " ఇత్యాదిగా చెప్పబడినది - విశ్వయాన దేవయాన
 రూప మార్గములేకాని, అవృత్తికి, అనావృత్తికి కారణములుగా
 కాల విశేషమును చెప్పటలో తాత్పర్యముగా కాదు కనుక, ఉపాసకు
 ను కాల విశేష మరణము వునరావృత్తి కలిగించజాల దని
 స్పష్టమగును.

శ్రీమద్రామానుజులు - తాత్త్విక దృక్పథము

'విష్ణుదైవత వేదాంత వివరణ'

డాక్టర్ : చించాపట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు, ఎం.ఎ. పహాల్.డి.

" శ్రీరంగరాజు చరణాంబుజ దానినిని

శ్రీమ త్వరాంకుక పదాంబుజ శృంగరాజుపై

శ్రీకృష్ణచంద పరకాల ముఖాబ్జులత్రం

శ్రీవత్సవిహ్న శరణం యలిరాజు మీదే."

ప్రవేశిక

శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయము ఈ విశాల విశ్వమున విరిచిగా వ్యాప్తి చెందుటకు ప్రధాన కారకులు శ్రీమద్రామానుజ యతి శిష్యులు. అందువలననే ఇది - 'శ్రీ రామానుజ సంప్రదాయము' అని, 'శ్రీ రామానుజ దర్శనము' అనియు ప్రసిద్ధి చెందినది. సర్వ దర్శనములలో - శ్రీ రామానుజ దర్శనమే చాల గొప్పది. న్యాధావికమైన, సర్వ విలక్షణమైన, అర్థవంతమైన ఈ శ్రీ రామానుజ సంప్రదాయ ఘనతను లోకమున చాటి చెప్పి, బ్రహ్మ సూక్తిములపై ఆధికారికమైన వ్యాఖ్యానమును వెలులించి, సమార్థితత్త్వికమును సులభ గ్రాహ్య మగునట్లు బోధించి, హినుల్లా, అరిష్ట ద్వర్గములకు జిక్కి, దుర్గతి చాలగుచున్న చేశినులకు శరణాగతి మార్గమున మోక్ష మిప్పించుటకై మధ్యవర్తిత్వమును సాగించిన సరిమ కాసులేకులు శ్రీమద్రామానుజ యతి సార్వభౌములు. వారు శరణాగతతాతా బిరుదాంబులు. శ్రీమ ద్వేనహర్గ ప్రతిష్ఠాపనా

గాయత్రులు. నిరుపమ శమ దయాని గుణ సాగింపులు అట్టి మహాశాసనము లగు శ్రీమద్రామానుజ మునిచంద్రుల యాశ్చర్యకాండములు దిగంత పరివ్యాప్తమై, చక్కగ తేజరిల్లుచున్నవి.

శ్రీమద్రామానుజులు - తత్త్వ సారము

శ్రీ రామానుజ దర్శనమున - ఈశ్వర చిదచిత్తు లట గామి తత్త్వములు, ఇంగునను - శ్రీమద్రామానుజ ప్రభావ శిష్యులు ఆయనచే ' ఈశ్వరుడు, ' ఈశ్వరు డనిగా - సర్వమును నియమించువాడు. సమస్తమును ఆయనచే యశేచ్ఛగా వినియోగింపబడి యుండునవి. ఆయన సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తిమంతుడు, జ్ఞాన స్వరూపుడు నిఖిల హేయ ప్రకృతినీ కల్యాణ సుఖకరుడు సత్త్వగుణ మైదిశి అంశమును సృజించి, శరువాత - చతుర్ముఖ దత్తాత్రయగును, కాలమునందును అంతర్యామిగా నుండి సృష్టి చేయును. విష్ణ్వవతార గూఢముగను, మనుకాలాదులందు అంతర్యామిగను ఉండి, రక్షణ చేయుచుండును. రుద్ర కాలాంతకాదులందు అంతర్యామిగా నుండి, సృష్టి చేయును. విష్ణ్వవతార రూపముగను, మను కాలాదులందు అంతర్యామిగను ఉండి, రక్షణ చేయుచుండును. రుద్ర కాలాంత కాదులందు అంతర్యామిగ నుండి, సంహారము చేయును. అంగువలన, ఈశ్వరుడు సృష్టి స్థితి సంహార కర్త, చిదచిద్విశేష్టుడు, జ్ఞాన శక్తి ప్రకృత్యర్థ విద్య తేజ స్వాకీలాద్వి మహా సద్గుణ పరిపూర్ణుడు, సర్వ శక్తి. చిదచిత్తులు ఈశ్వరాధీనములు. అవి ఆయనకు తెషభూషణములు. దేశ కాల వస్తు పరిచ్ఛేద రహితుడై, సమస్త చేతనాచేతనములకు అంతర్యామియై, వానిని శరీరముగా గొనియున్నను, వాని దోషములు సత్త్వగుణకు అంటవు, జీవాత్మ శరీరమున ప్రవేశించుటకు కారణము కర్మము ఈశ్వరుడు ప్రవేశించుటకు హేతువు కర్మము గాదు -

అనుగ్రహము అందుచలన, జీవుల శరీరముల దోషములు - తదంత
 రాఘవయైన ఈశ్వరునకు గలుగవు. ఈశ్వరుడే జగన్మనకు త్రివిధ
 కారణ మగుచున్నాడు. ఉపాదాన కారణ మనగా - కార్య రూపమున
 వికారి మొందుటకు యోగ్య మగు నస్తువు (కుండకు మట్టి -
 వస్త్రమునకు వస్త్ర). ఉపాదాన వస్తువును కార్య రూపముగా
 వికారిము నొందింపగల కర్త - నిమిత్త కారణ మనబడును (కుండకు
 కుమ్మరి - వస్త్రమునకు సాలెవాడు). సహకార కారణ మనగా -
 కార్య మేర్పడుటకు ఉపకరణమైన వస్తువు (కుండకు చక్రము, దండము
 మొదలైనవి వస్త్రమునకు తాకుచు పలక, మగ్గము మొదలైనవి.)
 కార్య రూపముగా వికారిము నొందునట్టి వస్తువు ఉపాదాన మన
 బడుచున్నందున, సూక్ష్మ చి దచి ద్విశిష్ట భగవత్స్వరూపము స్థూల
 చిదచిద్విశిష్ట రూపముగా మారుచున్నందున, ఉపాదాన కారణ
 మగును. సత్య సంకల్ప డాపచు, జగత్సృష్టిగా నియమించుటచే,
 సమిశ్ర కారణ మగును. కులాలుడు మృత్తికను ఘటముగా మార్చు
 నట్లు, ఈశ్వరుడు సూక్ష్మ చిదత్తులను స్థూల చి దచి ద్రూప మగు
 అగ్నిగా తన సత్య సంకల్పముచే, పరిణమింపజేయును. కావున, సహ
 కారి కారణమును అగును. కులాలుడు మృత్తికను ఘటముగా పరిణ
 మింపజేయుటకు దండ డక్రాదు లెల్లు ఉపకరణము లగునో, అట్లే,
 పరిమి పురుషుడు స్థూల జగత్తును పరిణమింపజేయుటకు కాలము
 సహకారి అగును. అనగా - కాలాంతర్యామిగా నుండి, ఈశ్వరుడే
 సహకారి కారణ మగు నని తెలియుచున్నది

ఇక రెండవ తత్వము - 'చిత్తు' అనగా - జీవాత్మ. జీవులు
 అసంఖ్యాకములు. అవి - నిత్యమైనవి, అణు పరిమాణము కలవి. జీవు
 లు, ఈశ్వరునకు భేదము కలదు. జీవులు ఈశ్వరునికంటే వేరైనవి.

శేషత్వము, పారతంత్ర్యము జీవులకు ప్రధాన లక్షణములు. నిత్యులు, ముక్తులు, బంధులు - అని, జీవులు పంచమ రకములు.

ఎప్పుడును భగవదభిమత విరుద్ధాగరముగాను భేది స్థాన సంకోచమును బొందు ప్రసంగమును కీయక యుండుట అంగు గడుడ విష్వక్సే నాదులు నిత్యులు. ఈ సత్త్వల అభిభావములు భగవంతుని విశ్వేచ్ఛ వనుసరించి, అవాదిగా నియమింపబడినవి. ఎది అవతారికలు భగవంతుని అవతారికలనలె స్వచ్ఛచే సంధించుచు కాని కర్మకృతియులు కావు.

భక్తి ప్రకృతులను పరిగ్రహించిన పిమ్మట, సత్య నైరంజితము లనబడు భగవదాజ్ఞా కైంకర్య రూపము లగు శిష్యులగు నిష్కాముడై చేయుచు, భగవద్భాగవతాచార్యులను పోయక, దేహోపసాన కాలమున తన పుణ్య వాపయలను రుత్రామృతల యందు నితీ ప్ర మొనర్చి, పరిమాతృయందు మనస్సును నిశ్రిమింప జేసి, ముక్తిదాదభూతమైన 'సుఖమ్న' నాడియుండు ప్రవేశించి, బ్రహ్మరంధ్రమునుండి బయలు కెడలి, సూర్య కిరణము ద్వారా అగ్నిలోకమునకు పోయి, దివము, శుక్ల పతము, ఉత్తరామణిగా, సంస్కరింప మొదలైన కాలములయందు అభిమాని - దేవతలచేత సంస్కరింపబడి, సూర్య మండలమును శోదించుకొని, ఆకాశ రంధ్రము ద్వారా సూర్య లోకమునకు పోయి, చంద్రుడు, విశ్వక్సే, నమశాసన, ఇంద్రుడు, ప్రజాపతి అను మూర్తదర్శకుల నాడి, ఆ యా లోకము లందు పరిపాలించే సత్కరింపబడుచు, ఆ లోకములను దాటి, ప్రశస్తి తికిని, నైకుంఠమునకును హద్దుగా నున్న విరణ నదిని దాటి, సూక్ష్మ శరీరమును విడిచి, అమానవ పుగుళుని యొక్క శాస్త్ర స్పర్శముచేత గివ్వమంగళ శరీరము గలవాడై, నాలుగు భుజములతో నూడి, బ్రహ్మలంకారమును బొంది, 'ఇంద్ర నగరము' 'ప్రజాపతి నగ

రిము' అను పేరులు గల పట్టణముల ద్వారాపాలకులచే అనుమతంఁబడి, శ్రీ దైతుల సగరమున ప్రవేశించి, అనంత గరుడులతో కూడినఁ బాతాళములలో అలంకరింపబడిన దీర్ఘ ప్రాశాంతి సహిత గోపురము నత్రిమించి, 'వరమృదము' అను పేరు గల అమృత సరిస్సును, 'సోమ వదనము' అను పేరు గల అశ్వత్థ వృక్షమును త్రొక్కి, అందు నెగడిల మంది దివ్యాపురలచే ఉపచారముల బొంది, 'బ్రహ్మ గింధము' మున్నగువానిచే అలంకృతుడై, అచట నున్న అనంత శంఖ విచ్చక్రేనాదులకు నమస్కరించి, వారిచే గౌరవింపబడి, 'మహా మణి మండపము' అనబడు సభా భవనమును చేరి, పర్యంక సమీపమున నున్న స్వాచార్యులకు నమస్కరించి, పర్యంక సమీపము నకు వోయి, అచట ధర్మానిపిలోపరి భాగమున కమలయు నందలి అనంతసి యందు, విమల మున్నగు చామర గ్రాహిణులచే నేవించబడుచున్నట్టియు, శ్రీ భూ నీళలచే నేవింపబడుచున్నట్టియు, శంఖ చక్రాద దివ్యాయుధములను ధరించి, గొప్పగా ప్రకాశించుచున్న కిరీటము, మిరిరి కుండలములు, శంక భూషణము, హరిములు, భుజి - పులు, హస్త భూషణములు, 'శ్రీవత్సము' అను పుట్టు మచ్చయు, కొత్తర మణియు, ముత్యముల హారములు, మొలకట్టు, వీతాంబరము, మొలకాడు, పాద భూషణములు మొదలగు అపరిమిత దివ్య అంకారములతో భూషితుడైనట్టియు, ఆపరిమితము లగు కల్యాణ గుణములకు సముద్రుడైనట్టియు భగవంతుని దర్శించి, ఆయన పాద పద్మములకు శిరస్సుతో ప్రణమిల్లి, పర్యంకము నెక్కి, ఆయనచే పర్యంకమున గూర్చుండబెట్టుకొనబడి, 'నీ వెవ్వరు ? అని యడుగ, 'బ్రహ్మ కేవల భూతుడను' అని పలికి, ఆయన కరుణా కటాక్షమునకు లోబడి, ఆయన ననుభవించుటచే గలిగిన సంకోపాతిశయముతో, పర్యదేశ - పర్యధాన - సర్వావస్థలకును ఉచితము లగు సర్వవిధ భావ ప్రకార్యములందును ఆసక్తుడైన, సంసార దశ యందు

మరుగున పడిన సహజము లగు అజహత పాపకర్మాదులు మరల ఆవిర్భవింపగా, ఉత్తరావధి రహిత పరబ్రహ్మసాధనము గలవాడు ముక్తుడు. ఈ ముక్తులకు బ్రహ్మతో సమాన హను అనందానుభవ ముండునేకాదు, ఇగ స్పృహదీ వ్యాపారిము లేదు. భగవత్సంకల్పము ననుసరించి, స్వేచ్ఛతో అంశట సంపదించుట.

సంసారిమున నుండువారు బద్ధులు. సత్తుర్దశ లోకములలో నూడియాన్న - అంత కలుగుముగం నున్న బ్రహ్మ యెడల పీటకములవర కున్న సమస్త సేతనులును బద్ధులు, అందువలన, ఈ బద్ధులు - దేవతలు, మనుష్యులు, తిర్యక్కులు, స్థావరములు అదు భేదము కలవారు. ఇట్టి బద్ధులు - జీవాంకుర న్యాయమున అనాది కాలమునుండి వచ్చుచున్న అవిద్య, కర్మవాసన, రుచి, ప్రకృతి సంబంధము అనునవి విషమముగా ప్రవహించుచు, చక్రములై పరి భ్రమించుటచేత, గర్భవాసము, పుట్టుక, బాల్యము, యౌవనము, మేల్కొనుట, నిద్రించుట, స్వప్నము, మూర్ఛ, ముసలికొనము, చావు స్వర్గ గమనము, నరక గమనము మొదలగు వివిధ విచిత్రావస్థలు గలవారై అనంత ప్రకారములును, అతి దుష్సుఖములును అగు తాపత్రయములచే వీడికులై నితః ప్రాప్తమైయున్న భగవత్సనుభవము నకు సంసారిముచే విచ్ఛేదము కలవారు.

మూడవ తత్త్వము - 'అచిత్తు' అనగా - ప్రకృతి గీసిని - అవిద్య యనియు, 'మాయ' యనియును అందును. ఇది ఈశ్వరసం శ్రేణి కంచుకము వంటిది, పత్త్య రజస్తమో గుణత్రయైశ్వర్య మైనట్టిది, జీవులకు జ్ఞాన సంకోచమును గలిగించునది. ప్రకృతి -

మహాత్ము - అహంకారము - మనస్సు - పంచ జ్ఞానేంద్రియములు -
 : ౧౦౮ క ర్మేంద్రియములు - పంచ తన్మాత్రాలు - పంచ భూతములు
 అను ఇరుచది నాలుగు తత్త్వములతో గూడియున్నది ఈ అచిత్తు.
 ఇహ్యుది - జీవాత్మకు శరీరము. ఈ ఇరుచది నాలుగు తత్త్వముల
 ననుష్ఠి సృష్టి పిమ్మట, పంచీకృత భూతములచే బ్రహ్మాండ సృష్టి
 జరుగును ఈ విధముగా ఈశ్వరుడు ప్రకృతిచే జగత్తును సృష్టించు
 చున్నాడు. జీవులు ప్రకృతియందు బంధింపబడుచున్నారు. జీవులు
 ప్రకృతిబంధమును తొలగించుకొని, ఈశ్వరుని చేరుటయే మోక్షము.
 ప్రకృతి - శుద్ధ సత్త్వము, మిశ్ర సత్త్వము, సత్త్వ రూప్యము - అని
 గూడు విధములు. రజ స్రమ రూప్యమైనది శుద్ధ సత్త్వము. 'నిశ్చి
 విభూతి', 'సరమపదము', 'శ్రీనైకుంఠము' అని పిలువబడునట్టిది. జగ
 సృష్టికి కారణభూతమైనది మిశ్ర సత్త్వము. కాలమే సత్త్వ
 రూప్యము. సృష్టికి పూర్వము మాత్మ రూపమున ప్రవర్తిల్లిన
 చిదచిత్తులు సృష్ట్యనంతరమున స్థూల రూపమును గొంది, ప్రళయ
 కాలమున మరల మాత్మ రూపమున ఈశ్వరునిలో ఏకీకృత మగును.
 శ్రీ రామానుజ యతిశేఖరులు - ఈ తాత్త్విక విశేషములను
 పొదిమై, విఖ్యాతమై, విరివిగా ప్రచార మందునట్లు, సోపపత్తికముగ
 గిమ గ్రంథరాజములలో అంతటను, విస్తృత రూపమున సామించి
 యున్నారు.

శ్రీమద్రామానుజులు - గ్రంథ స్వరూపము

శ్రీమద్రామానుజ యతివంశుల బృహ ద్రచనలలో -
 'వేదార్థ సంగ్రహము' ఒకటి యైనను, 'శ్రీభాష్య' 'గీతాభాష్య.'
 గ్రంథరాజములవలె వ్యాఖ్యాన రూపమున గాక, వేద తత్త్వ

స్వరూపమును సంగ్రహించి చెప్పవచ్చు చక్కని స్వతంత్ర రచన విలసిల్లి నట్టిది. శ్రీమద్రామానుజ యత్యర్థగ్రామాలు ఉపనిషత్సారభూతైన వేదార్థముల సంగ్రహ వికాసముగల సంతరించుకొన్నాయి. ఉపనిషత్తుల పరమార్థమును ఇతరులు చక్కని అవగత మొనర్చుటయే ఈ రచన ముఖ్యద్దేశము. అందుకు ఇందు సంగ్రహముగ వివరించిన తత్వార్థము లన్నియు శ్రుతి స్మృతితీర్థాన పురాణ దృష్టాంత వాక్యములద్వారా నిర్ధారించినవి. శ్రీ రామానుజ యతి పుంగవులు - వేదార్థ సంగ్రహమును, భాగ్యస్వయముగ చెప్పిన దేనియు వేదము, అది - పరంపరగోళ వాగ్మహర్షి మహోదయులు ప్రవేశించిన తత్వార్థ విశేషమే యుగ స్ఫుష్టికరించుకొన్నాయి.

"అరద్రాక్షాసేత్తలసి, అయనం సామెచ్చరింపదేమిటలో సెప్పించ గను భగవత్తెప్పాయనెడు, వరాధిరుడు, వార్కిరి, అనెడు మొదలయ్యెడి, గౌతముడు, అపవరణుడు మొదలగు మునిగణ ప్రసేప మగు పుట్టిప్రవాది సంగ్రహం వేదమూలములైన ఇతిహాస పురాణ ఛర్య వాక్యములందు ఉపన్యసింపబడెను పరమార్థమును ముగ్ధులస్వరూపిర్విరూపముల అనుభవములు గల వేదములు అనుసరింప మనకు ఇష్టము దాని వే ముందును ? "

— (వేదార్థ సంగ్రహము - పేజీ 4)

మొదట ఉపోద్ఘాతమును శ్రీభాష్యకాగము తమ ఉద్దేశ్యమును, శింకర - భాసకర - యాదవ ప్రముఖు లగు సోపానికలు ఉద్దేశ్యములను వివరించి, అటుపై - శాంధోగ్యోపనిషత్తులో (సద్విద్యా ప్రకరణము నందులి 'తత్త్వ మసి' నీవు ఆ బ్రహ్మాత్మగై యున్నావు) అను మూల సూత్రముపై ప్రశ్నార్థుల ఉద్దేశ్యములకు ఖండింపబడినది. 'తత్త్వ మసి' అను సూత్రార్థమును వివరింపబడినది.

'ఇన్ - త్విన్ - అసి' అని పద విభాగము చేసి, 'అత్' శబ్దము బ్రాహ్మ ప్రతిపాదక మని తీవ్రము బ్రాహ్మకృష్ణ డగుట వలన 'త్వన్ శబ్దముకూడ - బ్రహ్మ ప్రతిపాదక మే అగుచున్న దని చెప్పి, 'తత్ శబ్దమునందు - 'త్వమ్' శబ్దమునందగు ప్రతిపాదించబడినవాని 'సరిహాస్యనే' అని విశదీకరించిరి. పరిబ్రహ్మ సర్వశబ్దవాచు డగుటచేత, 'తత్' 'త్వమ్' అని నామాన్యైకరణ్యముచేతను, తీ శరీరమగుటచేతను తీవ్రప్రకారమైన పరిమాత్మయే కాపుబడుచున్నాడని వివరించియున్నారు. 'కీవాస్యి' - పరిమాత్మల సంబంధమున చెప్పి -

"తేవల్ల పరిమాత్మకు శరీర మునుజే, బ్రహ్మాత్మకము. తీవుడు బ్రహ్మ అత్మగా వలవాడు. పరిమాత్మకు శరీరమైనది, తీవాత్మ ప్రకారముగ, దేవ మనుష్యాదుల వస్త్ర వస్త్రపుట బ్రహ్మాత్మకములే. కాబట్టి, దేవ - మనుష్య - యక్ష - రాక్షస - లు - మృగ - పక్ష - లా - కావ్య - శిలా - పూ - పువ - పదాది నామకల వే బ్రహ్మ పొందిన శబ్దము లన్నియు స్రవ్యునికి ఆదీనమైన సంబంధములే. పరిమాతగా గలిగియున్నారు. ఈ విధముగా పదపర్యాకమైన సమస్త ప్రపంచము బ్రహ్మకృతియే. సమస్త జగదును ఆయనకు శరీరము అందుచేత, 'తామ్' అని వాక్యమును తీవ్రప్రకారమైన బ్రహ్మమే. అన్నిటికిని - 'బ్రహ్మజకల్పము' అని, పరిపరిచింది. "

(చిదార్థి సంగ్రహము - పుట 4.)

అది గా మించియున్నాడు. బ్రహ్మమునను - జగత్తునకు గల ఏకశ్చిత్తమును, భిన్నశ్చిత్తమును చెప్పవారు. తీవిధముగా శ్రుతి విహితమైన బ్రాహ్మములకు ఒకే యర్థమును చెప్పవచ్చునో, శ్రీమద్రామానుజ యన గురులు విశదీకరించియున్నారు. శ్రుతులను చక్కగా అర్థముగా గా - చేసికొనినప్పుడు - శ్రీమన్నారాయణుడే పరమాత్ము డని, బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాదులు కేవలము తీవ్రోటిలో ప్రథములుగా సూరింపబడుచు రని నిర్ధారించి యున్నారు. సమస్త చరాచర

ప్రకృతికి ఆధార భూతు డగు పరిబ్రహ్మ గుఱకు ప్రత్యేకముగ ఆచరింపబడిన, ఆచరింపదగని కర్మమును సూర్పి శబ్దములు వెల్లవనని, పురుషోత్తమునకు ప్రీతి కరమైనవి, అప్రీతికరమైనవియైనవన పుచ్చు కర్మముల ఫలితమును - ప్రతిఫలమునుగాని, శిక్షనుగాని కర్త తప్పక అనుభవించునని తెలియఁబ్బియున్నారు. వేదార్థ ప్రమాణముల వివరి మూడు భాగములు భగవంతుడు పుచ్చుకొన్నవైన సీతాకృతి కలవా డని, వేదములు అపారుపేయము లయినవని భక్తియే ఒక పుచ్చుకొన్న భగవత్ జ్ఞాన మని, అది భగవంతునికి ఒక సేవా భావ మని, ఆయనకు అది సేవకత్వమే అను నని నిరూపించియున్నాడు.

శ్రీమద్రామానుజ యతీంద్రులు ఆస్తిక మత ప్రాప్తికికపై బ్రహ్మ సూత్రములకు విశ్వ విభాగిని మగు వ్యాఖ్యానమును వ్రాసి యుండి, 'శ్రీభాష్యము'ను అనుగ్రహించిరి. దీనిచే, 'సామాన్య' 'రామాంసా భాష్యము' అని వాచ్యుండుము. ఇంద్రులు సరిమార్చువాను సంపాదించి వెళ్ళుటలో - బ్రహ్మ సూత్రముల చక్క - కూర్చుండిన వని యధావించి, సూత్రార్థములతో ను అగ్ర ప్రాయములును ఒప్పినవై యుండవలయు నని శ్రీమద్రామానుజ యతీశిష్యాదులు అభిప్రాయించియుండిరి. నీకు అలవిమిత్తార్థమున వారు వారువరికు క్రిందికిరని విజ్ఞుల నిశ్చితార్థిప్రాయము. బ్రహ్మ సూత్రార్థము లను వివరించు సందర్భమున శ్రీమద్రామానుజుని సూత్రాంధ్రులు ప్రత్యేకముగ ప్రతి సూత్రమునకు ప్రతిపదార్థ వివరము నిచ్చుటయే కాక, సూత్ర మంతటికి గల వివరార్థమును సూత్ర వివరించియున్నారు. 'శ్రీభాష్యము'న నాలుగు భాగములు లున్నవి. 5వ సూత్రము లున్నవి. మొదటి రెండభ్యాయములలో - సమస్త సూత్రముల స్థితి లయ కారకుడుగ నిలిచి చేతనాచేతనాంతర్వర్తి

యును, సర్వ విలక్షణ లక్షితుడునైన పరబ్రహ్మముయొక్క స్వరూపము సిగ్గుపరిపబడినది. మిగిలిన రెండు అధ్యాయములందు - ఉపాదానము, లక్షణము వివరింపబడినవి. ఇందు - ఉపనిషత్తులనుండి, భగవద్గీతా శాస్త్రమునుండి ప్రమాణ పాఠ్యములు పుంజానుపుంఖములుగ ఉదాహరింపబడియున్నవి. శ్రీభాష్య గ్రంథరాజమున మొదటి సూత్రమునందు శ్రీమద్రామానుజ యతివరీణ్యులు కూర్చిన లఘు సిద్ధాంత - మహా సిద్ధాంత - అధికరణ సిద్ధాంతముల స్వరూప స్వభావములను పరికించినవో, శ్రీభాష్యకారుల అసాధారణ ప్రజ్ఞా చాటములు తేటతెల్లము కాగలవు. నాచిస్తూత రూపమున వ్యాఖ్యానింపబడిన మహా సిద్ధాంత మొక్కటే ఒక ప్రత్యేక గ్రంథ మనదగియుండి, శ్రీరామానుజ మత సిద్ధాంత నారాంశమును వ్యక్తీకరించుచున్నది. ఉదయవరులు తమ బ్రహ్మసూత్ర వ్యాఖ్యానములకు ఈ ప్రథమ సూత్ర వ్యాఖ్యాన రూపమున విస్తరిల్లిన లఘు సిద్ధాంత - మహా సిద్ధాంత - అధికరణ సిద్ధాంతములను ఉపోద్ఘాతమున సంభావించియుండి రని, కేవలము - ఈ ప్రథమ సూత్ర బృహద్వ్యాఖ్యానమును సరించుట చేతనే పతితలు శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంతమునే కాక, భగవత్ ప్రతిష్ఠమును సూడ మూర్ఖముగ అంగీత మొనర్చుకొందు రని పెద్దలు సంభావించియున్నారు. కాని, శ్రీభాష్య గ్రంథ పరిపూర్ణ విశేష విషయ సుగ్రహాత్మక చదివాలదు. శ్రీభాష్య మహా గ్రంథము - “ ఓమ్ అథాఽతో బ్రహ్మజ్ఞానా ” అను సూత్రముతో ప్రారంభమై, “ అనాన్యత్తి శ్చద్వైత్ అనాన్యత్తి శ్చద్వైత్ ” అను సూత్రముతో అంతి మగుచున్నది.

“ హరిః ఓమ్ అథాఽతో బ్రహ్మజ్ఞానా ”

అనంతరము ఇందువలన బ్రహ్మపిచారము (చేయదగినది).

1.1.1 అను ప్రథమ సూత్రమునకు - 'అనంతరము - వేదాధ్యయనము ద్వారా సమస్త కర్మ విచారము చేసిన తర్వాత, 'ఇంక ఎలన' - కర్మ విచారము చేయుటచే కర్మ ఫలము స్వల్పము, అస్థిమి - అని తెలియచుచుటవలన, 'బ్రహ్మవిచారము' - అనంతమైన, స్థిరమైన ఫలము సమస్తదీనియైన బ్రహ్మ (పరబ్రహ్మ) విచారము చేయవలయును - అని తాత్పర్యము. ఈ సూత్రమునకు - 'శిక్షాసాధి కరణము' అని నామకరణ మొనర్పబడినది. మోక్షార్థి యైనవాడు ప్రయత్న పూర్వకముగ బ్రహ్మమును గూర్చి భావించి విచారించి తెలిసికొనవలె నని సారాంశము. ఈ సూత్రమునకు శ్రీభాష్య కావ్యాలు -

“అథ” అని శబ్దమునకు - 'అనంతరము' అని అర్థము. “అథః” అను శబ్దము - కడచిన హేతువును (ఇందువలన) తెలుపుచున్నది. అనగా - పూర్వ మొనర్చిన కర్మ ఫలము అసత్యమని తెలియుటవలన నవి యర్థము ఏదోకములను సాంగముగా జదిచి, కర్మానుష్ఠానమువలన కలిగెడి ఫలము ఎల్లప్పుడూ, అస్థిమి అని తెలిసికొనుటవలన, దౌర్బల్యబలాన్నిపైనవానికి, అనంతమైన - స్థిరమైన ఫలము (మోక్షము) విచ్ఛి బ్రహ్మజ్ఞానమును గూర్చి విచారించవలయును 'శిక్షాన' అనగా - తెలిసికొనవలయు ననెడి బోధితి 'బ్రహ్మ జ్ఞాన' అనగా - బ్రహ్మమును తెలియగోరుట. 'బ్రహ్మ' శబ్దమునకు - స్వధావము లేక నిరర్థ నిరసాధారణవనివాదికయూ సంఖ్యేయి కల్యాణ గుణగణ పురుషోత్తము అని అర్థము. అంతటను 'బ్రహ్మ' శబ్దము - 'బృహత్త్వము' (పెద్దత్వము) అను గుణము బట్టి వర్తించును. 'బృహత్త్వము' గూడ నాయావమునుబట్టి, గుణములను బట్టియు, ఎవనియందు ఆనవధికారికయై యుండునో, వాడని - 'బ్రహ్మ' శబ్దమునకు ముఖ్యార్థము. అట్టివాని వర్ణనకై అందువలన, 'బ్రహ్మ' శబ్దము ముఖ్యముగా వర్ణనకై తెలియజేయునది. అట్టి 'బృహత్త్వ' గుణ లేకమును బట్టి తెలియ

పదార్థములను తెలియజేయుదురు - ఇది ద్వైతాచారికముగ ప్రయోగింపబడుచున్నది. ఒక కర్మమును ఆచేక సంఖ్యాకర్మములు కల్పింపబడుచున్నట్లు భావించును. భగవత్ కర్మము పురిషోత్తమనియందు ముఖ్యాకర్మ మని, పురిషనివహించుచు - ద్వైతాచారిక మని (ముఖ్యాకర్మము కాదని) చెప్పబడినది రావత్రియము, తి (ఆధ్యాత్మికము - ఆధిభౌతికము - ఆధిదైవికము) భావించువారిచే అమృతార్థముగా (మోక్షమును) వాంఛకులై, అతడే (సర్వేశ్వరుడే) తెలియగోరదగినవాడు. అందుచేత, వారి జ్ఞానకు విషయ మీతముగ చెప్పబడు 'బ్రహ్మము' సర్వేశ్వరుడే 'బ్రహ్మసా' - జ్ఞాన అనగా - తెలిసినవలయు ననెడి కోరిక. కోరికకు ప్రయోజనము - కోరబడు వస్తువు, ఇవల కోరిక అనగా - కోరబడునట్లై బ్రహ్మజ్ఞానము విధింపబడునని "

— (శ్రీభాష్యము . 1-1-1.)

అని బ్రాహ్మజ్ఞానమును సాంబంధ్యమున్నది. బృహస్పతి గురూముఖంబును సర్వేశ్వరుడు. శ్రీమన్నారాయణుడే తెలిసికొనగోరదగినవాడని తెలియుచున్నను, ఇందలి సూక్ష్మంశములు విశదీకరించు సంకృతిములందు - శ్రుతి స్మృతీతహాస పురాణ ప్రమాణ వాక్యములచేత, పూర్వపక్ష సిద్ధాంత ప్రశ్నోత్తరములచేత విషయ విపులీకరణమునకు అవకాశ మొక్కవ గలిగింపబడినది. శ్రీభాష్య ప్రథమాధ్యాయమున ప్రతిపక్ష్య ప్రామాణ్యముతో - 'నగి జ్ఞానరణము బ్రహ్మము' అని నిరూపింపబడినది. మొదటి వాడుక సూత్రములు - 'చక్షుః సూక్ష్మ' అని వ్యవహరింపబడినవి. ఈ చక్షు సూక్ష్మత ద్వారా బ్రహ్మ విచారము చేయ దగినదా లేదా? అను సందేహ నివృత్తి చేసి, 'బ్రహ్మవిచారము చేయదగినదే' అని నిర్ణయింప బడినది. అంతే కాక, 'బ్రహ్మజ్ఞానమును కలిగించు ప్రమాణము వేదాంత వాక్య మగునా? కానా?' అను సందేహమునకు - వేదాంత వాక్యము బ్రహ్మజ్ఞానమును కలిగించు ప్రమాణము కాగలదు' అని నిరూపింపబడినది.

ఈ విధముగా - 'సమస్త భగవాంశులైన బ్రహ్మము శ్రీమ
న్నారాయణుడే' అను విశ్వాసమును సహించు విశేష శక్తియు -
శ్రీమద్రామానుజ యతీశ్వరిని ప్రభావ గ్రహి రాజములం దంశింపను
విశ్వప్రముగా గోచరింపఁచును.

'శ్రీభాష్యము' మరియు శ్రీమద్రామానుజ యతీశ్వర
భాములు సాయించిన బృహ ద్భాష్యాన గ్రంథము - 'భగవద్గీతా
భాష్యము' ఇందలి కొన్ని ప్రత్యేక భాష్యానములు - 'శ్రీభాష్యము
నందు అవతరించినట్టిచే శ్రీభాష్య సూత్ర భాష్యానములై బహు
విస్తృతము, గంభీరము, జ్ఞానమును గల, 'గీతా భాష్యము' స్పష్ట
మైన అర్థ వివరణ చూపమని నిస్తరిల్లిన వాగ్భాష్యాన విమర్శము.
శ్రీమ ద్భాష్యాన ముని చంద్రుల 'గీతార్థ సంగ్రహ' నారాంశముచే
ఉపయంతములు తమి గీతా భాష్యమున కూర్చున్నామని. శ్రీమ
పరమాచార్యులగు శ్రీమ ద్భాష్యాన మునిచంద్రుల వశ, శ్రీమ
ద్రామానుజ యతీశ్వరులును - జ్ఞాన కర్మ యోగములు రెండును
భక్తి సమాయత్తపరచు దశలు మాత్రమే కాని, భగవంతుని
పొందింపలే పని విశ్వసించిరి. భగవంతుని కేవలము కర్మ జ్ఞాన యుగ
మైన భక్తి చేతనే పొంద దగినవాడని, ఇదియే గీతా శాస్త్ర
నారాంశ మని - వా రిరువురును నమ్మితిని యుండిరి. శ్రీమ
ద్రామానుజ యతీశ్వరభాముల దృష్టిలో - 'భక్తి' అనిగా -
'భాష్య' మని, 'భివాను స్మృతి' అని, గీతాభాష్య - శ్రీభాష్య
వాగ్భాష్యానములు రెండింటియందును విశేషించియున్నారు. మొదటగా
మీద, 'గీతాభాష్యము' ఒక ముఖ్యమైన శ్రుతిపై అనికారక గ్రంథ
ముగా - శ్రీమ న్నారాయణుని పరతత్త్వమును, భాగవాద్భగవాది ని

విధాయక పవిత్ర సంప్రదాన చిశేషములను లోకమున చక్కగా చాటి చెప్పి, శ్రీ వైష్ణవ భావినిములవారికే గాక, లోకు లందరికిని మార్గ దర్శకత్వమును వహించు గ్రంథ రాజము.

‘వేదాంత దీపము’, ‘వేదాంత సారము’ అనునవి మరి రెండు లఘు రూపమున వెలసిన ఛాప్య గ్రంథములు. ఇవి ఉడయచదుల శ్రీ భాష్య గ్రంథమునకు ప్రతిరూపములు. శ్రీమద్రామానుజ యతిసార్వభౌములు మొదట బ్రహ్మసూత్రములకు విస్తృత రూపమైన వ్యాఖ్యాన రూపమున శ్రీ భాష్య గ్రంథరాజమును వెలయించి, దిక్కుట - ప్రత్యేక ప్రయోజనము నుద్దేశించి - ‘వేదాంత దీపము’, ‘వేదాంత సారము’ అను గ్రంథములను సంక్షేప రూపమున సాయించి యున్నారు. వేదాంత దీపములోని సూత్రములు - ‘శ్రీ భాష్యము’ లోని సూత్రములను అనుసరించి యున్నను, సంక్షేప రూపములు కానేరవు. ఇందు - విశేషాంశము లేన్నో కూర్చబడినవి. ‘వేదాంత దీపము’న - ప్రథమ సూత్ర వివరణకు హర్వము ఉపోద్ఘాతము ఉన్నట్లు ఉపబడినది ఈ ఉపోద్ఘాతముని - విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత విశేషములు సంగ్రహముగా చెప్పబడినవి ‘శ్రీ భాష్యము’న - విస్తృత రూపమున వ్యాఖ్యానింపబడిన ప్రథమ సూత్రమువలె, ‘వేదాంత దీపము’న - ప్రథమ సూత్ర వ్యాఖ్యానము కానరాదు. అచ్చట చ్చట కొన్ని వివరణలు, కొన్ని దృష్టాంతములు లేవు, ‘వేదాంత దీపము’ లోని వ్యాఖ్యానము లన్నియు ‘శ్రీ భాష్య’ గ్రంథము నందలి ప్రత్యేకాధికారముల నే పోలియున్నవి. అయినను, ‘శ్రీ భాష్యము’ నందలి వ్యాఖ్యానము ఇందు పునరుక్తమై కనుపట్టదు. ఇక ‘వేదాంత సారము’ లోని సూత్ర వ్యాఖ్యానములు మరింత సంక్షేపముగా కానుసించును. ‘వేదాంత దీపము’న - తొలుత కూర్చబడిన విధముగ, ‘వేదాంత సారము’న ఉపోద్ఘాతము లేదు. ఇందు ప్రతి సూత్రార్థమును విస్తృత

మైన వాడ మామనుజ కాకి, సక్రమముగా, ఖండితముగా ఉదాహరింపబడినవి ఇందులకు సందేహముగా చూడబడిన శ్రుత సూక్రిములన్నియు - తార్కికముగా కాక, ఉదాహరణములుగా, పట్టక మామనుజ కూర్చబడినది. శ్రీ రామానుజ మతానుయాయులు ఈ వివరిణిమును కంఠమొనర్చుకొనుటకు అనుచైన సాధనముగా దీని నుపయోగించుకొనియుండిరిని తెలుసుచున్నాను. ఇతర మతానుయాయులకు ఈ విశేషమును వివరింప విశ్వసనీయము ఉద్దేశ్యముతో శ్రీమద్రామానుజ యతి వార్తాములు పీసని రచించియుండియుండును. 'వేదాంత సారము'న - 'వనిసంపదగివ మహా ముఖ్య విశేషము - రెండవ సూక్రి నిత్య వ్యాఖ్యానము 'శ్రీభాషణము'న ప్రథమ సూక్రిమునకు బృహద్వ్యాఖ్యానము కూర్చిడగా, 'వేదాంత దీపము'న - వ్యాఖ్యానమునకు పూర్వము ఉపోద్ఘాతము కూర్చబడినది. కాని, 'వేదాంత సారము'న - మొదటి సూక్రిమున కాక, రెండవ సూక్రిమున విశేష వ్యాఖ్యానము కన్పిస్తున్నది. 'వేదాంత సారము' శ్రీమద్రామానుజ యతి పుస్తకముల ప్రథమంబు అను అభిప్రాయము కలదు. ఉడయవరుల శివశివ శివశివ విశేషముల ద్వారా తిలపణము విశేష మేమన, వారు శ్రీమద్రామానుజ వ్యాఖ్యానములను కేవల ప్రబోధాత్మక దృష్టితో కాక, శ్రీమద్రామానుజ మతమును స్థాపించు గొప్ప పుస్తకలత సాధించియున్నాడు. 'వేదాంత సారము' ఎప్పుడు వ్రాయబడి యున్నది, శ్రీమద్రామానుజ యతి చంద్రులు ఈ గ్రంథమును శ్రీమద్రామానుజ సూక్రిచాయములకు ప్రాథమిక శిష్యులకు ప్రబోధించుటకే కాని, ప్రతిపక్షములకు తమ వాదమున పెట్టించి, విశ్వసించు కేయుటకు గారు.

'గద్య త్రయము', 'సర్వ గ్రంథము' అనునవి శ్రీమద్రామానుజ యతిచంద్రుల లఘు రచనలు. శ్రీమద్రామానుజ మతానుయాయుల సర్వ

జీవితములో - గద్య శ్రయము గానకుల ప్రాధాన్యత అపారమైనది. ఇవి - 'శరణాగతి - శ్రీరంగ - పై యిం' గద్య లనునవి. శరణాగతి గద్య యున - భగవత్కృపకై భక్తుని సమగ్ర శరణాగతి (ప్రపత్తి) నిరంపబడినది ఈ ప్రపత్తి కేవలము ఆచార కర్మ సంబంధమైన స్వల్ప విధానము. శరణాగత గద్యము ద్వయ మంత్రమునకు వినరణ రూపము. దీనికి - 'బృహద్గద్య' 'పృథ్వీ గద్య' అను పేర్లు కూడ కలవు. శ్రీమద్రామానుజులు శ్రీరంగనామకీ శ్రీరంగనాథుల సమక్షమున ఈ గద్యలను విన్నవము చేసిరిని ప్రతీతి. మొట్టమొదట ఉడయనరులు శ్రీమన్నారాయణుని శరణు పొందుటకూగాను, శ్రీదేవి పురుష శారమునకై ప్రార్థించిరి. శ్రీదేవి శరణు పొంది, ఆయనకు సమ్యక్తని బడసి, పిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుని శరణు వేడిరి. ఇందు శ్రీమద్రామానుజ యతివరేణ్యులు - శమ అనంతాపరాధములను మన్నించి యింపు మని, శ్రీమ దభగవద్గీతలో నిర్దేశింపబడిన జ్ఞాని ఎలె తమకు పరభక్తి, పరజ్ఞానము, పరమ భక్తిని ప్రసాదించ వేడుకొనియున్నారు ..

" పరభక్తి, పరజ్ఞాన పరమ భక్తుల చేత చేయబడినట్టిది, సంపూర్ణమై, అవిచ్ఛిన్నమై, వికల్పమై, మిక్కిలి వికల్పమై వేరొక ప్రయోజనము లేనన్ని, అత్యంతము అతిశయము కలదియు, నియమము బల దగు భగవ దనుభవము గల నేను, ఆ పదిమన భగవదుపవసము వలన విరిగిన స్థితిచే చేయబడినవి. ఎఱుంగున రైన అనన్తలకు తగినట్టిదియైన 'భగవంతుని యందే మనసు నిలుపుట' అని నిత్యమై యంతర్యము కలవాడిను కావలయును. - (శరణాగతి గీత్య)

అటు పిమ్మట, శ్రీయశంతినుండి - 'నీవు కోరినట్లుగ, నిత్యమై యంతర్యము చేయువాడవు కాగలవు' అని, అనుగ్రహ రూపమైన సమూహానమును కూడ పొందిరి.

కౌడవది - శ్రీరంగ గద్య. ఇది మరింత సంక్షేప రూపమైనది. దేశమునందు నున్న యిలభువై వేంచేసియున్న శ్రీరంగనాథుని ప్రమాణ ప్రసాదీ వేయుచు, తమను సత్య కైంకర్య నిరతులుగ సమర్పించు ప్రార్థనలు గుండునీ

“ ఖత్తివ్రాస కర్మ యోగాదులు నేనివాది నైవము, వరము వయో వ్యధాదు
దిగు భగవంతుడు నా అర్చితమునే ఆధారముగా గొని, తన ఆభీషము వలన గరిగిన
బ్రహ్మే గలిగినదియు, తనయందే నియంపి యుండునట్టిదియు, హద్దు లేనిదియైన
నిత్య దాస్యమును అనుగ్రహించగల డను విశ్వానముతో భగవంతునియందు నిత్య
ప్రార్థనమునే ప్రార్థించుచున్నాను ” — (శ్రీరంగ గర్వ)

ఈ క్రింద గద్యకు - 'మీ ఆద్య' యనియు పేరు.

ఇక మూగవదైన 'వైకంఠ గిర్గా'లో - అనిక భాగము శ్రీ
వైకుంఠియూ, అందలి వికేతములు - విస్తృతముగా వర్ణింపబడినవి
ముగ్గుఱునైనవాడు ప్రపత్తి చేసిన పిన్నుట, ప్రతి నిత్యము విధిగా
శ్రీమన్నారాయణుని భాసించు భాసము వర్ణింపబడినది. ఈగద్యలో
ఉదయవరులు మొదట తమ పరమాచార్యులగు శ్రీమద్యామున
మునుల స్తుతి రూపమైన మంగళ శ్లోకమును వ్రాసియున్నాడు :-

“పదునానిని లోకములు గల అందమును దానికి పది రెట్లు వ్యాపింపి యున్న సప్తాపరిణామమును, దానిపై గల నమస్త భార్య కరణ తాలమును దాటి, ఆ పైని ఉన్నట్టి ‘వరము దోగ్యము మది నిలువబడునదీ. బ్రాహ్మికులకు - మనస్సు గూడ లాశితియై వెలయును’ ‘పై కుంఠము’ అని దివ్య లోకమునందు ..”

— (వైకుంఠ గద్య)

త్తిసి. చార్యాచార్యాభిమానమును చక్కగ ప్రకటించియున్నారు. ఇది నిశ్చయము. శ్రీమద్రామానుజ యతిశిష్యులు తమ వ్రాద్ధనామకములగు భగవత్ స్మరతత్త్వమునే కాక, శ్రీ రామానుజ మహాదేవునిను గూడ వ్యక్తీకరించియున్నారు.

అ.౬. చువవ జన్మ స్థేమి భంగది లీరే" - "బ్రహ్మచీ శ్రీనివాసే" - అ.౭. పది పుట్టు పేషెదే శేషాయనే" - "నిర్మలావంతి కల్యాణ నిధయే విష్ణవే" - "మైశాంబోఽపంబో" - పదివై దివది ద్వస్తు శరణాకలాత్మనే."

ఇను వాక్య రాజములు - దీనికి స్పష్టాంతములు పరబ్రహ్మ స్వరూపముగ వచ్చి శ్రీమద్రామానుజ యతిపుంగవులు - శిష్య ప్రధాన గ్రంథిగా బన్నింటిలోను వేది వేదాంతార్థ ప్రమాణ వాక్యములతో సమన్వితముగా వ్రాయుచున్నారు.

నిర్మలత్వము శ్రీమహానిష్ఠు వెనుక, ఆయన రూపము అనాథా రూపమున దివి, శుభాశ్రయ మైన దివి, పవిత్రమైనది (గుణ విశిష్టముగాని) వెలియరేయబడినది ఆ నిర్మలత్వము యొక్క విభూతి యగు దానిని పరమాత్మము పరిమార్చునది వెలయజేప్పబడినది. ఆ పరబ్రహ్మనూ పరమేశ్వరునూ లోకముల కన్నిటికిని గొప్ప ఈశ్వరుడు. పుట్టుక లేనివాడని అని లేనవాడు.¹ అన్ని భూతములు ఆ యనయం నున్నవి. ఆయన గుడి - వాని అధీనమైనది కాదు.² ఆయన శన సంకల్పము చేత భూతములను ధరించియున్నాడు భూతముల నెలన ఆయనకు ఏ ఉపకారమును లేదు. ఆయన సంకల్పమే భూతములను ధరించి

1. యో మా మజ మనదిం చ పేత్తి లోకమహేశ్వరం (భ గీ 10-3)

2. మత్స్థాని నర్హయాశాని న దాహం తే వ్యవస్థితః (భ గీ 3-4)

సియమించునది.³ సమస్త జగత్తునకు ఆయనయే ఉన్నట్టి స్థానమైన వాడు. శ్రుతియ స్థానమైనవాడు⁴ ఆయనకంటె గొప్పది మ రేది యును లేదు. దారమునందు ములుల నడె, ఆయన యందు సమస్త ప్రపంచము గుచ్చబడియున్నది.⁵ సమస్త జగత్తును ఆయన గిన స్వల్పమైన అంశముచేత కట్టియున్నాడు⁶ మూడు లోకములందును - 'ప్రకృతి, ప్రాణము, ముక్తుడు' అను వదార్థములలోను ఆయనయే 'స్వీగా ప్రవేశించి, వానిని పోషించుచున్నాడు. ఆయన నశించని వాడు. బద్ధి ముక్తాత్మేయిడు - మహా పురుషుడు. ఆయనయే 'సర్వాత్మా' అని పిలువబడుచున్నాడు.⁷ ఆయన వేదమునందు - 'పురుషోత్తమము' అని ప్రసిద్ధి కెందినవాడు.⁸ ఎమిట్టి భూమి నిసితీకీ కారణ భూతమైన ప్రకృతి, మహాత్ము మున్నగు వికారములను, సత్త్వి రది స్తమో గుణ దోషములను అతిక్రమించువాడు. ఆగుణముల

- 3 న భవతస్థాని ధాతాని పశ్యమే యోగమైశ్వరం
భూతిభృన్న చ భూతస్థో మమార్థా భావభావమ్ (ఉ గీ 9-5)
4. అహం కృత్సన్య జగతః ప్రభవః ప్రళయ వ్రథా॥ (భ గీ. 7-6)
5. మత్తః పరతరం నాస్తి కించి దస్తి భవంతయః¹
మయి నర్వ మిదం శ్రోతం సూత్రే మడిగదా ఇవ॥ (ఉ గీ 7-7)
6. విష్వద్యాహ సుదం కృత్స్న మేకాంశేన స్థితో జగత్॥ (ఉ గీ 10-42)
7. ఉత్తమః పురుష స్తన్యః పరిమార్చే ద్విదాన్మాతిః
యో లోకత్రయ మావిశ్య విభర్తయ తఃశ్వరః॥ (భ గీ 15-17)
- 8 యస్యా త్వర మతీలోహ మక్షరా దపి చోత్తమః
అపోఽస్య లోకే వేదే చ ప్రచితః పురుషోత్తమః॥ (ఉ గీ 15-18)

నచ్చిటిని దాటినవాడు. ఘననాంశరాశము నందు వ్యర్థించి యున్నవాడు.⁹ సమస్త కల్యాణ గుణాన్నిగడు. స్వశక్తి లేక మోక్షముచే ఘోరి స్పృహను ధరించుచున్నవాడు¹⁰ బలైశ్వర పర్యంతే శత్రుత్వాన్ని గుఱవకరాశి యైన వాడు¹¹ బృహస్పతి సహస్ర హుళుళం. అవ్యక్త స్వరూపుడు. ప్రకటి శబ్దరూపుడు. సర్వ సయోమాకుడు. సర్వవేత్త. సమస్త శక్తియుతుడు సమస్తమాను చూచువాడు. 'సరమేశ్వరము' అను పేరు గలవాడు.¹² ఉపాసనా సూప మగు ధ్యానముచే చూడబడువాడు. ఎల్లప్పుడు పరిశుభ్రమైనవాడు. మహా విభూతి యందు పేరు గలవాడు అన్ని కారణములకు కారణమైనవాడగు సరస్వాముని¹³ భగవంతు డను గొప్ప శిబ్దము పరిబ్రహ్మ మైన

9. స పర్వ హత ప్రకృతిం వికారాన్ గుణాఢి వాషాల కృ మనే వర్తతీతః
అతీత సర్వావరదోఽశిలాత్మా తేనాప్యతం య ద్భువనాంతరాత్॥
— (వి.పు. 6-5-85)

10. సమస్త కల్యాణ గుణాత్మకోఽనా । వ్యశక్తి తేనా పృత టాత సర్గః॥
— (వి.పు. 6-5-84)

11. తేనో బలైశ్వర్య మోవదోధి మపీర్య శస్త్రాఢి గురైఃకాః
అః నరాణాం సకలా పి యత్ర స్తేనాదయ స్సంతి ఎవపరేనా॥
— (వి.పు. 6-5-35)

12. వి చింత్యో వర్తంతి సమస్త యాదోఽవ్యక్త సోమావః ప్రకటి స్వరూపః
సర్వేశ్వరీ స్వరూప్య క్విర్య తేనా పిమస్త శక్తిః సరమేశ్వరాఖ్యాః॥
— (వి.పు. 6-5-86)

13. వందే మహా విహ వ్యాచ్యో ఎతే బ్రహ్మాణి కర్తృ తే
మైత్రేయ దిగపి చుట్ట స్పీర్య కారణ వారణే॥ — (వి.పు. 6-5-72)

వాసుదేవునకే చెల్లునది. మిగిలిన వారికి ఎత్తించునది కాదు,¹⁴ ఈ శక్తి లన్నియు దేనియందు నిలుపబడినో, అది జగత్స్రావణమున కెంత విశిష్టమైనది, గొప్పదియు నుం విష్ణువు మొక్కవారి మొక హృదయ¹⁵ నిర్వశక్తియుతి మగు ఆ హృదయ - దేవతలు, మనుష్యులు, తిర్యగ్జంతువులు అనువాస పాలును, వ్యాపారపరిమైన స్రావణమును తన లీల చేతనే చేయించువాడు. (భగవద్గీతాను ఆ యుగంబు విగ్రహమునే దేవది అనకారి భాషములుగా చేయించునాడని తెలియుచున్నది.¹⁶) ఏ కారణము వలన ఇట్టి స్వేచ్ఛ గుఱు అంతట నుండునో, ఈయనయందే సమస్త మున్నదో, ఆ కారణమున ఈయన వాసుదేవు డని పిలువబడుచున్నాడు¹⁷ పరబ్రహ్మముగా నిశ్చయమైనది. పుట్టుక లేనిది నాశము లేనిది వికారిము లేనిది. ఒక విధమైన స్వరూపము గలది. ఎన్నడును హేయములు లేని దగుట వలన నిర్మల మైనది.¹⁸ వ్యక్తావ్యక్తమైన విది యంతయు

14. ఏవ మేష మహా శక్తే ప్రేరేదు ఒగవ నితి
వరమిహ్నిహితవ్య వాసుదేవవ్య నావ్యగః॥ (వి.పు. 6-5-76)
15. సమస్తా శక్తియై నైతా చృపా యాత్ర ప్రవర్తితా
త ద్విశ్వరూపై హృదయం యా మవ్య భవే ర్మహా॥ (వి.పు. 6-5-70)
16. సమస్త శక్తి నాపాతీ తి త్కరోతి జనేశ్వర
దేవ తిర్య క్షుణ్ణ్యాన్య చ్చేదావారి వివేషతి॥ (వి.పు. 6-5-71)
17. సర్వత్రాఽహి సమస్తం చ ఏవ త్యత్రేతిహై మతిః
తతి స్స వాసుదేవేతి విద్యద్విః పరివన్యతే॥ (వి.పు. 1-2-12)
18. తత్రస్యా పరమం నిత్య మజ మక్షర మవ్యయమ్
ఏక వ్యరూపం చ నదా హేయభావాన్య నిర్మలమ్॥ (వి.పు. 1-2-13)

బ్రహ్మమే అది పుణ్య భూమిగా గాన, కాల హాసము గాన ఉన్నది¹⁹ వ్యక్తావ్యక్తములను చెప్పబడిన ప్రకృతియు, పురుషుడును' ఈ రెండును సరిహద్దులేందు లయ మగుచున్నవి²⁰ అన్నిటికీ ఆధారమైనదాని, పరిరక్షించును, విష్ణు వను పేరు గల వాడు నగు పరబ్రహ్మము - వేదములందు, వేదాంశము లందును చెప్పబడి చున్నాడు²¹ పరబ్రహ్మమునకు - 'సూర్యము', 'అగ్ని సూర్యము' అని రెండు నామములు గలవు. అది - 'శరణు' ను, 'అశరణు'ను వ్యవహరించు గా గలది, అన్ని హాసములందు పరిణమింప, ఆ పరబ్రహ్మము - 'అశర' మనియును. ఈ ఆకర్షణతయు 'శర' గా గలదును²²

ఈ విధముగ స్మృతి పురాణ వాక్యములు పరబ్రహ్మము, 'స్వ' విశముగ దోషము లేనిదనియు, సమస్త కల్యాణ గుణములే 'స్వ' యుగా ల దనియు, జగదుత్పత్తి స్థితి సంహారానికి ప్రసాద

19. ఇ చెప్పి పరబ్రహ్మ వ్యక్త వ్యవహరించు
 దిదా పురుష హాసము లోక రూపము పరబ్రహ్మ (వి.శ్చ. 1-2-14)

20. బ్రహ్మ దాక మహావాక్యకా వ్యక్తవ్యక్త వ్యవహరించు
 పురుష కృష్ణ భావ మే పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ (వి.శ్చ. 6-4-39)

21. పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ మహావాక్యకా వ్యవహరించు
 పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ (వి.శ్చ. 6-4-40)

22. పరబ్రహ్మ బ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ
 పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ
 పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ

నియమనాది కార్యములను క్రీడార్థముగా నొనర్చున దనియును ప్రతిపాదించి, సమస్త చిదచి తృదార్థములు సర్వావస్థలలోను ఉండునట్టి పారిమార్ధికములేయైన బ్రహ్మమునకు శరీర మగుట వలన, ఎంబ్రహ్మము శరీర యుక్త మైన దని, ఇట్లు శరీర - రూప - తిను - అంశ - శక్తి - విభూతి మొదలగు శబ్దములచేతను, ఆయా శబ్దములతో సామాన్యకార్యము చేతను కలుబదని, ఆ ఎంబ్రహ్మము మొక్క విభూతి యగు బ్రహ్మదార్థము స్వస్వ రూప రూపముతో నుండునట్టి స్థితిని - ఆ బ్రహ్మదార్థము సంబంధము వలన స్త్రీత్విజ్ఞానముగా నుండునట్టి స్థితిని - ఎన్ని స్త్రీత్విజ్ఞానవర్థయందు పుణ్యమున రూప కర్మ మనబడునట్టి అవిద్యచే అవలంబింపబడుటవలన చిత్తిదార్థము తాను స్వాభావికముగా జ్ఞాన స్వరూపమైన దగు తలంపు చేసిదై, అది తృదార్థమైన దనికే తెలింపు నగు దగునున్నది ప్రతిపాదించుచున్నది. కావున, ఈ వాక్యముల వలన మంబ్రహ్మము విశేష మునియు (గుణ విశేష మునీయు), ఆ పరబ్రహ్మము మొక్క విభూతి యగు జగత్తు పహినియు పారమార్థిక మనియు తెలియ నొచ్చుచున్నదని భాష్యకారులు (శ్రీమద్రామానుజులు) ప్రవచించి యున్నారు.

చతుర్విధ పురుషార్థములలో మోక్షము అత్యుత్తమ మైనదిగా సరిగణింపబడినది. మోక్షార్థి యైనవాడు - కర్మ విభాగము చేసిన పదన, 'కర్మ ఫలము స్వల్ప మైనది, అనిత్య మైనది' అని తెలియ నచ్చుట వలన, 'అనంత మైనది, నాశ రహితమైనది' అయిన మోక్ష ఫలము బ్రహ్మ జ్ఞానము వలన కలుగుచున్నందున బ్రహ్మ విచారము చేయదగిన దని శారీరక మీమాంసాశాస్త్రము తెలియజేయుచున్నది అందువలన, నుముత్తువు చక్కగా విమర్శించి బ్రహ్మమును తెలిసికొనవలయును. బ్రహ్మమును గూర్చిన విచారమును చేయునపుడు -

బ్రహ్మజ్ఞానమును కలిగించు సాధనము వేదాంత వాక్యమున వేదాంత వాక్యములకు బ్రహ్మజ్ఞానమును కలిగించు శక్తి కల నిర్ధారంపబడినది.

ఉపనిషత్తులు సర్వజ్ఞమును, సర్వ శక్తియునుగల వైన బ్రహ్మ జ్ఞానాన్ని మన ప్రతిపాదించుచున్నవి. శ్రీమద్రామానుజ చూడామణులు ఉపనిషత్తులపై స్రవణము వ్యాఖ్యాన గ్రంథము వ్రాయుచున్నను, వారి వ్యాఖ్యాన గ్రంథములలో ప్రత్యేకించి బ్రహ్మజ్ఞానములను వ్యాఖ్యానించు సందిచ్చమును, వారు విచిధ్ర వేదములలో నుట్టించిన ఉపనిషద్వాక్యములు - వారి అమేధా సంపత్తిని, బ్రహ్మజ్ఞాన విశేష వైదగ్ధ్యమును చాటి చెబుచున్నవి.

"(అన్య) ఈ జగత్తునకు (జన్మాది) వృద్ధి స్థితి లయములు (యతః) మిది కలుగుచున్నవి. అది బ్రహ్మము" ²³

ఈ సూత్రమునకు శ్రీభాష్యకారులు -

"జన్మాది - అనుట ద్వారా వృద్ధి స్థితి ప్రళయములు చెప్పబడుచున్నవి. ఈ వదము తద్గుణ సంవిష్టావ బహువ్రీహి. ²⁴ అన్య అనగా - అదింత్య

23. జన్మా ద్యన్య యతః

— (బ్రహ్మ 1-

24. తద్గుణ సంవిష్టావ బహువ్రీహి అనగా - 'వేదాదులన్న చెవులు గల 'తెమ్మ' అని నప్పుడు వాడు వచ్చునపుడు వేదాదులన్న చెవులు హడ వెంట వచ్చును. అందువలన, ఇది తద్గుణ సంవిష్టావ బహువ్రీహి జన్మము మొదలుగా గల స్థితి ప్రళయలే కాక. జన్మము హడ బ్రహ్మ అన్వయించు చున్నది.

వివిక్ర రచనతో, నియతము లగు చేతనల ఫల భోగములతో, బ్రహ్మాది స్తంభ పర్యంత జీవులతో ముడిమిడివట్టి జగత్తునకు - 'యతః' అనగా - వివిధ హేయ ప్రకృతీల నవహింపబడును. సత్య సంకల్పమును, జ్ఞానానందా దృశ్యంత కల్యాణ గుణగణాదును, సర్వజ్ఞమిను, సర్వ శక్తి యుతుడును, సర్వం కరుణితుడును, పరాత్పరు డగు పురుషుడు నైన, ఏ వస్తేశ్వరుని వలన వృష్టి స్థితి లయములు గలుగుచున్నవో, అట్టివాడు 'బ్రహ్మము' అని మంత్రార్థము. "

(శ్రీభాష్యము 1-1-2)

అని వివరించియున్నాను ఈ స్పృష్ట్యాగులకు కారణమైనది 'బ్రహ్మము' అని, బ్రహ్మము యొక్క లక్షణము చెప్పబడినది. జగత్స్పృష్టి స్థితి లయములు బ్రహ్మమునకు ఉపలక్షణభూతము అని, ఈ ఉపలక్షణముల సూత్రగా గొని బ్రహ్మమును దెలిసికొనవచ్చు నని తెలియజేయబడినది. బ్రహ్మ శబ్దము - 'బృహత్' అను ధాతువు వలన నుత్పన్నమైన డగుటచేత, ఈ ఉపలక్షణములచే కనుపించు 'బ్రహ్మము' అపరిమిత మగు అతిశయము గల 'గొప్పతనము', 'గొప్ప శక్తి' కల గని తెలియుచున్నట్లు విశదీకరించియున్నారు. ఇందుకు ప్రమాణముగ -

" ఈ హతములు (చేతనచేతనములు) దేనిమంది పుట్టవచ్చునో, ఈ పుట్టినవి దేనిచేత జీవింపచున్నవో, చివరకు ఇవి దేనియందు ప్రవేసించి (లయ మందు) చున్నవో, దానిని 'బ్రహ్మము'గా తెలిసికొనుము. " "

— (తైత్తిరీయోపనిషత్తు - ధ్యుగవర్గి 1)

అగు శ్రుతి వాక్యము నుదహరించియున్నారు ఈ శ్రుతి వాక్యమును - 'ఉదో', 'దేనినుండియో', 'దేనిచేతనో' అని, బ్రహ్మమును ఒక

25. యదో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే: యేన భూతాని జీవంతి:

య త్రయం తృతీయంవికంతి: త ద్వినిజ్ఞానస్య: త ద్రుహేతి॥

— (పై ఈ ధ్య. 1)

ప్రసిద్ధ చస్త్రపుగ నిర్దేశించుటచేత, ఆ ప్రసిద్ధి కనుగొనముగ జన
కారణ మనుపర్తింపబడుచున్న దని వివరించుచు -

"సృష్టికి పూర్వము ఈ జగత్తు ఒక్కటియు, రెండవది లేనిదై,
అనబడుచునుండెను. ఇది ప్రజలను సృష్టించుటకై అనేకముగా ఎగుడు
పంపిల్పించి, తేజస్సును సృష్టించెను" "

అను ఉపనిషద్ ద్వ్యక్షమున - 'సత్' అనగా నది ఒక్కటి నిమి
వాదాన కారణమైనదిగా దెలుపబడుటవలన, అట్టి ప్రసిద్ధి కలిగిన
చెప్పబడినది 'సృష్టికి పూర్వము ఈ జగత్తు - 'సత్తు' అనబడు
ఒక్కటిగా నుండెను' అనుటచేత, 'బ్రహ్మము' ఉపాదాన కా
మగుటను ప్రతిపాదించి, 'రెండవది లేనది' అనుటచే, ఇంక
నిమితుతి లేదని చెలికి, 'అది ప్రజలను సృష్టించుటకై అనేకము
ఎగుడును పంపిల్పించి, తేజస్సును సృష్టించెను' అని చెప్పబడి ద్వ్యా
ఒకే చస్త్రపును ప్రతిపాదించుచున్నది. అందుచేత, జన్మ స్థితి లా
ములు దేనిమూలకములో - అది 'బ్రహ్మము' అనుట వలన జ
స్థితి లయములు తమకు నిమిత్తోపాదాన కారణ భూత మగు వస్తువై
'బ్రహ్మము' అనికా కానుపించుచున్నది. ఆ విధముగ జగత్తున
నిమిత్తోపాదాన కారణములుగా నుండుటవలన, ఉపాంపబడిన స
జ్జత్వ. సర్వసంకల్పత్వ విచిత్ర శక్తిమత్వాది ఆకాశములతో గా
దిగా "బ్రహ్మము" కెలియబడుచున్న దని గాఢించియున్నాడు.

26. ఆ దేవ హుణ్ణి ఇద మగ్ర అసేత్. ఏ మే వాదీతీయమ్.

అ యే ఇద మహిష్యాం ప్రజాయేయేతి. తి లేత్ అన్యజత్.

— (పాం. ఉ. 6-2-1-1, 6-2-1-2)

‘సత్యరూపమైనది, జ్ఞానరూపమైనది, అంతము లేనిదియు బ్రహ్మము’²⁷ అను శ్రుతి వాక్యమును, జగ జ్ఞానాది కారణభూతి మగు బ్రహ్మము యొక్క స్వరూపము, తి దితరములైన సమస్త వస్తు స్వరూపములకంటె విలక్షణమైన దని తెలియజేయుచున్నది. అవి శీమను నామాంతరిమనకు అర్హ మగునట్లు చేయు అవస్థాంతరిమును బొందునవి కావున, వే రాక ఉపాధిచి (నిరుత్తమును) అపేక్షించున సత్త కలవి కావు. ‘జ్ఞానం’ అను పదము - బ్రహ్మము ఎన్నఁడును సంకోచము నొందిన జ్ఞానమే స్వరూపముగా గల దని తెలియజేయు చున్నందున, ముక్తులు ఒకప్పుడు సంకోచము నొందిన జ్ఞానము కలవారిగుట వలన, బ్రహ్మము పారికంటె వేరైన దని తెలియజేయుచున్నది. ‘అసంతం’ అను పదము - బ్రహ్మము దేశ కాల వస్తు పరిచ్ఛేదము లేని స్వరూపము గల దని తెలియజేయుచున్నది. స్వరూపము గుణ యుక్త మైనందున, స్వరూపము ననుసరించి, గుణములు నగుననిగిచి, బ్రహ్మము అసంతమైన దని, అందుచేత, ‘సత్యం’ - ‘జ్ఞానం’ అను విశేషణములచే పేరుపరుపబడిన బద్ధాత్మ - ముక్తాత్మలకంటె నిల తులులు, స్వాతిశయ స్వరూప గుణ సంపన్నులు నగు నిత్య సూరుల కంటెను బ్రహ్మము విలక్షణ మైన దని విశదీకరింపబడినది. కావున, జగ జ్ఞానాది కారణముగా తెలియ బడిన బ్రహ్మము - ఉపనిష ద్యాక్తియుల ద్వారా, స్వతః సమస్త వస్తు విలక్షణ మైనదిగి శేలుప లమచున్న దని శ్రీభాష్యకారులు వివరించియున్నారు. జగ జ్ఞానాది కారణముగా బ్రహ్మము ప్రత్యక్షమైనమాన ప్రమాణములచేత తెలియదగినది కా దనియు, కేవలము శాస్త్ర ప్రమాణము చేసి

27. సత్యం క్షాన మనంతం బ్రహ్మ.

శైలిని వదిలి దనయు చిప్పి చెప్పి నడిచి. బ్రహ్మము నే
చేసి నే నిల్పి కొని దగినది²⁸ అను మాత్రము ననుసరించి, ప్ర
భునియ శోచరము కానందున, శాస్త్ర ప్రమాణము
అనిగా - 'ఈ చేతనాచేతనములు చేనినుండి జన్మించుచు
జన్మించినవి చేనివలన జీవించుచున్నా²⁹ అనునట్టి ఉపనిష
ముల ద్వారా మాత్రమే శైలిను దగియున్నందున, పరబ్రహ్మ
చిత్వేత్వమును నగు పురుషోత్తమును - ను శే ప్రమాణము.
శాస్త్ర మొక్కటే ప్రమాణముగా నలవాడని సిద్ధించుటను
బడినది. అంతే కాక, వేదాంత వాక్యములు - 'సత్', 'ఆత్మ',
'ఆకాశి', 'అనంద', 'నారాయణ' మొదలగు పదములచే
కారణవస్థలు గలవాడగు పరమ పురుషుని బోధించుచు
నగున, అవి పరమ ప్రమాణములై, సర్వ విధముల శిరోధారి
యునై. అందువలన, అనంద స్వరూపుడగు పరబ్రహ్మ తి
గిగిసి ద్వాక్య సమన్వయము వలననే చక్కగ సిద్ధించుచు
శ్రీ భాష్యకారులు విరించియున్నారు

బ్రహ్మమును జగత్కారణముగ ప్రతిపాదించు శ్రు
వాంఘ్యము మొదలగు వారిచే జగత్కారణముగా నంగీకరిం
ప్రకృతి మొదలగువానిని జగత్కారణముగ ప్రతిపాదించునని
అను చెప్పించుటచేత, అచేతన మగు ప్రకృతికి అట్టి
ముందుట అసంభవ మని చెప్పచు శ్రీ భాష్యకారులు -

"ఏది ప్రతి పేరికే ని నివసదగినది కాదు, అది 'అవ్యయ' -
అనిమాని స్వే నగు ప్రకృతి అని అర్థము 'వృద్ధికి హర్షము క

28 వాక్య మొనిత్వార్థ.

(ప్ర. వా.

29 యశో వా ఇమాని భూతాని కాయంతే. ఏవ జాతాని కేమంతి (ప్ర.

విక్రమియే, రెండవది లేనిదై, 'వచ్చు' అనబడుచుండును³⁰ అను వాక్యము - ప్రకృతిని జగత్కారణముగా ప్రతిపాదించుచున్న పురుషుడు యిట్లు జూడు, ఎట్టిదియు, ఇది ప్రజలను న్యాయించి అనేకముగా వగును పని సంకల్పించి, తేజస్సును వృథాంచెను³¹ అను వాక్యమును, సచ్చిద్ర వాద్య పురుషుల కారము వచ్చును, ఈక్షామితో (సంకల్పముతో) సంబంధించినదిగా తనిబడుచున్నది అట్టి 'తాపణము' - అనేకవ పురుషుల కలిగియుండుట - అనంభవము కాదును, అట్లు సంకల్పించ సంబంధించును, చేతన విశేషమును, సర్వజ్ఞమును, సర్వ శక్తియును నగు పురుషోత్తముడే వచ్చిపాడెనుడు. అంతేకాక, 'ఆ యాత్మ ప్రజలను వృథాచేసి' సంకల్పించి, ఈ ప్రజ లందరిని వృథాంచెను³² మొదలగు స్పష్ట ప్రకరణము లందరి వాక్యములు గూడ స్పష్ట ఈషా పూర్వోక్తమని వానినిగా చెబుచున్నవి "

— (ప్రతిపక్షము 1-1-5)

అని సాయించియున్నారు. సృష్టిని వర్ణించు వాక్యములలో³³ అంభును సంకల్ప విహీనమైనది, అచేతనమైనదియు నగు ప్రకృతిని సూర్య ఉదాహరించు అపకాశ మే మాత్రము ఆ వాక్యములలో³⁴ ఉండి వివరించియున్నారు. జగత్కారణ మగు పురుషోత్తముడు సర్వ కార్యములకు అనుగుణుడే అని చెప్పుచు -

" సర్వజ్ఞుడు సర్వశక్తుడు, సత్య సంకల్పుడును, సూక్ష్మములు నగు పదవి కర్తవ్యము లన్నియు శరీరముగాగల పురుషోత్తముడు జగత్కారణ మను పక్షమున,

30 వ చేప సామ్య ! ఇద పెద్ద అసల! పం మేనా దిట్టతయిం..

(చాం ఉ. 6-2-1-1)

31 త దైక్షక బినుస్కాం ప్రజాయేయతి తి క్షేకాన్వజతః

(చాం ఉ. 6-2-1-3)

32 న పాషత లోచామ్న వృతా ఇతి స ఇమా స్తోరా న్యుజతః

(చ ఉ. 1-1-1)

సర్వ రాజ్యములకు అంగుడై ఎట్లను. 'ఈ పురుగోత్తమని శక్తి - నానావిధ ప్రసాదంగా తెలియజేయుచున్నది. ఈరవిక్షాపము, బలము, క్రియయు పాపభావికము.'³³ అనియు, 'ఆ పురుగోత్తమని సర్వమును బాగుగా చెరిసికొనినవాడు - సర్వ ప్రకారములను ఎవరినవాడు అతనికి పాపమైన తపస్సు కలదు'³⁴ అనియు, ఆ పురుగోత్తమనికి స్తుతియును, జీవునియు, మృత్యువును శరీరభూతములు. అతడు సర్వ భూతపంజరమునై అంతరాత్మ³⁵ అనియును బ్రతివాక్యములు చెప్పుచున్నవి. — (ప్రభావ్యము 1-1-5)

అచేతన మగు ప్రకృతికి, చేతన ధర్మ మగు (జుశీశృశ్శ్వము) జుశ్శుణము గౌణ మని చెప్పటం గుర్తుము కాదని చెప్పుచు, బంగళాకరణముగా చెప్పబడిన 'సత్తు'ను దెలుపుటకై శ్రుతియందు ఆస్తి శిల్పము ప్రయోగింపబడిన దని ఇట్లు వివరించియున్నాను :-

"కర్తృణ ఐతత్" - ఆ తేజస్సు చూచెను. 'తా - ఆప ఐతత్' - ఆ ఉపకములు చూచెను. ఇత్యాది ఉత్తర వాక్యములును గౌరార్యమున ప్రయోగింపబడిన 'ఐతత్' ఛాతువు గూడ పుష్టికి పూర్వపు అవస్థా విశేషమును చెలియజేయునదియు, గౌరార్యముననే ప్రయోగింపబడిన దని శార్వపక్ష వాదించిన వాదముల యుక్తిమైనది కాదు ఎట్లనన, 'ఈ ప్రజలందఱును నట్లు వలన గలిగినవారు సర్వు ఆధారముగా గలవారు. వట్లు ప్రతిష్ఠగా గుఱులు అనిగా, వట్లునందు లయునును దొందువారు. ఇది యంతయు నచ్చందాత్మకే అట్టిగా గలది ఖది సర్వము ఆకడే అస్మి³⁶ అనుటకే, చేతనాచేతన ప్రసంగముల ఎప్పటిని, దాని

33 ఎవాన్యో ఽక్తి ర్విధి ప్రసాదయతేః పాపభావికీ హన బల క్రియా చ॥

(ప్రేక్ష. ఉ 6-7)

34 య సర్వర్ష త్తే న్నర్హిన్యతే. యన్యో జ్ఞానమమం తపః॥ (ముం. ఉ. 1-1-9)

35 యస్మాత్త వక్త్రం శరీరం, యస్మాత్తరం శరీరం॥

అన్యో మృత్యు శరీరం, ఏవ న్నన్వ హతాంతరాత్మం॥ (ను. ఉ-7)

రాత్మగా నుపదేంపబిదివది వేవలము అచేశన పదార్థమగునేని, అట్టి ఉపదేశం పొనగడు " — (శ్రీరాష్ట్రము 1-1-5)

అంతేకాక, తేజస్సు, ఉదకము, పృథివి మొదలగు పదార్థములకును, పరమాత్మయే ఆత్మ కావున, తేజ శ్శబ్దము మున్నగునవియును పరమాత్మ వాచకము అని చెప్పబడివని. 'సృష్టికి పూర్వము 'ఆత్మ' ఒక్కటియే ఉండెను. మరి యొక టేదియును లేదు. ఆ 'ఆత్మ' ప్రజలను సృజించుటకై సంకల్పించి, ఈ ప్రజలందరిని సృజించెను'³⁷ అనియు, పరమాత్మనుండి ఆకాశము, ఆకాశ శరీరు డగు పరమాత్మనుండి వాయువు వుట్టెను. వాయు శరీరు డగు పరమాత్మనుండి అగ్ని వుట్టెను. అగ్ని శరీరు డగు పరమాత్మనుండి ఉదకము వుట్టెను. ఉదక శరీరు డగు పరమాత్మ నుండి పృథివి వుట్టెను'³⁸ అనియు జగత్సృష్టిని ప్రతిపాదించు వాక్యములు సహితము సర్వేశ్వరుని జగత్కారణముగా జెప్పుచున్నవి. 'పరమాత్మ శరీరుడుగా 'తేజస్సు, ఉదకము, పృథివి' అను వానిలో ప్రవేశించి, వీని నామ రూపములను బ్రకటింపజేయుచున్నాను'³⁹ అని పరమాత్మ వానిలో అంతిరాత్మగా

36. న న్మూలాః సోమ్యేమాః పర్యాః ప్రజా వృదాయతనాః

ప త్రప్రతిష్ఠాః॥ ఐత దాత్మ్య మిదం నరన్దం త త్సత్యం న ఆచారా॥

(పాం ౬ 6-8-6)

37 ఆర్మిన ఇద మేక ఏవగ్ర - ఆరీం నాన్య త్కించ న విఁదే॥

ప శఃడత రోకాన్ము వృజ ఇతి న ఇమాన్లారా న పృజతః॥

(ఐ ౬. 1-1-1)

38 తస్మా ద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆకాశ స్సంభూతః॥ఆకాశా ద్భూయః॥

వాయో రగ్నిః॥ అగ్నే రావః॥ అద్యక్షః పృథివీ॥

(రై ఆ 1)

39 హస్తాహ మిమా స్త్రోదేవతా॥ అనే నాత్మగాఽనుప్రవిక్యః

నామసాపే వ్యాకరవాణీ॥

(పాం ౬ 6 1-3)

నం' టచేతనే అవి పదార్థములుగాను నామ రూపములును గల్గి యుండునవిగా నంచున్న వని శ్రుతులు తెలియజేయుచున్న వని, 'ఈ ప్రక్షిప్తత', 'తా ఆప యంత' మొదలగు సందర్భములందు చెప్పబడిన 'ఈక్షణము' ముఖ్యమైనదే అని విశదీకరించుచున్నారు

సచ్చబ్రహ్మ మగు 'బ్రహ్మము', 'సంకల్పించినది' అని ప్రతిపాదించబడియుండుచో, అది చైతన్య గుణములతో కూడుకొన్నట్టేదే అని, అచేతన మను ప్రకృతి కాదని, అందుచేత సచ్చబ్రహ్మ వాచ్యుడగు బ్రహ్మము అన్ని పదార్థములలో ఆశ్రయ ప్రదేశించి, సాక్షి నామ రూపములను గావించినవాడనియు, సర్వజ్ఞుడనియు, సర్వశక్తుడనియు, సర్వమన కాధారభూతుడనియు, అసహిత పాప్యుత్వాది విణములు గలవాడనియు, సత్యకాముడనియు, సత్యవాసియుడనియు చెప్పబడినది. ఈ ఈక్షణ గుణములకు డగు పరమాత్ముడు నిజల సేయ ప్రశస్తిక నిరతకయానంద యుతుడనియు, శ్రుతులయందు ఆ 'అనందము' నూరు నూరు రెట్లు వర్ణన గొందించెప్పి, నిరంతరయానందయుతుడు అనందమయుడగు పరమాత్ముడే అని వివరింపబడిన దని తెలియజెప్పియున్నారు :—

“ప్రెత్తిరీమిల - 'స వా ఏష శ్చిరుషోఽన్నరనమయః' అని ఆరందించి, అన్న రింపము, ప్రాణమయ, మరోపయ, విజ్ఞాన మయులను తెప్పి, విష్ణుడు - 'ఈ విజ్ఞాన మిమివికంబె వేరుగ లోపల నుండునట్టి ఆత్మ అనందమయిడు' 40 అని పరిచుచున్నాడు "

(శ్రీరాష్ట్రము . 1-1-13)

40. తస్మాద్వా ఏతస్మా ద్విజ్ఞానమహాద్యోఽన్తర త్మా అనందమయః॥

వైత్తిరీయోపనిషత్తునందు మొదట - 'అన్నమయ శరీరమే సుమాత్మో అని ఉపదేశించబడినది. తరువాత - అంశములు లగు ప్రాణమాయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ కోశములను 'సరిచూశ్శో' అని తెలిపి, అన్నిటి యంశమున ఆనందమయు కున్నట్లు బోధించుచున్నది, ఈ ఆనందమయుని లోపల, మ రెవ్వ రున్నట్లు వాస్తవ పోవుటచేసి, అతడే సుమాత్మ యని తెలియుచున్నది ఈ ఆనందమయ వాచ్యమ 'శీవాత్మ' అని శోచుచున్నను, సర్వాంతరిత్వము శ్రుతి వాక్యము వలన వానికి కలుగుచుండుటచేత, అతడు 'పరమాత్మయే' అని నిర్ధారించబడినది.

'త దైక్షత' అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి శిగత్కారముగ బ్రతిపాదించబడిన 'పరబ్రహ్మము' - అన్నమయ డని, ప్రాణమయ డని, మనోమయ డని, విజ్ఞానమయ డని తెలియజేసి, తరువాత, 'ఆనందమయ' డని తెలియజేయబడినది. ఈ ఆనందము - 'న తత్త్వము నుండి మనస్సులతో సహా వాక్కులు మరలుచున్నవ', అట్టి బ్రహ్మనందమును పొందినవాడు.⁴¹ అను శ్రుతి ననుసరించి - 'మనుష్యానందము' మొదలుకొని, 'బ్రహ్మానందము' వరకు గల ఆనందములను - ఒకదానికంటె మరొకటి నూరు రెట్లగిళ మని, ప్రాప్త్యనందము అవాప్త్యనందమువర మని తెలియుచున్నది అందువలన, అపరిమితానంది యుతుండు పరబ్రహ్మయే యని, ఆనందమయ శిల్పముచే బోధింపబడుచున్న 'పరబ్రహ్మమే' అని విశదీకరింపబడినది :-

" ఆనందమయడు పరమాత్మయే. ఎందు కనగా - ప్రథమయందు - 'ఇదానందమును గురించి విచారించబడినను' అని ఆరంభించి, 'యతో వా' ని

41. యరో వాో వివర్తంతే! అప్రాప్త్య మనిసా నహా' అనందం బ్రహ్మతో విద్వాన్" (చ. ఆ 9)

రంతే" అను వాక్యము వలకు, నూరు నూరు పెట్ల వంతున లెక్కించి, క్రిమముగా అతిశయించి, చివరకు అంతకు మించిన దేదీయును లేనట్టిదిగా స్పృహన అనిందిము. అనంత దుఃఖ మిత్రకమును, పరిమిత స్వల్ప సుఖము గల జీవునియందుండి అనంతమగు మిమి, వివిధ హేయ ప్రత్యనికుడు, కిల్కానైంశుమి, సకలేతర విలక్షణమును అగు పరిమాత్యయే కలిగియుండువా డని తెలియజేయబడుచున్నది అందుచేత, శ్రుతులును - 'ఈ విజ్ఞాన మమని కంటె వేరుగ లోనల నుండునట్టి లక్ష్మ అనంద మయిదు' 42 అని చెప్పుచున్నవి ఇది విజ్ఞాన ము దినగా జీవుడు, ఈ విజ్ఞాన మయే శబ్దము బుద్ధి మాత్రమును చెల్లినది కాదు. ఎందుచేత ననగా 'విజ్ఞాన మయే' శబ్దమునందు 'మయట్' ప్రత్యయము - విజ్ఞాన ముందు కేవలము విజ్ఞాన మాత్రము కంటె వేరైనవా డని తెలుపుచున్నది ఇది రాక గతి లేకపోవుటచేత, ప్రాణమయ శబ్దమునందు దానివలె, అర్థము లేనది అని చెప్పట న్యాయము కాదు. బిద్ధావస్థయందు గాని, ముచ్చావస్థయందుగాని ప్రత్యేకత వ్యాప్తి ను కల వని చెప్పియున్నాము కదా! ప్రాణ మయది శబ్దములందు 'మయట్' ప్రత్యయమున కర్థము గల వసు విషయమునుగూర్చి ఇక మీర ప్రసరించును "

'మయట్' ప్రత్యయమును గూర్చి వివరించుచు శ్రీ భాష్య కామిలు - 'మయట్' ప్రత్యయము విశార పరముగ ప్రయోగించబడినట్లు కలబడుచున్నను - 'అనంద మయః' - 'అనంద వికారిమః' అను విధముగ అర్థము గ్రహింపదగి యున్న దని చెప్పియున్నారు ఎందుచేత ననగా - 'మయట్' శబ్దము వికారార్థముననే కాక, ప్రాచుర్యార్థమునను - అనగా, 'అనికమైంది', 'నింగినది' అను అర్థము నను ప్రయోగించ బడుట సంధన మని చెప్పిరి 'జల మయము', 'అన్న మయము' - " అన్న మయో యజ్ఞః " అన్న సమృద్ధి గల యజ్ఞము, " శిశుట మయో యాత్రా " శిశుట సమృద్ధి గల యాత్ర

42. కస్మా ద్వా ఏకస్మి ద్విజ్ఞానమయా దన్యోంతర అభ్యా అనందమయః॥

అని ఉదాహరించియున్నాడు. 'ఆనంద మయుమ' అనగా - 'ఆనంద ప్రచురుమ' - ఆనందముతో నిండినవామ' అని అర్థము. 'ప్రాణ మియ' శిష్టార్థమును గూర్చి విచారించునపుడు - 'మయట్' ప్రత్యయము 'విచార పరముగ' చెప్పినచో, ప్రాణ మయ మనగా - ప్రాణ విచారము (ప్రాణముతో చేయబడినది) అనడి అర్థము కానేర దని, శ్రుతులలో వాయువు ప్రాణాపానాది పంచ వృత్తులలో - 'ప్రాణ స్పృత్తి' అనిక మగుట వలన, 'ప్రాణమయాత్మ' ప్రాణ మయు డను పేరుచే న్యవహరింపబడుచున్నందు వలన, ప్రాచుర్యార్థముననే ప్రయోగ మని వివరింపబడినది.

అపహత పాపృ త్వాది ప్రమాణాంతరములు పరబ్రహ్మము నందు దుఃఖాదు లేవియు లేవని, తెలియజేయుచున్నందున, బ్రహ్మము నందు ఆనందాధిక్య ముండుటయు, బ్రహ్మనందము మినుమోసినదము కంట ఎన్నో రెట్లు గొప్పవై యుండి, ఇక దానిని మించినది మ లేదయు లేకుండుటయు సంభావ్య మని చెప్పి, ఈ ఆనందమయు డగు 'పరబ్రహ్మము' జీవులకు ఆనందము కలుగజేయువా డని శ్రుతులు చెప్పుచుండుట వలన, ఆనంద మయు డగు పరమాత్మ - జీవుల కంట పెరైనవా డని తెలియజేయబడినది.

ఆదిత్యునియందు హిరణ్మయ్యుడైన పురుషుడు దర్శింపబడు చున్నట్లు చెప్పబడినది.⁴³ సేత్రమునందు పురుషుడు భ్యానింపబడు చున్నట్లు చెప్పబడినది.⁴⁴ ఆదిత్యునిలోను, సేత్రమునందును ఉన్నట్లు

43. అథ య ఏషోఽంతర్యామిని హిరణ్మయః పురుషో దృశ్యతే॥

(ఛా. ౬ 1-6-6 7)

44 అథ య ఏషోఽస్తరతః పురుషః.

(ఛా. 1౩ 15-1)

జెలియగిడు పురుషుడు పరమాత్మయే అని చెప్పబడినది. అట్టి పురుషుడు జీవుని కంటే వేరైనవాడని, అసహిత వాళ్ళు డని జెలియకేయబడినది. అసహిత వాళ్ళు డనగా - అసహన కర్ము డని, అట్టివాడు ఎంత మూత్రము పుణ్య పాప హాస మగు కర్మలకు వశ్యుడుగానని,⁴⁵ పుణ్య వాప కర్మాన గుణముగి సంఖ దుఃఖము లనుభవించుచున్నవాడు జీవులైనందున, స్త్రీలు కర్మచక్ర్యులైనందున, అపహత వాళ్ళుడుగా నుండుట జీవుని కంటే వేరైనవాడని పరమాత్మ ధర్మమే అని వివరింపబడినది. అంతే కాక, ఈ అపహత వాళ్ళుత్వము - లక నుండునవియైన లోక కామేశత్వము, లోకేశ్వరత్వము, సత్య సంకల్పత్వము, సర్వ భూతాంతరాంతత్వము మొదలగు న్నాథావిక గుణములు పరమాత్మకు మాత్రమే సంధనములు. అటులనే, 'ఈ సరిబ్రహ్మము - అపహత వాళ్ళుడు, జరా మరణములు లేనివాడు, లోకము చేసినవాడు, సత్య కాముడు, సత్య సంకల్పుడు'⁴⁶ అనియు, 'ఈ సర్వ భూతాంతరాత్మకుడై, అపహత వాళ్ళుడైన దివ్య దేవుడు నారాయణుని కొక్కడే' అను శ్రుతి వాక్యములు - అపహత వాళ్ళుడని గుణములు 'లవాడు నారాయణు డను పరమాత్మయే అని జెలుపుచున్నవి. మరియు, 'ఆ బ్రహ్మము తాను బహు రూపముల జనింప నలయు అని సంకల్పించినది'⁴⁸ అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి,

45 ఎ ఎన్ సప్తధ్యై పావ్యధ్యై ఉదీతః. (చాం. ఉ. 1-6-7)

46 ఏష లక్ష్మ దుపహత పాప్యా విజిత్ విమృక్తుః ద్విరోత్⁴
మిమర్శ్య ఉపిపాత స్వత్యరామ స్వత్యపంకల్పః (చాం. ఉ. 8-1-5)

47 ఏష సర్వభూతాంతరాత్మా అపహత పాప్యా దీప్యో దేవ ఏకో నారాయణః.
(ను ఉ. 7)

48 సోఽరామయత బహుస్యాం ప్రజామేయతి (తై. ఆ. 6)

సత్య సంకల్పత్వ పూర్వకముగ, సమస్త చిదచి త్వదాత్మములన న్నిజించుట ఏ ఉపాధి లేకయే నిగ్రహానుగ్రహములకు హేతు నగుటయు, పాకు- మొదలగు ఇంద్రియములచే గాన, మనస్సుచే గాఁ ఇంతమాత్ర ముని నిర్ధారణ చేయుటకు అలవి గాకుండుటయు, మితలే, అనందమును గలిగియుండుటయు ఇత్యాది కర్మ సంపాద్యములు గా, స్వాభావిక ధర్మములు జీవునియం దుండుట ఎంతమాత్రము సంగతియు కానందున, అత్యంతాంతర్యుని గు వాడు పరబ్రహ్మమే అని నిశ్చయపరచబడినది. ఈ సందర్భమును ఉదహరించుచు శ్రీమద్రామానుజ సంయమిందులు —

"నర్వేక్ష్యరుదు నిఖిల సేయ ప్రకృతి కావంత గ్రాహనంపైక స్వరూప దగుటచేత, నకలేతర పదార్థములకింప విలక్షణము. ఆయనకు హేతునికానవి కాతికయానంభేయ కల్యాణ గుణగణములు కలవు ఆ విధముగనే స్వాభావిక హేతుమైనట్టియు, ఏక గానమైనట్టియు, అచింత్య దివ్యమృత విశ్వ నిరంజన చిత్త యోజనలకు పాండర్య సౌకుమార్య తాపణ్య మౌషస వ్యసంత కల్యాణ గుణగణ విధి మైనట్టియు, దివ్య రూపము గూడ ఆయనకు స్వాభావిక యున్నట్టిది. ఆయన ఉపాసకుల సమగ్రహించుటకై, వారి వారి జ్ఞానమున అనుగుణ్య మగు శరీరమును వ్యయముగ గ్రహించునట్టి అపార కాటాక్ష సౌఖ్య వాత్సల్య దాదార్య జలనిధి. నిరస్త నిఖిల హేయ గంధుడు ఆనంద పాపుల సుమాత్మయును, పరబ్రహ్మయును, పురుషోత్తమయును, నారాయణుడై నవాడని విషయమును నిలబించు ప్రమాణములేవియన - ఎవనిమతికి ఈ భూతము ఉదయించుచున్నదో,⁴⁹ నృప్తికి భార్యయు ఈ జగత్తు అంతయు నిత్యం ఉండెను

49 యదో వా ఇహాని భూతాని జాయంతే.

(రై శ్లో)

50. ప దేవ సౌమ్య ఇద మగ్ర అసీత్

(చా. ౮ 6-2-1-

సృష్టి పూర్వము ఈ జగ మంతయు పరమాత్మ ఒక్కమిగానే యుండెను ⁵¹
 చతుర్ముఖ బ్రహ్మయు, శివుడును, సృష్టివి, అంతరిక్షము అనునవి ఏవియు ఉండ
 లేదు. నారాయణుడు ఒక్కఁడు మాత్రమే ఉండెను ⁵² విభావము పొందనిది, జ్ఞాన
 సంకోచము లేనిది, పరిచ్ఛిన్నము కానిదియు పరబ్రహ్మము ⁵³ జ్ఞాన స్వరూపుడును,
 అనంద మయుడును బ్రహ్మము ⁵⁴ అను వాక్యముల ద్వారా - జగత్కారణు డగు
 పరబ్రహ్మము మొక్క స్వరూపము ఉన్నది అని తెలియు చున్నది పరబ్రహ్మము
 హేయ గుణములు లేనివాడు (నిర్గుణం) విభా రహితుడు (నిరంజనం), అపహే
 పావ్యుడు జరా మరణములు లేనివాడు సత్య బాముడు, సత్య సంకల్పుడు. ⁵⁵
 అట్టి పరబ్రహ్మమునకు ప్రాకృత శరీరమును, ఇంద్రియములను లేవు. ఆయనతో
 నమానుడును, ఆయనకంటె ఎక్కువారును లేరు. ఆయనకు వానావిధమై,
 ఉత్కృష్ట మెగు శక్తియు కలదు మరియు, ఆయనకు స్వాభావికము లగు
 బలమును, క్రియయును గలవు ⁵⁶ ఆ పరబ్రహ్మము ఈశ్వరు లందరిలో గొప్ప
 ఘోషియు. చెవతలలో అగ్రగణ్యుడు ఆయన కారణ భూతుడు. ఇంద్రియాత్మజు

51 అర్చా వా ఇవ మేక ఏ వాగ్ర అనీత్. (ఐ. ఉ. 1-1-1)

52. ఏకో నా పై నారాయణ అనితన బ్రహ్మ శేఖనో. మే ద్యావా నృథివీ
 (మహానార. 1-1)

53 సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ (తై. ఆ. 1)

54 విజ్ఞాన మానిందం బ్రహ్మ (బృ. ఉ. 5-9-28)

55 అమాత పాప్యా విజరో, విమృశ్య ర్విశోకో
 ఏకమర్సో ఒపపాశ స్సప్యహమి సృత్య సంకల్పః (దాం. ఉ. 8-1-5)

56. తే న సత్య కార్యం కరణం చ విద్యతే నత త్సమ్యా ఎకాధిక శ్చ ద్విశ్చలే.
 సరాన్య శక్తి ర్వివిధైవ హ్రాయతే । స్వాభావికీ జ్ఞాన బలి క్రియా చః
 (శ్లో ఉ. 6-8)

లగు జీవులకు అభివేది. ఆయనను పుట్టించువాడును, ఆయనకు అభివేదియను ఎవ్వడును లేడు.⁵⁷ సర్వజ్ఞుడగు పర్యేక్షకుడు, నమస్తమ లగు దాసములను ధ్యానించి నామములను చూడ ఆర్జే కలుగజేసి, వానితో నిలుచుచున్నాడు.⁵⁸ మాతృ ప్రకృతి యొక్క స్వర్గ లేనివాడును, సూర్యుని వలె ప్రకాశించుచున్నవాడును. గొప్పవాడును అగు పురుషుని నేను ఉపాసించుచున్నాను.⁵⁹ నమస్త శాలములును, ఈ మెరుపు వలె ప్రకాశించుచున్న పురుషుని వలన బుట్టినిని⁶⁰ అని ఈ విధముగ చెప్పుచు, పరిబ్రహ్మమునకు ప్రకృతి సంబంధములగు హేయ గుణములను, ప్రకృతి సంబంధములే హేయ మగు దేహ సంబంధమును, అందు వలన కర్మవశ్యులుగా మారుటను ప్రతిపేదించి (పరిబ్రహ్మమునకు లేవని తెలిపి), ఆయనకు కల్యాణ గుణములును, కల్యాణ స్వరూపమును ఎలవని తెలుపుచున్నవి ఇది పరిబ్రహ్మము మొక్కి స్వాధ్యానికైన హంసము. పరిమ రారుణీకు డగు భగవంతుడు - ఇట్టి స్వాధ్యానికైన హంసము భక్తుల ననుగ్రహించుటకు వారి వారి ఉపాసనకు అనుగుణముగ, దేవ ముఖ్యాది ఆరాములను తన సంకల్పముతో కలుగజేయుచున్నాడు. అందుకే, పర్యేక్షకుడు కర్మ వశమున జీవుల వలె పుట్టుక లేనివారైనను, భక్తుల ననుగ్రహించుటకై తన సంకల్పము వలన బుట్టుచున్నాడు.⁶¹ అని ప్రతి వాక్యము చెప్పుచున్నది. శ్రీమ దృగవ్యక్త యందున - 'కర్మ వశమున గలుగు పుట్టుక లేని స్వభావము గలవాడ నిగుచు, భూతిములకు ఈశ్వరుడు నగుచు, నా స్వభావమును అధిష్టించి, నా సంకల్పముతో

57 త మిశ్వరాదాం పరమం మహేశ్వరం తం దైవతానాం పరమం ఏ దైవతమ్
న బారణం కరదాదిపాధిబో నా దాన్య కర్మ జ్ఞునితా న వాచిః
(శ్లో. ఉ 6-7)

58. సర్వాణి రూపాణి విచిత్యధీరో నామాపి తృప్తాఽపివద న్యదాప్తే. (పు సూ)

59. వేదాహ మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్య వర్ణం తమనః పరిస్తాత్
(ఇ యా)

60. సర్వే నిమేషా జ్ఞైరే విద్యుతః పురుషోదధి. (రై నా. 1)

61 అజాయమానో బహుధా విజాయతే. (ఇ యా)

ప్రతిపాదన రక్షించుటకును, దుష్టులను శిక్షించుటకును ప్రతి యుగమున పుట్టుచున్నాను⁶² అని భగవంతుడు స్వయముగ చెప్పియున్నాడు "

— (శ్రీభాష్యము 1-1-21)

అని విశదీకరించియున్నాడు.

కాండోగ్యమున జగత్కారణ మని పేర్కొనబడిన ఆకాశము పురుషుని అని చెప్పబడినది అందు - 'ఈ లోకమునకు ప్రతి పాద' అని ప్రశ్నకు - 'ఆకాశము' అని సమాధానము చెప్పబడినది.⁶³ 'అ' సమస్త భూతములు ఆకాశము నుండియే పుట్టుచున్నవి. ఆకాశమునందే లీన మగుచున్నది ఈ భూతము అన్నింటి కంటెను ఆకాశమే పెద్దది. అందుచేత, ఆకాశమే ఈ భూతము అన్నింటికని ఆశ్రయము⁶⁴ అని శ్రుతి వాక్యము చెప్పచున్నది. ఇచటి 'ఆకాశ' శబ్దమునకు - 'పరబ్రహ్మము' అని అర్థము ఆకాశ మనగా - 'తనకు కాను ప్రకాశించునది - సర్వమును ప్రకాశింప జేయునది' అను శ్లోకమున్నది ననుసరించి, 'స్వయముగ ప్రకాశించునది, ఇతర వస్తువులను ప్రకాశింపజేయునది' అని అర్థమగుచున్నది. పరబ్రహ్మము సర్వ

62 అశోక పుష్పవృక్షాభ్యాం దూరాన మిక్ష్వకోపి వన్
ప్రత్యుతిం పాప మధిష్ఠాయ వంభవ మ్మృత్య మాయయా
పరిత్రావాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మ సంస్తాపనార్థాయ వంభవమి యగే యగే || (భ గీ. 4-6, 8)

63. అస్య లోకస్య కా గతి రితి ఆకాశ ఇతి వోవాచ. (పాం. ఉ. 1-9-1)

64. సర్వాణి హ వ ఇమాని భూతా న్యకాళా దేవ సముద్యంతే. ఆకాశం
ప్రత్యస్తంయన్తి ఆకాశోహైవైవేద్యో జ్ఞాయాన్ ఆకాశః పరాయణమ్ ||
(పాం. ఉ. 1-9-1)

లగు జీవులకు అభివేది. ఆయనను పుట్టించువాడును, ఆయనకు అభివేదియను ఎవ్వడును లేడు.⁵⁷ సర్వజ్ఞుడగు పర్యేక్షకుడు, నమస్తమ లగు దాసములను ధ్యానించి నామములను చూడ ఆర్జే కలుగజేసి, వానితో నిలుచుచున్నాడు.⁵⁸ మాతృ ప్రకృతి యొక్క స్వర్గ లేనివాడును, సూర్యుని వలె ప్రకాశించుచున్నవాడును. గొప్పవాడును అగు పురుషుని నేను ఉపాసించుచున్నాను.⁵⁹ నమస్త శాలములును, ఈ మెరుపు వలె ప్రకాశించుచున్న పురుషుని వలన బుట్టినిది⁶⁰ అని ఈ విధముగ చెప్పుచు, పరిబ్రహ్మమునకు ప్రకృతి సంబంధములగు హేయ గుణములను, ప్రకృతి సంబంధములే హేయ మగు దేహ సంబంధమును, అందు వలన కర్మవక్కురుగా మారుటను ప్రతిపేదించి (పరిబ్రహ్మమునకు లేవని తెలిపి), ఆయనకు కల్యాణ గుణములును, కల్యాణ స్వరూపమును ఎలవని తెలుపుచున్నవి ఇది పరిబ్రహ్మము మొక్కి స్వాధ్యానికైన హంకము. పరిమ రారుణీకు డగు భగవంతుడు - ఇట్టి స్వాధ్యానికైన హంకము భక్తుల ననుగ్రహించుటకు వారి వారి ఉపాసనకు అనుగుణముగ, దేవ ముఖ్యాది ఆరాధనలను తన సంకల్పముతో కలుగజేయుచున్నాడు. అందుచేత, పర్యేక్షకుడు కర్మ వక్కుడున జీవుల వలె పుట్టుక లేనివారైనను, భక్తుల ననుగ్రహించుటకై తన సంకల్పము వలన బుట్టుచున్నాడు.⁶¹ అని ప్రతి వాక్యము చెప్పుచున్నది. శ్రీమ దృగవర్గత యందున - 'కర్మ వక్కువ గలుగు పుట్టుక లేని స్వభావము గలవాడ నిగుచు, భూతిములకు ఈశ్వరుడు నగుచు, నా స్వభావమును అధిష్టించి, నా సంకల్పముచే'

57 త మిశ్వరాదాం పరమం మహేశ్వరం తం దైవతానాం పరమం ఏ దైవతమ్
న బారణం కరదాదిపాధిబో నా దాన్య కర్మ జ్ఞునితా న వాచిః
(శ్లో. ఉ 6-7)

58. సర్వాణి రూపాణి విచిత్యధీరో నామాపి తృప్తాఽపివద న్యదాప్తే. (పు సూ)

59. వేదాహ మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్య వర్ణం తమనః పరిస్తాత్
(ఇ యా)

60. సర్వే నిమేషా జ్ఞైరే విద్యుతః పురుషోదధి. (రై నా. 1)

61 అజాయమానో బహుధా విజాయతే. (ఇ యా)

నిందినవి కాక, కేవలము పరబ్రహ్మయనకే సంబంధించి యున్నందున, ఆగ్రహించరాదు. చెప్పబడిన ఆకాశము 'పరబ్రహ్మమే' అని తెలియు 'ప్రబలిని'.

'ఆకాశ' శబ్దము భూతాకాశమును గాక, పరిమాణిగుల తెలుగునది యొక్క, 'ప్రాణ' శబ్దము గూడ పంచ వృత్త్యాశ్మక మగు ప్రాణ వాయువును తెలుపునది కాక, తద్వ్యతిరెక్తు డగు పరమాత్మను తెలియ కీయున దని వివరింపబడినది. ప్రళయ కాలమున ప్రాణ లన్నియు - 'ప్రాణము' నందు ప్రవేశించుచున్నవి. సృష్టి సమయమున అవి ప్రాణమునుండి 'బయలు వెడలుచున్నవి' అని శ్రుతి హిత్యము చెప్పుచున్నది. శిలా కాష్ఠాది పదార్థములును, చేతన గ్యరూపమును, పంచ వృత్త్యాశ్మక మగు ప్రాణ వాయువునందు ప్రవేశించునవిగాను, దాని నుండి నిష్క్రమించునవిగాను కనబడు చుండెను. అందుచేత, ఇచట ప్రాణ శబ్దముచే వివక్షితమైనది ప్రాణవాయు వనుట యుక్తము కాదని చెప్పి, శ్రీభాష్యకారులు -

"కాబట్టి, 'ప్రాణ యతి నర్వాని ఖాశాని' అనగా - 'నచస్త ఖాతముల మొక్కి-ప్రాణన వ్యాపారమును జేయుచునది' అను శబ్ద వ్యుత్పత్తిని బట్టి, ఇదిక ప్రాణ శబ్దము పరమాత్మ వరము ఈ హేతువులను బట్టి, ఆకాశ ప్రాణాది శబ్ద వాక్యము - లోక ప్రసిద్ధము లగు ఖాశారాశ ప్రాణ వాయూదుల కంటె నేరై నట్టియు, విధిల జగదేశ కారణత్వము, అపహత పాశ్చత్వము, పార్శ్వజ్ఞత్వము, సర్వ సంకల్పత్వము - ఇకాది అనంత కల్యాణ గుణ గణములతో కూడుకొనిన పరబ్రహ్మమే సిద్ధ మగుచున్నది "

— (శ్రీభాష్యము 1-1-24)

అని వివరించుచున్నారు.

65. నర్వాణి హవా ఇమాని ఖాశాని ప్రాణ పేవాధిసంవిశంతి

ప్రాణ మధ్యజ్ఞహతే.

(రాం. ఉ 1-11-5)

‘జ్యోతిస్సు’ అనఁబడు పెద్దపువ్వు సర్వభూతములు పాదముగా జెప్పబడియుండుటవలన, జ్యోతి తృబ్బ వాచ్యము సర్వేశ్వరుడు⁶⁶ అను బ్రహ్మ సూత్రమును శ్రీభాష్యకారులు ఈ విధముగ విశదీకరించియున్నారు :-

“ ఈ ద్యు లోకమున కంటె మీదుగా ఏ జ్యోతిస్సు ప్రకాశించుచున్నదో, ఏ జ్యోతిస్సు ప్రాతే వర్ణము మీదను, టాలలోకము మీదను, అంతకంటె విజ్ఞము అగు పశువు లోకముల మీదను ప్రకాశించుచున్నది. ఆ జ్యోతిస్సే పురుష శరీరము సందును ప్రకాశించుచున్నది⁶⁷ అను బ్రూతి వాక్యమున, ద్యులోక వంశంధిగా తెప్పబడిన ‘జ్యోతిస్సు’ పరమ పురుషుడే అని వివరించియున్నారు. ఎందుచేత ననగా - ‘జ్యోతిస్సు’ మొక్క ఒక పాదము ఈ వ్యక్తమైన ప్రపంచము. దీని మొక్క మిగిలిన మూడు పాదములు ద్యులోకమున నున్నవి⁶⁸ - అని, బ్రూతి - పశువు టాలలోకము ఈ ద్యులోక వంశించి యగు పురుషుని మొక్క పాద మని తెలుపుచున్నది. ద్యులోక వంశించి యగు జ్యోతిస్సునకు జరరాగ్నిలో ఐక్యము చెప్పబడినది. అందులకు వ్యప్తాంతముగ నేను వైశ్వానరమును జరరాగ్నివై. ప్రాణుల దేహమును అక్రయించియున్నాను⁶⁹ - అని భగవంతుడే స్వయముగ ఉపదేశించి యున్నారు. ”

శ్రీభాష్యము 1-1-27)

66. జ్యోతి శ్వరశాలిదానాత్. (బ్ర. సూ. 1-1-25)

67. అత య దితరి పరో దినో ద్దోతి క్రివ్యతే విశ్వతః పృథేమ పర్వతః పృథే వ్యవృత్తమేమాత్తమేమ లోకే వ్యవం నావతి ద్యుదిత మస్మి వృంతః పురుషే జ్యోతిః. (రాం. ఉ. 3-13-7)

68. పాదో ఒవ్య వివ్య టాలావి త్రిపాద స్వామృతం దివి. (రాం. ఉ. 3-12-6)

69. అహం వై శ్వానరో టాలాన్త ప్రాతీజాం దేహ మాశ్రయః. (ఓ.గీ 13-14)

ఈ విధముగా దుర్యోజ సంబంధిగా చెప్పబడినవాడును, జు
రాగ్ని నూపమున వ్రాల దేహములను ఆశ్రయించియున్నవాడును
'పరబ్రహ్మము' అని తెలియుచున్నది.

'ఇంద్ర' శబ్దము, 'ప్రాణ' శబ్దమును పరబ్రహ్మ వాచకము
లని చెప్పబడినది. దివోదాసుని తుమారుడు ప్రతర్దనుడు. ఇతడు
యుద్ధ రంగమున ప్రతాపము చూపుటచే, ఇంద్రుని ప్రియ మంది
రమును చేరుకొనెను.⁷⁰ అప్పుడు ఇంద్రుడు ఏ దేని వరమును కోరు
కొను నునెను. అందువలన ప్రతర్దనుడు - మనుష్యుని కేది హిశ
మని సీపు తలంతువో, దానిని ప్రసాదింపు⁷¹ మనెను. అప్పుడింద్రుడు -
'నేను ప్రాణ స్వరూపుడను ప్రక్షాళ్యుడు ఇట్టి నన్ను ఆయుస్సును
గాను, అమృత స్వరూపుని గాను ఉపాసించుము'⁷² అని ఉపదేశించెను.
ఇతల 'ప్రాణ' శబ్దముచేత ఇంద్రుడే బోధింపబడుచున్నట్లు తోచు
చున్నను, 'ప్రాణ' శబ్దముచేత 'పరబ్రహ్మమే' బోధించుచున్నది
కాని, ఇంద్రుడు కాదని తెలియజెప్పబడినది.

" ఇతల ఇంద్రు డనియు, ప్రాణ మనియును జెప్పబడినవారు దేవమాత్రులు
కాదు అయినచో, అతడు జీవునికంటె వేరగు పరబ్రహ్మమే ఎట్లనివ, 'పా
రాణ పునదియవారు ప్రజ్ఞాత్మ, అనంద పురుషుడు మునలికవడు లేనివాడు.

70. ప్రిత్విరేవా వై దైవో దాన రింద్రస్య ప్రియం ధామ అమలగామ యుచ్చేన
ఏ హిదేవేణ (కా. ఉ. 3-11)

71. త్వ మేవ మే వరం వృక్షీష్వయం త్వం మనుష్యాం హితకమం మన్యవే
(కా. ఉ. 3)

72. ప్రాణో ఽస్మి ప్రక్షాళ్య తం మా మాయీ రమృత మ్ త్వహిహస్త.
(కా. ఉ. 3)

అమృత వ్యరూపుడు⁷³ అని ప్రతి వాక్యము చెప్పచున్నది ఇంతకు పూర్వము ఇంద్ర శబ్దముచే చెప్పబడినవాడు పరబ్రహ్మమైన వక్షముననే, అతనిని అనంద మయనిగ, జరా రహితునిగ, అమృత వ్యరూపునిగను చెప్పుట - అనువచన్న పగును -

— (శ్రీ భాష్యము 1-1-29)

అని - అనంద మయియైనవాగ, జరా మరణ రహితు డైనవాడు పరబ్రహ్మము' కావలయునుగాని, ఇంద్రుడు గాని, ప్రాణము గాని కాజాలదని తెలియజేయబడినది.

'నేను ప్రాణము. నన్ను ఉపాసింపుము' అని ఇంద్రుడు ఉపదేశించినను, 'ప్రాణ' శబ్దము ఇంద్రుని దోధింపదని చెప్పబడినది. ప్రాణ' శబ్ద వాచ్యుడు లోకానిపతి, సర్వేశ్వరుడు. ఆయన - అనందము, అజరము, అమృతము అని చెప్పబడినందున, ఇట్టి విశేషములు బ్రహ్మమునందేనంగతములై యుండి, ఇంద్రునియందునంగతము కాకపోవుటచేత, 'ఇంద్ర' 'ప్రాణ' శబ్దములకు 'పరబ్రహ్మ' మనియే అర్థ మని వివరింపబడినది. ఇంద్రుడొక జీవుడైనందున, అతడు మోక్షమునకై తన నుపాసింపు మని ఉపదేశించుట ఎట్లు పొసగునను విశేషమును శ్రీ భాష్యకారులు విశదీకరించుచు -

" జీవులలో నొకడుగ పరిగణంపబడు ఇంద్రుడు - 'నన్నే తెలిసికొనుచు నన్ను ఉపాసింపుము' అని తనకు అంతరాత్మ యగు 'పరమాత్మను' ఉపాసింపుమని ఉపదేశించుచున్నాడు. ఈ నందర్కమున, ఇంద్రుడు - ప్రమాదాంతరావగత యగు తన అత్మను (అనగా - జీవుని) ఉపాసింపు మని ఉపదేశించుచుండలేదు. అయినచో, తన అత్మకు అత్మగ కామ ప్రమాదావగతు డగు 'పరమాత్మను' ఉపాసింపు మని ఉపదేశించుచున్నాడు. ఇందులకు ప్రమాదముగ, 'పరమాత్మ జీవ రీతుడుగ అన్నింటి యందును ప్రవేశించి, వాని నామ రూపములను ప్రకటింప

73. న ఏష ప్రాణ ఏవ ప్రజ్ఞా త్యాఽనందోఽజరోఽమృతః. (సా. ఉ. 3)

జేయుచున్నాను⁷⁴ అనియు 'ఇది అంతమును ఎరమాత్మయే - అత్మగా కలది'⁷⁵ అనియు, వరమాత్మ అందరి లోలను ప్రవేశించి, అను లందరిని నియమించుచున్నాడు 'అయన అందరికిని అత్మ'⁷⁶ అనియు, ఏ వరమాత్మ ప్రత్యగాత్మయందున్నవదై, ప్రత్యగాత్మలోనల నుండి, ప్రత్యగాత్మచే తెలిసికొనబడక, ప్రత్యగాత్మ కరిరముగా గలవదై, ప్రత్యగాత్మను లోనలనుండి నియమించుచున్నాడో⁷⁷ అనియును, 'ఈ సర్వేశ్వరేశ్వరుడు జీవు లందరికిని అత్మ. అసహక పాపపురు ప్రకృతి శంఖంభము లేని నారాయణుడు'⁷⁸ అని శ్రుతి వాక్యములు చెప్పుచుండుటచే, కాదు ముదితంబును వరమాత్మ, జీవాత్మలు కరిరముగా గలవారుగా చెప్పబడుట తెలిసికొని, అందువలన, జీవాత్మ వాచకము లగు వేమ (అహం) నీవు (త్వం) మొదలగు శబ్దములు, జీవాత్మ కరిరు డగు వరమాత్మను తెలియజేయుట యందే పర్యవసించుచున్న వనియు తెలిసికొనివచ్చునై, ఇంద్రుడు 'వస్తు (మాం) - నా కంత రాత్మ యగు వరమాత్మను తెలిసికొనుము' అనియును ఉపదేశించెను "

— (శ్రీరామ్యము 1-1-31.)

అని విశదీకరించియున్నారు. కావున వృష్టితో విచారించినప్పుడును, వాసుదేవు డనువాడు 'పరబ్రహ్మము' సర్వమునకు అంతరాత్మ యని, సర్వము ఆయనకు కరిర మని, కరిర వాచకము లగు (చేతనాచేత

74. అనేక జీవీ నాత్మనా ఓనువ్రతిశ్చ వామదాపే వ్యాపిరవాత

(రాం. ఉ. 6-3-2)

75. ఒక దాత్మక ఓదం వర్ణం.

(రాం. ఉ. 6-8-7)

76. అప్ర: ప్రవిష్ట శ్వాస్తా జానాం వర్ణాశ్చా.

(యజ)

77. ను అత్మవి తిష్ఠన్ అత్మ లోలప్రరో యి మాత్మా వ వేద

యస్మాక్మా కరిరం యి అత్మవ మప్రరో యమయతి (బృ. ఉ. 5-7-22)

78. ఏష సర్వః తా సర్వేశ్వరః, అసహక పాపా రివోః లేవ ఏరో నారాయణః

(మ. ఉ. 7)

నములు) శబ్దములు, శరీరిని (పరబ్రహ్మమును) తెలియజేయుటయందు పర్యవసించుచున్న దని తెలిసికొని, 'నేను' అను శబ్దముచే, తన ఆత్మనే శరీరముగా గల పరమాత్మను నిర్దేశించి, 'నేను మనుచు నైతిని, నేను సూర్యుడ నైతిని, నేను ఖగీవంతుడను, నేను బ్రహ్మము నైతిని'⁷⁹ అని పలియున్నా దని వివరించియున్నారు. ఈ వృత్తిలోనే ఇగ్గుడును - 'నన్ను ఉపాసించుము - నేను ప్రాణమై యున్నాను' అని చెప్పియున్నాడని, 'ఇంద్ర - ప్రాణ' శబ్దములచే పరబ్రహ్మనే బోధింపబడుచున్నదని తెలియజేయబడినది.

అందువలన, సమస్త కల్యాణ గుణాశ్శుభమును, ప్రకృతి - పురుషుల కంటె వేరైనవాడును, వానితో గూడియున్నవాడును - 'పరబ్రహ్మమును' అగు శ్రీమన్నారాయణుడే జగత్కారణమని విశదీకరింపబడినది. శ్రీమద్రామానుజ యతిసార్వభౌములు గమి నూత్ర వ్యాఖ్యానము లందు ఈ విధముగా పరబ్రహ్మ స్వరూపమును ఉపనిష ద్వాక్య ప్రామాణ్యముతో విస్పష్టముగ నిర్దేశించియున్నారు. ఉపనిషత్తులలో 'పరబ్రహ్మము' మూడు విధములుగ నర్థింపబడి చున్న దనియు - 'శుద్ధ పరబ్రహ్మము, జీవాంతర్యామి పరబ్రహ్మము, అచేతనాంతర్యామి పరబ్రహ్మము' అను మూడు రూపములలోను 'పరబ్రహ్మమును' ఉపాసించవచ్చు ననియు తెలియజేయబడినది.

శ్రీమద్రామానుజులు - జీవాత్మ స్వరూపము

'జీవాత్మ' జీవాము కంటెను, ఇంద్రియముల కంటెను, మన స్సువకంటెను, ప్రాణమున కంటెను వేరుగా నుండు నని పూర్వా

79 త ద్దేక వ్యక్తన్ ఋషి ర్వాచదేవః వ్రతీతిదే తహం మన రభవం
సూర్య కృపహం కక్షివాన్ ఋషి రభ్యః (బృ ఉ. 3-4-10)

చాద్యులు తెలిపియున్నారు. అందువలన, దేహము కాని, ఇంద్రియములు గాని, మనస్సుగాని, ప్రాణము గాని, జ్ఞానముగాని 'శీవాత్మ' కాదని, 'ఇరువ దైదవ తత్త్వము పురుషుడు'⁸⁰ అను సూక్తి సన్దేశించి, వీని కన్నిటికంటె వేరైనది, 'నా' (ఇది నా శరీరము) అని చెప్పబడు వ్యవహారమునకు లోనైన వస్తువే 'శీవాత్మ' అని, దీనివలన శరీరము వేరనియు, 'నా' శబ్దార్థము వేరనియు పితకదీకరింపబడినది.

'శీవాత్మ' అజడమై యుండునని చెప్పబడినది. 'అజడ' మనగా.. 'స్వయం ప్రకాశమై యుండుట' అనియు, 'తాను కనిపించుటకు వేరొక వస్తువువల్ల ఎదురు చూడవలసిన అవసరము లేకుండుటయే స్వయంప్రకాశమై యుండుట' అనియు వివరింపబడినది. అందులకు ఉదాహరణముగ - ఒక దీపము ఇంకొక దీపముకు అపేక్షింపకయే తన వ్యవహారమునకు తాను హేతు వగుచున్నట్లు, 'శీవాత్మ' జ్ఞానమును గూడ అపేక్షింపక, తానే తోచుచుండుట అజడత్వ మనబడునని, 'శీవాత్మ' అజడత్వము తెలియజేయబడినది. ఈ శీవాత్మ - అనంద రూపమై యుండు ననియును తెలియజెప్పబడినది. తనకు తానే సుఖ రూపమై యుండు శీవాత్మను దెలిసికొనుటకు శాస్త్ర ప్రమాణము అక్కరలేదని చెప్పించి, నిద్రించి లేచినవాడు - 'నేను సుఖముగా నిద్రించితిని' అని చెప్పట సర్వ సంప్రతిపత్తి మని వివరింపబడినది. "అత్మ (శీవాత్మ) జ్ఞానానంద మయ మైనది",⁸¹ (శీవాత్మ) జ్ఞానానందైక లక్షణము (కలది)⁸² అను ప్రమాణములును దీనికి ప్రోద్బలకము.

80 పంచవింశోపాయ పురుషుడు.

81 జ్ఞానానందమయ స్వరూపుడు.

82 జ్ఞానానంద దైక లక్షణము.

జీవాత్మకు జనన మరణములు లేవనియు, అది నిత్యమైన దనియు చెప్పబడినది. 'జీవుడు పుట్టడు - గిట్టడు'⁸³ అను శ్రుతి వలనను, 'పుట్టుక లేనివాడు, నాశము లేక యుండువాడు, స్థిర రూపుడు, పురాతనుడైనను శ్రోతృవాడు, దేహము హతము చేయ బడుచున్నను, ఈ జీవుడు హానుడు గాడు'⁸⁴ అనుట వలనను, 'నిత్యులలో (నిత్యమైన జీవాత్మలలో) నిత్యునును, చేతనులలో (చేతనులైన జీవాత్మలలో) చేతనునును, పెక్కండ్రలో (పెక్కండ్రైన జీవాత్మలలో) ఒక్కడును అగు ఎవడు (ఏ పరమాత్ముడు) కోరికల నిచ్చుచున్నాడో'⁸⁵ - ఈ మొదలగు శ్రుతుల వలనను, 'సకృత్' - 'పురుషుడు' ఇద్దరును అది రహితులు అని తెలిసికొనుము⁸⁶ - అను సృతి వలనను, జీవుడు నిత్యుడనియు, సృజింపబడ దనియు, చంపబడ దనియు, నివరింపబడినది.

'ఈ బ్రాహ్మము నుండి ప్రాణము, మనస్సు, సర్వేంద్రియములు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, ఉదకము, పృథివి టనించుచున్నవి'⁸⁷ అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి సృష్టి క్రమము తెలియవచ్చు

83 న నాయతే మ్రయతేవా వివక్తిత్. (కర. ఉ 2-18)

84 అజో నిత్య క్షాకృతో ఓయం పురాణః। న హన్యతే హన్యమానే శరీరే
(కర. ఉ 2-18)

85. నిర్మో నిర్మాణాః చేతన శ్చేతనానా మేకో విహానం యో వివధాతి కామాన్
(శ్లో ఉ 6-13)

86. ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్యమాదీ ఉభా వచి. (భ. గీ. 13-20)

87. ఏకస్మాద్భూయతే ప్రాణః పున సర్వేంద్రియాః త, అంబాయ త్కోటి రామః
వృథాపి. (కర. ఉ. 2-1-3)

చున్నందున జీవాత్మయు, పరమాత్మనుండి పుట్టుచున్నాడని అంగీకరింపవలయునను పూర్వ పక్షమునకు శ్రీ భాష్యకారులు ఈ విధముగ సమాధాన మిచ్చియున్నారు :-

‘ఒకదానిని తెలియుటచే నమ స్తమును తెలియుట⁸⁸ అను ప్రతిష్ఠ సిద్ధించుటకు ఆకాశాదులు పరిబ్రహ్మయిననుండి పుట్టుచున్నాడని అంగీకరింపవలయు ననుట యుక్తము కాదు. ఎందుచేత ననగా, ‘న జాయతే’ ఇత్యాది శ్రుతుల వలన, జీవాత్మ నిత్యు డని స్పష్టమగుచున్నది. అందువలన, అశనికీ ఆకాశాదులకు వలె ఉత్పత్తి లేదు. ‘ప్రజాపతి ప్రణలను సృశించెను.⁸⁹ మొదలగు జీవోత్పత్తి ప్రబోధక శ్రుతులు - జ్ఞాన గుణగుడైన జీవాత్మ యొక్క జ్ఞాన సంకోచమును ‘వినాశ’ మనియు, విజ్ఞాన వికాశమును ‘ఉత్పత్తి’ చేయుచున్న బోధించు చున్నవే తప్ప, జీవోత్పత్తిని కాదు. ఎందుచేత ననగా, శ్రుతులు జీవోత్పత్తిని సేవేధించుచున్నవి. జీవులు నిత్యులైనవో - ‘సృష్టికి పూర్వము బ్రహ్మ మొక్కటియే యుండినది - కెండవది లేదు’⁹⁰ అనుట ఎట్లు పాపగు నని సంజేహింప నవసరము లేదు. చేతనాచేతనముల నామ రూప విభాగావర్తన మున్న దశను పురస్కరించుకొని, అట్లు చెప్పబడినది. అందుచేతనే, జగత్సృష్టి జీవుల కర్మములను బట్టి యుండుటను గాని, బ్రహ్మారూపకు పక్షపాతము, నిర్ణయత్వము కలుగవని చెప్పబడినది. ‘మంచి పని చేసిన వాడు మంచివాడుగా జన్మించును - పాప కార్యమును చేసినవాడు

88. ఏక విజ్ఞానేన పర్య విజ్ఞానమ్.

89. ప్రజాపతిః ప్రజా అపృణత.

(యశ : 2-6)

90. న దేవ పావ్య ఇద మగ్ర అపేక్ష ఏక మేవాత్మతీయమ్. (ఛా. ఉ. 6)

పాకిగా జన్మించును⁹¹ అను శ్రుతి వాక్యము వనపరించి జీవుల కర్మమును బట్టి ఉత్తమ లోక వాసులుగనో, శేక - అథమ లోక వాసులుగనో సృజించుచుండుట వలన, బ్రహ్మము ప్రక్షాళనము కలిగి దని కాని, నిర్దయ కల దని కాని నిర్ణయించుటకు అవకాశము లేదు. కావున, సృష్టికి పూర్వము నామ రూప విభాగములు లేనందుచూచి, 'స దేవ సౌమ్య' అని చెప్పబడినది. కాని, ఎ స్తవిమున, ఆ దివ్యయందు శివులు, వాని సందిత కర్మములు ప్రకృత మూర్ఖు రూపములనున్న వని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. " అందుచేత, జీవాత్మ సృజంపబడ దని, నిత్యుడనియు తెలియజేయబడినది.

జీవాత్మ తెలిసికొనువా డనియును సృష్టికి రింపబడినది. 'ఏనమ నేను దీనిని వాసన చూచుచున్నాను - అని తెలిసికొనునో, అగమ ఆత్మ (జీవాత్మ)⁹² అని శ్రుతి చెప్పుచున్నందున, జీవుడు 'జ్ఞాత' అని తెలియుచున్నది, 'జ్ఞాత' అనగా - 'తెలిసికొనువాడు' అని అర్థము

ఈ జీవాత్మ అణు పరిమాణు డనియును తెలియజేయబడినది. వృక్షదాయకం దుండు జీవాత్మ, శరీరమునుండి బయలు వెడలుటయు, పర లోకమునకు పోవుటయు, తిరిగి ఈ లోకమునకు వచ్చుటయు అను పరలోక గమనాగమనములు తెలియవచ్చుచున్నందు వలన, జీవుడు అణు పరిమాణు డని, విభుప్ర కాదని తెలియుచున్నది ఆ వెలుగులో ఈ ఆత్మ నిష్క్రమించుచున్నాడు⁹³ అనియు, ఈ లోకము నుండి

91. సాధుకారి పాద ర్పవతి పాపకారి పాదో భవతి. (బృ. ఉ. 6-4-5)

92. అథ యో వేదం జహాశీతి వ ఆత్మా. (రా. ఉ. 3-12-4)

93. దేవ ప్రవోక్తే వైవ ఆత్మా విష్కామతి (బృహ ఉ 6-4-2)

కాగలినవా యదను చంద్రునే చేరుచువ్వాగు⁹⁴ అనియు, కర్మాశే
నుభవిమునకై ఆ లోకమునుండి తిరిగి ఈ లోకమునకు నచ్చును
అనియును శ్రుతులు శీవాశ్చ అణు పరిమాణు డని తెలియజే
యెన్పుట, అంతేకాక, 'ఈ శీవాశ్చ అణువు ఇశానిని మనస్సు చే
శెలియవలయును'⁹⁵ అను శ్రుతి వాక్యము - శీవాశ్చ అణు పరిమా
ణు ను స్పష్టముగ వివరించుచున్నది. వెంట్రుక కొనను వేయి భ
జులు చేసినవో, అం దొక భాగము యొక్క పరిమాణము 'శీవా
పరిమాణ' మని తెలియవలయును⁹⁶ అను శ్రుతి వాక్యము సైతము
'వాత్స' అణుత్వమును నిగుప్తముగ తెలియజేయుచున్నది.

శీవాశ్చ అణు పరిమాణము కలదై హృదయ ప్రదేశమి
దున్నవో, శరీరమం దంతటను జ్ఞాన మిట్లు కలుగుచున్న ద
ప్రశ్నకు - శీవాశ్చ జ్ఞానమునకు ఆశ్రయమైనదని (జ్ఞానాశ్రయ భూ
మి) సమాధానము చెప్పుచు శ్రీ భాష్యకారులు -

“ ఏ విధముగా నారి చందనము హృదయ ప్రదేశమం దలవి
న్నను, శరీరమం దంతటను చల్లదనము కలుగునో, ఆ విధముగా
జ్ఞాన స్వరూపు డగు శీవాశ్చయును హృదయ ప్రదేశమందు అ
పరిమాణుజే అయియున్నను, శరీరమునం దంతటను జ్ఞానము కలు
నిచ్చును. కావున, జీవుడు అణు పరిమాణుడే ” అని వివరిం
యున్నాడు.

94. యే నైకే రాఽస్మాల్లోకా క్రవయంతి చంద్రమన మేవ తే వర్త్యే గచ్ఛంతి.

(కొప్ప. ఉ.

95. కస్మిన్లోపా త్పువ లే క్యన్తై లోకాయ కర్మణే || (బృహ. ఉ. 6-4-6

96. ఏషో ఽణురాశ్చ చేతసా వేదితవ్యః. (ముం. ఉ. 3-1-9

97. చాలాగ్ర కత లాగవ్య కతా కర్మితవ్య య, శీవో దాగవ్య విజ్ఞేయః.

అణు పరిమాణమైన ఈ జీవుడు - హృదయాంశస్వర్పియై, శరీరమునం దంతట విజ్ఞాన వ్యాప్తిని కలిగించుచున్నాడని చెప్పుచు - 'ప్రాణములందు విజ్ఞాన మయ్యుచుగాను, స్పృశ్యమునందు జ్యోతిస్వరూపుడుగను జీవుడు ఉన్నాడు'⁹⁸ అని శ్రుతి వాక్యము బోధించుచున్నది. 'దీపము' - 'కాంతి' రెండును తెజోద్రవ్యములై యున్నను, దీపము కాంతికి అశ్రయమై యుండును. దీపము చిన్నదే అయినను, తన కాంతితో అంతట ప్రపరించునట్లు, జ్ఞాన స్వరూపుడు, జ్ఞాన గుణుడునగు జీవుడు - స్వరూపముచేత అణు పరిమాణమైనను, తన ధర్మభూత జ్ఞానము చేత శరీరమం దంశటను వ్యాపించి, సుఖ దుఃఖానుభూతిని గలిగించుచున్నాడని తెలియజేయుబడినది.

భూమి గంధము గలది (గంధవత్ స్పృశీ), ఆశ్మ (శీవాత్మ) జ్ఞానము కలవాడు (జ్ఞానవాన్ అత్మా) అను వాక్యముల ననుసరించి, భూమియొక్క గుణ మగు గంధము భూమికంటె వేరైనట్లే, శీవాశ్మయొక్క 'ధర్మభూత జ్ఞానము' సహితము శీవాత్మ కంటె భిన్నముగ నున్నట్లు 'ఈ పురుషుడు తెలిసికొనుచునే యున్నాడు'⁹⁹ అను శ్రుతి వాక్యము వలనను, తెలిసికొను జీవుని కంటెను వేరుగ 'ధర్మభూత జ్ఞానము' కల దని తెలియుచున్నది. అంతేకాక, 'విజ్ఞాత యగు జీవుని విజ్ఞానమునకు ఎన్నడును లోపము లేదు కదా'¹⁰⁰ అను శ్రుతి వాక్యమును - జీవుని కంటె వేరుగ 'ధర్మభూత జ్ఞానము కూడ కలది' తెలుపుచున్నది. అందువలన, అణు పరిమాణమైనందున, జీవుని

98. యోగ్యం విజ్ఞానమయః ప్రాతేష హృద్యంశస్వరూపః. (బృహ. ఉ. 3-7)

99. జానాత్వేన వాయం పురుషః. (బృహ. ఉ. 6-3-30)

100. న హి విజ్ఞాన తు విజ్ఞానే త్వవతోహి విద్యతే. (బృహ. ఉ. 6-3-31)

ధర్మ భూత జ్ఞానమున వ్యాపక మగుట నలన, శరీరముం దంతట సుఖ
దుఃఖానుభవము కలుగుచున్న దని వివరింపబడినది

జ్ఞాన మను గుణమును సారముగా గలిగియుండుటచేత, విజ్ఞానము కలవాడుట జీవాత్మ పేర్కొనబడియున్నాడని, విజ్ఞానమే అతని తారభూతమైన గుణ మని, ధర్మభూత జ్ఞాన మాత్రసారు డగు జీవాత్మ - 'జీవుడు యజ్ఞమును చేయుచున్నాడు'¹⁰¹ ఇత్యాది వాక్యములందు, 'విజ్ఞాన' శబ్దముచే పేర్కొనబడియున్నాడని చెప్పబడినది అంతమాత్రమున, 'జ్ఞానమే ఆత్మ' అని కాక, 'విజ్ఞాతయే సవాత్మ' అని తలంపవలయు ననియును విశదీకరింపబడినది. గోత్ర ధర్మమును పురిష్కరించుకొని, 'గోవు' అను వ్యవహారము వీర్పడుచు, గోవులలో ఎన్ని మార్పులు వచ్చినను గోస్వము మారనట్లే, 'జ్ఞాత' యగు జీవునకు జ్ఞానము నిత్యమై ధర్మ మని తెలియజేయబడినది. అనగా, జీవుని వలె అతని ధర్మభూత జ్ఞానము కూడ నిత్యమైన దని తెలియుచున్నది. అందువలన, జ్ఞాన శబ్దముచే జ్ఞాత యగు జీవుని పేర్కొనుటలో జ్ఞానము లేదని వివరింపబడినది. విజ్ఞానము జీవాత్మకు నిత్యమైన ధర్మమైనచో, అది గాఢనిద్రయందు భాసింపవలయును గదా! అను శంకను నివారించుచు శ్రీభాష్యకారులు -

"పురుషునియందు పుంస్త్వము నిత్యమైన ధర్మమే అయినను, అది కాల్యదశ యందు వ్యక్తము కాక, గోవింద దశలో మాత్రమే వ్యక్త మగు యున్నట్లుగ, జీవుని జ్ఞానము కూడ నిత్యమే అయినను అది నిద్రాపస్థయందు భాసింపక, జాగ్రద్దశ యందు మాత్రమే భాసించును" అని తెలియజేసియున్నాడు.

101. విజ్ఞానం యజ్ఞం తమతే.

‘జ్ఞానమే ఆత్మ’ అని చెప్పుట అసంగత మనియు, అట్లు జ్ఞానమే ఆత్మ’ అయినచో, దాని వలన నెల్లప్పుడు జ్ఞానము కలుగ చుండవలయు ననియు, లేక - కలుగకుండుటైన నుండవలయు ననియు తెలియజేయబడినది.

జీవాత్మకు జ్ఞాత్వత్వము ఎలె కర్తృత్వము గూడ న్వాఙ్మాది విధుల చెప్పబడినది. అందుచేత, అటు పరిమాణుడైన, జ్ఞానమున గూఱుగ గలవాడై నశీవుడు - ‘కర్త’¹⁰² అనియును తెలియుచున్నది. విధి నిశేధ రూప మగు శాస్త్రము ప్రయోజనవంతము కానిది యున్నందున, ‘శీవుడు కర్త’ అను సూత్ర వ్యాఖ్యానమున, ప్రకృతి సంబంధించిన సత్త్వ రజ స్తమో గుణములచేత అనేక విధములుగా జేయబడుచున్న కర్మములకు, అహంకారముచే మూఢుడైన ఆత్మ (శీవుడు) - తాను కర్తను అని తలంచుచున్నాడు.¹⁰³ ఈ మొదలైన స్మృతి వాక్య సమాణములు - శీవుడు కర్త కాడనియు, ప్రకృతి గుణములే కర్త లనియు తెలుపుచున్నవి. కావున, కర్త శీవుడా? ప్రకృతి గుణములా? అను సందేహ నివృత్తికై శ్రీ భాష్య కారులు -

“ శీవుడే కర్త. ప్రకృతి గుణములు కావు. శాస్త్రము ‘సత్యము పలుకుము’ ‘జీవ హింస చేయకుము’ మొదలగు విధి నిశేధ వాక్యములు జీవాత్మను గూర్చి బోధించుచున్నవి గాని, ప్రకృతిని గూర్చి కాదు. అందుచేతనే, శీవుడు పుణ్య పాప రూపము లగు

102. కర్తా కాప్రాప్తివశాత్.

(బ్ర. సూ. 2-3-33)

103. ప్రకృతేః త్రియమాదాని గుణైః కర్మాణి వర్తమానః

అహంకార విముక్తాత్మా కర్తాహ మితి మన్యతేః

(భ గీ 3-23)

కన్యములకు కర్త, భోక్తయును జీవుడు కర్త గానిచో, ఈ విధి
పక్షం ఇత్ర ప్రబోధము స్వర్ణమైపోవును కావున, జీవుడు కర్త
అని ప్రబోధించియున్నారు.

'స్వర్ణమును గోరువాడు యజ్ఞ మొనర్చవలయును (స్వర్ణ
కామో యజ్ఞః). ముముక్షులైనవాగు బ్రహ్మమును ఉపాసించవల
యును (ముముక్షుః బ్రహ్మ ఉపాసీత) ఇత్యాది విధి వాక్యముల నను
సరించి, స్వర్ణము, మోక్షము మొదలగు ఫలమున ననుభవించువాడు
కర్తయే. కాని, అన్న పానాది లౌకిక భోగముల నుద్దేశించి చేయు
స్వ్యాపారములందు ఈ కర్తృత్వము స్వరూప ప్రయుక్తము
కాదనియు, అది సత్త్వ రస స్తమస్సు లనెడి గుణ సంపర్ణము వలన
గలిగిన దని తెలియజేయబడినది. ఈ విశేషమును గూర్చి -

మనుష్యుడు మనో వా కామములచేత - శాస్త్రీయమైన
దైనను, శాస్త్రీయమైనది కాకున్నను - 3 కర్మమును ప్రారంభించు
చున్నాడో - ఆ కర్మమునకు జీవాత్మకు స్థానమైన శరీరమును,
జ్ఞానస్థి కర్తృత్వములు గల జీవాత్మయును వేర్వేరు వ్యాపారములు
అని కర్మేంద్రియము లైదు, మనస్సును, నానావిధమైన ప్రాణా
వానాది పంచ వాయు వ్యాపారమును, అంతర్యామి యైన పరి
పూర్ణయును ఈ అధిష్ఠానాదులందును - హేతువులు." 104

— (భగవద్గీత . 18-14, 16)

104. అధిష్ఠానం కర్త కరణం చ వృథ గ్నిధమ్

వివిధ చ పృథ క్షేష్టా లైవం లైవాత్ర పంచమమ్ (భ. గీ. 18-14)

కర్తృవం నతి కర్త రమాత్మానం కేవలం తు యః

చర్యకృత్తే చాత్మాన్ న నచక్యతి దుర్మతిః. (భ. గీ. 18-16)

‘జ్ఞానమే ఆత్మ’ అని చెప్పుట అసంగత మనియు, అట్లు జ్ఞానమే ఆత్మ’ అయినచో, దాని ఎలన నెల్లప్పుడు జ్ఞానము కలుగు చుండవలయు ననియు, లేక - కలుగకుండుటైన నుండవలయు ననియు తెలియజేయబడినది.

జీవాత్మకు జ్ఞాత్వము నులె కర్మత్వము గూడ స్వాభావిక మని చెప్పబడినది. అందుచేత, అణు పరిమాణుడైన, జ్ఞానమును గుణముగ గలవాడైన జీవుడు - ‘కర్త’¹⁰² అనియును తెలియుచున్నది. విధి నిశ్చయ రూప మగు శాస్త్రము ప్రయోజనవంతము కావలసి యున్నందున, ‘జీవుడు కర్త’ అను సూత్ర వ్యాఖ్యానమున, ప్రకృతి సంబంధించిన సత్త్వ రజ ప్రమా గుణములచేత అనేక విధములుగా జేయబడుచున్న కర్మములకు, అహంకారముచే మూఢుడైన ఆత్మ (జీవుడు) - తాను కర్తను అని తలంచుచున్నాడు.¹⁰³ ఈ మొదలైన స్మృతి వాక్య సమాణములు - జీవుడు కర్త కాడనియు, ప్రకృతి గుణములే కర్త లనియు తెలుపుచున్నవి. కావున, కర్త జీవుడా ప్రకృతి గుణములా? అను పంచేహ నివృత్తికై శ్రీ భాష్య కారులు -

“జీవుడే కర్త ప్రకృతి గుణములు కావు. శాస్త్రము ‘సత్యము పలుకుము’ ‘జీన హింస చేయకుము’ మొదలగు విధి నిశ్చయ వాక్యములు జీవాత్మను గూర్చి బోధించుచున్నవి గాని, ప్రకృతిని గూర్చి కాదు. అందుచేతనే, జీవుడు పుణ్య పాప రూపము లగు

102. కర్త శాస్త్రార్థవత్వాత్.

(బ్ర. సూ. 2-3-33)

103. ప్రకృతేః శ్రీయమాదావి గుత్తైః కర్మాణి కర్తృభిః

అహంకార విమూఢత్వా కర్తృహ మితి మన్యతేః

(ఓ. గీ. 3-23)

కర్మముగకు కర్త, భోక్తయును జీవుడు కర్త గానిచో, ఈ విధి సమీప శాస్త్ర ప్రబోధము స్వర్ణమైపోవును. కావున, జీవుడు కర్త అని ప్రబోధించియున్నారు.

'స్వర్గమును గోరువాడు యజ్ఞ మొనర్పవలయును (స్వర్గ కామో యతేతి). ముముక్షులైనవాగు బ్రహ్మమును ఉపాసింపవలయును (ముముక్షుః బ్రహ్మ ఉపాసిత) ఇత్యాది విధి వాక్యముల ననుసరించి, స్వర్గము, మోక్షము మొదలగు ఫలమున ననుభవించువాడు కర్తయే. కాని, అన్న పానాది లౌకిక భోగముల నుద్దేశించి చేయు స్వవ్యాపారములందు ఈ కర్మశ్రమి స్వరూప ప్రయుక్తము కాదనియు, అది సత్త్వ రస స్తమస్సు లచేడి గుణ సంస్కరము వలన గలిగిన దని తెలియజేయబడినది. ఈ విశేషమును గూర్చి -

మనుష్యుడు మనో వాక్ కాయములచేత - శాస్త్రీయమైన దైనను, శాస్త్రీయమైనది కాకున్నను - ఏ కర్మమును ప్రారంభించుచున్నాడో - ఆ కర్మమునకు జీవాత్మకు స్థావరమైన శరీరమును, జ్ఞానశక్తి కర్మశక్తియు గల జీవాత్మయును వేర్వేరు వ్యాపారములు గల కర్మేంద్రియము లైదు, మనస్సును, నానావిధమైన ప్రాణా వానాది పంచ వాయు వ్యాపారమును, అంతర్యామి యైన పరిమాణ్యును ఈ అధిష్ఠానాదులందును - హేతువులు."¹⁰⁴

— (భగవద్గీత . 18-14, 16)

104. అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ వృథ గ్విధమ్

వివిధా చ పృథ క్షేష్టా దైవం వైవాక వంశమమ్॥ (భ. గీ. 18-14)

అత్రై వం పతి కర్తా రమాత్మానం కేవలం తు యః

ఽవ్యక్తకృత్ దుర్విత్వా న్న నవ్యక్తీ దుర్మతిః॥ (భ. గీ. 18-16)

అని వివరింపబడి యున్నది. ఏ విధముగ మహారాజు శన పరివారిమును తీసికొని, శన దేశమున యుద్ధేచ్ఛగ పంపించినానో, ఆ విధముగ ఈ శనిమ శన ఇగ్గదియములను తీసికొని, తన పరిమలునందు యుద్ధేచ్ఛగ పంపించుచున్నాడు¹⁰⁵ అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి, ఇంద్రుని ముములను గ్రహించి విహరించువాడుగా చెప్పుబడియున్నందున, 'జీవునకి కర్త' అని పుష్టికరింపబడినది.

ప్రకృతికి కర్తృత్వము, జీవునకు కర్తృత్వము కాక, భోక్తృత్వము మాన్యుల సాంఖ్యులు చెప్పుచును. కాని, అని పరియైనది కాదని ప్రకృతికే కర్తృత్వముండి, జీవాత్మ కది నేనియో, జీవాత్మకు కాత్రు కి శక్త్యశ్వము, భోక్తృత్వమును నశించు నని తెలియజేయుచున్నది. కర్తృత్వము, భోక్తృత్వము మిగిలినవి యెవ్వరిననుభవించునో, అందువలన - 'ఎవడు కర్తయో అతడు భోక్త' అని గ్రహింపవలయు నని, కర్తృత్వ భోక్తృత్వ నిర్ణయములు తెంచును జీవాత్మయందే ఉన్నవిని, అందువలన - 'కర్త' - 'భోక్త' శబ్దములు అగునని తెలియజెప్పబడినది. మూడు సాధన భూతమైన సమాధి యందు ప్రకృతి కర్త కాకాల నందువలనను, అది కర్త యగు నేని, 'నేను ప్రకృతి కంటె ఇతరుడను' అను సమాధి దానికి కలుగనందువలనను జీవాత్మయే కర్త. ప్రకృతి కర్త కాకాలము - అని వివరింపబడినది. అంతేకాక, ఏ విధముగా వ్రడంగి తన ఇచ్చాను సారము కొన్ని సమయములందు కార్యములు గావించును, కొన్ని

105. వ యథా మహారాజః స్వే జనపదే యథా రామం పరికర్తతే।

ఏవమే వైష విరావ ప్రాజావ గృహీత్వా స్వే కరీరే యథా రామం ॥

వర్తతే

(బృహ. ప. 4-1-18)

సమయములందు గావించెను. ఈ విధముగ జీవులు కర్తరిగిను, అకర్తరిగిను ఉండునని తెలియజేయబడినది. ప్రకృతి కర్త యగునేని, అది అచేతన మగుట వలన, దానికి 'ఇచ్ఛ' - 'అనిచ్ఛ' అనునవి సంభవించునందున, సర్వదా కార్యము జరుగుచుండవలయును. కాని, ఇది లోక విరుద్ధమైనందున, 'చేతను దగు జీవుడే కర్త' అని వివరింపబడినది.

ఈ జీవుని కర్మత్వము స్వాతంత్ర్యము వలన కలుగుచున్నదా? లేక, పరమాత్మాయత్తముచేతనా? ఎట్లు ప్రాప్తించినది? అను ప్రశ్నకు సమాధానముగ - స్వాతంత్ర్యము చేతనే కలిగినది. పరమాత్మాయత్తమని చెప్పుట వలన, విగ్ని నిషేధ శాస్త్రావర్థక్యము కలుగుచున్నది. తన బుద్ధిచేత, ప్రవృత్తి నివృత్త్యారంభశక్తుడై, అతడే (జీవుడే) నియంించువాడగుచున్నాడు. అందుచే, ఈ జీవుని కర్మత్వము స్వాతంత్ర్యము చేతనే - అను పూర్వసక్తుమునకు శ్రీ భాష్యకారులు ఈ విధముగ సమాధానము చెప్పియున్నారు.

"ఈ జీవుని కర్మత్వమునకు పరమాత్మయే హేతుభూతుడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా - 'లోపల ప్రవేశించి జనులను శాసించువాడు పరిమాశ్వు' ¹⁰⁶ అనియు, 'ఎవడు ఆత్మయందుండి ఆత్మను నియమించుచున్నాడు' ¹⁰⁷ అనియును శ్రుతి వాక్యములు చెప్పుచున్నవి. అంతే కాక, నేను సమస్త ఘోషముల జ్ఞానోదయ ప్రదేశమైన హృదయమునందు ఆత్మ రూపముగ ప్రవేశించినవాడను. నావలన స్మృతియును, జ్ఞానమును, శాసనము కలుగుచున్నవి. సమస్త వేదములచేత తెలియదగినవాడను. వారి అంతర్యామియు, ఆత్మయు

106 అస్త: ప్రవిష్ట శ్వాస్తా జనానాం సత్వాన్య

(తై. అ. 3-2-10)

107. య ఆత్మన మస్తరో యమయతి

(బృహ. ఉ. 5-7-31)

అని వివరింపబడి యున్నది. ఏ విధముగ మహారాజు తన పరివారమును
కీర్తింపి, తన దేశమున యథేచ్ఛగ సంచరించునో, ఆ విధముగ ఈ
విష్ణు తన ఇంద్రియములను తీసికొని, తన శరీరమునందు యథేచ్ఛగ
సంచరించుచున్నాడు¹⁰⁵ అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి, ఇంద్రి
యములను గ్రహించి విహరించువాడుగా చెప్పబడియున్నందున,
'శ్రీమద కర్త' అని స్పష్టీకరింపబడినది.

ప్రకృతి కర్తృత్వము, జీవులకు కర్తృత్వము కాక, భోక్తృత్వ
మున్నటుల సాంఖ్యులు చెప్పుదురు. కాని, అవి సరియైనది కాదని,
ప్రకృతికే కర్తృత్వ ముండి, జీవాత్మ కది లేనిచో, జీవాత్మకు కామ్రు
కర్తృత్వము, భోక్తృత్వమును నశించు నని తెలియజేయబడినది. కర్త
బాధ, భోక్త మరల యొక డగు ఐక్యమున, ఏవైనను భోక్త కావచ్చు
చును వ్యవస్థ ఏర్పడు నని, అందువలన - 'ఎవడు కర్తయో అతడే
భోక్త' అని గ్రహింపవలయు నని, కర్తృత్వ భోక్తృత్వ ధర్మములు
రెండును జీవాత్మయందే ఉన్నవని, అందువలన - 'కర్త' - 'భోక్త'
విభాజనము అగునని తెలియజెప్పబడినది. మోక్ష సాధన భూతమైన
సమాధి యందు ప్రకృతి కర్త కాకాల నందువలనను, అది కర్త
యగు నేని, 'నేను ప్రకృతి కంటె ఇతరుడను' అను సమాధి దానికి
కలుగవందువలనను జీవాత్మయే కర్త. ప్రకృతి కర్త కాకాలదు - అని
వివరింపబడినది. అంతేకాక, ఏ విధముగా వ్యతంగి తన ఇచ్ఛాను
నారము కొన్ని సమయములందు కార్యములు గావించును, కొన్ని

105. న యథా మహారాజః ప్వే జనపదే యథా కామం పరివర్తతే.

ఏవమే వైష విరాన్ ప్రాతావ్ గృహీత్వా ప్వే శరీరే యథా కామం పరి
వర్తతే. (బృహ. ఉ. 4-1-18)

సమయములందు గావింపఁడు. ఈ విధముగ జీవుడు కర్త గను, అకర్త గను ఉండునని తెలియజేయుటచేత ప్రవృత్తి కర్త యగునేని, అది అచేతన మగుట వలన, దానికి 'ఇచ్ఛ' - 'అనిచ్ఛ' అనునవి సంభవింప నందున, సర్వదా కార్యము జరుగుచుండవలయును. కాని, ఇది లోక విరుద్ధమైనందున, 'చేతను దగు జీవుడే కర్త' అని వివరింపబడినది.

ఈ శీవుని కర్మత్వము స్వాతంత్ర్యము వలన కలుగుచున్నదా? లేక, పరమాత్మాయశ్రముచేనా? ఎట్లు ప్రాప్తించినది? అను ప్రశ్నకు సమాధానముగ - స్వాతంత్ర్యము చేతనే కలిగినది. పరమాత్మాయశ్రమని చెప్పట వలన, విని నిషేధ శాస్త్రానర్థక్యము కలుగుచున్నది. తన బుద్ధిచేత, ప్రవృత్తి నివృత్త్యారంభకత్తుడై, అతడే (శీవుడే) నియమించువాడగుచున్నాడు. అందుచే, ఈ శీవుని కర్మత్వము స్వాతంత్ర్యము చేతనే - అను పూర్వపక్షమునకు శ్రీ భాష్యకారులు ఈ విధముగ సమాధానము చెప్పియున్నారు.

“ఈ శీవుని కర్మత్వమునకు పరమాత్మయే హేతుభూతుడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా - ‘లోపల ప్రవేశించి జనులను కాపించువాడు సరిమాశ్వు’¹⁰⁶ అనియు, ‘ఎవడు ఆత్మయందుండి ఆత్మను నియమించుచున్నాడో’¹⁰⁷ అనియును శ్రుతి వాక్యములు చెప్పుచున్నవి. అంతే కాక, నేను సమస్త భూతిముల జ్ఞానోదయ ప్రదేశమైన హృదయమునందు ఆత్మ రూపముగ ప్రవేశించినవాడను. నా వలన స్మృత్యును, జ్ఞానమును, ఊహయు కలుగుచున్నవి. సమస్త వేదములచేత తెలియదగినవాడను వారి అంతర్యామియు, ఆత్మయు

106. అన్తః ప్రవిష్ట శ్వాస్తా జవానాం సర్వాత్మా

(తై. అ. 3-2-10)

107. య ఆత్మన మన్త రో యమయతి

(బృహ. ఉ. 5-7-31)

నైన నేనే వేదోత్తమముల నున్నవాడను, వేదశాస్త్రము నెఱిగించు
వాడను నేను¹⁰⁸ అనియు, 'అర్జునా' పర్యనియంత యగు వాని
దేవుడు, దేహేంద్రియ రూపమున నుండు ప్రకృతి యను యంత్రము
నారోపించి యున్న సమస్త ప్రాణులను, సత్త్వాది గుణ మయమై,
తన మాయ చేత ప్రసర్తింపజేయుచు, సమస్త ప్రాణుల కెఱిగిం
సకల ప్రవృత్తి నివృత్తులకు మూలమైనట్టి జ్ఞానోదయమునకు ప్రేర
మైనవాని హృదయమం దున్నాడు¹⁰⁹ అనియును స్మృతి నెఱిగి
మలు చెప్పుచున్నది. అందులన, దేవుడు కర్త యైనను, స్వశీలత
కాదని, దేవుని కర్తవ్యము పరిమాత్మాధీన మనియు తెలియకె
బడినది. "

దేవుని కర్తవ్యము పరిమాత్మ సకలభూతకమైన యెడల
దేవుని పుణ్య పాపములు పరమాత్మకే కలుగును గాని, దేవుని
కలుగు అవకాశము లేదు కదా? అని సందేహించరా దని శ్రీ మహా
కారులు తెలియజేయుచు, దేవుడు మొదట పరిమాత్మ గానెరిగి,
అనుమతితో కర్మలలో వర్తించు నని, పిమ్మట పరిమాత్మ అనె,
పుణ్య పాప కర్మలను బట్టి, ఆ తిరువాతి కర్మములలో ఆతనిని ప్ర
ర్తింపజేయు ననియు వివరించి యున్నారు ఈ విధముగా పరిచు

108. పర్యవ్యతాపం హృది నమివిష్టో మత్తః స్మృతం చైతన్ మహానామ్
వేదై శ్చ వర్తై రవా పేవ వేద్యః । పదార్థాత్మ దేవత వివేక బాహుః ॥
(ఉ గీ 15-16)

109. ఈశ్వర స్మర్య భూతానాం హృ దైశే ఉద్భవ తిష్ఠతి
బ్రాహ్మయన్ పర్యభూతాని యంత్రాభూతాని హయయా ॥ (ఉ గీ 18-61)

త్యుమ జేవుని పూర్వ వాసనా పూర్వమైన స్రవస్త్రీ మంచి చెడ్డలను పరిశీలించి, మంచి చేయనిపుడు అనుమతించుచు, చెడును అనాదరించుచు, మంచి యొనర్చు నపుడు అనుగ్రహమును, చెడు యొనర్చు నపుడు నిగ్రహమును జూపుచు, ఆ యా కీపులకు సుఖ దుఃఖముల నిచ్చుచుండు నని శ్రీభాష్యకారులు నాయించియున్నారు. ఈ విశేషమును గూర్చి పరమాత్ముడు స్వయముగ ఇట్లానతిచ్చి యున్నాడు :-

“నాకో విత్త యోగమును కోరుచున్నవాడై, నన్ను భజించు జ్ఞానులకు, వారు కోరిన బుద్ధియోగమునే ప్రీతి పూర్వకముగ నిచ్చుచున్నాను దానిచేత వారికి బుద్ధిప్తి కలుగును”¹¹⁰ అనియు వారిని అనుగ్రహించుట కొరకే నేనువారి మనోబృంధికి విషయభూతుడనై యుండువాడను గనుక, వారికి నా కిలాక్షణ గుణములను పెరిగి బృంధి, ను ద్విషయమైన జ్ఞాన మనెడి ప్రకాశించుచున్న దీవము చేత జ్ఞాన వికాసము, ప్రాసన కర్మరూపమైన అజ్ఞానము వలన బుద్ధిపదయు, నాకు వ్యతిరీతములై పూర్వము నుండి అలవడియున్న విషయ మందలి ప్రాపత్య మైనదియు నగు సకటిని నాకము చేయించున్నాను.”¹¹¹

అనియును —

అనుర (తగవ దాజ్ఞ వతిక్రమిండు) వ్యభావము గల జనులు, ఈ జగత్తును అంత్యి పుని చెప్పుదురు. బ్రహ్మత్వక మవి, బ్రహ్మమునం దుండునది అని చెప్పుదు నియమించువాడు లేని దవి చెప్పుదురు. శ్రీ పురుష పరస్పర సంగము చేత

110 “నేనాం సకత యుక్తానాం భజానాం ప్రీతి పూర్వకమ్
ఏవామి బుద్ధియోగం తం యేన మా మనయాత్తి తే || (ఓ. గీ 10-10)

111 “నేమా మేవానుకంవాత్ మహా బుద్ధావజం శమః
నాకయా మూక్త్యై లావస్తో జ్ఞాన దీపేని భావ్యతా || (ఓ. గీ 10-11)

పట్టినది కాస్త్రమే ను చేయుచు లే చను, కాపమే కాపముగా గల దని చెప్పుదురు.¹¹²

అనియును

“తమ స్తమము నేగి చేయుదు నని అపారాధమును, నమస్తమ చేసి బలి నా బలమే వాని నని బలమును, నా వంటి వాని లే దని గుప్తమును, నేను దాని నంత మాత్రమేననే నర్వకుని లంచించునని కామమును, నా కనకారమును చేసివని నెల్ల చంపుదు నని క్రోధమును ఆశ్రయించినివారై, తమ శరీరము లంచును, శరీర శరీరము లందును అంతర్యామియై నెలొని, నమస్తమము చేయుచున్న చుట్టినైతి ముద నగు నన్ను అనుగ్రహించుటలై చేసివించుచున్నాడు.”

అనియు —

“న విష్ణు డ్వేషించి పూరులు, పీఠము నగు ఆ వరాహమును, లక్ష్మ జలా మరణాది రూపమున పరివర్తమాన మగు నంకానములలో, అందును - అమృత యోమలందే, అవగా - నా అనుకూల్యమునకు విరుద్ధమునైన జన్మములందే తోయుదును.”¹¹⁴

అనియును సర్వేశ్వరు డానతిచ్చి యున్నాడు. అందులను విధి, పని శన పూర్వ కర్మానుగుణ్యముగ పరిమాణ్యుడే పూర్వ పాపముల కార్యాకార్యములందు ప్రవర్తింపజేయుబడుచున్నా నని, నీ నీను

112. అతత్వ మప్రతిష్ఠంశీ జగ దానా రసిత్వతమే
అవరస్వర వింఘాతం కి మన్మత్కామ హేతుకమ్॥ (ఉ గీ 16-8)

113. అపారాధం బలం దర్పం రామం క్రోధం చ సంక్రీడాః
మా మాత్య పర దేహేషు ప్రదిష్మన్తోఽభ్యసూయిషాః॥ (ఉ గీ 16-18)

114. తా వహం ద్విషతః క్రూరాన్ పంపారేషు వరాధిమాన్
క్షిపా మ్యుత్త్ర ముఖా నాసురీ ష్చైవ యోనిమ॥ (ఉ గీ 16-19)

గొయ్యముగ భగవంత్ నిగ్రహానుగ్రహములకు పాత్రుడగుట పంథ వించుచున్నదని తేటకెల్ల మగుచున్నది.

జీవుడు పరమాత్మ యొక్క అంశమని చివరింపబడినది. ఉపనిషద్వాక్యములు జీవాత్మ - పరమాత్మలకు కొన్ని చోట్ల భేదమును చెప్పుటవలనను, మరి కొన్ని చోట్ల అభేదమును చెప్పుట వలనను జీవాత్మ, పరమాత్మ యొక్క అంశమని చెప్పబడినది. 'జీవాత్మిను, అతనిని ప్రేరేపించు పరమాత్మను భిన్నులనుగా ధ్యానించి'¹¹⁵ అను ఉపనిషద్వాక్యము జీవాత్మ - పరమాత్మలకు భేదమును బోధించుచున్నది 'నీవు ఆ పరమాత్మవై ఉన్నావు'¹¹⁶ అను ఉపనిషద్వాక్యము జీవాత్మ - పరమాత్మలకు అభేదమును చెప్పుచున్నది. ఈ సందర్భమున దేనిని సమ్యక్పరిపవలయునను సందేహమునకు జీవుడు సరిమాగ్ని యొక్క అంశమని సమాధానము చెప్పబడినది 'ఏ సరిమాగ్ని జీవాత్మయందున్నాడో, ఏ పరిమాగ్నికు జీవాత్మ శరీరమై యున్నాడో'¹¹⁷ అను శ్రుతి వాక్యము జీవాత్మ పరమాత్మలకు 'శరీర - శరీర' భావమును తెలియజేయుచున్నది. ఈ 'శరీర - శరీర' భావమును ననుసరించి, జీవాత్మ పరమాత్మలకు భేదమును, అభేదమును సమన్వయింపవచ్చునని చెప్పి, జీవుడు అజ్ఞుడు - పరిమాత్మ సర్వజ్ఞుడు. కావున, వీరు పరిస్పృహ భిన్నులైనను, వీరికి గల 'శరీర - శరీర' భావ సంబంధముచే అభిన్నులుగ బోధింపబడవచ్చునని తెలియజేయబడినది 'దేవ దత్తుడు' అను శబ్దము, ఆ వ్యక్తి యొక్క శరీరమును, ఆ శరీరము దున్న జీవాత్మను తెలియజేయువట్లే, ఆ జీవుని యందు అంతరాత్మగ నున్న పరమాత్మను గూడ తెలియజేయుచున్నది. ఈ

115. ఎఱ్ఱగార్వాణం ప్రేరితారం చ మాన్య (శ్లోకం ౧-6)

116. తత్త్వ మసి (పాం. ౪-12-4)

117. య ఆత్మని తిష్ఠన్, యస్మాత్ శరీరమ్. (బృహ. ౫-3-4)

విధముగా సనుస్త శబ్దములు ఆ యా పదార్థములను శరీరముగ జేసి
కొని, వానియందు అంశర్యామిగా నున్న పరిమాత్ముని తెలియజేయు
చున్నవి. అందుచేత, జీవ వాచక శబ్దములు జీవ శరీర పరిమాత్ము
బోధకము లని తెలియజేయబడినది. 'సమస్త భూతములు బ్రహ్మము
యొక్క పాదములు'¹¹⁸ అను మంత్ర భాగము ననుసరించియును
జీవును పరిమాత్ము యొక్క అంశ మని తెలియుచున్నది. అంతే
కాక, స్మృతీ యందును ఈ విశేషము ఇట్లు విశదీకరింపబడినది. 'జీవ
లోకముని సనాతనుడైన శ్రీపుణ్ణ వెలుగొందుచున్నది నా అంశమే'¹¹⁹
అని భగవంతుడు స్వయముగ జీవుడు తన యొక్క అంశ మని
స్పష్టము చేసియున్నారు

జీవును పరిమాత్ము యొక్క అంశ మైనచో, శ్రీవుని దోష
ములు పరిమాత్ముని సంక్రమించును గదా! అని శంకింపరా దని
చెప్పబడినది జీవాత్ము పరిమాత్ముల అంశాంశ భావము, ప్రభా -
ప్రభావంతుల అంశాంశ భావము వంటి దని చెప్పబడినది. ప్రకాశ
విశిష్ట శైవ సూర్యుని యందు - ఆతనికి గుణభూత మైన ప్రకాశము
అంశ మగుచున్నట్లే, పరిమాత్ము విశేష మని, జీవాత్ము విశేషణ మని
వివరింపబడినది. విశేష్య విశేషణముల స్వరూప స్వభావములు పరి
స్పర్శ భిన్నములై యుండవచ్చు నని చెప్పి, విశేష్యమైన పరమాత్ము
సర్వజ్ఞుడు, సర్వ సంగల్యుడు, దోష గంధ రహితుడు కాగా, విశేషణ
మైన జీవుడు అజ్ఞుడు, పరతంత్రుడు, సుఖ నుఖ భోక్త యగుచు,
పరిమాత్ము యొక్క అంశ మగు చున్నా దని విశదీకరింపబడినది. 'ఒక

118 పాదో ఒవ్య విశ్వా హతాని

(పు. పూ.)

119. ఐమైవాంశో జీవలోకే జీవభూత స్సనాతనః॥

(ఉ. గీ. 15-7)

చోట నున్న అగ్ని యొక్క శాంతి - నలు వైపుల ఎట్లు వ్యాపిం గు చున్నదో, అదే విధముగ, ఈ జగత్తంతయు పరమాత్మ యొక్క శక్తియై, అంశట వ్యాపించి యున్నది¹²⁰ అని పరాశర మహర్షి యు - అగ్నికి శాంతి నలె, ఈ చరాచర జగత్తంతయు పరమాత్మకు అంశ మని స్పష్ట మొనర్చి యున్నారు. అంతే కాక, 'జగత్స్సృష్టి కావలసిన శక్తి యంతయు పరమాత్మకు అంశ మని స్పష్ట మొనర్చి యున్నారు. అంతే కాక, 'జగత్స్సృష్టి కావలసిన శక్తి యంతయు పరమాత్మ యైన శ్రీహరి శరీరము'¹²¹ అని చెప్పుచు, చేశనాచేతనములతో పర మాత్మకు గల శరీర - శరీర భావమును గూడ విశదీకరించుచున్నారు. అందుచేత, జీవులు పరమాత్మ యొక్క అంశ మైనను, జీవుల దోష ములు పరమాత్మకు అంట వని చెప్పబడినది.

జీవు లందరు బ్రహ్మాంశ భూతులై యున్నను, కొందరిని మాత్రమే వేదాధ్యయనాదులందు అనుమతించుట, మరి కొందరిని సమీపించుట ఎట్లు సంభవించుచున్నది ? అను సంశయమును శ్రీమద్రామానుజ యతీంద్రులు నివారించుచు, ఏ విధముగా విహ వాది శుభ స్థలములం దున్న అగ్నిని పరిగ్రహించుచు, శృళానాది ఆశుభ స్థలము లందలి అగ్నిని పరిహరించుచున్నామో - అదే విధ ముగ, జీవు లందరు బ్రహ్మాంశ భూతులై యున్నను, ఆ యా జీవులకు గల బ్రాహ్మణాది దేహ సంబంధమును బట్టి, కొందరికి మూత్రము వేదాధ్యయనాదులయందు అనుమతించుట, మరికొందరికి లభింపక

120 ఏక దేశ స్థిత ప్యాగ్నేః శోకాన్న విహారిణీ యథా

పరవ్య బ్రహ్మాత్ శక్తిః తదేవ మహిం జగత్ః (వి. పు. 1-22-56)

121. త త్వర్యం వై హరే నమః.

(వి. పు. 1-22-38)

పోవుట అనునది సంధించుచున్న దని, ఆ విధముగా శీవునకు విధి నిషేధ శాస్త్రములు వర్తించుచున్న వని వివరింపబడినది.

పరమాస్మయైక్యం అంశ భూతు లైత ఈ శీవులు పరస్పరము భిన్ను లని, ఒక్కొక్క జేహము నొగు ఒక్కొక్క శీవు మండు నని, తెలియజేయబడినది. అందుచేత కీ ఒకని 'కర్మ ఫలము'ను - మ రొక జనుభవించు దోషము కలుగక వృద్ధి దని తెలియజేయబడినది. ఈ విధముగ శ్రీ రామానుజ మతానుచారులు - శీవులును భగవంతుని వలె అనాదులును, నిత్యులును, స్వరూపమున భగవంతునకు వేరైన వనియును విశదీకరింపబడినది.

శ్రీమద్రామానుజులు - ప్రకృతి స్వరూపము

ప్రాణము నాశ్రయించుకొని యున్న జీవ శరీరముల వలె కీవాత్మ - ప్రకృతులును పరమాత్మ నాశ్రయించుకొని, ఆయనకు శరీర భూషణములై, ఆయన ౩౩ నిత్యములై యున్న వనియు, ఆయన కంటకు భిన్నములై యున్న వనియును ఆచార్య పురుషులు సాధించి యున్నారు.

ద్రవ్యము, అద్రవ్యము అని, ప్రమేయము రెండు విధములుగా చెప్పబడినది. ద్రవ్యము ఉపాదాన మగు నని చెప్పి, ఘటమునకు మట్టి ఉపాదాన మనియు, మట్టిజంజు కపాలా ద్యవస్తా భేదములకు ఆశ్రయ మగుచున్న దనియు, వివరింపబడినది. అందుచేత, మట్టి ఉపాదాన మును, అవస్తాశ్రయమును అగుచున్నందున ద్రవ్యమగు ననియు, అట్టి ద్రవ్యము గుణాశ్రయ మనియు, అది రామాస్య మనియు ద్రవ్యము రెంటికీ ఒక్కటేము చెప్పబడినది.

ప్రకృతి యందు ఈ అవస్థాశ్రయత్వము సుప్రసిద్ధమై ట్టి దనియు, అందుచేతనే జీవుని జ్ఞాన సంకోచ వికాసము లవబడు అస్థి లగు ఆశ్రయ మగుచున్న దనియు చెప్పించు. కాలము ఒక్కటియే మైనను, ఉపాధి సంబంధముచేత తుణ - కలా - కాష్టాది భేదమును బొందుచు, అవస్థాశ్రయ మగుచున్న దనియు వివరింపబడినది. శివునిగు ఱిరము ద్వారా బాల్యావస్థాశ్రయత్వము కలుచుగోన్నది. ఈశ్వరు నికిని స్థూల సూక్ష్మైవస్థలు తెందు ప్రకృతి ద్వారమున అవస్థాశ్ర యము కలదు. శుద్ధ సత్త్వమునకు అవస్థాశ్రయత్వము ప్రసిద్ధమైనట్టిదే. అందుచేత, అవస్థాశ్రయత్వము ద్వివిధ లక్షణ మగుట ఉపాన్న మని తెలియజేయబడినది.

ద్రవ్యములు - ప్రకృతి, కాలము, శుద్ధ సత్త్వము, ధర్మభూత జ్ఞానము, జీవుడు, ఈశ్వరుడు అని ఐదు విధములుగా చెప్పబడినది. ఇందు, 'ప్రకృతి - కాలము' జరిగి లభ్యము, 'శుద్ధ సత్త్వము, ధర్మ భూత జ్ఞానము, జీవుడు, ఈశ్వరుడు' అజడము లనియు వివరింప బడినది. సత్త్వ రజ తమో మూడు గుణ శ్రయోశ్రయమైన ప్రకృతి - బద్ధ జీవుల జ్ఞానానందములను కప్పిపుచ్చు ననియు, విపరీత జ్ఞానమును గలిగించుచుది యనియు, ఈశ్వరున కిది ప్రీతి సాధన మనియును విప్పి చెప్పిబడినది. ఈ ప్రకృతి - నిత్యము, అక్షరము, అవిద్య, మాయ అను శబ్దములచే న్యవహరింపబడు ననియు, నిత్య మైనందున - 'అక్షర' మనబడుచున్న దనియు, జ్ఞాన విరోధి యైనందున, 'అవిద్య' యనియు, విచిత్ర సృష్టి కారిణి కావున 'మాయ' యనియు తెలియ జేయబడినది. భగవత్సంకల్పాగీన గుణ వైషమ్యమువలన, సృష్ట్యానన కుల మగు అనన్త యందు ఈ ప్రకృతి - 'అన్యత్' మనబడు ననియు, గుణముల భేదము న్యత్తముగా తెలియక పోవుట వలన, 'అన్యత్'

మనబడుచున్న దనియు వివరింపబడినది. గుణ వైషమ్య మనగా - 'సత్త్వ రజస్తమస్సు లనెడి గుణముల పరస్పర ఉద్దేశము' అనియు, ఈ గుణ వైషమ్యము వలన విషమ వికారము లేర్పడునపుడు ప్రకృతి నుండి 'మహత్తు' జనించు ననియు, ఆ మహత్తు - సాత్త్విక, రాజస, తామస భేదముచేత మూడు విధము లనియు వివరింపబడినది. ఈ మహత్తునే 'బుద్ధి' అనియు నందురు మహత్తు నుండి 'అహంకారము' జనించు ననియు, ఆ అహంకారమును - సాత్త్విక, రాజస తామస, భేదముచే మూడు విధము లనియు, సాత్త్వికాహంకారము వైకారిక మని, రాజసాహంకారము త్రైజిన మని, తామసాహంకారము భూతాది యని వ్యవహరింపబడు ననియు తెలియజేయబడినది. ఈ అహంకారమే జీవుని యందు దేహాత్మాభిమానమును కలిగించునట్టిది. రాజసాహంకార సాహాయ్యముతో గూడిన సాత్త్వికాహంకారము నుండి అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, అయిదు కర్మేంద్రియములు, మనస్సు అనబడు ఇంద్రియముతో పదు నొకండు ఇంద్రియములు జనించు నని, జ్ఞానమును ప్రసరింపజేయు సామర్థ్యము కలిగి యున్నందున జ్ఞానేంద్రియము లని, అవి మనస్సు, చెవి, కన్ను, ముక్కు, నాలుక, త్వక్కు అను ఆసు విధము లనియు చెప్పబడినది. స్మృతి (తలపు) మొదలగు పానికి 'మనస్సు' ముఖ్య సాధనము. అది హృదయ ప్రదేశమున నుండునది. దీనినే చిత్త మనియు వ్యవహరింతురు. ఇది జీవుని బంధ మోక్షములకు హేతుభూతమైన దని చెప్పబడినది. శబ్ద మాత్ర గ్రహణ శక్తి గలది (చెవి) శ్రోత్రేంద్రియము. రూప మాత్ర గ్రహణ శక్తి గలది (కన్ను) చక్షు రింద్రియము. గ్రహణ మాత్ర శక్తి గల ఇంద్రియము (ముక్కు) స్పృశేంద్రియము. రసమును

మాత్రమే గ్రహించు శక్తి గలది (నాలుక) రసనేంద్రియము. స్పృహ మాత్ర గ్రహణ శక్తి గల ఇంద్రియము (తృక్కు) త్వగింద్రియము ఇది శరీరమం దంతటను ఉండు ననియు, నఖి - దంత - శోశములంద త్వ గింద్రియము వర్తించి యున్నప్పటికిని, అందు దాని శక్తి త్రి యున్నందున, స్పృశ జ్ఞానము కలుగలే దనియు చెప్పబడినది.

ఉచ్చారణాది క్రియలలో నొక క్రియ యందు శక్తి కలిగి యున్నట్టిది కర్మేంద్రియ మని కర్మేంద్రియ లక్షణము చెప్పుచు, అది 'వాక్కు, పాణి, పాదము, పాయువు, ఉపస్థ' అది అయిదు విధము లు వివరింపబడినది. వర్ణోచ్చారణ ముఖ్యసాధనము 'వాక్కు' అని, అది హృదయమునను, కంఠమునను, జిహ్వ మూలమునను, తాలువు నందును, దంతము లందును, ఓష్ఠ్యము లందును, నాసిక యందును మూర్ధ స్థానము నందున - ఇట్లై నిమిది స్థానములందు వర్తించుచుండు నని విశదీకరింపబడినది. శిల్పాదులకు ముఖ్య సాధనము 'పాణి' యని సంచరించుట కుపకరించునది 'పాద' మని, మల విసర్జన సాధనము 'పాయు' వని, ఆనంద విశేష ముఖ్య సాధనము 'ఉపస్థ' యని కర్మేంద్రియ స్వరూపము వివరింపబడినది.

రాజసాహంకార సాహాయ్యముతో 'భూతాది' యనబడు తామసాహంకారము నుండి పంచ తన్మాత్రములు, వాని విశేషమైన పంచ భూతములును పుట్టు నని చెప్పబడినది. 'శబ్ద తన్మాత్రము' స్పృశ తన్మాత్రము, రస తన్మాత్రము, గంధ తన్మాత్రము' అని, తన్మాత్రము లై దనియు, 'ఆకాశము, వాయువు, తేజస్సు, జలము, పృథివి' అని - భూతము లై దనియు వివరింపబడినది. తామసాహంకారము నకును, ఆకాశమునకును మధ్యమావస్థ గల ద్రవ్యము శబ్ద తన్మాత్ర మని, ఇది పాలు పెరుగుగా మారుటకు మధ్య నున్న యవస్థలో

నుండు ద్రవ్యము వంటిదే అని, ఈ శబ్ద తన్మాత్రము నుండియే ఆకాశము జనించు నని, అది విశిష్ట శబ్దాధార మగుచు శ్రవణానంద కరత్వము గలిగి యుండు నని వివరింపబడినది. ఆకాశము నుండి పుర్ణ తన్మాత్రమును, దాని నుండి వాయువు జనించు నని, ఈ వాయువు విశిష్ట స్పర్శనము గలిగి రూప భూస్వ క్షుణ్ణి దని, అనగా - త్వ గింద్రియమునకు మాత్రమే గ్రాహ్య మగున దని, చల్ల దనము గాని, వేడి గాని, గంధము గాని లే దని చెప్పబడినది. వాయువు జల సంబంధము వలన చల్లని దనియు, అతపాది తేజః పదార్థ సంబంధము వలన చెచ్చని దనియు, కుసుమాది సుగంధ ద్రవ్యావయవ సంబంధముచే పరిమళము కల దనియు ప్రతీతి కలుగునే కాని, శీతోష్ణాదులు వానియందు లేదని చెప్పబడినది. అంతే కాక, ఈ వాయువు త్వ గింద్రియమునకు ఆప్యాయకత మగు నని, దీని యందు - 'శబ్దము, స్పర్శము' అను గుణములు కల వని, శరీర ధారణాది హేతు వగు వాయు విశేషము 'ప్రాణాచాన ద్యానోదాన సమాన' మని అయిదు ధములుగా నుండు నని వివరించబడినది. వానిలో - హృదయ ప్రదేశ మందు ప్రాణము, గుడ ప్రదేశమందు 'అచానము', శరీర సంకంఠల వ్యాపించి 'వ్యానము', కంఠమున 'ఉదానము', నాభి మందు 'సమానము' ఉండు నని తెలియజేయబడినది. వాయు తేజస్సుల మధ్యమావస్థా విశిష్ట మగు ద్రవ్యము రూప తన్మాత్ర మగు నని, దాని నుండి 'తేజస్సు' జనించు నని చెప్పబడినది. ఈ తేజస్సు ఉష్ణ స్పర్శము గలది, భాస్వర రూపము గలది, బయట అగ్ని రూపమునను, మూర్త్య రూపమునను పచనాదులకు హేతు వగును. పాణుల చాక్షుష జ్ఞానమునకు వెలుగు రూపమున తోడ్పడు నట్టిది. 13 - 'భౌమము, దివ్యము, కౌదర్యము, ఆకాశము' అను నాలుగు ధము లని చెప్పబడినది. ప్రత్యేక పదార్థము లయిన ప్రత్తి, కస్సెలు

మొదలగునవి ఇంధనములుగా గల తేజస్సు 'భామ' మని, జలము మాత్రము ఇంధనముగా గలది 'దివ్య' మని పార్థివ మగు ఆహారము, జలము ఇంధనముగా గలది 'జ్ఞాదర్శ' మని, ఇంధనము లేని తేజము 'అకర' మని, అది సువర్ణాదిక మనియు తెలియజేయబడినది. సువర్ణమున పృథివీ పదార్థము అధికముగా గలిసి యున్నందున వేడి లేదు. తేజస్సు శిబ్ద స్పర్శ రూపములు - అను మూడు గుణములు కలిగి యుండును తేజస్సు నుండి రస తన్మాత్రమును, దాని నుండి జలమును జన్మించును. తేజ స్సలిల మధ్యమావస్థలో నున్న ద్రవ్యమే రస తన్మాత్ర మనబడు నని తెలియజెప్పబడినది. చల్లని స్పర్శ గుణము గలిగి యుండుట, వాసన లేక విశిష్ట రసము ను గలిగి యుండుట, అది సహజముగా మాధుర్యమై యుండుట, రూపము తెలుపున నొప్పురుట జల లక్షణములుగా పేర్కొనబడినవి. అయినప్పటికిని, ఆక్రయాదులు సంస్కర మమున రూప రస స్పర్శములు మారుచుండునని, అట్టి మార్పు - జలము, నదులు, సముద్రము మున్నగు రూపములతో బహు విధము లని తెలియజేయబడినది. ఈ జలము నందు శబ్ద స్పర్శ రూప రసము లను నాలుగు గుణము లుండు నని, చల్లుటకును, ముద్దగా జేయుటకును ఇది సాధన మని విశదీకరింపబడినది. జలము నుండి గంధ తన్మాత్రమును, దాని నుండి పృథివియును వుట్టును. సలిల పృథివీ పదార్థముల మధ్యమావస్థలో నున్న ద్రవ్యము గంధ తన్మాత్ర మనబడును. విశిష్ట గంధ తత్త్వము దాని లక్షణము రసము గలిగి యుండి, విశిష్ట స్పర్శనము గలిగి యుండుట పృథివీ లక్షణ మని చెప్పబడినది. ఈ పృథివి - గంధము, మాధుర్యము, నలుపు మున్నగు రూపము, చల్లదనము, వేడియు గాని - స్పర్శము అను గుణములు గలిగి యుండును. అంతే కాక, దీని యందు తేజస్సు యోగము వలన గలిగిన పాకము వలన విచిత్ర వర్ణములును, విచిత్ర రసములును

గలుగు నని తెలియజేయబడినది. ఇది మనస్సునకును ఆప్యాయకమును గలిగించుటలో సహకరించును. ఈ పృథివియే మట్టి, రాయి, అన్నము, ఔషధము మున్నగు రూపములలో బహు విధములుగా నుండు నని, దీని యందు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధము లను అయిదు గుణము లుండు నని, భారణమున కిది హేతు వనియును వివరింపబడినది.

భూతములయందు పంచీకరణ ప్రక్రియచేత, శబ్దాది గుణములు కావచ్చుచుండు నని తెలియజేయబడినది. పంచీకరణ మనగా - భగవంతుడు మొరట పంచ భూతములను సృష్టించి, ఒక్కొక్క భూత మును రెండు సమ భాగములు కావించి, ఆ రెండు భాగములలో నొక భాగమును ఒక చోట నుంచి, రెండవ భాగమును నాలుగు భాగములు కావించి, ఆ నాలుగు భాగములను మిగిలిన నాలుగు భూతములలో కలుపు నని, ఇట్లన్ని భూతములను కలుపగా, ఒక్కొక్క భూతమున తన భాగము సగమును, మిగిలిన నాలుగు భూతముల భాగములు మిగిలిన సగ భాగ మగు నని విశదీకరింపబడి నది. అనగా, ప్రతి భూతము నందును ఎనిమిది భాగములలో నాలుగు భాగములు స్వాంశమును, మిగిలిన నాలుగు భాగములు మిగిలిన నాలుగు భూతములలో యుండు నని; ఈ విధముగా అన్ని భూత ములు ఇతర భూతములతో కలిసి యున్నన, అధిక భాగము గల భూతముగా వ్యవరింపబడుచుండు నని తెలియజెప్పబడినది. 'ఆ తేజో జల పృథివీ తత్త్వములను ఒక్కొక్క దానిని తక్కిన దానితో మిశ్రము గావించును'¹²² అను శ్రుతి వాక్యము ననుసరించి చెప్పబడిన త్రివృత్కరణము పంచీకరణమునకు ఉప లక్షణ మని, పంచ భూత

122. కాసాం త్రివృత మేతైకాం కరవాణి.

(రాం. ఉ. 6-3-2)

ములతో 'మహాత్ము' అహంకారము'ను గూడ కలిపి సప్తీకరణ మనియు తెప్పదు రని పెద్దలు సాయించియున్నారు.

ప్రకృతి, మహాత్ము, అహంకారము, ఏకాదశేంద్రియములు (పంచ జ్ఞానేంద్రియములు, పంచ కర్మేంద్రియములు, మనస్సు, పంచ తన్మాత్రములు, పంచ భూతములు - అను ఇరువది నాలుగు తత్త్వము లలో - పంచ భూతములు, ప్రకృతి, మహా దహంకారములును శరీర మునకు ఉపాదాన కారణ మగు నని, ఏకాదశేంద్రియములు అభరణములలో పొదుగబడిన రత్నముల వలె శరీరమునందు గూడి యుండు ననియు, ఇవి ప్రత్యేకముగ అపంఖ్యాకము లయి, ప్రతి జీవునికి వేరు వేరుగా నుండు ననియు విశదీకరించి చెప్పబడినది.

'చేతనమునకు నియతముగా ఆధేయ శేషభూత మగుచు అపృథక్ స్థితి మగు ద్రవ్య విశేషము శరీరము' అని శరీర లక్షణము చెప్పబడినది. అపృథక్ స్థితి మనగా - నియమింపబడున దని, ఆధేయ - మనగా - ఆశ్రయించి యుండున దని, విశేష మనగా - అంగభూత మైన దని వివరింపబడినది. చేతను దనగా - వైతన్య విశిష్ట దగు జీవుడు, ఈశ్వరుడు నని చెప్పి, చేతనునికి తాను వసించు శరీరము తన కాధేయ మని, అనగా - తన నాశ్రయించి నియమముగా నుండునట్టి దని, అట్లే, శరీరము చేతనునికిని యామ్య మని, అనగా - నియ మింప దగిన దని, అంగభూతమును అగుచున్న దని వివరించబడినది.

పంచ భూతములు, వాని తన్మాత్రములు గూడిన ఈ శరీరము దీవ విరహిత మైన రూపము. ఇది 'అన్నమయ కోశము' అని చెప్ప బడినది. దీనినే 'స్థూల శరీర' మనియు చెప్పియున్నారు. శేవల పంచ భూతాత్మక మగు ఈ అన్నమయ కోశమును ఉపాధిగ గొని, అందు,

జ్ఞాన శర్యేంద్రియములు, మనస్సును గలిగి యుండునట్టి ఆవరణమును 'మనోమయకోశ' మని పొయించియున్నారు. ఈ మనోమయ కోశమును స్థూల శరీర మగు అన్నమయ కోశమును, ప్రాణాపాన వ్యాసోదాన సమాన పంచ వాయువులు ఒక విధ మగు ఆవరణముగ నేర్పడ, కలిసియుండు ననియు, అట్టి వాయువులనే 'ప్రాణ' మనుచున్నారనియు తెలియజేయబడినది. వాని ఆవరణమును 'ప్రాణమయ కోశము' అందు రని తెలియజెప్పబడినది. మహత్తు (బుద్ధి), ఆహంకారము, మనస్సును పరస్పర సంబంధము గలిగి, సమస్త వ్యాపారములు నిర్వర్తించుటకు మంత్రుల వలె ఆలోచించుచు, ఏదియో యొక తీర్మానమునకు వచ్చుచుండు నని, అందుచేత ఈ మూడింటికిని 'అంతఃకరణము' అను ఏక నామము కల దని విశదీకరింపబడినది. మహత్తునకు (బుద్ధికి) పై మెట్టుగ భగవత్తు స్వరూపావరణ మగు 'మూల ప్రకృతి' విలసిల్లు నని, ఈ పరమాత్మ స్వరూపము ప్రకృతి శరీరమందును, ప్రతి పదార్థమందును ప్రకాశించుచుండు నని వివరింపబడినది. చేతనము లందు ఆత్మావరణ ప్రకృతి రూపమును 'ఆనందమయ కోశ' మందు రని, ఇట్లు ప్రతి చేతన శరీరమును - అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయావరణము లను గలిగియుండు నని, వీనినే పంచకోశము లందు రని తెలియజేయబడినది. అన్నమయ కోశమును 'స్థూల శరీర' మనియు, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ కోశి సముదాయమును 'సూక్ష్మ శరీర' మనియు, ఆనందమయ కోశమును 'కారణ శరీర' మనియు, అన్నమయ కోశము కాక, తక్కిన కోశము లన్నియు గలిసియున్న జీవాత్మ స్వరూపమునకు 'లింగ శరీర' మని పే రనియు తెలియజేయబడినది.

శరీరము 'నిత్యము', 'అనిత్యము' అని రెండు విధములుగా చెప్పబడినది. త్రిగుణ ద్రవ్యము, కాలము, చీపుడు, శుభాశ్రయాది మైన ఈశ్వర శరీరమును నిత్యములు. గరుడము, శేషుడు మున్నగు నిత్యసూరుల శరీరమును నిత్యమే. అనిత్య శరీరమును 'అకర్మ కృతము', 'కర్మ కృతము' అని రెండు విధములుగా చెప్పబడినది. మహా దహంతారాది రూప మగు ఈశ్వర శరీరము అకర్మ కృత మగు అనిత్య శరీర మనియు, అనంత గరుడాదులు తమ ఇచ్చాను జూపముగా ధరించు ఆ యా రూపములను అనిత్యాకృత కర్మ శరీర ములే యని వివరింపబడినది. కర్మకృత శరీరమును రెండు విధములుగా పేర్కొనబడినది. ఒకటి సంకల్ప సహకృత కర్మకృత మని, రెండవది - శేవలము కర్మకృత మని, సౌభరి మున్నగువారి శరీరము సంకల్ప సహకృత మని, ఇతరుల శరీరములు శేవల కర్మకృతము లని చెప్ప బడినది. శేవల కర్మకృత శరీరము రెండు విధము లని, అవి - స్థావర శరీరము, జంగము శరీర మని తెలియజేయబడినది. స్థావరము లనగా - శిలలు, చెట్లు, పొదలు, లతలు మున్నగున పని వివరించి, జంగములు నాలుగు విధము లని చెప్పబడినది. అవి - దేవ యోనులు, మను ష్యులు, తిర్యక్కులు, నారకులు అనువారి శరీరము లని, అసుర, యక్ష, రాక్షసాదులు దేవయోను లని, భూలోకమున నుండు బ్రాహ్మణ ఋత్రియాదులు మనుష్యులని, మృగములు, పక్షులు, సరీసృపములు, మున్నగునవి తిర్యక్కు లని, చౌరవాది నరకములందు పాపానుభవమును బొందుచున్నవారు నారకు లని పూర్వాచార్యులు విశదీకరించుచున్నారు. ఉద్భిజ్జములు, స్వేదజములు, జరాయుజములు, అండజములు అనియు శరీరములు నాలుగు తెరగులుగా చెప్పబడినవి. ఉద్భిజ్జము లనగా - భూమిని చీల్చుకొని పుట్టునట్టి తరు గుల్మ్యాదులు. స్వేదజము లనగా - ఉక్క వలన జనించు క్రిమి కీటకాదు లనియు,

జరాయుజము లనగా - యోనిజాతము లయిన పశువులు, మనుష్యులు మున్నగువా రనియు, అండజము లనగా - గ్రుడ్డు వలన బుట్టునట్టి పక్షులు, బల్లులు మున్నగున వని వివరించబడినది. అంతే కాక, అయోనిజాత శరీరములును గల దని చెప్పి, బ్రహ్మ మధుకైటభులు మున్నగు దేవజాతీవారును, ధృష్టద్యుమ్నుడు, ద్రౌపది మున్నగు మానవ జాతీవారును, ఐరావతము, న్యేదజము లగు శ్రీమి కీటకాదులు, తిర్యక్కులును అయోనిజము లని విశదీకరింపబడినవి.

ఈ విధముగా పంచభూత సృష్ట్యనంతరము పంచీకృతము లయిన భూతములతో ఈశ్వరుడు అండముల సృష్టించు నని, అండ సృష్టికి పూర్వసృష్టి యంతయు - అనగా, ఇరువది నాలుగు తత్త్వముల సృష్టి యంతయు 'సమష్టి సృష్టి' అనబడు నని వివరింపబడినది. అటు పిమ్మట, పంచీకృత పంచ భూతములతో ఈశ్వరుడు బ్రహ్మాండ సృష్టి జరిగించు నని, అది మొదలుకొని బ్రహ్మాండ్రాదుల సృష్టి - 'వ్యష్టి సృష్టి' అనబడు నని విప్పి చెప్పబడినది.

ప్రకృతి మొదలగునవి ఈశ్వరునికి, జీవునికి - భోగ్యములు, భోగోపకరణములు, భోగస్థానములు నగు నని చెప్పబడినది. భోగ్యము లనగా - అనుభవించదగిన శబ్ద స్పర్శాది విషయము లని, భోగోపకరణము లనగా - భోగముల ననుభవించుటకు సర్వీకము లయిన స్థానము లగు పదునాలుగు లోకముల మధ్యభాగమున గల బ్రహ్మాండ సమూహము లని తెలియజేయబడినది. పంచీకరణము బొందిన పంచ భూతములతో - వెలగపండు ఆకారమున రచింపబడిన ప్రకృతి వికార ద్రవ్యమే అండ మన బడు నని విశదీకరింపబడినది. ఈ విధముగా శ్రీమద్రామానుజు యతిచంద్రులు ప్రకృతి స్వరూపమును స్పష్టక

రించియున్నారు. జీవుడు, ప్రకృతి రెండును ఈశ్వరునితో పాటు నిత్యము లని, వీనికి (జీవ ప్రకృతులకు) ఈశ్వరు డగు శ్రీమన్నారాయణుడే సర్వశేషి యని సాయించియున్నారు. ఇట్లు ఈశ్వర శక్తి వ్యాపితములై, మూలప్రకృతి సంభవములయిన పదార్థములన్నియు, వృక్ష, పశుదులు, క్రిమి కీటక పశు పక్ష్యాదులు మనుజులుగ చేతన పదార్థములుగను, జడము లయిన లోహములు, శిలలు మొదలగు అచేతన పదార్థములుగను కనుపించుచున్నవి.

ముగింపు

శ్రీమద్రామానుజ యతిసార్వభౌములు శ్రీభాష్యాది ప్రముఖ గ్రంథరాజములలో - శ్రీమన్నారాయణుడే పరతత్త్వము' అను విశేషమును ప్రతిపాదించియున్నారు అంతేకాక, అనేక జీవాత్మలకును, అశేష లోకములకును శ్రియఃపతియే అధిపాధు డను పరమార్థమును స్థాపించియున్నారు. సర్వ వేద సారభూతుడు, ఉపనిషత్ప్రతిపాద్యుడు, పరిబ్రహ్మ వాచ్యు డగు శ్రీమన్నారాయణుడే సర్వశేషి, సర్వవ్యాప్తి, సర్వాంతర్యామి, సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తియుతుడు, సర్వభూత హితుడు అని తెలిసికొనక, సంసార సాగరమున మోహంధులై పరిభ్రమించు అజ్ఞాను లగు పామరులను తరింపజేయుటకై భక్తి - ప్రపత్తు లను సులభ మోత్సాహయమును ప్రబోధించిన మహనీయ కారుణ్యమూర్తులు శ్రీమద్రామానుజ యతిచూడామణులు. విలక్షణ పారమార్థిక జ్ఞాన సంపన్నులై, వేద విరుద్ధములగు మగ్ధులను లను ఖండించి, శ్రీ విశిష్టాద్వైత మత వ్యవస్థాపకులై, దిగంత విశ్రాంత కీర్తిమంతులైన జగదాచార్యవర్యులు శ్రీమ

ద్రామానుజ యతిశేఖరులు. ఏతాదృశ మహా ప్రభావోపేతులు, సద్గుణోదారులు నగు శ్రీమద్రామానుజ యతిచంద్రులు సంస్థాపించి ప్రవచించిన శ్రీ విశిష్టాద్వైత దర్శన వైశిష్ట్యమును అవగతమొనర్చుకొని, పరమ ప్రాప్యమైన ఎంతెరుమానారుల చరణ కమలైక దాస్యమే - సర్వదేశ, సర్వకాల, సర్వావస్థల యందును అభిలషింపదగినట్టి దని దృఢముగ విశ్వసించి, లోకు లెల్లరు భగవత్పాదపతకైంకర్య ధుర్ములై, పురుషోత్తముడు, వాసుదేవుడు, సర్వేశ్వరుడు నగు పరమ పురుషుని అపార కారుణ్య సౌకీల్య వాత్సల్య మహా జలధి యందు ఓలలాడి, ధన్యత జెందుదురు గాక !

“ రామానుజార్క చిహ్నా వర్ణకా కుభివర్ణకామ్. ”

శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంత ప్రవర్తకులు

'విద్యాభూషణ - కవితా వికారద'

శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యులు

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కాముడీ సంపాదకులు

1. శ్రీవత్సాంక మిశ్రులు

శ్రీవత్సాంక మిశ్రులు (క్రీ: శ: 1010 - 111) అనబడు కూరేశులు - కాంచీ పురిమునకు సమీపమున గల 'కూరం' అను గ్రామమునకు చెందినవారు వీరిని తదితమున - 'కూరత్తాళ్వారులు' అని వ్యవహరింతురు వీరు శ్రీ రామానుజుల శిష్యులలో కెల్లా మిక్కిలి ప్రతిభా సంపన్నులు. వీరు - శ్రీభాష్య రచనలో తమ ఆచార్య పాదు లగు శ్రీ రామానుజులకు విశేషముగ సహకరించి, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత వ్యాప్తికి ఆయుల్యమైన సేవ గావించిరి. ఈ శ్రీవత్సాంక మిశ్రులు - (1) అతిమానుష స్తవము (2) వరదరాజ స్తవము (3) వైకుంఠ స్తవము (4) శ్రీ స్తవము (5) సుందర బాహు స్తవము అను భక్తి ప్రబోధకము లగు స్తోత్రము లై దిండిని రచించిరి. మోయును వీరు - 'అభిగమనసారము' అను గ్రంథమును కూడ రచించియున్నట్లు - శ్రీ వేదాంత దేశికులు తమ 'పాంచరాత్ర రత్న'

అను గ్రంథమున తెలిపియున్నారు.* కాని, ఈ గ్రంథ మిప్పుడు కాన రాదు.

ఈ శ్రీవత్సాంగ ముత్రులు - 'అంగీరస' గోత్రజాలు. తల్లి - పెరిందేవమ్మ. తండ్రి - చామోడరులు. భార్య - అండాళమ్మ. ఈయను మహా జ్ఞానవంతురాలు. పరాశరభట్టరు, శ్రీరామసిళ్ళ అను వార లిరువురును వీరి కుమారులు. ఈ శ్రీరామ సిళ్ళను - 'వ్యాస భట్టరు' అనియు వ్యవహరింతురు.

2. గోవింద ముత్రులు

గోవింద ముత్రులు (క్రీ: శ: 1131) అనువారు - శ్రీ రామా నుజుల శిష్యులు. వీరు - 'విజ్ఞాన స్తుతి' అను గ్రంథమును రచించిరి. య్యది - శ్రీవైష్ణవ మతమునకు సంబంధించిన మూల సిద్ధాంతము ను వివరించు గ్రంథము వీరికి - 'గోవింద భట్టరు' అనియు నామాం ర మున్నది. ఈ గోవింద ముత్రులు - శ్రీ రామానుజులకు పినతల్లి కుయులు. తండ్రి - కమల నయన భట్టరు. వీరిది - శ్రీ పెరుంబూ హరుకు సమీపమున గల 'మధుర మంగళ' మను గ్రామము. ఈ 'గోవింద ముత్రులు - మహా వైరాగ్య సంపన్నులు. వీరి వైరాగ్య విశే షమునకు సంతోష్టులైన భగవద్రామానుజులు - వీరికి - తురియూ కమము ననుగ్రహించుచు, - 'ఎంబారులు' అని నామకరణము నిచ్చిరి. తాము పరిమ పదించునపుడు వీరిని శ్రీ రామానుజులు -

* శ్రీవత్సాంగమిత్రై రవి వటుక పూర్ణాశ్చర్యవంశా ఆభగమన పార ముపది ష్ట రాదాపుత్రమ్ - "ప్రాక తుక్తాయ వ్యగురో శ్వరతారవిందే స్వాత్మానం ర్భ్యక్త కృతార్థ విర్భరం ప్వాత్మాన మనునంధాయ, స్నానాదికం వ్యకర్మ కృత్వా, య దేతే అపి నపి" ఇత్యాది. — (పాంచరాత్ర రక్ష 111 పుట.)

పరాశర భట్టరు వారికి ఒప్పగించిరి. నాటి నుండియు వీరు - ఆ భట్టరు వారికి శిష్యులై, స్వాచార్యుల యెడ మిగుల విశ్వాసము గలవారై యుండిరి.

3. ప్రణతార్తిహరచార్యులు

ఈ ప్రణతార్తిహరచార్యులు (క్రీ: శ: 1057 - 1157) శ్రీ రామానుజుల శిష్యులు ఆత్మేయ గోత్రులు, వీరిని - 'కిదాచి ఆచ్చాన్' అనియు వ్యవహరింతురు. వీరికి శ్రీ రామానుజులు - 'వేదాంతోదయన్' అను బిరుదము నొసంగి గౌరించిరి.

వీరు శ్రీరామానుజుల నాశ్రయించి, శ్రీభాష్యాది గ్రంథముల నన్నిటిని అధికరించి, వారికి సేవ గావించుచు, వారి వద్ద క్రమ క్రమముగా సకల రహస్యార్థములను గ్రహించిరి. వీరి రచన లేనియు సేతు తానరావు, తాని, వీరు - డెబ్బది నాలుగు (74) సింహాసనాధిపతులలో నొకరుగా ప్రసిద్ధులు.

4. సంజీయర్

వీరు - 11, 12 శతాబ్దములకు జెందినవారు. వీరిది - మైసూరు రాష్ట్రమున గల 'మేలుకోట' అనబడు తిరునారాయణపురము. వీరిని - వేదాంత మునులు, రంగనాథ మునులు, నారాయణ మునులు అను నామములతో వ్యవహరించెడివారు. వీరు వేదాంతమును గుఱిచి అద్భుతముగా ప్రసంగించెడివారు. కనుక, వీరికి - 'వేదాంత మునులు' అను పేరు వచ్చెను. పరాశర భట్టరు వీరిని వాగ్వాదమున పరాజితుల గావించి, శిష్యులనుగా తేసికొనిరి. అపుడు వీరు - 'రంగనాథ మునులు' అనియు, సంస్కరించినయంతరము 'నారాయణ మునులు' అనియు వ్యవహరింపబడిరి. పరాశర భట్టరు ఒకానొకప్పుడు,

వీరిని శ్రీరంగమున కలిసినపుడు - 'ఎవ రీయవ ? నంజీయరా !' అని ఆశ్చర్యముగ ప్రశ్నించి రట ! అందువలన, వీరికి - 'నంజీయర్' అను బిరుద మేర్పడెను. అదియును గాక, వీరికి - 'పెరియ జీయర్' అనియు మఱి యొక గౌరవ నామ మేర్పడెను ఈ నంజీయరు - తిరుప్పల్లాడు, తిరుప్పళ్ళి యెఱుచ్చి, కణ్ణెనుల్ శిరుత్తామ్మ - మొదలగు ద్రావిడ దివ్య ప్రబంధములకు వ్యాఖ్యానములు రచించి, ప్రఖ్యాతి వహించిరి. అదియును గాక, వీరు - ఋగ్వేదమును గేయ రూపమున రచించిరి. మఱియు - శ్రీ సూక్తమునకు భాష్యమును రచించిరి. ఈ భాష్యములో లక్ష్మీదేవి - సకల కుఠ లక్షణోపేత యనియు, కళంక రహిత యనియు, నాథుడైన నారాయణుని సమాన స్థాయిలో విలసిల్లు జగన్మాత యనియు, వర్ణించుచు - వేద శాస్త్ర పురాణోపాసముల నుండియు, యామున - రామానుజాది శ్రీ సంప్రదాయ ప్రవర్తకుల గ్రంథముల నుండియు అనేక ప్రమాణముల నుల్లేఖించి యున్నారు.

5. పరాశర భట్టరు

పరాశర భట్టరు 1074 - వ శతాబ్దమునకు జెందినవారు. వీరి తండ్రి కూరేశులు. ఈ పరాశర భట్టరు - విష్ణు సహస్ర నామ భాష్యము - భగవద్గుణ దర్పణము, అష్టశ్లోకీ, తత్త్వ రత్నా కరము, శ్రీగుణ రత్నకోశము, శ్రీ రంగరాజ స్తవచు, అధ్యాత్మ ఖండద్యయ వివరణము అను గ్రంథములనే గాక, నాలాయడ దివ్య ప్రబంధము నందలి కొన్ని భాగములకు వ్యాఖ్యానములను పైతము రచించిరి.

6. శ్రీరామ మిశ్రులు

వీరు శ్రీ. శ. 1094 - వ సంవత్సరమున జన్మించిరి. శ్రీ రామానుజుల పాదారవిందముల నాశ్రయించి, శ్రీభాష్యమును ముమ్మారు

అధ్యయనము గావించిరి. ఈ శ్రీరామ మిత్రులచే రచింపబడిన 'పదార్థ సంక్షేపము' అను గ్రంథమున, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము - (1) తీపుడు (2) కేపుడు (3) మాయ (ప్రకృతి) (4) మాయను తొలగించు మార్గములు (5) మోక్ష సాధనము (6) మోక్ష స్వరూపము - అను ఆరు (6) ప్రకరణములలో వివరింపబడినది. ముత్యమును వీరు - సమ్యాఖ్యరుల 'తిరువాయ్మొళి' యను శ్రావిడ దివ్య ప్రబంధమునకు - 'ఆరాయరప్పడి' యను పేర నొక వ్యాఖ్యానమును రచించిరి. ఈ వ్యాఖ్యానమును - 'పట్నావస్రీ' అని వ్యవహరించుట ప్రసిద్ధి. మూల మంత్రము, (తిరుమంత్రము), రహస్య త్రయము అను మఱి రెండు గ్రంథములను కూడ వీరు రచించిరి.

7. వరద విష్ణు మిత్రులు

విరు - 10, 11 శతాబ్దములకు జెందినవారు. వీరు శ్రీ రామానుజుల సోదరీ పుత్రులు. కాంచీ పురమునకు సమీపమున గల 'నడాదూర్' గ్రామ వాస్తవ్యులు. వీరిని - 'నడాదూర్ ఆళ్వారులు' అనియు వ్యవహరింతురు, వీరు గొప్ప తర్క సండితులు. శ్రీమద్రామానుజులకు శిష్యులై, వారి శ్రీధావ్య రచనలలో పోషకముగ తోడ్పడినవారు.

8. పంగివంశేశ్వరులు

క్రీ.పూ. నారాయణాచార్యులు అనబడు పీరు - క్రీ. శ. 11, 12 శతాబ్దములకు జెందినవారు. వీరు - శ్రీ రామానుజ విరచిత మగు నిత్య గ్రంథమును ఆధారముగ సిద్ధుకొని, 'అష్టైక కారిక' అను పేర నొక గ్రంథమును రచించిరి. ఇందు - 528 కారికలు కలవు. ఈ గ్రంథమున - శ్రీమన్నారాయణుని నిత్యము అర్పించు విధానము

వివరింపబడినది. అదియును గాక, ధర్మ శాస్త్రముల నెఱుంగుచి శ్రీవైష్ణవులు ఆచరింపవలసిన సంగ్రహములు సైశిమి ఇందు వివరింపబడినవి. ఈ గ్రంథమును - 'వంగేశ్వర శాస్త్రము' అని వ్యవహరింతురు ఇందు - (1) అభిగమనము (ప్రాశాంతా ప్రార్థనము) (2) ఉపాదానము (నివేదనము సమర్పించుట) (3) ఇష్య (పూజించుట) (4) స్వాధ్యాయము (వేదాధ్యయనము) (5) యోగము (భావనము) అను ఐదు విషయములు వివరించబడినవి. ఈ వంగీ సంశ్లేషణ లింకను - 'ప్రాత ర్నివేదన శాస్త్రము' అను గ్రంథమును కూడ రచించినట్లు ప్రతీతి కలదు.

9. శ్రీ విష్ణు చిత్తములు

వీరికి - ఇంగలూళ్వారులు (క్రీ. శ: 1106 - 1206) అనియు నామాంతర మున్నది. వీరు కరుణాకరుల శిష్యులు. విష్ణు సారాంశమునకు - 'విష్ణు చిత్తీయ' మను వ్యాఖ్యానమును రచించి, ప్రశస్తి గాంచిరి. వీరిచే రచింపబడిన గద్యశ్రీయ వ్యాఖ్యానము, ప్రాచీన సంగ్రహము, సంగతి మూల - అను గ్రంథము లిప్పు డలభ్యములు.

10. ఆత్మీయ రామానుజులు

ఆత్మీయ రామానుజులు అనువారు (క్రీ. శ: 1230 - 1310) కన్యసాభాచార్యుల కుమారులు. వేదాంత దేశికుల మేనమామ. వీరి ఆచార్యులు - 'పరదాచార్యులు' అనబడు 'నదాచార్య అమ్మార్' అనువారు. 'శ్రుత ప్రకాశిక' అను గ్రంథమును రచించిన సుదిర్ఘముల పూజకులు. వీరిని - 'వాది హంసాంబు' అనియు, 'వాది హంస

నవాంబుడు' అనియు వ్యవహరింతురు. పీఠ రచించిన 'నాయ కులి శము' అను గ్రంథమునకు - 'హేతుబద్ధమైన వివేకముతో' గూడిన మెరిపు గాణము' అని యర్థము. ఇందు అట నట ప్రాస్తావిక శ్లోకము లనేకములు ప్రమాణములుగా పేర్కొనబడినవి. విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత మిందు - పదమూడు (13) విధము లగు వాదనలచే బల పరిచబడినది. అద్వైత, భేదాభేద సిద్ధాంతములు విమర్శింపబడినవి.

11. వరద నారాయణ భట్టారకులు

వీరికి - 'పకుంధ్యత్ కింకరు' అనియు నామాంతర మున్నది. వీరిచే రచింపబడిన ప్రజ్ఞా పరతంత్రము, న్యాయ సుదర్శనము అను రెండు గ్రంథములలో - రెండవ గ్రంథమునందలి కొంత భాగము తమ లభించుచున్నది. ఈ రెండు గ్రంథములును విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము ననుసరించి రచింపబడినవి.

12. అభయ ప్రస రాజులు

క్రి. శ: 1227 లో జన్మించిన వీరికి - అభయ ప్రద సూరులు, కిష్క సూరులు అను నామాంతరము లున్నవి. శిష్యునిని పీరిని - 'పెరు నాచ్చాం పిల్లై' అని వ్యవహరింతురు.

“అభయ ప్రస నామానం అష్ట ధరు పురాణ భే.”

అని, 'వాదికేసరి' చిరుదాలంకృతు లగు సౌమ్యజామాతృమునులు - 'తత్త్వ నిరూపణము' అను తమ గ్రంథమున స్తుతించియున్నారు.

ఈ అభయ ప్రద రాజులు - నాలాయిరి దివ్య ప్రబంధమునకు వ్యాఖ్యానమును రచించి, 'వ్యాఖ్యాన చక్రవర్తి' అను బిరుదు

పొందిరి అదియును గాక, 'తన స్తోత్ర వ్యాఖ్య' అను గ్రంథమునకు కూడ మణిప్రవాళ భాషయందే వ్యాఖ్యానమును రచించిరి. ఇయ్యది రామానుజమునందలి కొన్ని ముఖ్య స్తోత్రములకు వ్రాయబడిన వ్యాఖ్యానము ననసరించి రచింపబడినది. మఱియును వీరు - కొన్ని రహస్య గ్రంథములను రచించిరి. అట్టి వానిలో - 'అష్ట రహస్యములు' అనున దొకటి. శ్రీనైష్ఠన సంప్రదాయ ప్రతిపాదికము లగు మూఱురహస్యము లకును వ్యాఖ్యానముగ వీరు - 'రహస్య త్రయము' అను గ్రంథమును రచించిరి. ముగ్ధాంతర్గత మగు జితంతా స్తోత్రమునకును, కొన్ని వ్రాస్తావిక స్తోత్రములకును, యాముచార్యుల స్తోత్ర రత్నమునకును శ్రీ రామానుజ విరచిత మగు గద్య త్రయమునకును వ్యాఖ్యానములు రచించి, 'వ్యాఖ్యాన చక్రవర్తి' అను బిరుదుము నాజ్ఞించి, విఖ్యాతి పొందిరి.

13. మేఘనాద సూరులు

12 - వ శతాబ్దమునకు జెందిన మేఘనాద సూరులు - శ్రీ రామానుజుల శిష్యులగు శ్రీరామ మిత్రుల వంశస్థులు. జననీ జననలు. అధర్వణయిక, అత్రేయ రంగనాథులు అను వారలు. ఈ మేఘనాద సూరులకు - హస్త్యాది నాథుడు, వరిదరాజు, రామచంద్రుడు అను మువ్వురు సోదరులు కలరు. ఈ మేఘనాద సూరులు - (1) నయ ద్యుమణి, (2) నయ ప్రకాశిక (3) భాష్య భావ ప్రబోధము (4) ముముక్షూసాయ సంగ్రహము - అను నాల్గు గ్రంథములను రచించిరి.

మొదటి గ్రంథ మగు 'నయ ద్యుమణి'లో - పంక్తెండు (12) ప్రకరణములు కలవు. ఈ గ్రంథము - శ్రీ రామానుజుల నిశ్శబ్ద

లక్షణములను వివరించుచే గాక, గ్రాహ్య మీమాంస, ఉత్తర మీమాంసల సమమగల సంబంధమును సైతము విశదీకరించును. రెండవది యగు 'సయ ప్రకాశిక' అను గ్రంథము - భగవద్రామానుజుల శ్రీభాష్య వైశిష్ట్యమును వివరించు వ్యాఖ్యానము. మూడవది యగు 'భాష్య భావ ప్రబోధము' అను గ్రంథములకు 'స్వాధ్యాయో అధ్యేతవ్య' అను వేద ప్రమాణము ననుసరించి, తమ వేద శాఖను తాము తెలిసికొనునంతవఱకు వేదాధ్యయనమును తప్పక చేయవలె నని ఇందు ప్రబోధింపబడినది. ఇక నాల్గవది యగు 'ముముక్షుసంహిత' అను గ్రంథము ఇప్పుడలభ్యము.

14. నారాయణాచార్యులు

శ్రీ. శ: 11, 12 శతాబ్దములకు జెందిన 'నారాయణాచార్యులు' అనువారు - 'నీతి మాల' అను గ్రంథమును రచించిరి. ఇందు - (1) బ్రహ్మ జ్ఞాన (2) కర్మ జ్ఞాన (3) వేదాంత గమనము (4) ప్రపంచ పరిణామవాద ఖండనము (5) బ్రహ్మ పరిణామ వాది ఖండనము (6) శక్తి నిక్షేపము (7) బ్రహ్మ లక్షణము (8) అహం బ్రహ్మస్మి వాదము (9) విధి సూచనము (10) మోక్ష స్వరూపము - మోక్ష మార్గము అను పది ప్రకరణములు కలవు.

దైవిని మహర్షి మీమాంసా సూత్రములను సంగ్రహ పఠించి, 'సంసార' పరస్పర విరుద్ధము లగు సూత్రములను సమన్వయించి, తాను మఱి యొక గ్రంథమును రచించినట్లే, 'నీతిమాల' అను ఈ గ్రంథము - నారాయణాచార్యులచే రచింపబడినది.

15. సేనేశ్వరచార్యులు

ఈ సేనేశ్వరాచార్యులకు - 'భాగవతి సహస్రతు' అను నామాంతరము కలదు. వీరు - 'న్యాయ కలాప సంగ్రహము' అని పేర నొక గ్రంథమును 231 శారికలతో - బ్రహ్మచూత్ర విద్యార్థులుగా రచించిరి

16. వాత్స్య వరదాచార్యులు

వీరు (క్రి. శ: 1167 - 1215) దేవరాజాచార్యుల శిష్యులు. వీరిని - 'నడదూర్ అమ్మార్' అని వ్యవహరించుట పరిచిత. వీరి నివాసము కాంచీపురము, 'అత్రేయ రామానుజులు' అనువారి. ఆచార్యులు. ఈ వరదాచార్యుల రచన లివి :- (1) తత్త్వ సిద్ధి యాగము (2) తత్త్వసారిము (3) ప్రపన్న పారిజాతిము (4) బ్రహ్మయోగము (5) మంగళాశాసన స్తోత్రము (శ్రీ వరదరాజస్వామిసే సూక్తి) (6) హేతిపురాన స్తనము (7) పరిత్యాది పంచకము (8) కృత్యాత్మిక శోపనిషద్ ద్వైతభాష్యము అనునవి

17. శ్రీకృష్ణ గురూజి

శ్రీకృష్ణ గురూజీ అనువారు దాదాపు 13 - 14 శతాబ్దం రంధమునకు కెందినవారు. వీరు - 'సోమయాజి అండాన్' అనువారి శిష్యులు. శ్రీవైష్ణవాచారములను, నిత్య విధులను వేదాంత దేశములు - తాము రచించిన 'పాంచ రాత్ర రత్న' అను గ్రంథమున వివరించుచు, ఈ శ్రీకృష్ణ గురువులను గుఱించి పలు మారులు ప్రస్తావించియున్న కారణమునబట్టి, ఈ శ్రీకృష్ణ గురువులు - శ్రీవైష్ణవాచార

సంపన్ను లని స్పష్ట మగుచున్నది. వీరు భాగవతమునకు వ్యాఖ్యానమును రచించినట్లు ప్రతీతి కలదు.

18. సుదర్శన భట్టరు

సుదర్శన నూరి, వేదవ్యాస భట్టారులు, వ్యాసాచార్యులు అను నామాంతరములు గల ఈ సుదర్శన భట్టరు - శ్రీ. శ. 13, 14 శతాబ్దములకు చెందినవారు. వాగ్విజయ భట్టారికి సనయులు. వాగ్విజయ వరదాచార్యుల శిష్యులు వీరి రచనలు :- (1) శ్రుతి ప్రకాశిక (శ్రీ భాష్యమునకు సుప్రసిద్ధమైన వ్యాఖ్యాన గ్రంథము) (2) భరణాగతి వ్యాఖ్య (3) తాత్పర్య దీపిక (4) శ్రీ రామానుజుల వేదార్థ సంగ్రహమును గుఱించి వ్యాఖ్యానము (5) సుదాలోపనిషద్ వ్యాఖ్యానము (6) సంధ్యావందన భాష్యము అనునవి.

19. వాదికేశరి మిశ్రులు

వీరు - పెరియవాచ్చాంపిళ్ళ శిష్యులు. వీరికి - 'సామ్యజా మాన్య మునులు', 'అశగియ మణవాళ జీయరుస్వామి' - అను నామాంతరములు కలవు. వీరి రచన లివి :- (1) ఆధ్యాత్మ చింత (2) గీతా సారము (3) తత్త్వ దీపము (4) తత్త్వ దీప సంగ్రహ కారిక (5) పన్నీ రాయర పుణి (6) ప్రమాణ సంగ్రహము (7) రహస్యత్రయ కారిక (8) రహస్యత్రయ వివరణము (9) నరసింహాష్టకము అనునవి.

20. పిళ్ళలోకాచార్యులు

వీరు - (శ్రీ. శ. 1203 - 1326) ఎడక్కు తిరుప్పిళ్ళ విశ్వ కుమారులు ఈ పిళ్ళలోకాచార్యులు అష్టాదశ (18) రహస్య గ్రంథములను

రచించిరి. అట్టివానిలో - తిరుమొత్తార్థము, శ్రీవచన భూషణము, తత్త్వ శ్రయము, అర్థ పంచకము మున్నగు గ్రంథములు సుప్రసిద్ధములు. 'అర్థ పంచకము' అను రహస్య గ్రంథములో - (1) భగవత్త్వము (2) ఆత్మ తత్త్వము (3) జీవిత పరమావధి (4) మోక్ష మార్గము (5) ముముక్షువులు అధిగమింపవలసిన ఆవరోధములు - అను ఐదు ప్రకరణములు గలవు. మోక్ష సాధనకు భగవత్సేవయే సులభ మార్గ మని, ఈ 'అర్థ పంచకము' నొక్క వక్కాణించుచున్నది.

పైన పేర్కొనబడినవారలే గాక, ఇంకను - 'పరవర మునులు' అనబడు 'మణివాళ మహామునులు' మున్నగువారినేకులు - శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంత ప్రవర్తకులుగా ప్రసిద్ధి గాంచియున్నారు.

శ్రీ విశ్వలోకాచార్యుల వైభవము

" గానకా ప్రహర - సంగీత సాహిత్య - శాస్త్ర - ఉభయ వేదాంత విభావ "

శ్రీమాన్ నల్లాన్ చక్రవర్తుల కృష్ణసూర్యులు

శ్రీవైష్ణవము అనాది వేద మతము

శ్రీవైష్ణవ మను మతము అత్యంతము అనాది అయిన మతము. ఎంత అనాది అనగా - వేదములు ఎంత అనాదులో - అంత అనాది అయింది కాల విపర్యయాదులచేత అప్పు డప్పుడు ప్రకాశాప్రకాశములు జరుగుచున్నను, విషయము అనాది సిద్ధము అందుచేతనే -

" యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి తారత !

అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాఽఽత్మానం శృణోమ్యహమ్. "

ఓ భారతా ! ఎపు డెప్పుడైతే (వేదోక్త) ధర్మమునకు లోపమును, అధర్మమునకు వృద్ధియు గలుగుచున్నదో, అప్పు డంతయు నన్ను నేనే సృజించు కొనుచున్నాను! అని, భగవానుడు వక్కాణించినాడు.

(భ. గీ. ౬.7)

" త ద్విష్టోః పరమం పదమ్ "

ఆ విష్ణు భగవానుని పరమ పదమును - అనంత గరుడ విష్వక్సేనాది అసంఖ్యకు లగు సూతులు - వేద శ్రవణ శీలులై, స్తోత్ర పారములై, జ్ఞాన స్వరూపులై, నిరంతరము చూచుచుండు' రని వేదము నిర్వ

శ్రీపీఠాధికారి

చించినది. ఈ సూరులు - నిత్య మగు 'త్రిపా ద్విభూతి' యనబడు శ్రీవైకుంఠమునందలివారు కనుక, 'నిత్యసూరులు' అని చెప్పబడిరి.

" పాదోఽప్యేహ భవ త్పునః - త్రిపాదస్యామృతం దివి. "

అను పురుషసూక్త వచన ప్రకారము - బ్రహ్మలోకము మొదలు కొని, అథోలోకము లనియు, ఏకపా ద్విభూతి, వాని కప్పల నున్న వైకుంఠము త్రిపా ద్విభూతి. ఏకపా ద్విభూతి యందు జనించి, నిత్య సూరుల వలె వైష్ణవ లక్షణ సమృద్ధి గలిగిన మహాత్ములు - దేహావసాన సమయమున హార్ద పురుషాదులచే స్పృశింపబడి, గౌరవింపబడి, ముక్తు లగు, నిత్యవిభూతిని చేరి, అచట నిత్యు లగుదురు.

" సోఽక్షుతే వర్షాన్ శామాన్ నహ విఘ్నతా. "

అనది ఉపనిష ద్వాక్య ప్రకారము - ముక్తులు వైకుంఠమున సర్వజ్ఞుడగు భగవంతుని కల్యాణ గుణములను రెప్పచాటు లేక, తనివిడిర అనుభవించును. ఇట్లు తరింపవలె ననిన, భగవానుడే అనేకము లగు ఉపాయములను వేద శాస్త్రాదుల ద్వారా మనకు తెలియజేసినాడు. తరింపవలె ననిన - ఏ కర్మాచరణ మో, జ్ఞానోపార్జనమో, ముక్తోపాసనమో చేయవలెను.

" ఓమి త్యగ్రే వ్యాహరేత్ నమ ఇతి పఞ్చాత్. నారాయణే త్యుపరిషాత్ ఓమి ర్గౌరీక్షరమ్ నమ ఇతి ద్వై అక్షరే. నారాయణ యేతి పంచాక్షరణి ఏత ద్వై నారాయణ స్యాష్టాక్షరం పదమే. యోహవై నారాయణ స్యాష్టాక్షరం

వదమద్యేతి. అనన్దవ స్వర్గహయ రేతి. విందతే ప్రాజాపత్యం రాయస్సోఽం
గోపత్యం. తతోఽమృతత్వ మమృత తతోఽమృతత్వ మమృత ఇతి. ఏతి శ్వామ
పేద ౩౮౯౭౩.

— (నారాయణోపనిషత్తు)

అని వేద మంత్రమును నిర్దేశించినది. 'ఓం' అని ఒక అక్షరము,
'నమః' అని రెం డక్షరములు, 'నారాయణాయ' అని ఏ డక్షరములు.
ఇదియే నారాయణాష్టాక్షర మంత్రము. 'ఓం' అని మొదట పలుక
వలెను, 'నమః' అని వీడప, ఆ తరువాత 'నారాయణాయ' అని. ఈ
మంత్రమును అధ్యయనము చేసినవాడు గ్రాహ్యార్హయమును, రాజ
గ్రాహ్యుత్త, భూపతిత్వము, తుదకు అమృతత్వమును (పునరావృత్తి
రహితి మగు మోక్షమును) పొందగలడు' అని వేద నిర్దేశము.

అన్నిటికిని మూల మగు వేదముచేత నిర్దేశింపబడి, అందఱును
మూల మగు నారాయణుని వైభవమును ప్రాతిపదించిన మంత్రము
కనుక, ఈ మంత్రము -

“ మూల మంత్ర స్వరూపః ”

అని ఋషులచే నిర్దేశింపబడినది. శ్రీనైష్ఠవ సంప్రదాయమున 'అం
మంగ్రము' అని ప్రసిద్ధ మైనది. వేద వాక్యమును ఆధారముగావించు
కొని, పరమ ఋషులు మంత్ర మహిమను ఇట్లు వివరించిరి :-

“ అతో యజాంషి పాహుని తత్ర వాధర్వశాని చ
సర్వ పుష్టాదిరాంతః స్థం య దన్య ద్భావీ వాఙ్మయమ్. ”

సమస్త వేదములు, సర్వ వాఙ్మయము అష్టాక్షర మంత్రమున అంతర్భవి
ంచునవి అని. అంతే కాక -

“ దిహివా హి మహాత్మానో మనయ స్వవశాదయః
అష్టాక్షరం నమాత్రిత్య తజ్జగ్ము రైవస్తవం నవమ్. ”

సనకాది మునులు, పెక్కురు మహాత్ములు ఈ మంత్రమును ఆఁ
యించియే విష్ణు భామమన కేగిరి అని. మఱియు ఇహలోకైశ్వర్యము
స్వర్గాది పరలోకములు, కైవల్యము, భగవత్పదమును ఈ మంత్రము
ఉపాసకుల ఇచ్ఛానుసారముగా ప్రసాదించు ననియును పురాణము
యందు ఋషులు చెప్పిరి. ఇంతకును - వేదము చెప్పిన నారాయణ
మూల మంత్రమును జపించి, విష్ణు పదమును చేరగలిగిన బహు
మహాత్ములది, సనకాది మునులదియు వైష్ణవ మతమే కదా
మఱియు. పురాణ ప్రసిద్ధులయిన ప్రహ్లాదుడు, అంబరీషుడు
మున్నగువారు ఎవరు ? నిర్వివాదముగా వైష్ణవులే. అంతకు ముందు
నముచి, జంభాది రాక్షసులు కూడ పరమ వైష్ణవులయి, అతేయ
లయిరి. అని పురాణములు చెప్పియున్నవి.

“ రాశినానా దేవతానాం సామాన్య మధిదైవతమ్. ”

రాక్షసులకును, దేవతలకును విష్ణువే దేవు డని విష్ణుపురాణ వచనము
వైష్ణవు లనగా - విష్ణువు నొకనినే కొలిచెడి భక్తులు. కనుక
'వైష్ణవము అనాది' యనుట కిది చాలును.

లుప్త కాలము - పున రుద్ధరణము

పైన చెప్పిన విధముగా - వేదముల ద్వారా, స్మృతీతిహా
పురాణముల ద్వారా, ఋషుల ఆచరణము ద్వారా వైష్ణవ సంపత్తి
ద్వాపరాంతము వఱకును - అనగా, వశిష్ఠుడు మొదలుకొని, శ్రీ
శుకమహర్షి వఱకు జరంపరాగత మైనది. కలియుగారంభమునం
జాద్ధాది మతముల వలన వైష్ణవ సంపత్తి మరుగున పడినది. అర్ధ
టచ్చట కొంత నిలచి లేకపోలేదు. ఏదేని యొక మతము నిల
యుండవలె నన్న, దానికి సంబంధించిన వాఙ్మయము, బోధకులు

ప్రవర్తకులు అవసరము. ద్వాపరాంతము పాతకు సంస్కృత వేదము, ఉపనిషత్తులు, భాగవతాది పురాణములు, వ్యాస శుకాది ప్రవర్తకులు వైష్ణవ సమృద్ధిని నిలుపుట జరిగినది.

“వేదశాస్త్రా త్పరిం నస్తి ఏ దైవం లేకనా త్వరమ్ ”

“నష్టాక్షరా త్వరో మంత్రః ”

వేద శాస్త్రము కన్న మిన్న లేదు, లేకవుని కన్న దైవము లేదు, అష్టాక్షరము కన్న మిన్న యగు మంత్రము లేదు అని ఘజ మెత్తి చాటిన వేదవ్యాసుని యొక్కయు, విష్ణుకథా శ్రవణమే మోక్షపాత్రు వని చెప్పిన శ్రీశుకునియొక్కయు బోధాచరణములు వెనుకకు బోయినవి. వేదబాహ్య మని పూర్వులు నిర్దేశించిన గాథాదులు పుట్టి, వ్యాపించినవి.

నా లొ యి ర ము

అది కలియుగ ప్రథమ పాదము. మఱిల సనాతనము, పరిమి వైదికము నైన వైష్ణవ మతము పునరుద్ధరింపబడవలె నని భగవత్సంకల్పము కలిగినది. అప్పుడే జరిగినది అశ్వారుల అవతారము.

“త దాత్మానం వృణామ్యహమ్. ”

“జ్ఞానీ త్వత్త్వైవ తే మతమ్. ”

అనెడి గీతా వాక్య ద్వయము ననుసరించి, ధర్మస్థాని సమయమున, తనకు అశ్వరూతు లగు అశ్వారులను భగవానుడు అవతరింపజేసి నాడు. పూర్వ మొక కాలమున, అగస్త్య మహర్షి ‘ద్రావిడము’ అను భాషను సృజించి, ఆ భాష శిష్ట పరిగృహీతమై, భగవత్ప్రీతి భాజన మగుటకు శ్రీమన్నారాయణుని గూర్చి తప మాచరించెను. భగవంతు

డనుగ్రహించెను. ఆశ్వాదుల అవతారమునకు, అగస్త్యున కిచ్చిన వరమునకు సంధి కుదిరినది. ఆశ్వాదులు ద్రావిడమున నాల్గు వేల పాశురముల దివ్య ప్రబంధములు రచించిరి. ఈ ప్రబంధముల మొత్తమునకు - 'నాలాయిరము' అని పేరు. ఆశ్వాదులు కేవలము నారాయణైక పరాయణులు, అవిదిత విషయాంతరులును. వారి భగవదనుభవసారమే వాగ్రూపముగా ప్రవహించినది. సంస్కృతము దేవభాష, ద్రావిడము అర్హ భాష. ఇంద్రాదులు సంస్కృత భాషా వ్యాకర్తలు, అగస్త్యుడు ద్రావిడభాషా వ్యాకర్త. దేవతలకన్న ఋషులు మహిమాన్వితులని కొన్ని వార్తలున్నవి. ఇళుడు భగవానుడు - ఈ భాష ననుగ్రహించినాడు. అనుగ్రహించి, ఆశ్వాదుల ద్రావిడ పాశురములకు వేద సమాన ప్రతిపత్తి నొసంగి, స్వీకరించినాడు. ఆశ్వాదుల మహిమ, ద్రావిడ వేదాంతరణము మొదలగు విషయములు - భారత, భాగవత, భవిష్యత్పురాణ, పాంచరాత్రాగమ, పారమేశ్వర సంహితాదులయందును, శంభు రహస్య, ద్రవిడోపనిషత్తుల యందును ప్రతిపాదించబడినవి.

ఆ శ్వా దు లు

భగవత్సంకల్ప మగు ఈ సంకుటనతో - ఆధ్యాత్మిక తత్త్వ వృక్షమునకు సంస్కృత వేదము, ద్రావిడ వేదము అని రెండు శాఖలేర్పడినవి. ఋషుల యుగము భూతము, ఆశ్వాదుల యుగము వర్తమానమును అయినది. సంస్కృత వేదోపనిషదులయందు నారాయణ పారమ్య మెంతగా నుద్ఘాటించబడినదో, అంతికింజను ప్రస్ఫుటముగా ద్రావిడ ప్రబంధములలో ఉద్ఘాటించబడినది. ఋషులు విషయాంతరములయందును ప్రవిష్టులు, ఆశ్వాదులు కేవలము భగవదేక పరాయణులు. కనుక, ఈ ఉద్ధియలుకు తర తమ భేదమున్న దనియును,

సంస్కృత వేదము త్రైగుణ్య విషయము, బ్రాహ్మిక ప్రబంధములు నిస్త్రైగుణ్యములు కనుక, ఈ రెండిటికిని తరతమ భేద మున్న దనియు పూర్వాచార్యులు భావించిరి. కృష్ణ భగవానుడు కూడ - 'వేదములు త్రైగుణ్య విషయములు, నీవు నిస్త్రైగుణ్యుడవు కమ్ము అర్జునా' అనినా కదా ! ఉపమానము చెప్పవలసి వచ్చినచో - ఆర్వారు లందఱు వ్యాసుని పరతిత్వ నిర్ణాయక వైభవమును, శుకుని వైరాగ్య విభవమును, గోవింద కృష్ణ తృప్తా భావమును కలిగి నర్థిల్లినవారు.

“ నారాయణేతి శబ్దో ఒస్తి వా గస్తి వకవర్తసి. ”

అను వ్యాసుని రీతిగా వీరిందఱును తను ప్రబంధములయందు నారాయణ పారమ్యమును ఎలుగెత్తి చాటిరి.

నాథములు

కాలక్రమమున సుమారు ఎనిమిదవ శతాబ్దమున - మున్నూరు గుడియందు 'నాథమును' లను మహాత్ము లవతరించి, వ్యాస మహర్షి వేదముల చిక్కు విడదీసి, సమర్థముగా ఋగాది విభజనము చేసినట్లు, బ్రాహ్మిక వేద మని పరిగణింపబడిన 'నాలాయిర' ప్రబంధములకు కొన్ని సిద్ధికలులు చేసి, ప్రమృష్ట ప్రాయమైన పరమ నైష్ఠవమునకు అమృతి సేవనము చేసి పునరుద్ధరించిరి. అనగా - వీరేదో శ్రోత్రుడి ప్రవేశ పెట్టలేదు. సంస్కృత వేదముతో పాలు - బ్రాహ్మిక వేదమును ప్రమాణ కోటిలో చేర్చుట, ఆలయ - గృహ దేవతార్చన ప్రకరణమున ఆ వేదముతో నెలకొల్పుట జరిగినది. దీనికై వారికి పాంచ రాత్రాగమము ప్రమాణము. తరువాత వారయిన పూర్వాచార్యులు వారి మార్గము ననుసరించిరి. కనుకనే, 'విశిష్టాచ్యైత' మని వ్యవహ

రింపబడు 'వైష్ణవము' నాథోపజ్ఞము (నాథమునులచే కనుగొనబడినది) అని పేరు గాంచినది. వేదాంత విద్య - వ్యాసుని కన్న పూర్వమున్నది; వ్యాకరణ శాస్త్రము పాణిని కంటను పూర్వమున్నది. అయినను, ఆ రెండును - వైయాసకి, పాణినీయుము అని ప్రసిద్ధి చెందినట్లు, కొన్ని శాస్త్ర సిద్ధములగు సంస్కారములచేత ప్రస్తుత వైష్ణవమును నాథోపజ్ఞ మనిరి.

కాస్త్రీము బహుళము

కాలక్రమమున భగవద్రామానుజులు అవతరించి, ఈ సిద్ధాంతమును ప్రవర్తమానము గావించిరి. వారిది అఖండ దిగ్విజయము. వారు - 'శ్రీరంగేశ జయధ్వజ కేతువు' అని ఖ్యాతి పొందిరి. వారిలో ప్రారంభమైన ఆచార్య పరంపరలో ముఖ్యులు - కూరేశులు, సరాళరథట్టరు, నంజీయరు, నంబిళ్ళె అనువారులు. నాథమునులు సంపాదించిన ద్రావిడ గాథామృత భండమును యామునాచార్యులు మొదలు, పరాశరథట్టరువఱకు నేవించుకొనుచు, రక్షించుకొనుచునే పెచ్చిరి. అందఱును ఆళ్వారుల యొక్కయు, వారి ప్రబంధముల యొక్కయు మహిమలను తమ ప్రబంధములందు బహుధా ప్రశంసించుచునే యుండిరి ఆ దివ్య ప్రబంధముల వ్యాఖ్యలు వారు చేయలేదు పరపక్ష విక్షేపము, స్వమత ప్రతిష్ఠాపనము వారు చేయనలసిన తరుణ మిది. త త్ఫలముగా - యామునాచార్యుల ప్రోత్సరత్నాదుల, భగవద్రామానుజుల శ్రీభాష్యాది గ్రంథ పరంపర, కూరేశుల పంచస్తవాదులు, భట్టరువారి విష్ణు సహస్రనామ భాష్యాదులు వెలసినవి. ఇవి సంస్కృతముననే ఉండవలెను. దాదాపుగా ఇక వాడ కోలాహల మనవసర మయినది. విశిష్టాద్వైతము స్థిర పడినది. నంజీయరు నుంచి తిరువాయి మొ? మీది మొనసు ప్రసరించినది. వారిది - 'బమ్మరి

నాయిరం' (తొమ్మిది వేలు), తిరుక్కురుగై ప్పిరాన్ పిళ్ళానుది - 'ఆరాయిరం' (ఆరు వేలు), పెరియవాచ్చాంబిళ్ళైది - 'ఇరుపత్తు నాలాయిరం' (24 వేలు) వడక్కు త్తిరుప్పిది ప్పిళ్ళైది - 'ఈడు ముప్పత్తారాయిరం (36 వేలు), వాదికేసరి - 'పన్నీరాయిరం' (12 వేలు) వారు వారు ఆ యా సంఖ్యా పరిమితి గల వ్యాఖ్యాన ములు వ్రాసిరి. తిరువాయిమొళి యొక్క ఈ వ్యాఖ్యాన సముదాయమునకు - 'భగవద్విషయము' అని పేరు వచ్చినది. ఇప్పటికిని శ్రీవైష్ణవమున భగవద్దామానుజుల శ్రీభాష్యము, భగవద్విషయము మూర్ధాన్యము లయిన వేదాంత గ్రంథము లయినవి. ఇవి విషయము నందును, పరిమాణము నందును చాల బృహత్తరము లైయుండి, బహు పాండిత్య ముండి, బహు కాలము నేవించిననేకాని ప్రాప్తించునవి కాక యుండెను. ఈ సమయమున సిళ్ళలోకాచార్యుల వతరించిరి.

లోకాచార్యుల అవతారము

సందిచ్చగారి గోష్ఠితో శ్రీరంగము వైష్ణవ శ్రీరంగస్థల మయినది నందిచ్చి గోష్ఠియో, సంబెరుమాళ్ళ (రంగనాథుని) గోష్ఠియో అని అన్నాడు అనాటి పెద్దలు అనేకులు వారి నాశ్రయించి, వారి నద్ద భగవద్విషయములు అధికరించి, ఆ ఆచార్య పరంపరను అనుసూతము చేసినారు. అందులో ప్రధానులు శ్రీకృష్ణ పాదులు. 'వడక్కు త్తిరుప్పిది ప్పిళ్ళై' అని వీరికి మఱి యొక పేరు వీరి ఆచార్య నిష్ఠ చాల గొప్పది. ఒకనాడు సంచిళ్ళగారు కృష్ణపాదుల ఇంటికి వేంచేసినారు. ఆచార్యులు వేంచేసి రని అచట నున్న స్త్రీ పురుషులందఱును వారికి సాష్టాంగ దండ ప్రణామ ముచేరించిరి. వారిలో ఒక యామె తడి వస్త్రములతో ప్రణామ ముచేరించినది. సంచిళ్ళ

గారు - ఈమె ఎవరు ? ఇట్లు తడి వస్త్రములతో వచ్చిన దేమి ? అని అడిగిరి. అప్పుడే ఋతుస్నానము చేసిన దనియు, కృష్ణచాదుల పల్ని అనియును అచటివారు చెప్పిరి. ఆచార్యులు వేంచేసిరి, పొడి వస్త్రములు ధరించుటకు కొంత తడ వగును, నంబిళ్ళగారు కుశల మడిగి చెడల నున్నట్లామె ఊహించినది. ఆచార్యులను కొంతనే వుండు దని కోరుట స్వరూప హాని అదియును గాక, వారి దర్శన మైనంతనే ప్రణమిల్ల వలెను. అందుచేత ఆమె తడవు చేయక, తడి వస్త్రముల తోడనే దాస్యము సమర్పించినది. వెంటనే ఆమెను పిలిచిరి. మఱల నామె ప్రణమిల్లి నిలచినది. అప్పుడు కృష్ణచాదుల వారి తల్లి - స్వామీ ! మా కోడలికి దేవరవారి వంటి కుమారుడు కలుగవలె నని మంగళాశాసనము కటాక్షింపు దని కోరినది. నంబిళ్ళ గారు - “తదాఽస్తు” అని ఆమె గర్భమును తమ దివ్య హస్తముతో స్పృశించిరి.

“మంత్రే తీర్థే ద్వితే దైవే దైవభీ శివతే గురౌ
యాదృశీ భావనా యత్ర సిద్ధి ర్భవతి కాదృశీ.”

మంత్రమందు, తీర్థమందు, ద్విజానియందు, కౌమధమందు, గురువు నందు - ఏ భావ ముండునో - అట్టి సిద్ధియే కలుగును. మఱియు, భాగవత మహిమ ఇట్లు చెప్పబడినది :-

“యం యం స్పృశతి పాణిభ్యాం యం యం పశ్యతి చక్షుషా
స్తావరా జ్ఞాని మువ్యక్తే కిం షణ్ ద్వాంధనా జనాః.”

భాగవతోత్తముల దర్శన స్పృశనములచే జడ పదార్థములే ముక్తి నొందు నని. ఇక నంబిళ్ళగారి స్పృశచేత, మంగళాశాసనముచేత

ఆ సెంకు సత్సంతానము కలుగుటలో ఎందేహ మేము? కాలక్రమమున శ్రీకృష్ణపాదుల భార్య - మగ శిశువును ప్రసవించినది. కృష్ణ పాదులు ఆ శిశువును ఆచార్యులయిన సంవిశ్వగారి ఉపకారి స్మృతిగా - 'విశ్వలోకాచార్యులు' అని పేరు పెట్టరి. సంవిశ్వగారి అసలు పేరు - సంబూరి ఎరిదిరాజులు. వారి ఆచార్యులయిన సంజీయరు - ఎరిదిరాజులను కటాక్షించి, నమ్ - పిల్లై = 'మన పిల్ల వాడు' అన్నారు. నాటినుండి అది ప్రసిద్ధ నామ మయినది తరువాత, వారి ఆచార్యత్వ మహిమను 'లోకాచార్యులు' అని లోక ప్రసిద్ధి కలిగినది. అనగా - సంజీయరు, సంవిశ్వ అనువారు, ఆశ్రితులు లోకాచార్యులనువారు. కృష్ణపాదులు - 'నం' వదలి, పై రెంటిని కలిపి, తమ శిశువునకు - 'విశ్వలోకాచార్యులు' అని నామకరణము చేసిరి. సంవిశ్వగారికి ఇది తెలిసి, 'నేను రంగనాథుని పేరు పెట్ట సంకల్పించితిని, నీవు నా ఆజ్ఞ లేక ఇట్లు చేసితి వేల?' అని అడిగిరి. కృష్ణపాదులు - "సర్వాపరాధాన్ మమధ్వం" అని పాదములపై బడిరి. అచట నున్న భాగవతులు కూడ పురుషారాము చేసిరి. సంవిశ్వగారు కృష్ణపాదులను లేవనెత్తరి. కృష్ణపాదులు మొదటనే యోదించి పట్టున్నది. వారి పేరుంచుట సంవిశ్వగారికి సమ్మతిన నుండదేమో! నామకరణ సమయమున వా రున్నచో - వారి ఆజ్ఞను వ్యతిరేకము చేయుట కుదురును. అవును తమ అభీష్టము నెరవేరదు. అని సంవిశ్వగారి పరోక్షమండే పేరు పెట్టి, వారి కిది ఇష్టము కానిచో - వాడ ప్రతిపత్తిసముతో వారిని ప్రసన్నులను చేసికొనవచ్చును అని. సంవిశ్వగారు పుట్టబోవు కుమారునకు నా ఆజ్ఞ ప్రకారము రంగనాథుని పేరు పెట్టు మని శాసించిరి. మఱి రెండు సంవత్సరములకు కృష్ణపాదులకు మగ శిశువు కలిగెను.

"మహిమం పున రాధ్యానం వాచ మహామహవరి."

గార్వ ఋషుల వాక్యము సనుసరించి జరుగు నన్న ట్లగునది. అచిత్తగా రా శిశువు నామకరణ మహోత్సవమున సన్నిధి చేసి, అళగియ మణవాళ పైరుమాళ్ నాయనార్ అని పేరు పెట్టించిరి. ఇది తమిళమున రంగనాథుని పేరు. అళగియ మణవాళ్ అనగా - శిందమయిన అల్లుడు' అని యర్థము. గోదాగోవి పాణిగ్రహణము చేసి, విష్ణు-చిత్తులగు అల్లుడయిన శిరువాత, రంగనాథునకు ఆ పేరు లిగినది. దానికి సంస్కృతీకరణమే 'రిమ్య జామాత', 'సుందిర మాణి' మొదలగునవి.

పిళ్ళలోకాచార్యుల ప్రబంధములు

ప్రస్తుతాంశమునకు వద్దము. అన్న దమ్ము లిద్దఱు శంక్రగా నుండిన పేర్లలో నర్దిల్లి పారి మైత్రి - రామ లక్ష్మణులను గలవని నది శ్రమముగా వారిరువురికి కర్మాంగోపనయన మయిన పడుగు, ఇనాంగోపనయన మయిన పంచ సంస్కారమును కష్టపాదులు నెరిగిరి. పిళ్ళలోకాచార్యులు, అళగియ మణవాళ పైరుమాళ్ నాయనారు - తండ్రిగారి వద్ద కావ్య నాటకాలంకార సాహిత్యము, గ్రాంథికరణాది శాస్త్రములు, సంస్కృత ద్రావిడమూయములు, శ్రీభాష్య భగవద్గీషయాదులును అధికరించి, ఉద్దండు లగురి. అచిత్తగారు వయోవృద్ధులై, లిరునాడలంకరించిరి. కృష్ణపాదులవారి కిల్లి ఆకాంక్షించినట్లు లోకాచార్యులు సంభిల్లిగారి ద్వాసము నలంకరించిరి. ఇత్తడు నిజముగా పేరు లోకాచార్యులు. లోకాచార్యులని అచిత్తగారి ప్రసిద్ధనామము కదా ! పిళ్ళలోకాచార్యులనగా - అధిపతి లోకాచార్యులని కూడ అగుచున్నది. కాలక్రమమున శ్రీకృష్ణ పాదులును పరమపదించిరి. పుత్రు లిరువురును వారికి బ్రహ్మమేధాది సంస్కారములు చేసి, కృతకృత్యు లయిరి. దీపోశ్వన్న ప్రధిపము -

నీపము కొండ కెక్కినను ద్విగుణిత కాంతిమంతమై, తమస్సును పారద్రోలునట్లు - పిళ్ళలోకాచార్యులు సిద్ధాంత ప్రవర్తక వీర ములంక గుదిరి. వారు తమ నాశ్రయించిన పెక్కు మందికి శ్రీభాష్య భగవద్విషయాది శాస్త్రములను ప్రసాదించుచు, భగవద్భాగతాచార్య సిస్టా గరిష్ఠులై, రంగినాథుని నేవించుకొనుచు, కాలక్షేపము చేయుచుండిరి ఆ తరుణమున పెళ్ళలోకాచార్యులకు ఒక నూత్న మూర్తి కలిగినది. శాస్త్రమా అనంత బహుళము. క్రమముగ కలియుగ పురుషులు బహు సంఖ్యాకులు అల్ప బల మేధసు లగుదురు. పూర్వాచార్యు లనుగ్రహించిన సాంప్రదాయిక మహా దిద్దములను సూత్ర ప్రాయముగా గ్రంథ రూపమున వెలయించినవో - బహు జన హిత మగు నని తలచి, స్వ దేశ భాష యగు ద్రావిడమున సులభ సుందర మగు వైలిలో - పదునెనిమిది గ్రంథములను రచించిరి. వారి గ్రంథములను పూర్వ లిట్లు క్లోక రూపమున సూత్రీకరించిరి.

" ముముక్షుడి తన్మాది తత్త్వాది సాదీన్
 పదు ప్తి ర్విక ర్విత్వ వంశ్యాక్రమేణ
 ప్రాదీ వవాదీ తథా శ్రాద్ధి మాదీ
 జగుః శార్జపాదీ ప్రజేశాన్ ప్రబంధాన్ "

శాస్త్రాచారి అనగా - పిళ్ళలోకాచార్యులు - వారి ప్రబంధములు.

ముముక్షువులు :- (1) ముముక్షువుప్పడి (2) యాదృచ్ఛికప్పడి
 (3) పంరండ పడి (4) శ్రీయఃపతిప్పడి.

నిన్వాదులు - (1) శనిద్వయము (2) తని చరమము
 (3) శని ప్రణవము.

తత్త్వాదులు :- (1) తత్త్వ త్రియము (2) తత్త్వ శేఖరము

నాదులు :- (1) సారి సంగ్రహము (2) సంసారి సామ్రాజ్యము.

చాదులు :- (1) ప్రమేయ శేఖరము (2) ప్రపన్న పరితాగము.

నవాదులు :- (1) నవవిధ సంబంధము (2) నవరత్న మాలై.

శ్రీ - ఆది :- శ్రీవచన భూషణము.

అ - ఆదులు :- (1) అర్చిరాది (2) అర్థ పంచకము.

ఈ గ్రంథములు మొత్తము పదునెనిమిది (18).

ప్రవాసము

పిళ్ళలోకాచార్యులు తమ్మునితో కలిసి, తమ గ్రంథముల ద్వారా, ఉపదేశముల ద్వారా, సంప్రదాయ ప్రవర్తకులై, దర్శన స్థాపనాచార్యులై, చేతను లగేటలను ఉజ్జీవింపజేసిరి. ఇరువురును నైమిగ బ్రహ్మచర్యాశ్రమము నుండియే యత్యాశ్రమమును స్వీకరించిరి. కొంత కాలమునకు నయనార్ పరమపదించిరి. లోకాచార్యులు సోదరుడని భేదపడలేదు. మహా భాగవతుని వియోగము కలిగె నని భేదపడిరి. యథా శాస్త్రముగ సోదరువకు బ్రహ్మమేధ సంస్కార మొనరించిరి. కొంత కాలమునకు తురుష్క దండయాత్ర నూహించి, శ్రీరంగనాథుని స్థలము మార్చి, ఒక మాయా విగ్రహమును అట నుంచి, అర్చకులు అసలు మూర్తిని 'జ్యోతిషకుడి' అని వోటికి తరలించిరి. పిళ్ళలోకాచార్యులను తమ సర్వస్వమును భాగనతులకు దానము గావించి, శ్రీరంగనాథునిలో 'జ్యోతిషకుడి' చేరిరి. అచట లోకాచార్యులను కొండలు ఆశ్రయించి తరించిరి.

(కాలాంతరమున శ్రీరంగనాథుడు స్వస్థాము చేరెను)

శిష్య పరంపర

పిళ్ళిలో కాచార్యుల నాశ్రయించినవారిలో ప్రధానులు -
హిరకులోత్తమ దాసర్, తిరుమల యాళ్వాన్, అళగిను మణవాళ
ప్పయమాళ్ వీళ్ళై, తాదరణ్ణర్ (మణవాళ మహామునుల జనకులు)
మొదలగువారు. పైవా రందఱును ఆచార్యుల అష్టాదశ రహస్యము
లను - విశేషించి శ్రీవచన భూషణ దిన్య శాస్త్రమును ప్రవర్తింప
జేసిన ఆచార్య పరంపర - అందుచేతనే అష్టాదశ రహస్యములను
సెవింపుటకు ముందు

“ లోకగురుం గురుభి స్సహ ఘటైః

హరకులోత్తమ దాస ముదారిః

శ్రీనగవ త్కథిరామ వరేణా

దీ ప్రళయం వరయోగిన మీదే. ”

అని అష్టాదశ రహస్య వ్యాఖ్యాతి అయిన మణవాళ మహామునులను
పూజ చేర్చి అనుసంధించెదరు. పాగాంతరమున - ‘శోదిలులగాళరి
యన్’ ఇత్యాదిగా పైవారికే శాంతి తెప్పెదరు.

ప్ర ప త్తి

41౨ త్రావ్ పీకి పెక్కు మార్గము లున్నవి. అనాది కాలము
నుండి ఈ మార్గముల కన్నిటికిని శాస్త్రము లున్నవి. కాని,
ఒక్కొక్క కాలమున ఒక్కొక్క మార్గము ఆచరణయోగ్యమై,
సాలభమై, అతిప్రధానమై యుండును.

“ ద్వాదశ్ కృతే యజన్ యగైః

త్రేరాయాం ద్వావరే ఒర్వయన్. ”

అనినట్లు, కృత యుగమునందు యోగమార్గముతో - హృత్పాండరీక స్థితం గలు భగవంతుని భ్యాన గమ్యుని చేసికొనిరి. దీనికి శాస్త్రము మార్గమే ఉన్నది. దాని ఆధారముతో - అర్వాచీను డగు పతంజలి - యోగ సూత్రములను రచించినాడు. శ్రేతాఃకుగమున భగవంతుని యజ్ఞ స్వరూపునిగా భావించి, యజ్ఞములు చేసి, భగవత్ప్రాప్తిని పొందిరి. దానికి వేదములు, దాని ననుసరించిన స్మృతులు శాస్త్రము. ద్వాపరమున అర్చనను సులభముగా గ్రహించిరి. అదియే విగ్రహారాధనము. దీనికి పాంచరాత్రము శాస్త్రము. దీనికి కర్తవ్యముగా నారాయణుడే వ్యాసుడు దీనిని భారతమున నుద్గడించి నాడు కలియుగమున విగ్రహారాధనము అత్యంత మావశ్యకమై, పాంచరాత్రాగమ ప్రామాణ్యమును యామునాచార్యులు దృఢ పరిచిరి. దీనికి యుడిపడి ప్రపత్తి యోగము స్వరూపానుకూల మయినది. ఈ యోగము వేదమునందు, ఉపనిషత్తు లందు, గీత యందును, రామాయణ మందును చెప్పబడియున్నది. సామాన్య జనుల కందదు. భగవద్దామానుజులు ప్రపత్తి నవలంబించిరేకాని, తమ వేదార్థ సంగ్రహాది గ్రంథములందు సూత్ర ప్రాయముగా కొన్ని వోట్ల చెప్పిరి మతాంశుల కొఱకు ఇతర శాస్త్ర వాదముల అవశ్యకతయే దానికి కారణము. వారి గద్యత్రయము అనుసంధాన గూఢమున నున్నది. ఇప్పుడు ప్రపత్తి శాస్త్రము యొక్క అవశ్యకత కలిగినది. విశ్వలోకాచార్యులు ప్రధానముగా ద్రావిడ వేదమును ఆకరిముగా జేసికొని, శ్రీవచన భూషణమును రచించి, ఆ కొఱత దీర్చిరి. భారతి, భాగవత, రామాయణములలో - ద్రావిడి, గజం ద్రుడి, విభీషణుడు చేసిన ప్రపత్తి - కథలలో ముసగిపోయినది. గీతలో సది పదిలో పదునొకం డయినది. వానిని విశ్వలోకాచార్యులు తమ శాస్త్రమునందు ప్రస్ఫుటము జేసిరి. నిజమునకు పై పురాణాతి

ఈసములు వేదార్థోపబృంహణములేకదా! మఱి పిళ్ళలోకాచార్యులు తమ రచనలను సంస్కృతమున చేయవచ్చునుగదా? అనిన, ప్రధానాకరములు ద్రావిడ మగుట, దేశభాషామాత్రాభిజ్ఞులకు ఉపకరింపవలె నను భావమే కాక, అగస్త్యుని తపః ఫలము వీరి పర్యంతము ఈ రూపమున కూడ ఫలించినది.

ని గ మ న షు

ఈ రీతిగా పిళ్ళలోకాచార్యులు చేతనోద్దీపన కారకులై, 'శ్యాతిమ క్కుడి' అను గ్రామమందే తమ దేహమును లీలా విభూతి యందు వదిలి, నిత్య విభూతిని చేరిరి. వారి బోధామృతము చవి చూచిన శిష్యులు - 'లోకాచార్యులు సంసార విష సర్ప దష్టు లగు చేతనులకు జీవ నౌషధము' అని తలంచి -

“ లోకాచార్యవ్య గురవే శృష్టపాదవ్య మానః
సంసారభోగి నందష్ట జీవ జీవాకవే వమః ”

అని ఉద్ఘాటించిరి. ఈ శ్లోకము శ్రీ వైష్ణవ గురుపరంపరా ధ్యానములో నిత్యానుసంధేయమై వచ్చుచున్నది. వీరి గ్రంథములే శ్రీ వైష్ణవ సంప్రదాయమున భావ్య భగవద్విషయముల వలె ఆచార్య ముఖతః సేవింపవలసిన తుది గ్రంథములు. ఈ గ్రంథము లన్నిటికిని మణివాళి మహామునులు వ్యాఖ్యలు రచించి, పరమాచార్యుల ఋణము దీర్చుకొనిరి

అష్టాదశ రహస్యములు - త ద్విశేషములు

‘సాహిత్య విద్యా ప్రబీణ’ - ‘విశిష్టాద్వైత వేదాంత శిరోమణి’

డాక్టర్ : తట్టా విజయరాఘవాచార్యులు, ఎం.ఏ. ఎఫ్.ఎ.డి.

నమ స్సమాజాలి

“ ప్రణతా ర్తి హరించాయ ప్రకృష్ట గుణ కాలినే
వీలయోధ్యత లోకాయ లోకార్క గురవే నమః. ”

ఉపక్రమము

శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయమునకు - ఆళ్వారులు, ఆచార్యులు మూల పురుషులు. ఆళ్వారుల దివ్య ప్రబంధము లందును, నాథ మునులు, యామునాచార్యులు, భగవద్దామానుజులు మున్నగు ఆచార్య ప్రముఖులచే రచింపబడిన గ్రంథరాజము లందును నిశ్చిస్తమయిన దివ్య సూక్తి సౌరభమును అష్టాదశ రహస్యములుగా ననుగ్రహించినారు - పరమ కా రుణికులైన పితృలోకాచార్యులవారు. నిఖిల చేతనోజ్జ్వలసార్థము బహు తత్త్వార్థములు, రహస్యార్థములు ఈ దివ్యగ్రంథములలో స్పష్టీకరింపబడినవి. సంసార నివృత్తికి, భగవత్ప్రాప్తికి ఆవశ్యకము లగు తత్త్వ హిత పురుషార్థములు ఈ రహస్య గ్రంథములలో వివరింపబడినవి.

“ తులాయాం శ్రవణ శాసనం లోకార్థ్య మ్మా మోక్షదే
శ్రీకృష్ణవాద తనయం తత్పాదాంతం నంతిమి ”

వంశ గౌరవము

పిళ్ళలోకాచార్యులు అవతారి స్థలము కోయిల్. అవతారి సమయము శ్రోధన సర్దిము. తులము పెళమూల్. కుడి ముమంబై గోత్రము శ్రీవశ్శి. శాఖ యుగ శాఖ సూత్రము ఆసస్త్రబ డిలగాళరియన్, లోకాచార్యులు అను నామములు విరికి విఖ్యాతి ములు. శ్రీరంగరాజ తిరువారాధనము ఆచార్యులు - నంబిళ్ళై, శ్రీ పడక్కు తిరుదిధిపిళ్ళై. సోడయడు - శ్రీమ దళగియ మణివారి పెరుమాళ్ నాయనాచార్యర్. శిష్యులు - కూరికులోత్తయ దాసు, నాయనార్, తిరువాయి మొలిప్పిళ్ళై, వేళామ్ శోనైప్పిళ్ళై, మణల్ ప్పాక్కత్తు నందియార్ మున్నగువారు. పిళ్ళలోకాచార్యుల తండ్రిగారియన పడక్కు తిరుదిధి పిళ్ళగారు - ఆచార్యానుగ్రహమువలన ప్రాప్తించిరిని, పుత్రునకు - ‘డిలకాళిరియన్’ అను తమ ఆచార్యుల నామము నుంచిరి. ఈ పిళ్ళలోకాచార్యులవా రనుగ్రహించిన గ్రంథ రత్నములు అష్టాదశ రహస్యములు.

అష్టాదశ సంఖ్యా వైభవము

విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయమున శ్రీభాష్యాది గ్రంథములందు ప్రమాణములుగా నుదాహరింపబడిన ఉపనిషత్తులు అష్టాదశ. వేదాంతమునకు ఉపబృంహణము లయిన పురాణములు అష్టాదశ. సర్వోనిషత్తులకు సంగ్రహ హాపమైన తత్త్వ హిత పురుషార్థోపదేశ మును ఈశావాశ్యోపనిషత్తు నందలి ఋక్కులు అష్టాదశ. మహా పారితిము యొక్క సమగ్ర సారమైన, పంచ ప్రసిద్ధమైన శ్రీమ

ద్విగవద్గీత యందలి అధ్యాయములు అష్టాదశ అట్లే, ఈ గ్రంథము నందలి రహస్యములు అష్టాదశ

రహస్యముల క్రమము

1. ముముక్షుప్పడి 3. తత్త్వ త్రియము 8. అర్థ పంచకము
4 శ్రీవచన భూషణము 5. అర్చిరాది 6. ప్రమేయ శేఖరము
7. ప్రపన్న పరిత్రాణము 8. సార సంగ్రహము 9. సంసార సామ్రా
జ్యము 10. నవవిధ సంబంధము 11. ననరత్నమాల 12. యాద్యచ్ఛ్రీక
ప్పడి 13. పరండ పడి 14. శ్రీ యాపతి ప్పడి 15. తత్త్వ శేఖరము
16. తని ద్వయము 17. తని చరితము 18 తని ప్రణావము - అను
నవియే అష్టాదశ (18) రహస్యములు. ఈ రహస్య గ్రంథములు -
మృదు మధుర గంభీరమానమైన మణిప్రవాళ భాషలో విరచింప
బడినవి. సుధా మధుర మగు సంస్కృతము, మధురము వంటి ద్రవి
డము - ఈ రెండును మిళితమై, మణిప్రవాళముగా రూపొందినది.

అష్టాదశ రహస్యముల సారము

'ముముక్షుప్పడి' యందు - తిరు మంత్రము, ద్వయ మంత్రము,
చరమశ్లోకము - మూడు ప్రకరణములందు స్పష్టముగా వివరింప
బడినవి.

'శ్రీయాపతి ప్పడి' యందు - పై మూడు ప్రకరణములును,
సంస్కృత వాక్య బాహుళ్యముగ వివరింపబడినవి.

'యాద్యచ్ఛ్రీక ప్పడి' యందు - మూడు ప్రకరణములును అతి
సంగ్రహముగ వివరింపబడినవి.

‘పరంబ పడి’ యందు - మూడు ప్రకరణములును అతి విస్తృతముగా వివరింపబడినవి.

ఈ రీతిగ ఈ నాలుగు రహస్య గ్రంథములను - ఈ మూడు మంత్రములను గూర్చి విపులముగా బోధించుచున్నది.

‘తని ద్వయము’ నందు - ద్వయమంత్ర మొక్కటియే వివరింపబడుచున్నది.

‘తని చరమము’ నందు - చరమశ్లోక మొక్కటియే చర్చించబడుచున్నది.

‘తని ప్రణవము’ నందు - తరుమంత్ర మొక్కటియే విపులీకరింపబడినది.

‘సార సంగ్రహము’నందు - అతి సంగ్రహముగ ద్వయము ప్రమాణీకరింపబడినది.

‘తత్త్వ త్రయము’ నందు - చిత్, అచిత్, ఈశ్వర తత్త్వములు మూడును - లక్షణ, స్వరూప, ప్రమాణములతో - ఇతర మత నిరాకరణ పూర్వకముగా ప్రతిపాదించబడినవి.

‘తత్త్వ శేఖరము’ నందు - పర స్వరూపము, జీవ స్వరూపము, సుపార్థ స్వరూపము, విరోధి స్వరూపము, ఉపాయ స్వరూపము అనునవి యెదును ఏడు ప్రకరణములలో వివరింపబడినవి.

‘అర్చిరాది యందు - నాలుగు ప్రకరణములలో - భోగ విభూతి, లీలా విభూతి, ముముక్షుత్వ సిద్ధి క్రమము, ముక్తు లనుభవించు విధము, అర్చిరాది గమన ప్రకారము, శ్రీవైకుంఠ దివ్య

నగర ప్రవేశము, దివ్యస్థాన మండప ప్రాప్తి, దివ్య పురుషులచే నేమింపబడుట, పరమాత్మ చూడఁగలిగి పాద పర్యంత అవయవ సౌందర్య, సౌభాగ్యదుల వర్ణనము, భగవ దుపలంబనా క్రమము, నిత్య కైంకర్యానుష్ఠాన క్రమము, మంగళాశాసన క్రమము స్పష్టము చేయబడినవి.

‘ప్రమేయ శేఖరము’నందు - హృదయ గుహ నిర్గమన క్రమము, దివ్య దేహ ప్రాప్తి, దివ్య తరిష త్రాప్తి, సవత్సర సర్వేశ్వర దర్శనము, కైంకర్య సామ్రాజ్యానుభవ ప్రకారము వివరింపబడినవి.

‘సంసార సామ్రాజ్యము’ నందు - సంసార సామ్రాజ్యానుభవ ప్రకారము, ఆచార్య విషయ కృతజ్ఞత, భగవ ద్విషయ ప్రేమావిర్భావము, లక్ష్మీ పురుషకారిణుచే భగవ త్రాప్తికల్గి విధము అభివర్ణింపబడినవి.

‘నవరత్నమాల’యందు - శరణాగతి, స్వస్వరూప, సంసార, దేహచరణ విధాన, దేవతాంతర, శ్రీవైష్ణవ, ఆచార్య, లక్ష్మీ, సర్వేశ్వరులను గూర్చి వివరించబడినది.

‘నవవిధ సంబంధము’న - విశేషణ, విశేష్య, రక్ష్య రక్షక, శేష, శేషి, భర్తృ భార్య, జ్ఞాతృ జ్ఞేయ, స్వస్వామిభావ, శరీర శరీర భావ, భార్య భారక, భోక్తృ భోగ్య సంబంధముల నిరూపణము, ఫల సిద్ధియు స్పష్టము చేయబడినవి.

‘ప్రపన్న పరితాణము’న - భ్రాతా, పుత్ర, మాతృ పితాదులు రక్షకులు కా రనియు, చంద్ర - ఆదిత్య - ఇంద్ర - బ్రహ్మ -

రుద్రాదులు రక్షకులు కా రనియు, పరమాత్మ యొక్కజే రక్షకు డనియు, అనన్య గతిత్వ నిరూపణము, అశించిన్య నిరూపణము చేయ బడినవి.

‘శ్రీవచన భూషణము’న - ఉపాయ, ప్రాపకాంశర పరిత్యాగ, మంగళాశాసన, త్రిపా ద్విభూతి యను నాల్గు ప్రకరణములు గలవు. ప్రథమ ప్రకరణమున - పురుషకార, ఉపాయ, ఉభయ సాధారణ, ప్రపత్తుల సైభవములు నిరూపింపబడినవి. ద్వితీయ ప్రకరణమున - ప్రాపకాంతరి పరిత్యాగ హేతు నిరూపణము, ప్రప త్యుపాయ సిద్ధిమత్త్వ వర్ణనము, న్వగత స్వీకార, పరగత స్వీకారములకు గల తారతమ్యము, ప్రపన్న దిన చర్యాక్రమము స్పష్టము చేయబడినవి. తృతీయ ప్రకరణమున - మంగళాశాసనము యొక్క స్వరూప నిరూపణములు, అకృత్య కరుణ - భగవ దపచార - భాగవ తాపచార - అసహ్యుచారిముల నిరూపణము, సదాచార్య లక్షణము, సచ్చివ్య లక్షణము, భగవ స్నిర్దేతుక విషయాకార్యక్రమ నిరూపణము చేయబడినవి. చతుర్థ ప్రకరణమున - ఈశ్వరుడు సంసారుల ననుగ్రహించు క్రమము, భగవ దాభిముఖ్యము, కృపా ఫలాను భవము, భయోభయ హేతు నిరూపణము, చరిమ ప్రాప్య ప్రాపక నిరూపణము, ఆచార్యాభిమావతు ఉత్తారక మని నిరూపించుటయు చేయ బడినవి.

మొదటి యెనిమిది గ్రంథము లందును చర్చింపబడిన విషయములు - తిరు మొర్రము, ద్వయ మొర్రము, చరమ శ్లోకము, కావున, ముందుగా ఈ మూటిని గూర్చి సంగ్రహముగా నిట వివరింప బడుచున్నది.

తిరుమంత్ర వివరణము

‘ముమూక్షి పుడి’ యందు ఒక ప్రకరణమునను, సంస్కృత వాక్య బాహుళ్యముగ ‘శ్రీయఃపతి పుడి’ యందలి ఒక ప్రకరణము నను, అతి సంగ్రహముగ ‘యాదృచ్ఛిక పుడి’ లో ఒక ప్రకరణము నందును, అతి విస్తృతముగ ‘పరందపడి’ యందు ఒక ప్రకరణము నను, ‘తనిప్రణాపము’ నందు కేవలము ఒక్కటిగను - ‘తిరుమంత్రము, అనగా - ‘ఓం నమో నారాయణాయ’ అను అష్టాక్షరీ మంత్రము వినరింపబడినది.

భగవత్ప్రాప్తి యందును, సంసార విమోచన మందును ఇచ్చ గల వారికి స్వరూప యాథాత్మ్యము లగు అనన్య శేషత్వ, అనన్య శరణత్వ, అనన్య భోగ్యత్వము లను ప్రతిపాదించునది తిరుమంత్రము. స్వరూపమునకు తగిన ఉపాదేయములను, త్యాజ్యముల యొక్క విషయ విభాగ జ్ఞానమును సంపూర్ణముగ కలుగజేయునట్టిది తిరు మంత్రము. “మంతారం త్రాయత ఇతి మంత్రః” తనను అను సంధించువారిని రక్షించును గనుక, ‘మంత్రము’ అనబడుచున్నది. శబ్దానుసంధానము వలన, జప హోమాదుల వలన సాధక మని యెంచు సాధనాంతర పరు లగు ఉపాసకులకును - ఆర్థానుసంధానము చేత సర్వేశ్వరుడే ఉపాయ మని యుండు ప్రపన్నులకును రక్షకత్వ ముగా నుండుటచేత మంత్ర మనబడుచున్నది.

భగవత్సంత్రము లనేకము లున్నను, శ్రేష్ఠము లైనవి - “నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తిన్నో విష్ణః ప్రచోదయాత్” అను వ్యాపక మంత్రములు మూడుము లైనవి. ఈ మూడింటిలో - వాసుదేవ, విష్ణు శబ్దముల కంటెను

“నారాయణాయ విద్మహే” అను అష్టాక్షర మంత్రము అత్యంతము ప్రశస్తిము.

“ఓమి శ్లోరాక్షరమ్. నమ ఇతి ద్వే అక్షరే. నారాయణాయతి
ఎండాక్షరాతి. ఇ త్యష్టాక్షరమ్ భండసా గాయత్రి చేతి.”

అనునట్లు, ఎనిమిది అక్షరములుగను, మూడు పదములుగను ఉండును. మొదటి పదము - ‘ఓమ్’ అను ప్రణావము, రెండవ పదము - ‘నమః’ అను నమస్కారము. మూడవ పదము - ‘నారాయణాయ’ అను నారాయణ పదము. “ఓమి త్యక్తే వ్యాహరేత్” అనగా - ‘ఓమ్’ అను పదమును ముందుగా అనుసంధింపవలె నని తాత్పర్యము.

ఓంకార స్వరూప నివరణము

“భూ రితి ఋగ్వేదా దజాయత” అనగా - ఋగ్వేదమునుండి ‘భూః’ అను వ్యాహృతి వుట్టెను. “భవ ఇతి యజుర్వేదా దజాయత” అనగా - యజుర్వేదమునుండి ‘భువః’ అను వ్యాహృతి వుట్టెను, “సవ ఇతి సామవేదా దజాయత” సామ వేదమునుండి - ‘సవః’ అను వ్యాహృతి వుట్టెను. “తాస శక్తా న్యభ్యతపత్.” అ వ్యాహృతి త్రయము తపించెను “తేభ్యఃభిత ప్రేభ్య స్త్రయో వర్ణాః ఆజాయంత” “అకార, ఉకార మకారి ఇతి.” తపింపబడిన ఆ వ్యాహృతుల వలన - ఆ, ఉ, ఓ - అను మూడు అక్షరములు వుట్టెను. అవి మూడును ఒకటిగా చేర్చబడి, ‘ఓమ్’ అని అయ్యెను. వేదత్రయములో - “భూః, భువః, సువః” అను వ్యాహృతులందు - ‘భూః’ అనగా - జగత్కారణమైన బ్రహ్మము కార్యరూపముగ పరిణమించె ననియు, ‘సువః’ అనగా - ఆశీతులకు సంసార నివర్తకుం డనియు, ‘భువః’

అనగా - సర్వాంతర్యామి యనియు తెలియనగును. ఈ అక్షరత్రయ రూపమైన ఓంకారము సకల వేద సారము.

‘సమః’ శబ్దార్థ వివరణము

సమస్సు - ‘స’ ‘మః’ అని రెండు పదములు. రెండు అక్షరములు. ‘మః’ అని షష్ఠీ విభక్త్యంతమందు గల మకారముచేత, మకారవాచ్యుడైన ఆత్మకు స్వాతంత్ర్యము తోచుచుండగా - ‘స’ అని, నిషేధవాచకము. ఈ సమస్సుచేత విరోధ మయిన అహంకార, మమకార స్వాతంత్ర్యము నివర్తించుచున్నది. ఆ విరోధము మూడు విధములు. (1) స్వరూప విరోధము (2) ఉపాయ విరోధము (3) ప్రాప్య విరోధము అని ఓంకారమునందు చెప్పిన భగవ దనన్వార్థి శేషీత్య స్వరూపమునకు విరోధము, సమః పదమునకు వాక్యార్థమైన స్వాతంత్ర్య నివృత్తి యగు అర్థము సిద్ధించు ఉపాయమునకు విరోధము, సమః పదమునకు ఉత్తర పదమందున్న నారాయణ పదమందు చెప్పబడు ప్రాప్యమైన కైంకర్యమునకు విరోధము అని కాకాక్షి న్యాయముచేత పూర్వోత్తర పదములందు చెప్పబడిన స్వస్వరూప - పురుషార్థముల యొక్క విరోధులను నివర్తించును. స్వరూప విరోధ నివర్తన మనగా - ‘నీకు నేను శేషభూతుడను, నా గాత్రు నీవే’ అని యుండుట. ఉపాయ విరోధ నివర్తన మనగా - ‘నా పుంఖములను నివర్తించినను, నివర్తించకున్నను నా రక్షకుడవు నీవే’ అని యుండుట. ప్రాప్య విరోధ నివర్తన మనగా - ‘నా కోరికలను గ్రాంతిగా నివర్తింపజేయును’ అని యుండుట. ‘మః’ అనుట - స్వరూప ‘స’ ‘సమః’ అనుట - స్వరోహోజ్జీవనము. స్వరూపాదులందు గల

విరోధులను పోగొట్టి, 'నమస్సు' - స్వయం జ్ఞానమును కలుగ జేయును. నమస్సునందు - 'నీ దాసులకు దాసుడను' అను అర్థము నందు - అహంకార మమకారములు నివృత్తియై, భగవత్ప్రేమము నందు ప్రకాశించుచున్నది. శేషశ్వమే ఆస్తికు స్వరూపము భగవంతున కొక్కనికే దాసుడ ననుట వలన, అత్యంత పారిశ్రామికప్రవిభక్తి స్పష్టము. ఈ తెలంపు లేని యజ్ఞ యాగాదులు నిర్వికములు. ఈ పారిశ్రామిక ప్రవృత్తి చేత, సర్వేశ్వరుని అనుగ్రహాతిశయముచేత సకల పాపములు నశించును. సకల ఫలములును లభించును ఇట్లు మధ్యమ పదమైన 'నమః' పదార్థము వివరింపబడినది.

నారాయణ శబ్దార్థ విచారము

"నారాయణం అయ నం యస్య సః నారాయణః" అనగా - నారములకు నివాసమైనవాడు ఎవడో - అతడు నారాయణుడు అనియు, "నారాః అయనం యస్య సః నారాయణః" అనగా - నారములు ఎవరికి నివాస స్థానమో, అతడు నారాయణుడు అనియు, శిత్పరుష, బహువ్రీహి సమాస ద్వయము నీధము. 'నారములు' అనగా - సత్య నస్తుల సమూహము. 'రిక్త మయే' అను భాతువు నందు - 'ర' అనగా - 'నశించు వస్తువు' అని యర్థము 'న' కారముచే, దానిని సీషేధించగా - 'నర' అనగా - 'నాశము లేని సత్య వస్తువు' అని తాత్పర్యము. 'ఆశో' అను ప్రత్యయము ఆది నృద్ధియై, 'నార' అని సత్య వస్తు సమూహమును చెప్పి, 'నారాః' అన నది బహు సచనము గనుక, సమూహ గామయ్యము చేత - 'సశ్య నస్తు సమూహము' అనుచున్నారు.

నారములు :-

ఆ నారము లేవి ? అనగా - జ్ఞానాసంధామలత్వాదులు. అనగా - జ్ఞాన, శక్తి, బల, ఐశ్వర్య, వీర్య, తేజస్సులను వర్ణనములు. జ్ఞాన మనగా - నిరంతరము సర్వ పదార్థములను ప్రకాశింపజేయుచున్నదై, స్వయం ప్రకాశమై యున్న గుణ విశేషము.

శక్తి యనగా - అఘటిత ఘటనా సామర్థ్యము. బల మనగా - సమస్త వస్తు ధారణ సామర్థ్యము. ఐశ్వర్య మనగా - సమస్త వస్తు సింహున సామర్థ్యము. వీర్య మనగా - పరాక్రమము. తేజస్సు అనగా - పరాభిభవన సామర్థ్యము. వాత్సల్యాది శౌలీల్యాదులనగా - జ్ఞానాది మాధుర్యములకు పరాధీనులై వాత్సల్య, శౌలీల్య, స్వామిత్య, సౌలభ్యాది అసంఖ్యయ కల్యాణ గుణ విశేషములు. వాత్సల్య మనగా - దోష భోగ్యత్వము. అప్పుడే పుట్టిన శోగ దూడ శరీరమందు గల మాలిన్యము నంతను రుచిగా స్వీకరించు భేనువు (ఆవు) వలె, ఆశ్రితుల దోషములను భోగ్యముగా ఆంగీకరించుటకు ఉపయుక్తమైన ఒక గుణ విశేషము. సౌలీల్య మనగా - తాను సర్వ విధముల గొప్పవాడైనను - దానిని చూడక, అపకృష్టులగు చేతనులతో గూడ ఎడతెగని కూడిక గలవాడై యుండునట్టి గుణ విశేషము. స్వామిత్య మనగా - చేతనాచేతనములకు నియామికుడై యుండు గుణ విశేషము. సౌలభ్య మనగా - ఇంద్రియములకు అగోచరమైన పరమాత్మ శరీరమును సామాన్య జనులందఱకును కానవచ్చునట్లు చేయుట కుపయుక్తమైన గుణ విశేషము.

సహమాన్య శరీర మెట్టి దనగా - అసాధారణమై, అప్రాకృతమైన దివ్య మంగళ విగ్రహము, కాంతి సౌకుమార్యాగులతో నూరినది. కాంతి సౌకుమార్యాదులనగా - ఆ విగ్రహ గుణము లన్ని

సౌందర్య, సౌకుమార్య, సౌగంధ్య, లావణ్య, యౌవనాదులు. కిరీట
నూపురి పర్యంతముగా అసంఖ్యయుముగ లలంకరింపబడిన ఆభరణ
ములు, ఆశ్రితులను రక్షించు శంఖ, చక్ర, గదా, శార్ఙ్గ, ఖడ్గ,
దివ్యాయుధములు, శ్రీ, భూ, నీళాదిదేవులు, అనంత - గరుడ -
విష్ణుకృష్ణాది నిత్యసూరులు, కైంశర్యోపకరణములైన ఛత్ర -
చామర - తాలస్పంత - భృంగారములు, చండ - ప్రచండ - భద్ర -
సుభద్ర - జయ - విజయాది ద్వారపాలకులు, కుముద - కుము
దాక్ష - పుండరీక - చామన - శంఖుకర్ణ - సర్పనేత్ర - సుముఖ -
సుప్రతిష్ఠాది గణాధిపులు, ముక్తులైన - అసంఖ్యయులైన చేతనలు,
పంచోపనిషత్కాయమైన పరిమ పదము, సమస్త నిత్య విభూతి. లీలా
విభూతి యందు ప్రకృతి, సాత్త్విక రాజన తామస గుణత్రయ
సమూహ ప్రకృతి, సంసార బద్ధాత్మిలు, రాత్రి - పగలు మొదలగు
రీతిగా విభజింపబడిన కాలము, ప్రవాహ రూపమున గల్గు మహత్త
శ్వము మొదలు - పృథివీ పర్యంతముగా గల ఇరువది మూడు తత్త్వ
ములు, అసంఖ్యయుములై యుండు అండ విశేషములు, అండాంతర్వర్తు
లగు జీవ - మనుష్య - తిర్యక్ - స్థానరములు మొదలగునవి.

అయనము ..

అయన మనగా - ఆశ్రయ మని యర్థము. నారముల కాశ్రయ
మని తీర్పురుష సమాసము. నారము లను ఆశ్రయముగా గల వాగు
అని బహువ్రీహి సమాసము ఇవట ఆశ్రయముగ గలవాడు అను
చోట - కల్యాణ గుణములను తప్పక చెప్పవలెను. నారములకు
వాస స్థానము. నారములను వాస స్థానముగి గలవాడు - అను ఉభయ
విధ సమాసములచేత - పరిత్వము, సౌలభ్యము చెప్పబడినవి. అంత
క్లామిగ నుండి నియమించు నని - 'ఇన్ గతౌ' 'అయ గతౌ' అను

భాతువులందు సిద్ధమైన అయన పదమందు 'వీనిచేత పొందబడుచున్నది కనుక, అయనము' అను కరణార్థ ప్రధానమైన వ్యుత్పత్తి చేత - 'వీడు పొందబడుచున్నాడు' అను కర్మణి వ్యుత్పత్తి చేత ప్రకాశింపబడిన ఉపాయత్వ, ఉపేయత్వములు కానవచ్చును. నారములకు ఉపాయముగాను, ఉపేయముగాను ఉండుటచేత, సర్వేశ్వరుడు నారాయణ డనబడుచున్నాడు. మఱియు - విద్వాంసులచేత నారములనగా - తన సమూహ మని చెప్పబడుచున్నది. 'నాకు ఉపకారకుగు' 'నాకు తండ్రి' 'నా బంధువు' 'నాకు రాజు' 'నాకు ప్రాణము' అనుట చేత, సర్వేశ్వరుడే ఈ యాత్మకు సర్వ విధ బంధు వని అయనపద మందు చెప్పబడుచున్నది. నారాయణ పదమునలన కైంకర్య సంబంధి యగు సర్వేశ్వరుడు చేయు ఉపకారము స్పష్ట మగుచున్నది. 'అయ' అను చతుర్థి వలన, సర్వవిధ కైంకర్యములను చేయవలె నని తెలియుచున్నది.

నమస్సు స్వరూప యుక్తము కావున, 'అనవరత దాస్యము చేయవలెను' అను ప్రార్థనను చతుర్థి ప్రకాశింపజేయుచున్నది. అనవరత కైంకర్యావరణముచే నిశ్యమూరుల వలె భగవ దనుభవము చేసి, నేత్రోత్సవముగ సర్వేశ్వరుని సేవించి, ఆనందించువారలకు నీదుర రాదు ప్రాప్తి నైలక్షణ్యము కలిగినవారి స్వభావము ఈ విధముగ అనవరత కైంకర్య ప్రార్థనతోడనే యుండును. ఈ యాశ్చర్యముకొని స్వరూపానురూప పురుషార్థమైన ఈ కైంకర్యము జీవిత కాల మంతయు కలిసి యుండి, సర్వదేశ - సర్వకాల - సర్వానస్థులందును అనువర్తించును.

భార్యకు మంగళియాత్ర భారణము భర్తకు అనన్యార్హురాలని తెలుపునట్లు, తిరుమంత్ర భారణము చేతనులకు గల భగవ దన

నాన్మార్తవ్యమునకు ప్రకాశకరము. పదునారు పోగులు, రెండు పేటలు అను లౌకిక మాంగల్యము వలె గాక, ఎనిమిది పోగులు, మూడు పేటలుగా నున్న మాంగల్యము వలె, ఎనిమిది అక్షరములు, మూడు పదములతో నున్నది ఈ తిరుమంత్రము. మాంగల్యముగ పోల్చబడుట వలన శ్రీమన్నారాయణుడు దీనితో సంబంధము గల దీనాస్మిలగు భర్తగా నుండి రక్షించు నని స్పష్ట మగుచున్నది.

ఈ విధముగా తనకు తాను శేషభూతుడు కాక, సర్వేశ్వరు ను శేష భూతుడై, సర్వశేషి యయిన నారాయణుని శకల విధ దాస్యములను, కైంకర్యములను చేయవలెను అని స్పష్టము జేయు చున్నది కావున, ఈ తిరుమంత్రార్థమును - ఏశేషజ్ఞులు, అల్పజ్ఞులు అందఱును కాల నిర్బంధము లేక, అనుసంధించవలెనని సారాంశము.

ద్వయ మంత్ర వివరణము

'ముముక్షు పృథీయ దౌక ప్రకరణమునను, సంస్కృత పాశ్యబాహుళ్యముగ శ్రీయఃపతి పృథీయం దౌక ప్రకరణమునం చును, అతి సంగ్రహముగ 'యాద్విచ్ఛిక పృథీయంచును, అతి విస్తృతముగ 'ఋరంద షఠీయం దౌక ప్రకరణమునను 'తని ద్వయము' నందు శేవల మొక్కటిగను - 'ద్వయ మంత్రము' అనగా - 'శ్రీమ న్నారాయణ చరితౌ శరణం ప్రపద్య' 'శ్రీమతే నారాయణాయ నమః' అనునది వివరింపబడినది.

నిరంతరిము పరమాత్మను విడియుండని, చేతనుని రక్షింపదగిన పురుషకార భూతురా లగు పెరియ పిరాట్టి (బచ్చిదేవి)చేత పురు షార్థ ద్వయమునందు ఈ ద్వయ మంత్రము చెప్పబడినది. అకించ నిర్దుము, అనన్య గతిత్వము కలవారు - ద్వయ మంత్రమున కర్హులు.

అశించస్య మనగా - ఉపాయాంతరములు లేకయుండుట. పూర్వ ఖండమున 'శ్రీమత్' అని, లక్ష్మీని పురుషకారముగా ముంచుచు 'ని', 'నారాయణ చరణౌ' అని ఉపాయముగా చెప్పబడినది. ఉత్తర ఖండమున - లక్ష్మీనారాయణులకు ఏకముగా చతుర్థి విభక్తి నిర్వృతైంకర్యమును ప్రాప్తించుచున్నది ననుస్థితైంకర్య విరోధి నివృత్తి ప్రతిపాదిక మగుటచేత, కైంకర్యమును ప్రార్థించుటయందు అంగ రూప మయినది.

శ్రీ శబ్దము లక్ష్మీదేవికి మొదటి నామము. ఇది ఆమె యొక్క పురుషకారము మొదలగు దయా స్వభావములను తెలియజేయును. శ్రీ అననది నేనా వాచక మను భావువు నందు 'శ్రీయత ఇతి శ్రీః' అనగా - ఆశ్రయింపబడుచున్నది గాన, శ్రీ యనియు, శ్రీమత ఇతి శ్రీః' అనగా - ఆశ్రయించుచున్నది కావున శ్రీ అనియు - కర్మణి, కర్తరి పుణ్యస్మృతి ద్వయము సిద్ధము. 'శ్రీయతే హి' అనగా - చేతనులచేత ఆశ్రయింపబడుచున్న దను కర్మార్థక పుణ్యస్మృతిచేత, సాపరాధులయిన చేతనుల స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి నిర్వృత్తిలు ఈమె యొక్క కటాక్షాధీన మగుటచేత, చేతనులు ఆశ్రయింపదగిన వాస్తవ్యాధికము చెప్పబడినది. 'శ్రీయతే భగవంత మితి శ్రీః' అనగా - తన యొక్క స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తులు - ఈశ్వర కటాక్షాధీనము లగుటచేత, 'భగవంతుని ఆశ్రయించుచున్నది' అను ధర్మార్థక పుణ్యస్మృతి చేత, స్వశాంత్రుడైన భగవానుని ఏకబాహుకుండుటకు కారణమైన ద్రియత్వము మొదలగునవి చెప్పబడినవి. కనుక, లక్ష్మీకి శేషిత్వ శేషశ్యములు రెండును నిత్యమై సర్వించును చేతనుల కార్యము తన కార్యముగ భావించి, భగవంతుని తన కటాక్షాధీన దేశములతో స్వాధీనము గావించుకొని, శోపమును శమింపజేసి

రిక్షించునది ఈ అసద్వశము, పరప్రయోజనకరము నగు పురుష కారము.

‘మల్’ ప్రత్యయము చేత పురుషకారభూతురాలైన లక్ష్మీదేవియు, సర్వేశ్వరుడును ఇరువురి కలయిక నిత్య మని స్పష్ట మగుచున్నది. స్వ వ్యతిరిక్తము లగు సమస్త వస్తువుల కంటె విలక్షణములైన జ్ఞానానందములే స్వరూపముగ గలవాడని భగవత్ స్వరూపమును నిరూపించుచున్న జ్ఞానానందములు మొదలగువానికి పూర్వము శ్రీయఃపరీత్యమును తెప్పనట్లు, ఆ భగవత్ స్వరూప జ్ఞానానందమునకు ప్రధాన నిరూపకురాలగుటచేత, ఆమెతో కూడియుండుట తత్త్వార్థము శ్రీ మహాలక్ష్మితో కూడియే శ్రీమన్నారాయణుడనబడుచున్నాడు. పురుషకారి ఉపాయ వస్తువుల సత్య యోగమును ప్రతిపాదించుచున్న ఈ మిశ్రత్యయముచేత ఈ విషయమును ఆశ్రయించువారికి రుచి మాత్రమే అవశ్యకము. ‘దేవ్యా కారుణ్యరూపయా’ అనునట్లు, కృపయే శరీరముగ గల లక్ష్మీదేవి - సర్వేశ్వరునికను స్వాశంక్రమమును అణచి, కృపను వృద్ధి చేసి, చేతనులను రక్షించును. మహాపరాధమును చేసి, బ్రహ్మత్రమునకు గురి యగు సమయమైన, కాకాసురుడు పిరాట్ట (లక్ష్మీదేవి) కృపచే బ్రతికినాడు కదా !

నారాయణ పదార్థ వివరణము :

ఉపదేశ బలము చేతను, సౌందర్యము చేతను స్వాధీనము గావించుకొని, కార్యము చేసికొనగల పురుషకార బలముచేత ఆశ్రయోన్ముఖుడైన చేతనుడు - అనాదిగా చేసిన యపరాధములను చూచి, కోపించి, సహించజాల నను సర్వేశ్వరునకు వ్యతిరేకముగా

కల్యాణ గుణములను చెప్పుచున్నది నారాయణ పదము. ఆ గుణము లేవి యనగా - వాత్సల్యము, స్వామిత్వము, సౌలభ్యము, జ్ఞానము, శక్తి మొదలగునవి

వాత్సల్య మనగా - దోష భోగ్యత్వము, అప్పుడే పుట్టిన చూడ యందు ఆవుకు గల ప్రేమ భావము. చూడ శరీర మండలి మాలిన్యమును రుచిగా స్వీకరించి, పా లిచ్చి పెంచునట్లు, సర్వేశ్వరు డును శ్రీ దేవి సాన్నిధ్యముచే చేతనుల దోషములను భోగ్యపఱచు కొని, తన కల్యాణ గుణములచేత విరోధములను తొలగింపజేయును.

స్వామిత్వ మనగా - ఈ చేతనుడు స్వతంత్రుడై, విషయ ప్రావణ్యము గల దశయం డున్నను, విభవక రక్షణ చింతయే చేసి, సత్తను కల్గించి, విరోధ నివృత్తి చేసి, పరమపద ప్రాప్తి కల్గించి, స్వరూప ప్రకాశమును, పరధర్మ - పరజ్ఞాన - పరమ భక్తులను కల్గించి, భగవ దనుభవమును కృప జేయునట్టి పరమ శేషిత్వము.

సౌలభ్య మనగా - ఉభయ విభూతులతో తనకు గల స్వామిత్వ రూప సంబంధము చేత, ఆశ్రయ వైముఖ్యము పుట్టుకుండునట్లు తన యధికారమును, యెదుటి నికృష్టత్వమును చూడక, సర్వేశ్వరుడు ప్రేపల్లెయందు గొల్లలతో గూడియుండునట్లు, అమాయకు లగు చేతనులతో చేరియుండుట.

సౌలభ్య మనగా - సామాన్య చతువులకు విషయగుఱాని శాను, సామాన్య చతువులచే సేవింపబడుటకు, ఆశ్రియింపబడుటకు తగిన విధముగా ఆర్చా రూపమును గొని, సులభముగా వేంచేసి యుండుట.

ఈ వాక్కిల్యాది గుఱి యెత్తుపట్టుచే ఆశ్రయం సౌకర్యవా
దకము లని యందును, అనగా - ఆశ్రయించుటకు సాగినట్లుగా సౌక
ర్యమును కలుగజేయునని యని గుర్తింపు.

జ్ఞాన మనగా - ఈ చేతననును నివర్తింపదగిన అనిష్టములను,
ఈయవలసిన యభిమతములను, తన కంటె ఇతరము లగు సకల పదా
ర్థములను ఏక కాలమున స్రవ్యక్షయిగా తెలిసికొనదగిన తెలివి.

శక్తి యనగా - సేయులుగా నుండుట నలన, త్యాజ్య లగు
సత్య సంపాదలను, ఉపాదేయతములైన నిశ్చయార్థులతో సమాన
ముగా చేర్చగల అభుటితి భుటనా నామర్థము.

జ్ఞాన శక్తులను రెండును చెప్పి యవియే ప్రాప్తి పూర్తులకు
సలక్షణము. ప్రాప్తి యనగా - నిరుపాధిక కేషేత్వరూప సంబంధము.
స్వార్థి యనగా - అవాప్త సమస్త కామత్వము.

తమ దోషములను నశింపజేసి, సర్వేశ్వరుడు ఇష్టప్రాప్తి
కల్గించు నను ధైర్యముతో ఆశ్రయించుటకు వాగ్దేయము, తన
సొంత కానివానియందు వినియోగించడు కావున, స్వేతర సమస్తము
గన నొప్పుని అభిమానించునట్టి స్వామిత్వము, అందుకుగాను ఎదుటి
యగు గన యతిశయమును జూచి, విముఖులై పోకుండుటకు తగిన
కాశీల్యము, సౌశీల్యము కన్నులార నెవించి యనుభవించుటకు తగిన
కాలభ్యము, ఆశ్రయించినవారి యిష్ట ప్రాప్తికీ, అనిష్ట నివారణము
కీ సాగిన ప్రయత్నము, దాని వాచరింపజేయుటకు తగిన శక్తియు,
అవాప్త సమస్త కామత్వము మొదలగు స్వగుణ పరిపూర్ణతయు
సాధారణ పదమునందు కలదు. అతని యుపాధి మనకు రక్షకము.

‘చరణా శబ్దార్థ వివరణము :-

ఈ శరణ శబ్దముచేతి చెప్పబడిన దివ్య మంగళ విగ్రహ మొక్కటే చేతనుని ఇష్ట ప్రాప్తికి, అనిష్ట నివారణమునకును తప్పని ఉపాయము. ఇష్ట ప్రాప్తి, సరిమనద ప్రాప్తి, సంసార సంబంధము, అనిష్ట నివారణము. శరణ శబ్దము చేత ప్రాప్తుడైన ఈశ్వరుడే ప్రాపక మిసి చెప్పబడుచున్నది లక్ష్మీ విశిష్టత్వము, కల్యాణ గుణ యోగము, దివ్య మంగళ విగ్రహ విశిష్టము అను మూడును చేతను నకు అనుభవము గా చెప్పబడుటచేత ప్రాప్యములు. అకించనుమ, అనన్యగతికును నగు చేతనుమ స్వప్రవృత్తి లేనివా డగుటచేత, భోగ్యమై యున్న ఊరిమును గోగ నివృత్తికై పథ్యముగాస్వీకరించు నట్లు, ఫలమైన ఎరిమాగ్నినే, ప్రాప్యమునే ప్రాపకముగా చేసికొను చున్నాము. ‘శరణా శరణం’ అని ప్రాప్య ప్రాపకములకు ఏకత్వము కలుగుటచేత సిద్ధోపాయ మనియు, ప్రాప్య ప్రాపకములకు ‘భేదము కల్గి యుండు కర్మ - జ్ఞాన - భక్తి యోగాదులకంటెను విలక్షణ మనియు అతిశయమును స్పష్టము చేయుచున్నది.

‘ప్రపద్యే’ శబ్దార్థ వివరణము :-

‘ప్రపద్యే’ అనగా - ‘ఆశ్రయించుచున్నాను’ అని అర్థము. ‘పద గతం’ అను ధాతువునుండి గతనాచకమై, ఎర్తమాన నిర్దేశకమై, అనన్యార్థా శేషత్వ జ్ఞాన కార్యమై, భగవ ద్రూప కానుమతియై, సర్వాధికారమై, భగవ దనుగ్రహ ప్రాప్త మును దృఢా భ్యవసాయ రూపమై, జ్ఞాన విశేషణమై యున్నది. ‘ప్రపద్యే’ అనగా - ఆశ్ర యించుచున్నా నని కదా యర్థము! ఇదియే ‘ప్రపత్తి’ అనబడును. గీరిని మానసిక, వాచిక, కాయిక రూపములైన త్రివిధ కరణములచేత,

అశ్రయింపవలసిన యచనరము లేదు. ఫల సిద్ధికి పరిమాత్మయే ఉపాయ మగుటచేత, అధ్యవసాయ రూపమైన నానర స్వీకారము కట్టినచో చాలును 'జ్ఞానాత్ మోక్షమ్' అని సప్తబగీశవికదా ! ఉపాయాంతరములు చేత, సదా అనుసంధానము చేయుటగాను 'ప్రపద్యే' అని వర్తమానము నిర్దేశించిడింది ప్రపత్తి చేయుటని పూర్వము గల సాధనాంతరములందు బుద్ధి మరల్చుక, రస్యత కల్గిన ఈ ద్వయ మంత్రము విమల శత్యము కావించున, వర్తమానమై యుండును.

ఉత్తర వాక్యము చేత పూర్వ వాక్య మందలి ఉపాయము చేత ఈ వాక్యము నందలి ఫలము స్పష్టము. ఇతర ఫలములైన ఐశ్వర్య, కైవల్యాదులను విడచి, కైంకర్య రూప మయిన ప్రాప్తి మును తెలియజేయుచున్నది.

'శ్రీమతే' శబ్దార్థ వివరణము :

'శ్రీమతే' అనగా - 'శ్రీ మహా లక్ష్మీనో' కూడియున్నవాని కొఱకు' అని యర్థము. 'మత్' ప్రత్యయమునకు నిత్య యోగమును అనుసంధించవలయును. పరిమాత్మ ఉపాయ మైనప్పుడు - లక్ష్మీ పురుషకారమై యుండును. చేతనులు చేయు కైంకర్యమునకు ప్రతి సంబంధిగా నుండి వ్రాపుకై, పొందదగినవాడైనప్పుడు, పరిమాత్మనో కాదు కైంకర్యమునకు ప్రతిసంబంధిగా నుండి, తానును వ్రాపుకై, పొందదగినవై యుండి, చేతనులకు కైంకర్య వర్ధకురాలగును. తిరుమంత్రమునందు - 'నారాయణుని కొఱకు కైంకర్యము' అని వాక్కి. ఈ మంత్రమునందు లక్ష్మీనో కూడిన నారాయణుని కొఱకు అని వివరించినారు. అందువలన, లక్ష్మీదేవీని వలె ఇరువురును కూడి

యుష్మసట్లు (శ్రీ శ్రీయఃపతు లిరువురును) కైంకర్యము చేయవలెను. దిల్లినంఘ్రలుచేరికగా నుండు సమయమున శుక్రూష చేయు పుత్రుని వలె, మహాలక్ష్మితో కూడియుండు శ్రీమన్నారాయణుని సస్యనిలా చేతనుచు చేయు కైంకర్యము సిద్ధించును, రసించును. ఈ విధముగా పురుషకార్య - ఉపాధ్యక్షములు రెండును లక్ష్మీకి స్వరూపానురూపై యున్నవి.

‘నారాయణ’ శబ్దార్థ వివరణము :-

‘నారాయణాయ’ యనగా - ‘సర్వమునకు శేషి యయినవాని కొరకు’ అని యర్థము - శేష భూతుడు చేయు కైంకర్యమును సమ్యకించువాడు శేషి. ఈ నారాయణ పదమందు - కైంకర్యమునకు పూర్వమునం దుండు భగవ దనుభవమునకు విషయమైన దివ్య మంగళ విగ్రహము, కల్యాణ గుణములు స్పష్టములు. చివరి చక్ర ర్థింగళముచేతి చెప్పబడుచున్న వృత్తి విశేషమునకు మిగుల అంతరంగముగా నుండుట శేషత్వము. సర్వేశ్వరుడు అనంత కల్యాణ గుణ పూర్ణుడు కావున, అతని శేషత్వము అత్యంతానందావహము. ఈ చతుర్థ - కైంకర్యమును ప్రకాశింపజేయుచున్నది. అత్య స్వరూపము నిత్యమైనట్లు, శ ద్వైత యగు కైంకర్యము నిత్యమైనది. సర్వేశ్వరుడు సర్వస్మాత్ : రుదగుటచేతను, చేతనుచు అత్యంత పరతంత్రుడగుటచేసిను, ప్రార్థనా విశేషము లేనిచో - కైంకర్యము సిద్ధించదు. కావున, నిత్యము సర్వేశ్వరుని ప్రార్థించవలెను. శేషి యగు సర్వేశ్వరునకు - శేషుడైన చేతనుడు చేయు కైంకర్యములచేత ప్రీతి రూపమైన అతిశయమును కలుగజేయుట, శేషభూతుడైన తన స్వరూపమునకు లాభమై, స్వామి యైన సర్వేశ్వరుని ముఖోల్లాసమునకు కారణమై

యుండుటచేత ప్రాప్యమై యుండును. కనుక, కైంకర్యమును ఎల్లప్పుడు చేయవలెను.

‘నమః’ శబ్దార్థ వివరణము .-

‘స్వతంత్రుడను శాను’ అని నమి శ్చబ్దార్థము ఇచ్చట భోక్తను, నేను, ‘ఇది నాకు భోగ్యము’ అనునట్లు, కైంకర్యమును తనకు రసక్తమని యెంచి చేయుటవలన, శాను చేయునది సర్వము భగవత్తుఖ విశాసమునకు హేతు నగుట వలన, కైంకర్య ప్రాప్తమునకు విరోధములైన వానిని ఈ ‘నమః’ పదము నివర్తించును అహంకార, మమకార సిన్పత్తిని ప్రార్థించుచున్న అజ్ఞానాది దోషములను, అవిద్యాకార్యమైన పుణ్య పాప రూప కర్మములను, ఆ కన్పిముల వలన కలుగు చ్ఛ్రుతి సంబంధమును నివర్తింపజేయును అందువలనకీ ద్వయ వివరిణమైన గద్యత్రయమున నమి శ్చబ్దార్థము నను సంధించు సమయమున - ‘మనో వా కామయ’ మొదలగు చూర్ణికచేత, అకృత్య కరణము మొదలగు సమస్త కర్మముల నివృత్తిని శ్రీభాష్యకారులు ప్రార్థించినాగు.

కైంకర్యమును చేయవలెను - ‘నీకీ మేము దాస్యము చేయలము’ అను సమయమున సంతోషముగా నుండవలెను కైంకర్య ప్రార్థన వలె - ‘నమః’ అను పదమునకు కైంకర్య విరోధి నివృత్తికై సర్వ కాలము లందు సంతోషముగ నుండవలెను. ఈ విధముగా పురుషకారిము, త నిత్యయోగము, దానిచేత ప్రకాశించిన వాత్సల్యాది గుణములు, ఆ గుణములకు ప్రకాశకమైన దివ్యమంగళ విగ్రహము, గుణ విగ్రహ విశిష్ట వస్తువు మొక్క ఉపాయత్వము, త ద్విషయ కైంకర్యము, కైంకర్య విరోధి నివృత్తియు ఈ ప్రకరణమున చెప్పబడినవి.

చరమశ్లోక వివరణము

‘మములు పుడి’యం దొక ప్రకరణమున స్పష్టముగను, ‘శ్రీ ఈశ్వర’పుడి’యందు సంస్కృతి వాక్య బాహుళ్యముగను, ‘యాదృచ్ఛిక’పుడి’యందు అతి సంగ్రహముగను, ‘పరందపడి’యందు అతి విస్తృతముగను, ‘తని చరమము’నందు ఒక్కటిగను చరమ శ్లోకము వివరింపబడుచున్నది మహా భారతము యొక్క సమగ్ర సారాంశ మైన భగవద్గీత యందు గల చరమశ్లోక మిది :-

“ సర్వ ధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

అహం రాజ సర్వ పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా తవ. ”

సర్వ ధర్మములను త్యజించి, న న్నొక్కనినే శరణు బొందుము. నీన్ను లన్ని పాపములనుండి నేను విముక్తుని గావించుతును నీవు చింతించుము” అని దీని భావము. కర్మ జ్ఞాన భక్తు లను ఉపాయము లను, అనుష్ఠించుట కళకళ మనియు, ఇక భగవత్ప్రాప్తి లేదనియు దుఃఖాశ్రాంతుడైన అర్జునుని చూచి, ‘ఇక దీనికి మించినది, సమాన మైనది వే రొకటి లేదు’ అనియు అంతిమ ఉపాయముగా చెప్పట చేత - ఇది చరమ శ్లోక మనబడుచున్నది.

పూర్వ వాక్యార్థము :-

ఈ శ్లోకము నందిలి పూర్వ వాక్యమున అనికాతి కృత్రిము, ఉత్తరి వాక్యమున ఉపాయ కృత్యము చెప్పబడుచున్నది. పరి మార్గము తనకు ఉపాయ భూతునిగా పరిగ్రహించుటయే అనికాతి కార్యము. ఉపాయ భూతుడైన పరమాత్మ చేయునది ఉపాయ కృత్యము. పూర్వార్థమున - ‘సర్వ ధర్మాన్, పరిత్యజ్య, మా మే,

ఏకం, శృంగం, వ్రణ' అని అటు పదములు గలవు. 'సర్వ ధర్మాన్' అనగా - 'సర్వ ధర్మములను' అని యర్థము. ధర్మ మనగా - జనులకు వాంఛిత ఫలములు సిద్ధించుట కొరకు శ్రుతి స్మృత్యాదులందు నిశ్చయపఱచిన సాధన విశేషము. పశు పుత్రాది ఫలముల వంటి అని యెఱుంగు లను ప్రాప్తిపజ్జేయు ధర్మము లన్నింటిని విడచి, అనగా - 'హింసా స్వభావములను చక్కగా తెలిసికొని, ముత్యపు చిప్పను వెండి యని భావించి స్వీకరించినవాడు - యదార్థము కాదని, భ్రమించితి నని యెఱిగి విడుచునట్లు విడచి' అని భావము. 'నన్ను' అనగా - 'పాప రిక్షకుడ నయిన, సదా రిక్షకుడ నయిన, పర పూజాదుల కంటె, ఇతర చేతల కంటె విలక్షణుడ నయిన, సిద్ధమైన, పరమ చేతనమైన, సర్వశక్తిమయమైన, నిరహయమైన, సహాయాంతర నిర పెక్షితుడైన, వాత్సల్య - స్వామిత్వ - సౌఖ్య - సౌభ్యము లను గూడ విశేషములు ప్రత్యక్షముగ స్రవణించుచున్న 'నన్ను' ఒక్క నిజే ఉపాయముగా శరణు పొందుము' అని పూర్వ వాక్యార్థము.

ఉత్తర వాక్యార్థము :-

ఉత్తర వాక్యమున - 'అహం, త్వం, సర్వపాపేభ్యః, మోక్ష యుక్త్యాయ, నా, శుచా' అని అటు పదములు గలవు. 'అహం' అనగా - 'నేను' అని, సర్వేశ్వరుడు - తాను చేతనునకు చేయునది చెప్పుచున్నాడు. సర్వజ్ఞుడ నయిన, సర్వశక్తిమంతుడ నయిన, ప్రాప్తుడ నయిన 'నేను' - 'శేషత్వ' మను బంధ విశేషము గల నేను - త్రివిధ చేతనాచేతనముల స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తులను స్వాధీన మున గల నేను - 'నిన్ను' అనగా - అజ్ఞుడనై, అశక్తుడనై, అప్రాప్తు డనై నన్ను ఉపాయముగ స్వీకరించిన నిన్ను - 'సర్వ పాపములనుండి' అనగా - నన్ను పొందుటకు ప్రతిబంధకము లని ఏ పాపములను

గూర్చి నీవు భయము జెందుచుంటివో, ఆ విధమైన పాపము లన్నిటి నుండి, అవిద్యా కర్మ వాసనా రుచి ప్రకృతి సంబంధముల నుండి 'విడిపించెదను' విముక్తుని చేయగలను. నన్ను ఆశ్రయించిన మాకా త్యైము చేత నిన్ను చూచి, పాపములు భయపడి, స్వయముగనే వెడలిపోవును. ఇంతవఱకు స్వరక్షణము గావించుకొనుచున్నావు గావున ఊరకున్నాను. ఇప్పుడు న న్నాశ్రయించి, నా శరీరములో భాగమైతివి గావున, ఆ పాప మాలిన్యమును నేనే పోగొట్టుకొనెదను. కనుక, నీవు శ్లోకించవలదు' అని ఉత్తర వాక్యార్థము.

ఈ రీతిగా ఉత్తరార్థము లో - ఉపాయ భూతుడైన సర్వేశ్వరుని రూపమును - 'అహమ్' అను పదము చేతను, నివర్తింపబడిన పాపములకు ఆశ్రయమైన చేతన స్వభావమును 'తావ్' అను పదము చేతను, నివర్తింపబడవలసిన పాపములను - 'సర్వ పాలేభ్యః' అను పదము చేతను, ఆ పాపములు స్వయముగనే పోవునని - 'మోక్ష యిష్యామి' అను పదము చేతను, పాప నివృత్తి కార్యమైన భోక నివృత్తిని - 'మా శుచః' అను పదముచేతను ప్రతిపాదించబడినవి.

చరమశ్లోక సారాంశము :-

ఈ రీతిగా ఈ శ్లోకమునకు అర్థమైన సర్వ భర్తృమూలను వదలి, సర్వేశ్వరునే ఉపాయముగ స్వీకరించుటయందు అభిరుచి కలుగుట కష్ట మనియు, ఈ శ్లోకమునకు ఈ శ్వర స్వాతంత్ర్యమునందు తాత్పర్య మనియు, త్యాగ స్వీకారమున విశ్వాసము కలుగుట దుర్లభ మనియు, సర్వేశ్వరుడు ఆరంభమునందే ఈ శ్లోకమున ఉపదేశించుచుటకు కారణము - ఉపాయాంతరములను స్వరూపముతో అను

చతురులుగా విడచు పక్షమున దోషము లేదనియు, కర్మ జ్ఞానా
గులు కైంకర్యాది రూపముగ అనుష్ఠింపబడుచున్నవి కావున - విమన
బావి కావనియు, పురుషార్థమునకు సాధనములు భగవత్ప్రసాది
మగు, సర్వ ధర్మములను వదలి, సర్వేశ్వరునే ఉపాయముగ ఆశ్ర
యించుటో - ఆ సర్వేశ్వరుడు ప్రాప్తి ప్రతిబంధకము లగు స్వరూప
ములను నివర్తింపజేసి, స్వప్రాప్తి కలుగజేయు నను మహా విశ్వాస
ముతో ఉద్దీపించుట ముఖ్య మనియు, ఆ విశ్వాసము లేనిచో నిష్ఫల
మనియు, ఇందువలన - తన్నిష్ఠులె యుండవలె ననియు చరమ శ్లోకా
లను బుట్టము చేయబడినది.

తత్త్వ త్రయము

మోక్షార్థికి లిరుమంత్ర ద్వయ చరమ శ్లోకము లనబడు
రహస్య త్రయము నెఱుంగు అంత యావత్సకమో, చిత్తు - అచిత్తు -
ఈశ్వరుడు అను తత్త్వత్రయ విశేషముల నెఱుంగుట అంతటి యావ
త్సకము. కావున ఆ వివరము లిట పేర్కొనబడుచున్నవి :-

చి త్రుకరణము :-

హైన్యమునకు ఆధార మగునది 'చిత్' అనబడును. 'చిత్' -
జనగా - చేతనము. అనగా - జీవాత్మ. దేహమున కంటును,
ఇంద్రియముల కంటును, మనస్సు కంటును, ప్రాణము కంటును,
మనము కంటును అతిరిక్తమై, అజడమై, అనంద రూపమై, అమృతమై,
అస్పృశ్యమై, జ్ఞానమునకు స్థానమై, ఈశ్వరునకు శరీరమై యుండును.
ఆశ్చర్య అనునది - 'అహమ్' అను వ్యవహారి సిద్ధ మునునది. దేహేంద్రి
గూఢముల ఆశ్చర్య కామ. శ్రుతి స్మృతుల చేత ఆత్మ - దేహముల
విడుచు అతిరిక్త మని బుట్టము. ఆత్మ అజడమై యుండుట యనగా -

స్వయం ప్రకాశమై యుండుట. నిత్యమైన ఆత్మ - దేహముతో సంబంధించుట జనన మనియు, దేహమును విడచుట మరణ మనియు వ్యవహరింపబడును. ఆత్మ పుట్టదు, నశించదు, కన్న మొదలగు ఇంద్రియములచే ఎఱుగబడదు కావున - 'అవ్యక్త' మనబడును. తలచుటకు అనువైనది కాకుండుటచేత 'అచింత్య' మనబడును. ఆ యాత్మ - సజాతీయముగా తలంప వీలు కాదు అనయవ సమ దాయము కాకుండుటచే - ఆత్మ నిరవయము, జ్ఞానమే రూపముగా గలది, అచ్ఛేద్యమైనది, అదిశూన్యమైనది, అనిత్యమైనది, అశోచ్యమైనది, కాంతికి దీపము ఆశ్రయమైనట్లు - జ్ఞానమున కాశ్రయము ఆత్మ ఆత్మకు జ్ఞాతృత్వము, కర్తృత్వము, భోక్తృత్వము కలవు. ఈ కర్తృత్వము భగవ దధీనము. ఆత్మ యొక్క సార గుణమైన జ్ఞానము స్వరూపానుభూతియై, స్వరూప నిరూపక ధర్మమైనది. ఈ ఆత్మ యొక్క సకల వ్యాపారములు - పరమాత్మ యొక్క సంకల్పము ననుసరించియే వర్తించుచుండును.

ఈ ఆత్మలు - బద్ధు లనియు, ముక్తు లనియు, నిత్యు లనియు మూడు విధములు. ప్రకృతి సంబంధముచే సంసార నిమగ్ను లయిన వారు బద్ధులు. ఆ సంసార బంధము తొలగి, పరమాత్మానుగ్రహముతో పరమపదమును చేరినవారు ముక్తులు. సంసార గంధము లేకనే సర్వదా సర్వేశ్వరుని సన్నిధిలో సుచరించు విష్వక్సేనాదులు నిత్యులు. ఈ విధముగా జీవాత్మలు అనంతమైనవారు. స్వభావముగ జ్ఞానానందానుభవ స్వరూపులయిన వీరు - ప్రకృతి సంబంధము వలన అవిద్యాదులందు ఆసక్తు లగుచున్నారు. వివిధ శరీరములను ధరించుచున్నారు. ఆత్మ ఏకము కాదు. అనేకము లనుటకు అనేక అనుపక్షములు కలవు, స్వరూపమైన జ్ఞానము, ధర్మమైన జ్ఞానము అని రెండు

విధములుగా గలది కాదు. జ్ఞానము, జ్ఞాతయు ఆత్మయే యని నానింపబడినది. సంకోచ వికాసములు లేక, స్వయం ప్రకాశమై, అమలై యుండునని ధర్మభూత జ్ఞానము. సంకోచ వికాసములకు యోగ్యమై, ఇతర పదార్థములను సహితము ప్రకాశింపజేయునదియై, ఆత్మప ప్రకాశింపజేయదగినది ధర్మభూత జ్ఞానము. సంసారుల జ్ఞానము కర్మానుగుణముగా సంకోచ వికాసములు కల్గియుండును. సత్య సూరుల జ్ఞానము సంకోచము లేక, ఎల్లప్పుడును విభుగై యుండును. ముక్తుల జ్ఞానము పూర్వాస్థులలో అవిభువై, ఉత్తరాస్థులలో విభువై యుండును. జ్ఞానము నిత్యమైన ద్రవ్య మనియు, అజడ మనియు, ఆచంద్రూప మనియు, భగవంతునకు శరీరము వంటిదినియు చేతన తీర్చిదిద్దుము వివరింపబడినది.

అచి త్రుకరణము :-

జ్ఞానము లేని వస్తువు - 'అచిత్' అనబడును అచేతన మయినది అచిత్. జ్ఞాన శూన్యమై, నికారాస్పదమైన వస్తువు - 'అచిత్' అనబడును. వికార మనగా - ఒక యున్న నుండి మఱి యొక యన న్ను పొందుట. చేతనమునకు వికారము లేకు అది ఎప్పుడును ఏక రూపముగనే యుండును. అచేతన మయిన అచి త్తత్త్వము వికారియు నందుచుండును. శుద్ధ సత్త్వము, మిశ్ర సత్త్వము, సత్త్వ శూన్యము - అని అచిత్తు మూడు విధములు వేరొక గూణము కలియని కేవల సత్త్వ గూణము శుద్ధ సత్త్వ మనబడును. ఇది నిత్యమై, భగవ దాజ్ఞానుసారిము చేతనులకు జ్ఞానావందములను కలిగించుటకై, విమాన - గోవుర - ముఖ మండపములుగా ఎరిణించును. సూర్య గుల కంటెను అధికమైన తేజో రూపముగా నుండును. ప్రతి గూణము అపూర్వ మగుచు, ఆచ్ఛర్యాననామై యుండును. రిజ

స్తమిస్తులతో గూడిన సత్త్వము మిశ్రసత్త్వ మనబడును. ప్రకృతి, అవిద్య, మాయ - అని నీనికి పేర్లు. దీనివలన - సంసారులకు విపరీత జ్ఞానము కలుగు జగత్సృష్టి గాను పరమాత్మ కిది యుపకరణము. మహాత్ము మొదలగు వికారములను ఛిన్నించును కావున, ప్రకృతి యన బడును. జ్ఞానమునకు అవరోధముగ నుండును కావున, 'అవిద్య' అన బడును. విచిత్ర సృష్టి గావించుట వలన - 'మాయ' యనబడును. ఇది భూమి నాల్గు తత్త్వములతో గూడియుండును. శబ్దాది విషయములు ఐదు, కర్మాది జ్ఞానేంద్రియములు ఐదు, వాగాది కర్మేంద్రియములు ఐదు, ఆకాశాది పంచభూతములు ఐదు, ప్రకృతి, మహాత్ము, అహంకారము, మనస్సు మొదలగునవి. ప్రకృతి, ప్రధానము, అవ్యక్తము అని పేర్లు. సర్వేశ్వరుని లీలకు ప్రధానమైన ఉపకరణము కావున, ప్రధాన మనబడును. గుణముల భేదము వ్యక్తము గానందున, అవ్యక్త మనబడును.

ఈ ప్రకృతి నుండి సత్త్వ రజస్తమో గుణ వైషమ్యము వలన మహదాది వికారములు వుట్టును. మహాత్ము నుండి సాత్త్విక, రాజస, తామస భేదములతో అహంకార ముద్భవించును. సాత్త్వికాహంకారము నుండి కర్మేంద్రియ పంచకము, జ్ఞానేంద్రియ పంచకము, మనస్సు అనునవి పదునొకండు జన్మించును. భూతాది యను తామసాహంకారమునుండి పంచ తన్మాత్రము, పంచ భూతములు కలుగును. భూతాది నుండి శబ్ద తన్మాత్రము, అం దుండి ఆకాశము, అం దుండి స్పర్శ తన్మాత్రము, అం దుండి వాయువు, అం దుండి రూప తన్మాత్రము, అం దుండి గంధ తన్మాత్రము, అం దుండి పృథివియు వుట్టుచున్నవి సాత్త్విక - తామసాహంకారములకు - రాజసాహంకారము తోచుగా నుండును. వీని యన్నిటిని చేర్చి, పరిమాత్మ సృష్టి చేయుచున్నాడు. ఆ సర్వేశ్వరుని సంకల్పానుసారిము

బహు విధములుగా పృష్టి జరుగుచున్నది. సత్త్వ శూన్యము కాలము, పరమాత్మ సంకల్పానుసారము - కాలము పృష్టి స్థితి లయములకు సంబంధించును. పర్యేశ్వరునకు లీలాపకరణమైన కాలము యొక్క పరిణామము - నిమేష, కాష్ఠ, కలా, ముహూర్త, దినం, మాస, ఋతు, ఆయన, సంవత్సరములుగా నుండును. పరమాత్మకు భోగ్యము, భోగోపకరణము, భోగోపస్థానము ఈ త్రివిధాత్మక మయిన అచిత్తు. శుద్ధ సత్త్వము నిత్య విభూతి యనియు, మిశ్ర సత్త్వము లీలా విభూతి యనియు, సత్త్వ శూన్యము కథయ విభూతి యనియు వ్యవహరింప బడును. ఈ విధముగా అచి త్తత్త్వము వివరింపబడినది.

పర్యేశ్వర ప్రకరణము :-

చిదచి త్తత్త్వములకు నియామకు డయిన ఈశ్వరుడు తృతీయ తత్త్వము - అఖల హేయ ప్రత్యసీకుడు, జ్ఞానానందైక స్వరూపుడు, జ్ఞాన శక్తి బలైశ్వర్య వీర్య తేజ సాస్థీల్య, శాశ్వత్య, కౌదార్య, మార్ద వార్దిన శౌర్య ధైర్య పరాక్రమాది అనంత కల్యాణ గుణ కరుడు. సంపన్నుడైత. రక్షకుడు, చతు ర్విధ పురుషార్థ ప్రదాత, శ్రీ ధూ నీహ నాయకుడు.

అఖల హేయ ప్రత్యసీకు డనగా - దోష రహితుడు అనంత డనగా - దేశ కాల వస్తు పరిచ్ఛేద రహితుడు, జ్ఞానమే స్వరూపముగా గలవాడు. త దానుకూల్యమే అనందము. అందులకే జ్ఞానానందైక స్వరూపుడు. పకల గుణములును - ఉత్పత్తి వినాశములు లేనివి, నిత్యమైనవి. పరిశుభులకు, గణించుటకు అలవి గానివి. ఇన్ని కల్యాణ గుణములు కేవలము పరమాత్మయందే సందర్శింపవలెను.

కల్యాణ గుణములు :-

జ్ఞాన మునగా - హితాహిత నిరూపణమునకు ఉపయుక్తమైనది. శక్తి మనగా - అశుభిణి ఘటనా సామర్థ్యము. దయ గునగా - ఇతరుల బుద్ధివింశి గుణము నోర్వలేకుండుట. వాస్తవ్య మునగా - అత్రుల దోషములను భోగ్యముగా గ్రహించుట. శీల మనగా - గొప్ప శుగులను వ్యత్యాసము లేక, కలిసి మెలిసి యుండుట అర్జవ మనగా - కరణ త్రియముచే ఒకే స్వభావమును కల్గి యుండుట. సాహార్ద మనగా - నిరంతరము తమను చెడుగా భావించువారికి సహాయము సహాయముగా నుండుట. సాకుమార్య మనగా - తనను విశ్లేషించి యుండుటకు భయపడువారికి సాయముగా నుండుట. సాలభ్య మనగా - అతీంద్రియమైన విగ్రహమును కంటికి లభ్య మగునట్లు చేయుట. ఆశ్రిత పరితంక్త్రు డగుటచేత, ఇతరుల ఖాళీ ఉపయోగపడుచుండును. సామ్య గుణ యుక్తు డగుటచేత, దాసుల నైద్యమును చూడక, ప్రవర్తించును. అశరణ్య శరణ్యుం డగుటచేత, ఇతర గతి లేక ఆశ్రయించినవారికి రక్షకుడై యుండును. సత్యతాము డగుటచేత గురు వగు సాందీపుని పుత్రునకు పునర్జన్మ నొసంగెను. ఇట్లే, సత్య సంకల్పము, అమోఘ సంకల్పము, ఔదార్యము, కృతి, కృతజ్ఞత, మాధుర్యము, చాతుర్యము, ప్రణయత్వము, అర్జవము, మార్దవము, సౌశీల్యము మొదలగు కల్యాణ గుణ గణ సంపన్నుడు సర్వేశ్వరుడు

ఇట్లు విలక్షణ స్వరూప గుణ విశిష్టుడైన శ్రీమన్నారాయణుడే సమస్త కార్యములకును కారణమై యుండును. అవిద్యాది దోష రహితు డైనవాడు, సర్వ నియామకుడు నయిన సర్వేశ్వరుని సర్వ కార్య కారణత్వమునకు హేతువు అతని సంకల్పమే. సంకల్ప

మాత్రము చేతనే సర్వమును సృజించుచున్నాడు ఇది యంతయు కేవలము సర్వేశ్వరుని లీలా మాత్రమే. సర్వ జగత్కారణము అనగా - ఉపాదాన కారణము, నిమిత్త కారణము పరిమాత్మయే. సృష్టి స్థితి సంహారకర్త పరమాత్మయే.

పరమాత్మ - పర, పూర్వహ, విభవ, అంతర్యామి, అర్చావతారము లని పంచ విధములుగా నుండును. శ్రీవైకుంఠమున విష్వక్సేనాది నిత్యసూనులకు, ముక్తులకును అనుభవ విషయభూతు డగుచు, వేంచేసియుండు స్థితి - పరత్వము.

విభూతి యందలి సృష్టి స్థితి సంహారముల నిర్వహణకుగాను - వాసుదేవ, సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనందుల రూపమున నుండు స్థితి - పూర్వహము.

విభవ మనగా - అవతారము. సర్వ జగత్కారణము గాను ధరించు రామ కృష్ణా ద్యనతారములు. ఈ యవతారములు అనంతములు. ఈ విభవము - గౌణ మనియు, ముఖ్య మనియు రెండు విధములు. ఇతర సజాతీయ మగుచు ఆవిర్భవించుటయే విభవము.

చేతను లండటిలో ప్రవేశించి, సకల ప్రవృత్తులకు నియంతయై యుండుట అంతర్యామిత్వము. శరీర శరీర భావ సంబంధముతో హృదయ కమలమున వేంచేసి యుండుట - అంతర్యామిత్వము. ఆశ్రితులైన చేతనులకు అభిమతమైన ద్రవ్యములో, రూపములో, ప్రదేశములో వేంచేసియుండి, విగ్రహ సౌందర్యముచే మనస్సులను హరించి, అనుభవైకవేద్యమైన అనందము నందించునది అర్చావతారము. ఈ రీతిగా పరమాత్మ తత్త్వము వివరింపబడినది.

తత్త్వ శేఖరము

ఈ రహస్య గ్రంథమునందు ఐదు ప్రకరణములు గలవు. అందు ప్రథమ ప్రకరణమున పర స్వరూపము, ద్వితీయ ప్రకరణమున ఉప స్వరూపము. తృతీయ ప్రకరణమున పురుషార్థ స్వరూపము, చతుర్థ ప్రకరణమున ఉపాయ స్వరూపము నిరూపింపబడినవి.

పర స్వరూపము :-

సకల చేతనులకు జనన మరణాది రూప మగు సంసార బంధ నివర్తనమునకు గాను ఆనందము శాశ్వతము. పర స్వరూపమైన నారాయణుని శరణు వేడుటయే శాశ్వతజ్ఞాన విశేషము. ఆశ్రితులను రక్షించువాడు, అందఱికింపను అధిపతి, సర్వ జగత్కారణ భూతుడు, సర్వ సంరక్షకుడు, సర్వ నియామకుడు, కానకుడు శ్రీమన్నారాయణుడే. ఉపనిషత్తులు, స్మృతులు, ఇతి హాసములు, పురాణములు సర్వ కార్యకర్తగా, సర్వ శబ్ద వాచ్యునిగా నారాయణుని ప్రతిపాదించుచున్నవి. ఛాందోగ్య, వాజసనేయ, కాషీతీ బ్రాహ్మణములందు - సద్రూప మొనలగు శబ్దములచే నెప్పబడు చున్నది. ఈ సద్రూపశబ్దములు నారాయణుని ప్రతిపాదించును. హిరణ్యగర్భ, ధాతృ, ప్రజాపతి శబ్దములు - అపర్యావసాన వృత్తిచే గాని, అవయవ శక్తిచే గాని, నారాయణ ప్రవృత్తిచే గాని, నారాయణవాచకములే. బ్రహ్మ దేవేంద్రాదులు పరిచైన మైన నారాయణుని అంతరాత్మగా గలవారే. మూర్ఖులచేయ విష్ణు, వరాహ, వాయు, మత్స్య పురాణములందు - విష్ణువు మూర్ఖ పరమ తత్త్వము ప్రబోధింపబడినది. అప్రాకృత రూపములను నిక

లచే, దేవ - మనుష్య - తీర్థకులనుగా సృష్టించుచున్నాడు. ఈ దుపకారము కొఱకు తాను స్వయముగా వివిధ రూపములతో అవతరించుచున్నాడు. ఈ సర్వ భూతములకు అంతరాత్మగా నుండి, వాని కోపము లంటక, దివ్యమైన దేవునిగా విరాజిల్లుచు, వానిని ప్రసర్తింపజేయుచున్నాడు నారాయణుడు. పురుష సూక్తమున - నారాయణ స్వరూపము, నారాయణుని కారణత్వము, మోక్షప్రద స్థితి విపులముగా వర్ణింపబడియున్నవి.

జీవ స్వరూపము :-

నకల జీవాత్మలు నారాయణుని పరతంత్రములు. ఈ జీవాత్మ - దేహము కంటెను, కర్మేంద్రియముల కంటెను, జ్ఞానేంద్రియముల కంటెను, మనస్సు కంటెను, ప్రాణము కంటెను అతిరిక్తము. ఈ జీవాత్మ స్వరూపమునుగూర్చి ఇంతకు మున్నే వివరింపబడినది.

పురుషార్థ స్వరూపము :-

జీవాత్మలకు పురుషార్థ మేమనగా - స్వరూపావిర్భావ పూర్వ క స్థితి, సత్యమై, నిర్దోషమై, నిష్కమానందాత్మకమయిన, సవిభాతికమైన, సమస్త కల్యాణ గుణాత్మకమైన పరమాత్మయొక్క యాథాత్మ్య నిర్ధానము వలన గల్గిన ప్రీతి చేయబడిన కైంకర్యము. తనను తేజముగా, పరమాత్మను తేజిగా ఎఱుంగుటయే కైంకర్యము, మోక్షము, పురుషార్థము.

శబ్దాది విషయానుభవము పురుషార్థము కాదు. స్వానుభవము పరాత్రము పురుషార్థము కాదు. ప్యూర్వోచ్ఛేదము పురుషార్థము కాదు. నైకేషిక జ్ఞానాది. అణ విశాసము పురుషార్థము కాదు. సుఖము పురుషార్థము కాదు. అవిద్యా నివృత్తియే

మోక్షము కాదు, ఉపాధి వియోగము మాత్రమే పురుషార్థము కాదు.

సిద్ధోష్ఠమైన, నిరతిశయానంద హృషమైన పరమాత్మానుభవ కైంకర్యమే మోక్షము. పరమాత్మను ఎట్లు ఉపాసించిన, అట్లు సిద్ధించును. తనను వేరుగా, ప్రేరకుడైన సరమాత్మను వేరుగా మననము చేసినవానికి ప్రీతిచాత్రుడై, దానిచే మోక్షము నిచ్చును. ఉభయ విభూతి సహితంబై, సమస్త కల్యాణ గుణాత్మకు డయిన పరమాత్మ యొక్క యాధాత్మ్యానుభవము వలనకల్గిన ప్రీతిచే చేయు కైంకర్యమే పరిమ పురుషార్థము.

విరోధి స్వరూపము :-

విరోధి మనగా - పురుషార్థమునకు ప్రతిబంధకము. పరిమాత్మ స్వరూప, హృష, గుణ, చేష్టితములను, తన స్వహృషము యొక్క యాధాత్మ్యమును తెలిసికొనక, తుణిక జ్ఞానముతో, నానావిధములైన దేహములందు ఆత్మ బుద్ధిని చేసి స్వతంత్రమును భోగ్యముగా జలచి, పర శాస్త్రము, పరహింస, దేవతాంతర భజనము చేయుట - విరోధి మునకు స్వరూపములు. నానావిధ కర్మ సంబంధములచే బంధితుడగుటయే విరోధిము యొక్క ఫలితాంశము.

ఉపాయ స్వరూపము :-

ప్రతిబంధక నివృత్తికి ఉపాయము - న్యాసము, త్యాగము, నిశ్చేషము, శరణాగతి మొదలగు శబ్దములచే చెప్పబడినది. భగవదాజ్ఞాతినర్తన నివృత్తియు, భగవదానుకూల్యము, సర్వశక్తిత్వము లనుసంధించుట మొదలగు ప్రార్థన గర్భమైన, విశ్వాన రూపమైన

హి విశేషము శరణాగతి. 'ముముక్షువైన నేను శరణు పొందఁగలఁవాను' అని వేడుటయే ప్రపత్తి. లేక - న్యాసము. మఱి యొక్క విరుద్ధ లేదు, 'నీవే నాకు ఉపాయము కమ్ము' అని, భగవంతుని మహా శిష్యుని స్వాధ్యక్షముగ యాచించుట ప్రపత్తి యనబడును. తిప్పలలో ఆత్మరీక్షమైన తిప్పప్రపత్తి. ఈ ప్రపత్తి చేయుటకు అనేకాదులు ఎని రకగా - పరిమ ప్రాప్త్యమందు ఆత్మాశయ, ప్రాప్త్యంశి రములందు వైరాగ్యము, భగవంతుని జ్ఞాపార్య గుణమందు దృఢ చిత్తము గలవారు. ఈ ప్రపత్తికి అంగము అకించనము. అనగా - సాధారణము లేకుండుట. ఈ మహత్తరమైన ప్రపత్తి - ప్రారబ్ధమును నశింపజేయును. భగవ శ్సమారాధనతో, ఫలాపేక్ష లేక, నిర్వికల్పానుష్ఠానముతో శాంతుడై, దాంతుడై, వైరాగ్య సంపన్నుడై, తన సాక్షాత్మియందే పరమాత్మను చూడవలెను. అట్లు శమ దమాది వికల్పానుష్ఠానముచే రజస్తమస్సులు తగ్గి, సత్త్వ గుణ మధికమై, దానచే ధ్యానము సిద్ధించును ఈ విధముగా అవ్యవహితముగా సద్విహారిమై, సరిమాత్మ విషయమైన ప్రపత్తియే ప్రతిబంధకమును తొలగించును. కావున, భగవన్నిగ్రహమును తొలగించుటకు ఉపాయము - అప్పుడంత జాతిమునకు రక్షకుడైన శ్రీమన్నారాయణుని పాదాలింపిండులయందు శరణాగతి యను జ్ఞాన విశేషము.

అర్థ పంచరసము

ఆరంభి వాక్యము :-

శిల చరాచర తపరాశుః శ్రీ కూడియున్న ఈ జగత్తునందు
 నెరు కిచ్చి దానిని నిండును విలక్షణము విశిష్ట జ్ఞాన సంపన్నుడు
 రామ ప్రభు. అట్లందు చెందిలు మోసపునిలో క్రమముగా ఆరాధ

నాని అనిక మగుచుండును. ఆరాటముచే అనుభవించిన యనంతరము గాని, మ యెన్నడైనగాని - అతనిలో కొన్ని సందేహములు బుద్ధునింపక మానవు అని యెప్పుడు నగా :. నే నెవరు ? ఎచ్చటి నుండి ఇచ్చటకు గచ్చితిని ? ఇచ్చటినుండి తిరిగి ఎచ్చటకు పోవుదును ? నేను వాంఛించు నుదాదులు లభింపవేల ? నేను వాంఛింపకనే ఆ సుఖాది భోగములు స్వయముగా ఎట్లు ప్రాప్తించుచున్నవి ? ఈ విధముగా చేయుచున్న శక్తి యేది ? అనునవి.

ఎంతటి లక్ష్యాధికారి యైనను, భిక్షాధికారి యైనను - ప్రస్తుత స్థితికి సంస్కృతి కెందక, అధికంబైన అధికానందము కొరకు అట్టులు చాచుచుండుట పరిపాటి. ఆ స్థితియైనను, నాస్తికుడైనను, రక్షుడు గాన, చిరక్షుడు గాని - ఎవరైనను ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఈ ప్రకృతి దేహమును విడచి పోరును. ఇందులకు కారణమును తెలియ తెలుపది తత్త్వశాస్త్రము. కనుకనే, మానవునకు ఆత్మ్యావశ్యకమైనది తత్త్వశాస్త్రము.

'తల్లిని వీడి పిల్ల నిలువలేనట్లు, కొమ్మను వీడి చెమ్మ నొసలు లేనట్లు, దేవుని వీగి కుమారుడు నిలువజాలడు.' పంచ భూతాస్మిక మైన దేహమును ధరించి, పంచభూతములలో ఏ ఒక్కదానినైనను ఆగార ముగ స్వీకరింపక ఎటుల నిలువలేడో, అట్లే - ఆ శరీరాంతర్యామి యయిన జీవాత్మ కుడ పరిమాత్మ విషయక తత్త్వ జ్ఞానము లేనిదో నిలువజాలడు.

శరీర స్థితికి, వృద్ధికి ఆహారము ఆవశ్యక మగు నటుల, ఆస్థి స్థితికి, వికాసమునకు - పరమాత్మ విషయక తత్త్వ జ్ఞానము ఆవశ్యకము లయినవి పంచ విధ జ్ఞానములు.

పునరావృత్తి రహితమైన జన్మ, జరా, వ్యాధి, మరణాది ముఖ రహితమైన నిత్య, నిరవద్య, నిరవచ్ఛిన్న, నిరుపమాన, నిస్సమాద్యునిక, నిష్పమ, నిరతిశయమైన అనందస్థితి నందుటకు అత్యవశ్యకమైనవి పంచ విధ జ్ఞానములు. అవి ఎవ్వి యనగా :-

పంచవిధజ్ఞానములు :-

(1) తా నెవరు ? తన స్వరూప స్వభావము లెట్టివి ? అనునది సాధనము.

(2) తనకు ఈ విధముగ జన్మ, జరా, వ్యాధి, వాత్సల్యములను, సుఖ దుఃఖములను కలిగించుచు, కాపించువా రెవరు ? వారి స్వరూప స్వభావము లెట్టివి ? అనునది రెండవ జ్ఞానము.

(3) తాను కోరుచున్న అనందస్థితి యెక్క స్వరూప స్వభావము లెట్టివి ? అనునది మూడవ జ్ఞానము.

(4) ఆ అనంద స్థితిని పొందుటకు సాధనము లేవి ? వాని స్వభావము లెట్టివి ? అనునది నాల్గవ జ్ఞానము.

(5) ఆ అనంద స్థితిని ప్రస్తుతము తా ననుభవించలేనందులకు కారణ మేమి ? వాని స్వరూప స్వభావము లెట్టివి ? అనునది ఐదవ జ్ఞానము.

గ్రంథము - వ్యాఖ్యలు

ఈ పంచవిధ జ్ఞానములను గూర్చి పరమ జ్ఞాన సరస్వత్యులైన పిళ్ళైయారాచార్యులవారు అష్టాదశ రహస్యములలో 'అర్థ పంచకము'

అను గ్రంథమును ద్రివిడ భాషలో రచించియున్నారు ఇందు 62 సూత్రములు గలవు. ఇందలి చివరి సూత్రములో - పూర్వోక్త సందేహములు నివారించబడి, బాగుపడదలచినవారికి సడచుకొనవలసిన విధానము వివరింపబడినది. దీనిని విశ్వాసముతో మననము చేసి అనుష్ఠించువారు - తప్పక ఉత్తీర్ణింపబడగలరు. ఇది సత్యము.

క్రీ: శ. 1264 - 1269 కాలమున కవిత్కాల్మీక సింహులైన శ్రీ వేదాంత దేశికులు వీనిని గూర్చి 11 భాగములలో వివరించుచు - 'అర్థ పంచక' అను తమిళ రహస్య గ్రంథమును వ్రాసిరి. 'శ్రీ దేశిక ప్రబంధమ్' అను పేర 1960 లో - కుంభకోణమునందు శ్రీ V.N దేశికాచార్యుల వారిచే ఇది ప్రకటింపబడినది.

క్రీ: శ. 17 - 18 శతాబ్దములలో - నారాయణ పండితునిచే పిళ్ళలోకాచార్యులవారి 'అర్థ పంచక' మను మణిప్రవాళ గ్రంథము రిమిథానువాదము చేయబడినది. ఇది - Indian Philosophy (Bibliography) అను గ్రంథమున Karl M. Potter అనువానిచే పేర్కొనబడినది.

ఒక అజ్ఞాత పండితునిచే పిళ్ళలోకాచార్యులవారి మణిప్రవాళ గ్రంథమునకు - 'అర్థ పంచక నిరూపణకు' అను సంస్కృత వ్యాఖ్య వ్రాయబడినది. ఇది - మద్రాసులో అడయార్ గ్రంథాలయమున (D X.135.) కలదు.

రహస్య త్రయ సారమున - 'అర్థపంచకాధికారము' అని సంగ్రహముగ వేదాంత దేశికులు పేర్కొనియున్నారు.

అర్థపంచక వివరణము :-

“ప్రాప్త్యన్య బ్రహ్మణో దూపం ప్రాప్తి కృ ప్రత్యగాత్మనః
ప్రాప్త్యప్రాయం ఫలం చైవ తథా ప్రాప్తి విరోధి చ”

అను రీతిగా - స్వ స్వరూపము, పరి స్వరూపము, ఉపాయ స్వరూపము, విరోధి స్వరూపము, ఫల స్వరూపము - అని అయిదు అర్థములు. 'అర్థ పంచక' మనబడుచున్నది. ఈ అర్థ పంచక జ్ఞానము చేత శీవునకు సంసారమునుండి విముక్తి కలుగును. అయిదును మఱల ఒక్కొక్క విషయము అయిదు విధములుగా నుండును.

1. స్వ స్వరూపము :-

స్వ స్వరూప మనగా - శీవాత్మ స్వరూపము. ఈ శీవాత్మ - నిత్యు లనియు, మ క్తు లనియు, బద్ధు లనియు, కేవల యనియు, ముముక్షువు లనియు అయిదు విధములుగా నుండును.

నిత్యు లనగా - సంపాది సింధ రహితులై, నిర్దోషులై, భగవంతుని యనుభవించుటకు అనుకూలురుగా నుండువారు. అనాది కాలము నుండియు సర్వేశ్వరుని పరిచే జ్ఞాన సంకోచము లేనివారు. పీఠ నిత్యతై చరణ్ణి యునర్చునట్టి అనంత, గరుగు వివృక్షేనాదులు. పీఠికి సర్వి సాధారణముగా - అణుస్వ, జ్ఞానస్వ, ఆనందస్వ, అమలస్వ భగవచ్చేష్టస్వ, పారతంత్ర్యాదు లుండును.

ముక్తు లనగా - భగవదనుగ్రహముచే సుకృతి వలన గలుగు సుఖ దుఃఖ మోహ బంధముల నుండి విముక్తులై, పరమాత్మ స్వరూపమును కల్యాణ గుణములను, వైభవములను అనుభవించి, ఆ యనుభవముచే గల్గిన ప్రీతి - అంతఃకరిణమున ఆగక, నోరారి స్తుతించి, మరలించి చైతన్య సాగరమున విసించుచు ఆనందించునట్టి మనన శీలురు.

బద్ధులనగా - పృథి వ్యాపి ప్రేతో వాయు రాకాశము లను పంచ భూతములచే నిర్మితమై, అనిత్యమై, సుఖ దుఃఖముల ననుభవించుచు, అజ్ఞానముతో, అపవిత్రతతో, అన్యథా స్థానముతో. విపరీతి జ్ఞానముతో కూడి, దేహధారుడై, విషయాను భవముచే గల్గిన దేహ పోషణమునే పురుషర్థముగ భావించి, వర్ణాశ్రమ ధర్మములను పరిత్యజించి, హినులను నేవించి, ప్రాబలను హింసించి, పరదారా ద్రవ్యముల నపహరించి, సంసారాభివృద్ధియం దాసక్తులై, భగవంతుని యందు విముఖులైన చేతనులు. కేలు లనగా - ఏకాంత ప్రదేశమున మిక్కిలి ఆకలి దప్పలచే బాధపడువారు. భక్త్యుభక్త్యు రహితులై, స్వకరీర స్వానుభవముచే సంశృప్తు లగువారు. ఆశ్చ్య, ప్రకృతి - అను వాని వివేచనముతో దుఃఖాశ్రయమైన, నీచ పదార్థ సముదాయమైన ప్రకృతి స్వరూపమును, ప్రకృతి కీర్తితమై, పంచ వింశతి (25 - వ) తత్త్వమై, స్వయం ప్రకాశమైన, నిత్యమైన స్వరూపము ననుసంధించి, దుఃఖాధిక్యతచే పరిపూర్ణ జ్ఞానానందాస్మృతమైన పరమాత్మ వివేచన చేయకాలక, అమృత ప్రవాహ రూపమైన ముక్తిని విడచి, జీవాత్మప్రాప్తికి సాధనమైన జ్ఞానయోగ నిష్ఠులై ఫల రూపమైన జీవాత్మానుభవమును మాత్రమే పురుషార్థ ఫలముగ అనుభవించి, సంసారబంధమును, భగవత్ప్రాప్తిని దూరముగావించుకొని నందరించువారు.

ముముక్షువు లనగా - మోక్షమందు ఇచ్ఛ గలవారు. కిపా నకులు, ప్రపన్నులు - అని ముముక్షువులు రెండు విధములు.

2. పర స్వరూపము :

పర స్వరూప మనగా - పరమాత్మ స్వరూపము. పరిమాత్మ

పర, పూహ, విభవ, అంతర్యామి, అర్చావతారము అని ములుగా గోచరించుచున్నాడు.

పరుడు అనగా - పరమ సదమున వేంచేసియున్న కారణమైన, సుందరమైన జ్యోతి స్వరూపుడు

పూహ మనగా - సృష్టికి, రక్షణకు, సంహరిమునకు సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధులు

విభవ మనగా - అవతారము రానుకృష్టా ద్యవన విధివిములు. స్వస్వరూపావేశములు, శిక్షావేశములు విబుజును.

అంతర్యామి యనగా - జీవాశ్చలంగతీయందును నుండి కాసించువాడు, నమస్కులయినవారి హృదయ క విలక్షణమైన యాకారముతో - ప్రవృత్తి, నివృత్తులను చూచుకొనుచు, వేంచేసియుండువాడు.

అర్చావతార మనగా - భక్తుల కభీష్టమైన స్వరూపించి, వారికి ప్రీతికరమైన పేరుతో పిలువబడుచు, పూజించు నిర్విజ్ఞుడైనను, అజ్ఞునిగను, సర్వశక్తి సంపన్నుడైన సుగను, నిర్విరక్తుడైనను ఇతరులచే రక్షింపబడు నట్లుండువాని స్థితి సులభమై, ఆలయ - గృహారణ్య దేశ - కాలములను వినియోగపట్టు వేంచేసి యుండు అర్చావతారిమున గల సర్వేశు అర్చావతారము - స్వయం వ్యక్తము, దివ్యము, పాంచమానుషము, గృహార్చనము - అని ఐదు ముఖ్య భేద గలదు.

3. ఉపాయ స్వరూపము .-

ఉపాయ మనగా - పరమాత్మను పొందుటకు మార్గము. ఈ మార్గము - కర్మ, జ్ఞానము, భక్తి, ప్రపత్తి, ఆచార్యాభిమానము అను ఐదు విధములుగా నుండును.

కర్మ యోగ మనగా - యజ్ఞము, దానము, తపస్సు, ధ్యానము, సంధ్యా నందనము, పంచ మహా యజ్ఞములు, అగ్ని హోత్రాచరణము, కీర్తియూత్ర, పుణ్యక్షేత్రములందు నివాసము, కృచ్ఛములు (సాంతపశాద్విచరణములు) చాంద్రాయణ వ్రతము, పుణ్య నదుల యందు స్నానము, వ్రతములు, చాతుర్మాస్యములు, కండమూల ఫల భక్షణము, శాస్త్రభ్యాసము, సంతర్పణము, జపము మొదలగు కర్మల నాచరించుటవలన గల్గిన శరీర శోషణముచే వాపము నశించి, ఇంద్రియముల ద్వారా ప్రసరించు ధర్మభూత జ్ఞానమునకు శబ్దాదులు అనరోధములు కాకుండుటచే, యమ - నియమ - ఆశన - ప్రాణాయామ - ప్రత్యాహర - ధ్యాన - ధారణ - సమాధి లను ఆష్టాంగ యోగముల ననుసరించి, యోగాభ్యాసము సిద్ధించు వఱకు ఆత్మను విషయముగా కేయుట. ఈ కర్మయోగము జ్ఞానయోగమునకు సహకారియై, విశ్వరూపమునకు ప్రధాన సాధనమై యుండును.

జ్ఞాన యోగ మనగా - ఆష్టాంగయోగమువలన గల్గిన జ్ఞానమునకు - హృదయ పద్మము, ఆదిత్య మండలము మొదలగు విశేష స్థలములందు వేంచేసియున్న సర్వేశ్వరుని అనంత కల్యాణ గుణముల ననుభవించి, యోగాభ్యాసముచే అనుభవ కాలమున అభివృద్ధి గావించుకొని, అనవరత భావనా రూపముగా కేయుట. ఈ

జ్ఞాన యోగము భక్తి యోగమునకు సహాధిరించుచు, మోక్షమునకు సాధనమై యుండును.

భక్తి యోగ మనగా - శైలధార వలె అవిచ్ఛిన్నమైన భగవత్ స్మరణమతో పరింపరానురూపమైన భగవత్ దనుభవమును ప్రీతిరూపావస్థమైన వాసినిగా జేయుట.

ప్రపత్త్యపాయ మనిగా - కర్మ జ్ఞాన సహకృత మయిన భక్తి యోగావరణమునకు శక్తి లేనివారిలకు, యోగ్యత లేనివారిలకు సులభ మయినది. శీఘ్ర ఫలకారియైనది ప్రపత్తి. దీరిని ఒక పర్యాయము ఆపరించిన మాత్రమునకీ, భగవత్ ద్విషయానుభవము లన్నియు ప్రాప్యకోటి యందు చేరియుండును. ఇది చేతన స్వరూపమునకు మిక్కిలి చక్కనిది. ఇది - ఆర్త రూప ప్రపత్తి యనియు, దృఢ రూప ప్రపత్తి యనియు రెండు విధములు.

ఆర్తరూపప్రపత్తి :-

నిర్లక్ష్యముగా గల్గిన భగవంతుని కిలాక్ష కారణమున, శాస్త్రాభ్యాసము వలన, సవాచార్యోపదేశము వలనను యథార్థ జ్ఞానము కలిగిన వెంటనే భగవత్ దనుభవమునకు విరుద్ధమైన పాంచ భౌతిక సేవా - ప్రాకృత దేశ సంబంధములను సహింపజాలక, భగవత్ దనుభవమునకు అనుకూలమైన, అప్రాకృత విలక్షణ దేహ, దేశముల కొరకు ఆరాటపడుచు - 'బలహీనమును గల్గించు వార్ధక్యమును, కన్నును, మరణమును, వ్యాధిని నశింపజేయువాడు శ్రీనివాస భగవానుడని భావించి, స్వామీ! నీవు తప్ప' వేరు దిక్కు సూచనవాడను, నీ చాసుడను' అని ప్రపత్తిని చేసి, ఆ స్వామి యందే స్వాభారమువైచుట - ఆర్తరూపప్రపత్తి యనబడును.

దృష్టరూప ప్రపత్తి :-

దృష్టరూప ప్రపత్తి యనగా - ప్రస్తుత అన్యతర శరీరముల యందు, స్వర్గ సరి కానుభవములయందును విరక్తి కలిగి, తన్ని వారణకై, భగవత్ప్రాప్తికై, సదాచార్యుల ఉపదేశానుసారము వివరీత ద్రవ్యస్తులనుండి నివృత్తులై, యోగ్యకర్మాచరణముగో - మనోవాక్కాయ శక్త్యనుసారము భగవద్భాగవత కైంకర్య మునరిం దుట, సర్వేశ్వరునకు శేషభూతుడై, నియామ్యుడై, శరీరమై, భోగ్యమై, అజ్ఞానమై, అశక్తుడై - 'నా నుభవములను నశింపజేసినను, నశింప జేయు' న్నను - నాకు ఉపాయము నీవే తప్ప, వేరేదియు లేదు, అని సమస్తభారములను సర్వేశ్వరునియందుంచి, తాను నిర్భయడై యుండుట దృష్టరూప ప్రపత్తియనబడును. ఆచార్యాధిమాన మనగా - ఇంతకు మున్ను చెప్పబడిన వాల్లు ఉపాయములలో - దేని వలంబించుటకును శక్తిలేనివాని నుద్దేశించి - పాలు త్రావు విడ్డగు వ్యాధి సంభవించినచో, అది తన అజగ్రత్తగా, తన దోషముగా భావించి ఔషధము నేవించు తిల్లివలె, ఈ జీవుని కొఱకై తాను ఉపాయానుస్థానము చేసి, దయతో, అభిమానముతో ఏదీంచు ఆచార్యుల సంకల్పానుసారము వర్తించుట. ప్రత్యేకముగా - నిత్యుడు, ప్రాప్య, సిద్ధిపూవుడైన సర్వేశ్వరుడు - సమస్త దేవత లందు అంతర్యామియై, ప్రాప్య దగుచున్నట్లు - 'ఆచార్యాధిమానము' కూడ సకలోపాయములకు సహకారియై, స్వతంత్ర మైనది యుండును.

4 విరోధి స్వరూపము :-

పరమాత్మను పొందుటకు చేతనునకు కలుగు అటంకము - 'విరోధి' యనబడును. స్వరూప విరోధి, పరత్వ విరోధి, పురుషార్థ

విరోధి, ఉపాయ విరోధి, ప్రాప్త విరోధి - అని, విరోధి స్వరూపము ఐదు విధములుగా నుండును.

స్వరూప విరోధి యనగా - దేహమే ఆత్మయను అభిమానము, ఇతరులకు శేషభూతుడై యుండుట, తనకు తాను స్వాతంత్ర్యము వహించి యుండుట.

పరత్వ విరోధి యనగా - సర్వేశ్వరుని కంటెను ఇతరులయిన దేవతలు కూడ గొప్పవార లనుకొనుట, సర్వేశ్వరునితో సమాను లనుకొనుట, ఋద్రు లయిన దేవతలను సర్వేశ్వరుని సమస్త శక్తులు కలవారనుకొనుట, భగవంతుని అవతారములను శక్తిహీనము లనుకొనుట, భగవంతుని అవతారములను మనుష్యుడే యని తలంచుట. పురుషార్థ విరోధి యనగా - మోక్షేతర పురుషార్థము లందు అధికాన త్రియు, స్వేష్ట భగవత్కైంకర్య వాంఛయు, కలిగి యుండుట.

ఉపాయ విరోధి యనగా - 'తా నవలంబించిన భగవంతుడు' అను ఉపాయము కంటెను, ఇతర ఉపాయములు విలక్షణము లని తలంచుటయు, తా నవలంబించిన ఉపాయమును తక్కువగా భావించుటయు, ఉపాయము కంటెను ఉపేయము గొప్పదని భావించుటయు.

ప్రాప్తి విరోధి యనగా - ప్రాప్తికి శరీరమునవియై, అనుతాపము లేనినై, గొప్పవియై, స్థిరములైననై యుండు భగవదవచారి, భాగవ దుపచారి అచార్యాపచారి, అసహ్యపచారిములు కలిగి యుండుట.

ఇవి యన్నియు విరోధము లనబడును. అన్నము వలన గల్గిన దోషము జ్ఞానము నకు విరోధ మగును. అనగా - మంచి జ్ఞానమును కలుగ నీయదు. సహవాసమున గల్గిన దోషము - భగవ దనుభవము

కలుగనీయక, విరోధి యగును. దేహాత్మాభిమానము స్వస్వరూప జ్ఞానమును కలుగనీయక, విరోధి యగును.

5 పురుషార్థ స్వరూపము :-

మానవునిగ జన్మించినందులకుగాను సాధించవలసినది పురుషార్థము. ధర్మము, అర్థము, కామము, మోక్షము - అని పురుషార్థములు నాల్గు విధములు. కామమునకు - ఆత్మానుభవ మనియు, మోక్షమునకు భగవదనుభవ మనియు పేరులు.

ధర్మ మనగా - ప్రాణుల కుపయుక్త మగు క్రియా విశేషము. అహింసాచరణమే ధర్మ మని కొందఱి భావము.

అర్థ మనగా - వర్ణాశ్రమములకు తగిన రీతిగా - ధన ధాన్యాదుల నార్జించి, దేవతాదుల విషయమునను, పితృదేవతాదుల సంబంధమైన కర్మల యందును, శీవకోటుల విషయమునను, శ్రేష్ఠమైన దేశ, కాల, పాత్రతల నెఱింగి, ధర్మ బుద్ధితో వ్యయము చేయుట.

కామ మనగా - ఇహ పరములకు రెంటికని సంబంధించినది. అనగా - ఐహికము, పారలౌకికము అని రెండు విధములు. తల్లి, తండ్రీ, రత్నములు, ధనము, ధాన్యము, వస్త్రము, అన్న పానములు, ధార్యా, పుత్రులు, పుత్రికలు, మిత్రులు, పశువులు, గృహము, ఘోషము, చందనము, పుష్పములు, తాంబూలము మొదలగు పదార్థములయందు శబ్దాది విషయానుభవ సిద్ధము లగు సుఖ విశేషములు - ఇహలోకమునకు సంబంధించినవి.

వీని కంటెను విలక్షణమై, తేజోరూపముగ స్వర్ణాదుల కేగి, అకలి దప్పులు, దుఃఖము, మోహము, ముదిరి, మరణము మొద

లగునవి లేక, అర్పించిన పుణ్యమునకు తగిన అమృతమును సేవించి, అప్పురసలతో శబ్దాది విషయముల ననుభవించుట పరలోక కామము.

మోక్ష మనగా - భగవ దనుభవ హృదయ మైన పరిమ పురుషార్థము. ప్రారబ్ధ కర్మ శేషమైన కర్మానుభవముచే పుణ్య పాపములు నశించగా - అజ్ఞాన, అన్యధాజ్ఞాన, విపరీత జ్ఞానములు తొలగిపోగా, సుషుమ్న నాడి ద్వారా శిరస్సు నందలి కపాలమును ఛేదించుకొని, బయల్పడలి, నూత్న శరీరములో - పరిమ పదము లకు పోవు అర్చిరాది మార్గమును పొంది, నిత్యమైన - తీక్షణమైన సూర్య మండలము నందలి విలక్షణమైన మధ్య ప్రదేశమున గల అద్వితీయ ద్వారమును దాటి, విరజానదీ స్నానముచే కర్పిణాననాది శేషములను నశింపజేసికొని, సమస్త కాపములు హరించునటుల అమానవ కర స్వరూపుని పొంది, శుద్ధ సత్త్వాశ్మకమై, కుంభోపనిషత్కాయమై, జ్ఞానానందమునుకల్గించునదియై, పరిమాత్మ ననుభవించుటకు ప్రధాన సాధనమై ప్రకాశించు తేజోహవ అప్రాకృత శరీరమును పొంది, కిరీట ధారులైన నిత్యహారులు అహ్వరింపగా - నిరతికయానందమున తిరుమాణి మండపమును చేరి, శ్రీ భూ సీతా సమేతుడైన, దివ్య మంగళ విగ్రహ స్వరూపుడయిన, తేజో ప్రవాహమున పసించుచున్న, అద్వితీయ చూపుడైన శ్రీ వైకుంఠ నాథునకు నిత్యకింకరుడై యుండు స్వల్పము గలవాడై వర్తించుట.

పిండికార్థము :-

ఈ విధము గా అర్థ పంచక జ్ఞానము కలిగి, ముముక్షువులై, సుసారిముగ గల చేతనునకు మోక్షము సిద్ధించు పటకు సంసార సముద్రమున మునుక లిడక, తమ తమ వర్ణాశ్రమములకు తగిన

లేతిగా - భోజన భాజనాదుఁ నార్జించుచు, భగవంతునకు నివేదన
చేసి, శమ తమ శక్తి నామర్థముల ననుసరించి భగవ ద్భక్తులకు నేవ
జేసి, కేవల దేహధారణము భగవ దనుగ్రహ మని యెఱింగి
కొనించుచు, తత్త్వజ్ఞానోపదేశమును అనుసంధించుకొనుచు, ప్రాప్య
ముందు త్వరతో, భగవ ద్విషయమున ఆర్తియై, ఆత్మ రక్షణ యందు
ఆశక్తుడ నని, భగవంతునిపై భావ ముంచి, ఉపకార విషయముగా -
జ్ఞానానుష్ఠానములతో కూడికొని యుండువాడు - సర్వేశ్వరునకు
లక్ష్మీ కంటెను, నిత్య ముత్తల కంటెను ఆత్మంత ప్రీతిపాత్రుడు
కాగలడు.

అర్చిరాది

అర్చిరాది రహస్య గ్రంథమునందు - నాలుగు ప్రకరణములు
గలవు. భక్తి ప్రపత్తులచే భగవంతుని ప్రసన్నుని జేసికొనిన శీవుడు -
పరమ పురుషుని పొందు విధానము దీనియందు తెలుపబడినది.
రామాయణ, భారగి, పురాణ, ఉపనిష ద్గ్రంథ వాక్యములు, దివ్య
ప్రబంధ వచనములుగా పేర్కొనబడినవి.

ప్రథమ ప్రకరణము ..

శ్రీయఃపతేయేన సర్వేశ్వరునకు విభూతి ద్వయము శేషమై
యుండును. అందు భోగ విభూతియం దున్నవారు - సర్వేశ్వరుని
యాజ్ఞానుసారము వర్తించుచు, అభిమాన పాత్రులై యుండుచు కీలా
విభూతియం దున్నవారు - నిత్యసూరుల వలె 'నమః' అని యుండక,
స్వతంత్రులై, 'ననమేయం' 'నేనొకరికి లొంగువాడను' కాను.

'ఈశ్వరోహమ్' ఈశ్వరుడను అనుచు, జ్ఞాన హీనులై, ప్రాకృత శరీరముతో నుండి, లోకమునందలి రామానుజులను సంతించుచు, సర్వేశ్వరునకు కాక, కాములై, ఎందరీమఃబలకు దాస్యము చేయుచు, భగవద్భూత మృతి పొందుచు చేయక, శ్రీ యధరా మృతిమీను క్రోలుచు, అసత్వి విషయాల్లో లగుచుండురు. ఇట్లున్న సంసారి చేతినుల నీచతిను పొంది, వారిలో తనకు గల స్వాభావిక సంబంధము విలస, వారిని సంపూరింపబడి, సర్వ భూత దయా మయుడైన పరిమార్చి - సదాచారిగ, మాత్రయణముచేసి భగవత్ప్రీతికర వ్యాపారియలను చేయుచును

పై రాగ్యము కల్గినది మొదలు, 'పశ్చియపశీ' నాకు దిక్కనటును లేదు. నీ వే రక్షకుడవు' అని ప్రార్థించుచు, భగవద్విరవామును భరింప జాలక పరమాపదము సంపాదకు త్వరపడును. కాహ్యోంద్రియములు అంతఃకరణముగోడను, అంతః కరణము ప్రాణముతోడను, ప్రాణము సంభూతి సాత్త్వికైముల స్వారాజీవాత్మ యందును, అశమ సూక్ష్మ శరీర ధారియై, అర్చిరాచి మార్గమున పరిమార్చి పన్ని గెనిజేరును. విరజా వడీ శీరిమా, తీర్థ స్పృహ, అప్పుది సరిస్తీరము విశ్రమ స్థలములుగా నుండును. తిరుమొముణి మండపమే ప్రవేశ స్థలముగా నుండును. అర్చిరాచి మార్గమును చూపువారి సల్లాపమునకు తోడుగా నుండురు. మేఘముల పైనియే ప్రయాణ పటహ ధ్వని. పూర్వ రశ్మి ననుసరించగా - మినిస్సు ప్రణవ నును రథమునకు పారధ్వమ చేయును.

వినితీయ ప్రకరణము :-

అర్చిరామలలో - మునుగా అర్చి, పురుషుని నమోపించి, అంతరంగు పురుషుని, శుక్లపాదభిమోసని, ఉత్తరాయణాభిమానిని

నాయువును నమోపించి, వాని దారి చూపగా - సూర్యుని దేరి,
 " ఇక తేజస్సుతో జ మండలమును చేదించుకొని, చంద్రుని నమో
 పించి, అతని సత్కారానందము అమానప్రచే చేతును. అతని మార్గ
 గుర్తింపులో - ఎరుణ, దేవేంద్ర, ప్రజాపతులచే ఆదరింపబడి,
 బ్రహ్మాండమును, మూల ప్రకృతిని చాటి, కాపత్రయము తీరగా -
 పైతరణికి ప్రతిరోటి యగు విరజా వదిని చేతును. దాని స్పర్శచే
 సూక్ష్మ శరీరమును సైతము వీడి, వహస్రాధికమైన సూర్య తేజస్సును
 పొందును అమానప్రచే చేతుతో - శుద్ధ సత్త్వ మయమై, భగవ
 దనుభూతిక శరీరమును పొందును. దివ్య దేశమును సందర్శించి
 నమస్కరించును. నిర్మలముత్తాండముతో, నిత్యసూరులచే బ్రహ్మాండం
 కారములను పొంది, దివ్య విమానము నధిరోపించి, భగవంతుని
 నుతించును. వైకుంఠనాథుడు దాసునిగ నిరతిశయానందముతో -
 తిరుమామణి మంటపమును చేరును. 'నా సీతత్వమును పరిగణించక,
 నా మనస్సు వండు కలిసిందే' సౌఖ్యమును ఏ మని వర్ణింపగలను ?
 'ఓం నమో నారాయణాయ' అని నిర్విరామముగ తిరుమంగళము
 పనుసంధించుచు, ఆత్మ సమర్పణము చేయును.

తృతీయ ప్రకరణము :-

ఉభయ విభూతులును చిత్తపులుగు నేర్పజరబడి, సర్వా
 శ్చర్యకరమైన శిల్పములుగల శ్లాఘ్యమైన సింహాసన మొకటి
 యుండును దానిపై చంద్రుడు సేతుల దివ్య కమల ముండును. దాని
 దివ్య కర్ణిక యందు దివ్య యోగ పర్యంక యుండును. దానిపై ఆసేక
 వేల చంద్రుల విమానముగ, చల్లని కాంతి గల అనంత కళ్యాణ
 గుణాత్మకుడుగా, కైంకర్య పరులకు ఉపమానముగా అనంత డనబడు
 ఆదిశేషు డుండును. విజ్ఞాన, బల, శైతన్య, మార్దవ, సౌరభ్యాది

గుణములకు ఆశ్రయము దత్తము. ఆత్మని పడకయందు పరిమళమునకు సహితము పరిమళము నొసంగు కేశపాశముతో, అనుపమాన మైన దివ్యసౌందర్యములతో, పుండరీకాక్షుని సహితము ఉక్కిరి చిక్కిరి చేసి, తన వైపు మఱియు కొనగల విశాలాక్షి, సుఖమారి, పద్మవాసినీ యగు లక్ష్మీదేవి - శ్రీ మన్నారాయణుని విశ్వరూపమును సహితము సంగోచింప జేయగల మహిమతో, ఆ న్వామి పాద పద్మముల సన్నిధానమున వేంచేసియుండును. ఆ శ్రీయోగపతి - సల్లని యుంగరి ములవంటి కేశ సౌందర్యముతో, అమృతధారవంటి పుండ్రమును ఫల భాగమున ధరించి, తుమ్మెద పుక్తుల వంటి కనుబొమలు గల అరవింద లోచనము - దంతి కాంతిని ప్రసరింపజేయు మందహాసముతో, గింతములకు వ్యాపించు కాంతు లేనుచున్న మణిఖచిత మణి రుండలములతో, శంఖము వంటి కంఠముతో ఉధయ విభూతుల వంటి భుజ ద్వయముతో, శ్రీవత్స పసమాలా విరాజితమై, అమూల్య మణిహార హస్తక కౌస్తుభములకు ఆకరియై ప్రకాశించుచున్న వృక్షిః స్థలముతో, నిత్య ముక్తుల హృదయ కిచులమునందు శౌందర్య నాగరిముగా నుండును. మనసును సుడిలో పడవేయు నాభియు, శంఖ చక్ర చక్రాకారాదులు, వీతాంబరము, కిరీటీకంబములవంటి హేమ ద్వయము, తామరకాడలవంటి చిక్కలతో, లావణ్య సాగించునగు రూప మను నటుల, చూచినంతినీ తాపమును శమింపజేయుచుండును. సల్లని, చల్లని మనోనేత్రములతో, ఆకర్షించును, వేదాంగ వాక్య బులకు పర్యస్పృశై యుండును. శ్రీ వైకుంఠము నంతను ఒక్క నీతిగా సరిపాళింపజేయుచు, కటాక్షామృత పర్వముచే పుష్ప ముక్త దివ్య హస్తాని - సల్లపిత్రి, కుసుమితిముగా నొసర్చుచుండును.

చతుర్థ ప్రకరణము :-

శ్రీ వైకుంఠ నాథుని కనుబొమ గాంచి, 'నమస్త పరివారాయ'

శ్రీమతే నారాయణాయ నమః' అని సాష్టాంగ ప్రణామ మాచరించి, ఆనంద పరవశుడై, నిరతిశయ ప్రీతితో నేగి, దివ్య సింహాసనమును, అధిరోపించును. చంద్రుని జూచిన నముద్రము వలె పొంగి, దగ్గఱకు చేర్చుకొని, శ్రీయఃపతి ఇట్లు సంభాషించును :-

శ్రీయఃపతి :- నీ వెవఱు ?

ముక్తుడు :- నేను నీకు శరీరమునంటి వాడను తెవ మఱున రాజ కుమారుడను.

శ్రీయఃపతి :- నీ వినికి కాల మేమి చేసితివి ?

ముక్తుడు :- ఇంద్రియ భోగ లాలసుడనై యుంటిని.

శ్రీయఃపతి :- నీకు దానిచలన కలిగిన ఫల మేమి ?

ముక్తుడు :- శేర మైన నరకమున క్లేశానుభవము.

శ్రీయఃపతి :- అనంతర మేమి చేసితివి ?

ముక్తుడు :- ఇదిగో - నీ దరి చేరితిని.

శ్రీయఃపతి :- దీనికి నీవు ఏ ఉపాయ మాలోచించితివి ?

ముక్తుడు :- అర్ప గుఱుడవు, పుణ్య స్వరూపుడవు నని నిశ్చే.

శ్రీయఃపతి :- నన్ను నరూపించి, నీవు గొందివ ప్రయోగము మేమి ?

ముక్తుడు :- నా క్రూరమైన హఠములను నోగొట్టుకొంటిని. అంతట నీ యానందము పెరిగిని - అని నాకొనును

అంతట - శ్రీయఃపతి - ఆ ముక్తపురుషుని కంటికించి, అంచును. తి స్థిలముగా - శ్రీయఃపతి పలికిన మనోహరములైన

చాక్రముని - ముక్త పురుషుని చల్ల బణచును ఆ ముక్త పురుషుని
 మనోరథమును శ్రయింపతి సఫలము గావించును శ్రీ మ
 న్నారాయణు డనుగ్రహించిన విభూత్యైర్వమును ఎరిగిన ముక్త
 పురుషుడు ఆనందానుభవము గలవాడై, అంశలిజోషించి, అహో! అస
 నామగానము గావించును. నిత్యసూరులతో గూడి, నిత్య మంగళ
 శాసనము గావించుచుండును. అమృత సాగరాంత ర్నిమగ్నమైన
 యిహస్తావయములు గలవా డగుచు, ఉత్తరాశందము నందు చుండును.

ప్రపన్న పరిత్యాగము

ఎన్నోళ్ళరు డొక్కడే రక్షకు డనియు, ఇతరులు రక్షకులు
 కారనియు ఈ రహస్య గ్రంథము ప్రధానమగ జేయింపజేయుచున్నది.
 తిల్లి దండ్రులు రక్షకులు కారు అందుకు నిదర్శనము - వైకేయి,
 హిరణ్య కశిపుడు వంటివారు. భరతునకు అభివ్యక్తమైన శ్రీరాముని
 సేవా వైంశర్యమును భరితునిని లభింపజేయక, రాముని అరణ్య
 వాసమునకు బంపి, భరితునకు రాజ్య పట్టాభిషేకము చేసినదిగదా
 వైకేయి! కనక కశిపుడు - కుమారు డగు ప్రహ్లాదుని - నారాయణ
 నామ స్మరణము చేయవల దని హింసించెను గదా! అట్లే, అన్న
 దమ్ములు రక్షకులు కారు రక్షకుని నిదర్శనము రావణాదులు భర్త
 రక్షకుని కాడనుటకు నిదర్శనము - ద్రౌపది వంటి వారు. బియ్యగుగు
 భర్తలు చూచుచుండగా - దుష్కృతమును ద్రౌపది వస్త్రాపహరణ
 మొనర్చెను గదా! పుత్రులు రక్షకులు కారు. అందుకు నిదర్శనము
 రుద్రుడు. తిండ్రి యైన బ్రహ్మ యొక్క శిరస్సును ఛేదించి వేసినాడు
 గదా! స్వతంత్రముగ నుంచరంచలేనవారు - ఎన్నోళ్ళరుని యాజ్ఞాను
 నాఃము ప్రవర్తించువా రగున సూర్య చంద్రాదులు రక్షకులు కారు.
 వీరిను రాక్షస కేతువులచే వీడింపబడిరి గదా! హిరణ్య కశిపు,

రావణుల వంటి రాక్షసులు చేతులో కీలు బొమ్మలై, వారికి నేప చేసి, ప్రాణములు రక్షించు కొనిన ఇతర దేవత లెవఱును రక్షకులు కాదు. తమ పదవులు పోవునను భీతిచే, ఎల్లప్పుడు భయముతో దానిచే అంటిపెట్టుకొని యుండు ఇంద్రుడును రక్షకుడు కాదు. పుణ్యము ఊగించిన యనంతరము అతని పదవియు పోవును గదా ! అట్లే, అశాశ్వతి మైన ఎదివులందు గల బ్రహ్మచారులును రక్షకులు కాదు. నుకరి వీడ్చుకొని కరిరాక్షసైవ ప్రార్థన చేయుగా - ఆర్తరక్షా పరాయణునిగా అను గొని దేవు లెవఱును రక్షకులు కాదు.

నారాయణత్వముతో గల సంబంధముచేత అందఱియుండును అంతర్యామిగా నుండి, అందఱిని ప్రసర్తింపజేయు సర్వకారణ కర్త యగు శ్రీమ న్నారాయణుడే ఎల్లఱును రక్షకు డని నిర్ణయింప బడినది. 'ఇతరు లెవఱును రక్షకులు కాదు. నీవే నిజమైన రక్షకువు' అను విశ్వాసము. 'ప్రసర్తింపబడే ప్రపన్నుని ముఖ్య లక్షణము. ఆ విధముగా గృహధ్యుపనాయముతో ఆశ్రయించినవారే నిజమైన ప్రపన్నులు. గుహుడు, శబరి, జటాయువు, సుగ్రీవుడు, చిభిచక్షుడు, అర్జునుడు, సుదానుడు మున్నగువారు ప్రపన్నులుగా ప్రసిద్ధులు

ప్రపన్ను శేఖరము

ఈ రహస్య గ్రంథమున - పేబడి మూడు కారికలయందు - హృదయ గుహ నిర్ణయన క్రియయు, దివ్య దేహప్రాప్తి, సహస్రీక రక్షేష్వరి అదిగ్యము, కైంకర్యానుభవ ప్రకారము వినిరంపబడినది. గర్భ కృత్యములో అనుష్ఠింపవలసిన ఒక ఎలక్షణ మగు అనుష్ఠాపము, శిశ్నోదము - ఇందు అతి గంభీరముగ వినిరంపబడినది.

నిర్వేతుకమైన భగవత్కటాక్షము వలన, అర్జుని మగు సుకృతియు లభించును. దాని వలన అద్వైతము కలుగును. దానివలన, భగవత్ ద్భాగవత విషయశాఖియుభ్య మేర్పడును. దానివలన, త్యాజ్యోపాయ విభాగ జ్ఞాన కౌతూహలము కలుగును. దాని వలన, సాత్త్విక సంభాషణము లభించును. దానివలన, సదాచారియ సమాశ్రయణము లభించును. దానివలన, త్యాజ్యోపాయ నిశ్చయము కలుగును. దానివలన, ప్రాప్యంతర వైరాగ్యము కలుగును. దానివలన, అరమ ప్రాప్యభినివేశము కలుగును. దానివలన, సిద్ధోపాయ స్వీకారము కుదురును. దానివలన, భగవత్ప్రాప్తి త్వరత కలుగును. దానివలన, సర్వేశ్వర స్మృతి విషయము కలుగును. దానివలన హార్దానుగ్రహ నిరూపిత మార్గ విశేష ప్రకాశము కలుగును. దానివలన, మూర్ధవ్య హాడి నిష్కమణము కలుగును. దానివలన, అర్చిరాది మార్గ గమనము సిద్ధించును. దానివలన, అది వాహక సత్కారము సిద్ధించును. అవరణాతిక్రమణము కలుగును. దాని వలన, ప్రకృత్యవిలంఘనము కుదురును. దాని వలన, విరిజా నదీ స్నానము సంభవించును. దాని వలన, శరీర పిశ్లేషణము కలిగి, అపహత పాపృత్వాది గుణ గణ ప్రాదుర్భవము జరుగును. దానివలన, అమానవ కర స్పర్శము లభించును. దాని వలన, అకాల కాల్య దివ్య దేశము ప్రాప్తించును. దానివలన, ఆరంభ ప్రాదతిల స్నానము సంభవించును. దానివలన, దివ్యాలంకారములచే భూషితు గడును. దానివలన, దివ్యనిమానానోహణము జరుగును. దానివలన, తల్య కాంతారమున ప్రవేశించును. దానివలన, దివ్యాపురసలచే సత్కారము లభించును. దానివలన, తిల్య గంధ ప్రవేశము కలుగును. దానివలన, బ్రహ్మగంధ ప్రవేశము కలుగును. దానివలన, అప్రాకృత గోపుర ప్రాప్తి కలుగును. దానివలన, దివ్యనగర ప్రాప్తి

కలుగును దాని వలన, సూరి పరివర్త ప్రత్యుద్ధమ మేర్పడును. రాజమార్గ గమనము జరుగును. దానివలన, నిత్య కోపుర ప్రాప్తియు దానివలన బ్రహ్మవేశ్య ప్రవేశము జరుగును. దానివలన దివ్య మంటప ప్రాప్తియు. దానివలన దివ్యపారిష త్రాప్తియు కలుగును. దానివలన, పవిత్రీక సర్వేశ్వర దర్శనము లభించును దానివలన, పరమాశ్చ నరూప ప్రాప్తియు, పాదసీ ప్యంతకారోహణముచే భగవద్గంగ సంగమమును సంప్రాప్తించును. దానివలన, స్వరూప రూప గుణ విగ్రహ ద్యనుభవ మేర్పడును. అవంతరిము అనుభవ జనిత స్రేత ప్రకర్తము కల్గును. నానానిధ విగ్రహ పరిగ్రహ మేర్పడును. సర్వదేశ - సర్వకాల - సర్వాచార్య లగ్ని కైంకర్యము లభించును ఇట్లు ఒక దానివలన, మఱి యొకటి లభించు నని, ముముక్షువుని మోక్షమార్గము, తి దనుభవము - గోగుగా వినరింపబడినది.

సవ విధ సంబంధము

ఈ లోకములో ప్రతి మానవుడు గొప్పవానితో తన కే దేని యొక సంబంధము కల్గినంత మాత్రముననే మిగుల సంతోషించు మిన్నాడు. కాని, విచారించి చూచినచో - అవి యన్నియు కల్పితములు. మతియు - అశాశ్వతములై, పరోధాన్వదములుగాను, భోగ విలుగిన కన్పట్టుచున్నవి. అట్లుగాక, చేతనునకు సకల ఆగత్యుపాయ ఉండు, సర్వాంతర్యామియు నగు శ్రీమ న్నారాయణునితో సంబంధము నిత్యమై, సర్వపాశితమై, ఎడనాయనిదై, సోమ్యువి విధ విలుగా నున్నది అ దెట్లుగా ..

“హి చ రక్షే స్సేన ఖర్తా భైరవో రహస్యతః

స్వామ్యాదానో మహత్కా వ దోక్తా దాద్య ముచ్యతే. ”

అని. ఈ లోక తాత్పర్య మేమనగా - తగులవలెను నందలి ప్రణానా ద్యతర మగు అకారముచేసి పితా పుత్ర సంబంధము (విశేషణ విశేష్య సంబంధము), 'అన రక్షణ' అను నాతువుచే 'రక్ష్య రక్షక సంబంధము' లుప్త చతుర్థి వలన - శేష శేషి సంబంధము, ప్రణా నములో 'రెండవ యక్షుండు' మగు 'శా'కారముచేసి ధర్మ భార్యా సంబంధము, ప్రణవములో మూడవ యక్షుండు మగు 'మ'కారముచే పితృ జ్ఞేయ సంబంధము, రెండున వది మగు 'నా'చాయణాయ' అను దానిలోని 'నారి' పదముచే శరీర శరీరి సంబంధము, 'అయన' ఎదిముచే ఆధారాధేయము (ధార్య ధాతృ) సంబంధము, 'అయ' యను పుక్త పదమర్థి విభక్తిచేరి - 'భక్త' భోగ్య సంబంధము' అను తొమ్మిది సంబంధములున్నట్లు తిరుమగ్రమునలన తెలియుచున్నది.

౧. పితా పుత్ర సంబంధము :-

ఈ సంబంధము ప్రకృత్యర్థ శంకా నివర్తనమై, ఆశ్రయియై, వ్యావర్త వ్యావర్తకమై యుండును. ప్రకృత్యర్థ శంకా నివర్తన మగుట యనగా - సర్వ సమూహాయమున కంతటికిని అందు ప్రధమాక్షుండు మగు అకార మెట్లు కారణ ముంచున్నదో, అట్లే, అకారవాచ్యుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు తిదితిరి పదవాచ్యములగు ఎదిచిత్తులకు కారణ ముగుచున్నాడు అనిగా - ఎదిమాతృ కారణము, ఎదిచిత్తులు కార్యములు అని స్పష్టమగుచున్నది. కార్యము లనిత్యములు గదా యన్నదో - పరమాత్మి చిదచిద్విశిష్టమగు గావున, విశేష్య మగు ఎదమ పురుషుడు నిత్యము గావున, అతని విశేషణము లగు చిదచిత్తులును నిత్యములే యని తెలుపబడుచున్నది. ఆశ్రయా శ్రయి యగుట యనగా - లోకములో విశేషము నాశ్రయించక, విశేషణము లుండనటుల, ధగవ దాశ్రయములు కాక, చిదచిత్తులు

సత్త్వానంతములు కావు. ఎట్టి కలువ యందు విశేష్య మగు కలువ గాత్రయింపక, విశేషణమైన ఎలు వుండదు గదా! వ్యావర్తి వ్యావర్తిక మగుట యచగా - భగవత్ స్వరూపము లేక, చిదచిత్త లెట్లు ప్రకాశింపవో, అట్లే - వాని సగుణ్యము ప్రకాశించదు. అనగా - పరిపూర్ణ చిదచిత్తరూపము జోడనే భాసించును. అందు కనుక, సర్వ కారణుడగు పరిపూర్ణుడగు శిర్షి మిలిచి జీవకోటి యంతయు ఆతని సంతాన మని భావము.

౧. రక్షక రక్షక సంబంధము :-

ఈ పరిచ్ఛేదము నిర్వివేచనముగా గాక, పరిమితముగా ముగియు సామ్రాజ్యము కూడ కాదు. అనగా - 'రక్షిణి' యనునది - రక్షింపబడువాడును, రక్షించువాడును ఉండినట్టి సంఘమును శక్తిగల వాడు రక్షింపబడును, శక్తిలేనివాడు రక్షింపబడువాడుగను ఉంగ వలెను. కనుక, పరిపూర్ణ రక్షకు డనియు, జీవులు రక్షింపబడుచు రనియు దీని తాత్పర్యము.

౨. శేషి శేష సంబంధము :-

ఇందు శేషి భగవంతుడు. శేషము శీవుడు. శేషస్త్వి మనగా - స్వేచ్ఛగా నుపయోగము గావించుకొనుటకు తగియుండుట. భార్య భర్తకు శేషమైనట్లు, భగవంతునకు ఎల్లజనులు శేషభూతులు. ఒకవేళ, శేష వృత్తిని భగవంతు డాశ్రయించినను - శీవుడు తాను శేషి నని భావించరాదు. పరుని కనుకూలముగ - ఏమియు మాటాడ గుండవలెను. అట్లుండుటే శేషత్వము.

గ) భర్తృభార్యా సంబంధము :-

భర్తృమనగా భరించుచు భార్యయనగా - భరింపబడునది. కనుక, సకల శివకోటిని సకల విధముల భరించి, రక్షించువాడు శ్రీమన్నారాయణుడు. అతిడే అందఃకును భర్త తనను రక్షించుచునుటకు - భగవత్సంబంధము లేక, ఎట్లాచెప్పింపజేయుచుంటును - శివానకు సామర్థ్యము లేదు కావున, శివులు ఎరిమోసాగు భార్యలు.

గీ. భాతృ జ్ఞేయ సంబంధము :-

ఈ సంబంధములో - జ్ఞాన శివుడు, జ్ఞేయుడు (తెలిసికొనబడునది) ఎరమాశ్న సమస్తమందు వ్యాపించి, సర్వ శక్తుడగు శ్రీమన్నారాయణుడే చేతనుడు తెలిసికొనవలెనని ఈ సంబంధము లన తెలియుచున్నది.

ఁ. స్వస్వామి భావ సంబంధము :-

అనగా - చేతనుడు సాక్షు. భగవంతుడతనికి స్వామి అనగా - 'యజమాని' యని యర్థము. దీనివలన, శివుడు భగవత్కైంకర్యము చేయుచునుండలెను స్వరక్షణ ప్రయత్నిమును విరమింపవలెను. స్వా యజమాని నీని గృహలోకరక్షణములలో నేడేని చెడినచో - నాని ఎడదే సరి కేసికొనును గదా ! అట్లే, శివుడును అచిత్త్రాయుడై ముగడవలెను.

౨ శరీర శరీరి సంబంధము :-

శివు లందఱును భగవంతునకు శరీరమువంటివారు. భగవంతుడు శరీరి సమస్త బ్రహ్మాండ మందును వ్యాపించి, సర్వాంత

ర్యామియై యుండుట - చేతనాచేతనముల తత్త్వము లన్నియు ఆతనికి శరీరములు, అట్టి శరీరములు గలవాడు భగవానుడు. ఇదియే విశిష్టాద్వైత బోధకము

౮ ఆధారధేయ సంబంధము :-

ఈ సంబంధము - ధార్మిక, భౌతిక సంబంధ మనియు నర్థవహితుని గాను సర్వమునను భగవంతుడే ఆధారము. మిగిలిన చేతనాచేతనములు ఆధేయములు. భరించువాడు భగవంతుడు. ధరింపబడువాడు జీవుడు అని యర్థము

౯. భోక్తృ భోగ్య సంబంధము :-

జీనగా - మానవునకు చందిన, తాంబూల, గనితాడు లెట్లు భోగ్యముగా, అట్లే, శ్రీమన్నారాయణునకు జీవులంబడును భోగ్యములే. అన్నియు ననుభవించువాడు పరమాత్మయే. కావున, భోక్తయును అతిథి యగుచున్నాడు. ఇందువలన, ఈ సంబంధాను బంధాను చేరి, మానవుడు కల్పితి సంబంధమును కరిగ్యించి, సంబంధు యత్నించుట ప్రయోజనకరము.

సవ రత్న మాల

రత్నముల నంటి అమూల్య రహస్యములను తొమ్మిదింటిని సూర్పి గెలియజేయునది గనుక, ఈ గ్రంథము - 'సవరత్నమాల' యనబడుచున్నది. సవరత్నముల తేజస్సువలన ప్రకాశించు హారము నది, జీవుడును సవ రహస్యముల తత్త్వ మెఱిగిన జ్ఞానముచే

ప్రకాశించును. ఆ నవ రత్నము లేవి యనగా - 1. ఆత్మ 2. దేహము 3. బంధువులు 4. సుసారులు 5. ఇతర దేవతలు 6. శ్రీచైత్యపులు 7. అచార్యులు 8. శ్రీ 9. శ్రీయఃపతి - వీనిని తలంచవలసిన విభాషము ఈ రహస్య గ్రంథమున తెలుపబడినది.

1. ఆత్మ యనగా - కైంకర్యమే ఫలముగా గలవా డని తెలిసి గొనవలెను.

2. దేహ మనగా - ప్రకృతి వైపరీత్యము చేత, దేహమే ఆత్మ యను అభిమానము గల్గును గావున, జ్ఞాన నిరోధమైన దేహమును వార్యి తెలిసికొనవలెను.

3. దేహమును బట్టి వచ్చినవా రని, అనర్థములు గల్గించి, పాపములను చేయించువార లని బంధువులను తెలిసికొనవలెను.

4. భగవత్ కైంకర్యమునకు విరోధులై, విపాక సుఖ వర్థకులై యుండువారలు సుసారులు - అని తెలిసికొనవలెను.

5. ఇతర దేవత లనగా - ఏవియో కొన్ని శక్తులను మూర్త్యులు కలిగియుండి, అవియును సంపూర్ణమున, నిత్యము నివాసం ఇంద్రుడ్రాదులు, కైంకర్యమునకు సంతృప్తులై, మోక్షము కాసేసేవారు గావున, ఈ యితర దేవతలను విడచి, పరమాత్మ యగు శ్రీమహారామని సేవింపవలెను.

6. శ్రీచైత్యపు లనగా - భగవద్భక్తి వర్థకులై, ప్రభువులై, భగవద్భక్తి వికాసమునకు కీర్తి కైంకర్యమే చివరిదియై యుండువారని తెలిసికొనవలయును.

7. అచార్యు లనగా - పర్యవేక్షకులు పరిగ్రహించుటకు తగినవా రగులట్లు చేసిన మహోపాధిపతులు - అని తెలిసి కొనవలయును.

౩. శ్రీ యుగగా - లక్ష్మీదేవి. ఆమె వతి - శ్రీమన్నారాయణుడు అనుగ్రహింపకున్నను, అగ్రహించినను, తీవులను నీన విడ్డలుగా దలచి, సౌందర్య కటాక్షముచేసి యాత్మను సత్కర్మగా గావించుకొని, అపరాధులను తీమించి, అనుగ్రహింపకేయింపగల శ్రీదేవి పరిమాత్మను నిరంతరము వీక్షక యుండుటచే ఆరుణ నిత్యానపాయని అని యెరుగవలెను

౪. శ్రీయశస్తి యుగగా - లక్ష్మీదేవి పరిమాత్మ యుగగా శ్రీమన్నారాయణుడు. ఆచార్యుల యుగగా, శ్రీవైష్ణవుల యుగగా, లక్ష్మీ యయునను పరిమాత్మ చేరికే మాత్ర మిప్పించుట తీవుడు, ప్రకృతి, సర్వమును పరిమాత్మావేశమై ఆయాది - పరిమాత్మ వలన నుద్భవించు, ఉత్పత్తి, కల్ప, పరిమాత్మ యందే ఐక్యమగును. పరిమాత్మక, వాక్యక, గ్రంథకము - విశిష్టైక్యము. విడదీయుటకు వీలుగాని సత్కర్మ గాను. సర్వమును తనలో కూడి యున్నవాడు శ్రీయశస్తి యను నెలియవలెను

సంసార సామ్రాజ్యము

మూల సాగర హవమైనది, అంధికా సముద్రమైంది నందారి గాని సంసారమున నిమగ్నమైన ఈ దేహము సుర రిగ్భటములు గల నవద్వార పుర మనబడును. పంచభూతముల వలన సిద్ధించిన ఈ నవద్వారి పురమున గమనాగమన మార్గమును తెలిసిన వారికి సతమత మగు మానవునకు క్షేత్ర మేదియో - అదియే సంసారి యని యందు అంత క్షేత్రము లిమిడి యున్నవి ఆ సంసార సాగర మున - 'అవిద్య' అను నొక రథము కలదు. అంధా సప్తకము దాని

చక్రములు. రాగ ద్వేషాదులు . ఆశ్వములుగా కూర్చబడియున్నవి. గుణ శ్రయ రూప కర్మ మను సింహాసనము ప్థాపితబడియున్నది. 'యచి' యను వక్త్రము పలుపబడి యున్నది. అవశ్య మనుభవింతులె ననునట్లు - భార్యవర్గము సమీపమున నుండగా - అంధకార రూప మగు దీపమును వెలిగించి, అస్తు రూపమైన దాస వర్గము, పరి శ్లేషము నిరిహింప, పరానువర్తనము . అను అప్రకాశిత మైన స్వరూప స్వభా నములు గల 'పాసన' యను వీర్యము సృజింపబడును. తాపత్రయ మను శుక్రము క్రింద పంచ నృత్తి ప్రాణములతో నుండి, భ్యాతి పూజాదులను పొంది, పుణ్య వాపములను చామరములు పీచి మండగా . అనేక విధము లగు దుఃఖ పరంపరా రూపమైన అహం తారి మమకారములు కలుగును. దుఃఖకరము లైన అస్పృశి, విష శూరితరి రూపము కలుగును. ఎవరి పితృ క్లేష్మాదులు అమా నియముగా - కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మది, మానసికము లను రాజులను గెంచును. సర్వాధారి భూతి డగు సర్వేశ్వరుడు

విస్మరింపబడును. పాశకములతో కాలయాపన చేయును

భగవంతుని కరుణచే ఒకా నొకప్పుడు చేతనుడు తన స్వరూ పము నొసంగి, బహు జన్మములందు పాపములను చేసితి నని పశ్చాత్తాపము చెంది, భగవత్కైంకర్యమునకు గాను . ముందుగా ఆచార్యుని సేవించి, కైంకర్యము చేయు విధాన మెరింగి, విరోధి అర్థముగల శ్రీభాగవత శ్రీయోపనిషా అన్యులు యింపలేనివి యెరింగి, లక్ష్మీ పురుషకారము ద్వారా భగవంతుని ప్రపన్నునిగ గాని మునుపటి ఆతని నిరూపాత్మకడగును. ఈ విధముగా . ఎంతరియు నుంగి విముక్తులై తుడకు మోక్షము నందును.

శ్రీపంచన భూషణము

శ్రీవచన భూషణము నందు - నాలు ప్రకరణములు గలవు. అవి - ఉపాయ ప్రకరణము, ప్రాపకాంతిర పరిత్యాగ ప్రకరణము, వింగళాశాసన ప్రకరణము, శ్రీపా ద్విభూతి ప్రకరణము - అనునవి.

౧ ఉపాయ ప్రకరణ పాఠము :-

తిష్ఠ్య హ్లాసమా చే ముక్తి లభించును గావున, త స్మృతమైన వేదార్థము నెఱుగవలెను. కర్మకాండ, బ్రహ్మకాండ - అని వేదము రెండు భాగాలు స్మృతీహాస పురాణములచేత పదార్థమును నిర్ణయించవలను యి ఙ్గనల్కాగ్నిది స్మృతులు కర్మకాండను వివరించును ఇతిహాస పురాణములు బ్రహ్మకాండను వివరించును. పురాణముల కంటెను ఇతిహాసములు శ్రేష్ఠములు. ఇతిహాసములలో - భారతము కంటెను, రామాయణము శ్రేష్ఠము చెఱలోని దేవతా స్త్రీలను విడిపించుటకై తాను చెఱలో నున్న - కృపా పరవశ యగు సీతామాత్రీ యతిశయమును వివరించి బోధించునది శ్రీమద్రామాయణము సజ్జనుల కొఱకు సర్వ భారమును వహించి, దూతగా నేగిన ఆశ్రిత పరతంత్రుడైన శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ యొక్క అతిశయమును తెలియజేయునది మహా భారతము.

ఈ రామాయణ, భారతముల రెంటిలో - పురుషకార వైభవములు వివరింపబడినవి. పురుషకారమునకు - కృప, పారతంత్ర్యము, అసన్మార్గ త్వము - అను మూడు గుణములు ఆవశ్యకములు ఇతరులు జూందు దుఃఖమును సహించకుండుటచే కృప, పరమ పురుషు

నకు వశ్యముగా నుండుట పారతంత్ర్యము. పరమాత్మకు గాక, ఇతరులకు నశ పడకుండుటయే అనిగ్యార్హత్వము పురుషకారభూతులైన బ్రహ్మదేవి - జానకిగా ఆచిర్భవించి, మూడు మారులు భగవంతుని నేడి, మూడు గుణములను ప్రకాశింపజేసెను. ఇట్టి గుణములతో కూడిన బ్రహ్మ పురుషకారము పరమాత్మతో కూడియుండు దశలో, విశ్లేషించియుండు దశలో తానవచ్చును. సంశ్లేష దశలో కల్గిన పురుషకారత్వము - కాకాసురి వృత్తాంతములో స్పష్ట మగును. సంశ్లేష దశలో - పరమాత్మను ప్రార్థించును. విశ్లేష దశలో - చేత నుని సరిదిద్దును. తనను వచ్చి ఆశ్రమించువానికి - తానే సర్వము వహించుట ఉపాయము. దోషమును, గుణహానిని ఉపహారములుగా స్వీకరించి, వాత్సల్య గుణమును ప్రకాశింపజేసి అంగీకరించుటయే బ్రహ్మ వైభవము.

పార్థునకు పరిమ రహస్యోపదేశము చేయుట, రాయబారి మేగుట, పారధ్యము వహించుట, శత్రునాశ ముందించుట - అను శ్రీకృష్ణుని చర్యలకు ప్రబల కారణము - బ్రాహ్మి ప్రపత్తి చేయుట చలననే, ప్రపత్తికి - దేశ, కాల నియమములు లేవు ద్వయ సంక్రమమునందు ఈ యంశము స్పష్టముగా గెల్పుబడినది. ప్రకార నియమము లేదు. ప్రపత్తి చేయు కాలమున - శుద్ధు లైనను, అశుద్ధులైనను అభ్యంతరము లేదు. దీనికి ప్రమాణము బ్రాహ్మియే ప్రపత్తి చేయుట శైలి అగును అధికారిము కలదు ప్రపత్తికి ఫల విషయములో నియమము లేదు. ప్రపత్తికి విషయ నియమము మాత్రము కలదు. పరత్వాదు లైదింటిలో - ఎగుణములు వ్యాగ్ధముగా నుండు తావే నిషయము. అర్చనకారిమునందే అది ప్రసిద్ధము. సౌలభ్యాది గుణ వూర్తిచే ప్రపత్తికి నియమ విషయమైన ఈ అర్చనకారము నందు ప్రపత్తిచేయు అధికారులు మూడు విధములు సాధనానుష్ఠా

సము చేయుటకు కావలసిన జ్ఞానము లేనివారు, ఉపాయాంతరములు స్వరూప విరుద్ధము లని, వానిని విడచివేయుటకు దగిన జ్ఞానాధిక్యము గలవారి, దేసనైనను క్రమముగా అనుష్ఠింపజాలక, పరిమాతృ యందు ఆసక్త ప్రేమచే శిథిలమై కఠినములు గల ధర్మ పరివశులు.

అప్పుడా హుం మొదటి వర్గము. నాథ, యాముని, యతిగారాది పూర్వాచార్యుల ద్వితీయ వర్గము. ఆపూర్వారులు తృతీయ వర్గము లని తత్త్వమును బట్టి, అజ్ఞాన మేర్పడును. ఆత్మ తత్త్వమును బట్టి, జ్ఞానాధిక్యము కలుగును. భక్తి పారవశ్యము భగవత్ తత్త్వమును బట్టి లభించును ఈ మూడింటిలో - భక్తి పారవశ్యమే ప్రవర్తితి ముఖ్య హేతువు. ప్రాప్య ప్రాపకములు కెండును శ్రీమన్నారాయణుడే. అనుభవింపబడు విషయము ఒకే విధముగా నుండినను, దాని ననుభవించువారికి - భారకము గాను, భోగ్యముగాను తోచుట యనుసృజాన విశేషములు కల్యాణ గుణము లందును, శరీరము లందును, తిరినామము లందును, వేణునాదము నందును స్పష్టముగా గన్పట్టును. సర్వావస్థలందును తనను రక్షించుచున్న తిండితో, పుత్రుడు - 'నన్ను నీవు రక్షింపవలయును' అని పత్రము వ్రాసి తీసికొనుట వలన, బంధుత్వమున కెట్లు భంగమో, అట్లే, ప్రవర్తితిని భంగము కలుగును. అయినచో - ఈ ప్రవర్తితి ఆసాధారణమైన ఆకార మేది యనగా - ఉపాయ వరణ స్వరూపమైన తనను ఉపాయ మన, ఉపాయ స్వీకార రూపమైన తనను తప్పు, ఇతర చేతన ప్రయత్నములను సహింపకుండుట - దీని కంగ మిగును ఎమాతృకు శేషభూతుడ నని, అతని రక్షణమునకే పాత్రుడ నని సామాన్యరూపము తెలిసికొనుట - అతడు చేయు రక్షణమును తొలగించుకొనుండుటయే ఫల సిద్ధికి చానము. స్వయత్నము లేనిచో -

భగవానుడు తానే రక్షించును. చేతనుడు స్వరక్షణ చింతను వీడవలెను. చారతంత్ర్యము, కౌశల్యము - అను అస్మి స్వరూపము నెఱిగిన వెంటనే - స్వయత్ని, స్వప్రయోజనములు తిమింతట తామే తొలగిపోవును స్వాతంత్ర్యము. అనువది అంద్యచే గలుగు తావును, ఇట్టి స్వాతంత్ర్య రూపమైన అహంకారమును సదాచార్యుని ఉపదేశముచే తొలగించుకొనవలయును. ఉపాయమునకు అధికారి యగు నవుడు - లక్ష్మణుడు, జటాయువుల వలె పక్షింపవలెను తనను తానే రక్షించుకొనుటకు సగిన శక్తిని నీడవలె విడువవలెను. తన ఉపాయమునకు విరోధములైనవానిని విడచునవుడు - అపహాస్యము చేయుదు రను లక్ష్మణ ధయములను ద్రాపది వలె విడువవలెను. తెప్ప నడబాయక, నకల కార్యములను అతడు పురికొల్పినట్లు చేయవలె నను క్రితి - లక్ష్మణునకు వలె కలుగవలెను. భగవద్విషయముందు వ్రావణ్య మధికము కాగా, అత్యగుణములు వృద్ధి యగును. పరమాత్మయందు భక్తి భావము కలియున్నవాడు - త దితరములందు భ్రాంతిలేని చాడై యుండును. అత్యగుణము అన్నింటిలో - శమము, దమము - అనునవిరెండును ముఖ్యములైనవి ఈ రెండును అలవడినచో - పంతుష్టుడైన ఆచార్యుడు - సంసార నివర్తక మగు తిరుమంగ్రమును అర్థ సహితముగా నుపదేశించును. మనస్సున కది వశమగును. తిరుమంగ్రమునకధీనమైన భగవంతుడు మోక్షము నిచ్చును. ఈ విధముగా ఉపాయముచే ఉపేయము సిద్ధించును. అట్టి ఉపాయము ఆచార్యుని ఎలవలగించును. అత్యగుణములు ఆచార్యుని లభింపజేయును ఇశ్వరిగ కాములకును, ఉపాసకులకును, ప్రపన్నులకును - ఈ శమ దమములు అత్యావశ్యకములు. ప్రపన్నునకు అపవ్యభోగ్యత్వి మను ఒక స్వరూపము కలదు జ్ఞానాధిక్యముచేత ప్రపన్నులకు విషయ ప్రావణ్యము నెగి పోవును. భగవద్విషయములో స్వప్రవృత్తి కలుగుటకు కార

ణము - ఆ విషయ మందలి ప్రావణ్యమునకు కారణము - కేష కేషీ భావ సంబంధము. ఆ సంబంధము ఆశ్చ యొక్క సత్త ననుసరించి యుండును కావున, సత్తా ప్రయుక్తము సంబంధము సంబంధ ప్రయుక్తము ప్రావణ్యము. ప్రావణ్యము యొక్క ఫలము భగవ దనుభవము. కనుక, భగవ ద్విషయమందు స్వప్రవృత్తి స్వగూఢానుకూలమే ముఖ్య మని స్పష్టము.

— ప్రాపణాంతర పరిత్యాగ ప్రకరణ సారము :-

ప్రపత్తి కంటెను ఇశ్వరము లగు కర్మ జ్ఞానాదులు ఉపాయాంతరములు. ఈ ఉపాయాంతరములను విడచివేయుటకు కారణము - ప్లాన శక్త్యభావము కాదు. భగవంతునకు అత్యంత పరితంత్రముగా నుండుట - స్వరూప విరోధ మను కారణము స్వస్వరూప జ్ఞానము నెఱుంగనివాని కడి అపాయకరములు ఏల ననగా - అత్యంత పారతంత్ర్య మనకు స్వరూపమునకు స్వప్రయత్న రూపమైన ఉపాయాంతరము బాధక మగును. కనుక, నిష్పీడము.

ఉపాసనము ఉపాయము కాదు దానిలో గలిసిన భగవంతుడే ఉపాయము. ఉపాసనము కామ్రు విహిత మగుటచే భగవ త్పూరితస్త్వ స్వరూపానుగుణము కాజాలదు. ఉపాయాంతరములకు స్వరూప నాశకత్వము, అపాయకరత్వము, భయ క్షయకత్వము, శోక జనకత్వము, దుష్కరత్వము మొదలగు దోషములు కలవు ప్రపత్తికి అట్టి దోషములు లేవు. స్వశః పరిపూర్ణుడైన పరిమాణ్య - మన మేము సంగినను సంతసించును. అతడు అల్ప సంతృప్తుడు అందులకు ప్రమాణములు కలవు ఉపేయమైన వస్తువు - తానే ఉపాయముగ నుండుటచే, ఆ ఉపాయ వివరణ రూపమైన ఈ ప్రపత్తి చేయుటకు

సుఖముగా నుండును. పూర్వపుత్రము ననుసంధించి ప్రపత్తి చేసి నాచో - అది అపరాధ కోటిలో జేరును. చేతినుడు స్వయముగా కింను ప్రపత్తి - ఉపాయము కాదు. ఇశినిని భగవంతుడు స్వయముగా కీర్తి అంగీకారమే ఉపాయము స్వకంత్తుడైన భగవంతుడు కామలయందు పరతంత్ర్యము కలదు. చేతనలకు భాగవంతుడు మెడ నుండు పారతంత్ర్యము - కౌపాధికము. ఆ ఉపాధి నిత్య మగుటచే, నిత్యయుక్తమైన ఆశీత పారతంత్ర్యము కూడ నిత్య మగును. తనకు తాను అన్వేషించు శేషత్వ మను శ్రేయస్సు - పాపము వలె ప్రతి బంధకము పుణ్యము వలె పాపమును పరానుభవరోధకము సువాసన లాకు వట్టివేరును విడలించకనే ఉపయోగించునట్లు, భగవంతుడు ముగ్ధుల దేహముతో సహా ప్రేమించును. భగవంతుని విశదించి, తనకు తాను పొంది నెదిరిటకు ప్రయత్నించినచో, వినాశము తప్పదు అందువలన, తనకు తానే నాశకు డగును. భగవంతుడు కారణము కాదు. సర్వస్వమును రక్షకుడు. అహంకార యుక్తులగు నుండి శబ్దాది విషయముల నవేక్షించుటయే చేతనుడు తనకు తాను వినాశము చేకూర్చుట. అహంకారము అగ్ని స్పర్శ వంటిది. అందుకు ప్రమాణముగా రామాయణాదులలో ననేకములు గలవు.

ప్రతికూల విషయ స్పర్శ - విషసర్పము వంటిది. అనుకూల విషయ స్పర్శ - విషాన్న భక్షణము వంటిది. వినాశహేతువులైన ఇట్టి విషయములలో ఆసక్తుడగుట - జలమని భ్రమించి, అగ్ని స్పృశులు మ్రొంగుట, తాపము శమించుటకు పాము పడగ నీడను పోయట వంటిది. అజ్ఞానియైన విషయాసక్తుడు పరమ నాస్తికునకు సోదగుడు. జ్ఞానియైన విషయాసక్తుడు - ఆస్తిక - నాస్తికుడు పరమ నాస్తికుని మార్చగల మేము గాని, ఆస్తిక నాస్తికుని మోక్షము మార్చు నాలము.

భాగవతాపరాధులు దగ్ధ వశ్రుము పంటి బారు - హరి భక్త
పరాధులు నానావిధములు. భాగవత జన్మ నిరూపణము జేయుట -
అర్చనాదాన ద్రవ్య నిరూపణమున కంటెనుక్రూరము. కనుక, ఆ
యపచారి శుభ్రుడైన వెంటనే, చండాలత్వము సిద్ధించును. దీనికి -
ప్రశంసించు దృష్టాంతము జన్మతః చండాలుడు తరించు యోగ్యుడ
కలను కాని, భాగవతాపచారము గావించిన కర్మ చండాలునకు అట్టి
యోగ్యుడైన జ్ఞానానుష్ఠానములు లేకున్నను, భగవంతుని సంబంధ
ముచే ముక్తి లభించును. జ్ఞానానుష్ఠానములందు పరిపూర్ణుడైనను,
భాగవతాపచారమును చేసినచో - వినాశమునకు హేతు వగుచు
కావున, భాగవతాపచారి ము సన్నిధిము.

జన్మానుష్ఠానముల వైశిష్ట్యము, న్యూనతయు - ఫలమునకు
హానికీ, నాధనములు కావు. భగవంతుడే - అర్హుడైన, దాసునిగ
నుండు భగవత్సంబంధము ఫలమునకు సాధనము. త దభావము వినా
శమునకు నాధనము. శేషత్వమునకు అనుకూలమైన జన్మము ఉత్తిష్ఠ
త్వము శేషత్వమునకు ప్రతికూలమైన జన్మము నికృష్టము. ఎంతటి
నికృష్టమైనను, భగవ ద్భక్తి కలవాడు - విప్రుని కంటెను అధికుడు.
ఉత్తరాశ్రముగ నున్నను - భగవ ద్భక్తి లేనిచో - చండాలుని
కంటెను హీను గును. విలక్షణల సంబంధముచే - నికృష్ట జన్మ
దోషము హరించుచున్నను, తనలో నుండు దోషము తొలగిన గా,
విలక్షణలచే సంబంధ మేర్పడును. దోష మనగా - అభిజాత్యాదుల
చేత కలుగునట్టి అహంకారము. అట్టి విలక్షణులు - ఆచార్య తుల్యు
లుగను, తన కంటెను - భగవంతుని కంటెను శ్రేష్ఠు లని తెలియ
నగును భగవ దానుకూల్య మేర్పడినచో, సామాన్యులు చేయు
విషతులు కాని, భగవంతుడు ప్రేమతో విలంబము లేకనే స్వీకరిం

చును భర్తవ్యాధుడు, విదురుడు, శబరి మున్నగువారు - ఇందులకు ప్రబూణభూతులు. భగవంతుడు, భాగవతులు - సకాతీయముగా నుండుట, లోక సంరక్షణార్థమే. భగవ ద్భక్తి లేని వేదాంతి-కుంకుమ శ్రావును మ్రోయు గార్దభము వంటివాడు. అనన్యార్థ శేషత్వము, అనన్య శరణస్వము, అనన్య భోగ్యత్వము, సంక్షేపమున సహించి యుండుట, విశ్లేషమున అసహిష్ణుత, త దేక నిర్వాహకత్వము - అను ఆఱు ప్రకారములచే అవిద్యాది దోషములు నిశ్చేషముగ తొలగి, పూర్ణమైన అత్మ స్వరూప జ్ఞానము సిద్ధించును. అహంకార రాహి శ్యము చేరికే అవి సిద్ధించును. విషయ ప్రావణ్యమునకు అహంకారము జన్మిస్తానను గావున, దానిని విష సర్పము వలె భావించి నిమిషమలెను.

చ. మంగళా కానన ప్రకరణ సారము ..

సకల మంగళములకును నివాసుడైన భగవంతుని నేవీలచి, మన అమంగళములను దూర దూరము జేసికొనుట యుక్తము. వానిచే రక్షణ పొందినవలెన నునము అతనిని రక్షణ కోరుటయే మరగళా గానము భగవంతుడు రక్షకుడు మనము రక్షింపబడవలసిన సారము అని గ్రహించి యనుసంధించి, వాని కేమి వాటిల్లునో యది భావించుట ప్రేమ దశ. ఈ రెంటి యందును - జ్ఞాన దశలో రక్ష్య రక్షక భావము అట్లే యుండును. ప్రేమ దశలో భగవంతుని రక్షించుట మాత్రము వెదకి, నదబడుటచేత, రక్ష్యత్వము భగవంతుని యందును, రక్షకత్వము నన యందును ఏర్పడును. దశరథ, సీతా, విశ్వమిత్రాదులు - అతి శంకచే పరమాత్మకు మంగళా శాసనము గావించుట - రామాయణమునందు కానవచ్చును.

మంగళాశాసనమున పెరియార్ శ్లోకములు అనంతము విష్ణుచిత్తులు అతీ ముఖ్యములు. ఇతరు లెప్పుడో ఒకప్పుడు చేయగా, మంగళాశాసనము పెరియార్ శ్లోకములకు నిత్యము. భగవం ద్విషయమునకును, భాగవత విషయమునకును మంగళాశాసనము గానించుటచేత, ఉభయ శైవ త్వమును వృద్ధి పఱచుటకు శాఠిగామై, స్వరూపమును పల్లవింప చేసింది ఎప్పుడును నిద్రలేని గిత్తిమూరులను జూచి, కన్ను మూయక, మంగళాశాసనము చేయవలె నని పెరియార్ శ్లోకములు పలుమారులు పేర్కొనియున్నారు. నిరంతరయూరెమె యుక్తులైన ఆశ్వాదులు - మంగళాశాసనము అవశ్య కర్తవ్యముగా భావించినారు ఇట్లు శైవ భూతులందఱకును ఆవశ్యకముగా నుండు ఈ మంగళాశాసనమే స్వరూ పమునకు అనుగుణము భగవంతుని ప్రాప్తి నమీరించినపుడు - జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్యములు స్వయముగనే యుద్భవించును. అనుకూలులైన సహవాసులచే ఇవి ప్రాప్తించును ఉపేయమైన కైంకర్యమును స్వభాగముగ తిలంచువారు - ప్రతికూలురు. ఉపాయాంతిరములలో అవగాహించిన వారికి దేవాతాంతిర్యామియైన భగవంతుడు - ఉద్దేశ్యము. కర్మ, జ్ఞాన, భక్తులు - ఉపాయములు. భగవంతుని అనుభవించుట - ఉపేయము. ఉపాయాంతిరములను పరిత్యజించి, ప్రపత్తి గానించిన స్వప్రయోజనపరులకు అర్చావతారమైన సర్వేశ్వరుడు - ఉద్దేశ్యము. అతడే ఉపాయమని యెంచి, తాను చేయు ప్రపత్తి - ఉపాయము దేహాత్మాభిమానులు, స్వతంత్రులు, అన్య శైవ భూతులు భగవంత్ నిగ్రహమునకు పాత్రులు. వీరి పుణ్య పాప కర్మములు అనుభవించియే తీర్చదగినవి. ప్రపత్తి నిష్ఠులైన వారికి లక్ష్మీ పురుష తారముచేత ఇవి నశించును. సద్గుణ స్వభావ విశేషములు సదా

చాచ్యుని యనుగ్రహముచే పల్ల విశేషై, వృద్ధి నందును. ప్రపన్నుడు నివసించు ప్రదేశము ఆచార్య సన్నిధి, భగవత్సన్నిధియు. వచింప వలసినది ఆచార్య వైభవమును, స్వసిద్ధియును, గురువు పరంపరయు, ద్వయము సాధన రహస్యముగ అనుసంధించుకొనవలెను. పూర్వాచార్యుల శ్రీ మాత్రులు, త దనుగుఃకానుస్థానము - పరిగ్రహములు. అన్వైష్ణవ సహవాసము పరిత్యాజ్యము. ఆచార్య వచనముచే, శుశ్రూష చేయు విధము నెఱుగవలెను శాస్త్రములచే, శ్రుతులచే భగవంతునకు చేయు కైంకర్యము నెఱుగవలెను. ఇష్టము చేయుట, అనిష్టమును వర్జించుట యని కైంకర్యము రెండు విధములు. వర్ణాశ్రమములకు, ఆత్మకు అనుగుణముగ శిష్టావిష్టము లుండును. ఆత్మ స్వరూపమునకు ఉచితమైనవానిని చేయుట ఇష్టము. త ద్విరుద్ధాచరణము అవిష్టము. కైంకర్యము భక్తి మూలముగ కలుగవలెను. లేక - కేవల్యమునకు భంగము కల్గునేమో ననుభయముచే కలుగవలెను. కైంకర్యము చేయుట మహా ఫల మని మొంది, ఇతర ఫలముల నవేక్షింపకుండుట - కర్తవ్యము కైంకర్య స్థితి యందు జ్ఞాన దశ, వరణ దశ, ప్రాప్తి దశ, ప్రాప్త్యానుభవ దశ గును నాల్గు దశలు గలవు. ఈ నాల్గు దశలు కల్గిన పిమ్మట, పరమ గురుపార్థమైన కైంకర్య దశ కలుగును. జ్ఞాన దశలో - తత్త్వ హిత గురుపార్థము లందు తనకు గల అజ్ఞానమును పలుమారులు విస్మరింపవలెను. ప్రాప్తి దశలో - ఓర్వజాలని తనమును తెలియజేయవలెను అనుభవ దశలో - మనకు అనుభవించుటలో గల్గు ఆశను తెలుపవలెను. ఇట్లు చేయుట వలన, ఆయా దశలలో - స్వరూపమును ఉజ్జ్వలముగ చేయించినట్లగును. ప్రథమ దశలో - అజ్ఞానము తొలగును. రెండవ దశలో - అకించి న్యము తొలగిపోవును. మూడవ దశలో - అర్థి తొలగును. నాల్గవ

దశలో - అధినివేశము తొలగును. ఈ నాల్గు దశల వలె శక్తి, అశక్తి, జ్ఞానము, అజ్ఞానము అను నాలుగు గుణములును గలవు.

ఆచార్యుని కల్యాణ గుణములు జ్ఞానమునకు విషయము. ఆచార్యుని ఉల్లాసకరముగ జేయు కైంకర్యము శక్తికి విషయము. శాస్త్ర సిద్ధియు లగు ఆకృత్యములు చేయుట - అశక్తికి విషయము. ఆకృత్యకరణము, భగవ దపచారము, భాగవతాపచారము, అసహ్య పచారము - అని, నిషిద్ధము నాల్గు విధములు.

అకృత్య కరణ మనగా - ప్రాణులను హింసించుట, అయోగులను ప్రశంసించుట, సరస్త్రిలను పరిగ్రహించుట, పర ద్రవ్యాసహారము చేయుట, అసత్య భాషణము, అధత్య భక్షణము మొదలగునవి

భగవంతుని దేవతాంతరములతో సమముగ నెంచుట, రాసుకృష్ణా ద్యవతారములలో - మనుష్య సహితీయత్వ బుద్ధి చేయుట, వర్ణాశ్రమములకు తగని విధముగా భగవంతునకు పరిచర్యలు గావించుట, అర్చావతారములో ఉపాదాన ద్రవ్య నిరూపణము చేసి పరిహరించుట, స్వస్వాతంత్ర్య బుద్ధితో నుండుట, భగవంతునకు వ్రాహ్మములైన ద్రవ్యముల నపహరించుట - మొదలగునవి భగవదపచారము లగును

భగవ ద్ద్రవ్యమును తానే సాక్షాత్తుగా నపహరించుట, అపహరించువారికి సహాయ పడుట, వారి నుండి కొంత ద్రవ్యమును యాచించి కాని, యాచింపక కాని, - గ్రహించుట, అనాంకారముతో అర్థ కామ మూలముగ శ్రీవైష్ణవులకు చేయు విరోధము భాగవతాపచార మగును.

భగవ ద్విషయము, భాగవత విషయ మనియు, ఒక కారణము లేకయే అనూయ పొందుట, ఆచార్యుని యెడల ఆచారపటుని, ఆచార్య భక్తులైన సబ్రహ్మచారులయందు అనూయ కల్గి యుండుటయు - మొదలగునవి అసహ్యపచారిము లగును.

ఇది సంసార నివర్తక మగు ప్రతిపత్తితో - శ్రీమ దిష్టాక్షర మహా మంత్రము నుపదేశించునంతే సాక్షాదాచార్య శబ్ద వాచ్యము. సంసారి వర్తక మంత్రము లుపదేశించువానికి ఆచార్య పూర్తి లేదు.

ఇతర ఫలములలో అత్యున్నత మోక్షసాధనాన్వేషణలో అభిరుచి, ఆర్తి, అత్యంతాచార్యభిమానము, ఇతరుల ఉత్కర్షణములో అనూయ లేనివాడు - సచ్చిష్యుడుగా పరిగణింపనగును.

మంత్రము, దైవము, ఫలము, త దనుబంధమైన అనిద్యాది సృష్టి పూర్వక స్వస్వరూపావిర్భావము, ఇహలోకీక భోగములు - స్వర్గము ఆచార్యుడే యని యనుసంధించు వాడు - సచ్చిష్యుడు కానిది - ఆచార్యుని ఉపకారమును స్మరించుటయే. ఆచార్య స్మృతితో ఆరంభమై, భగవంతుని గూర్చి కృతజ్ఞతా స్మృతితో వూర్తి యగును. సచ్చిష్యుడు సదాచార్యునకు, సదాచార్యుడు సచ్చిష్యునకును ప్రియ హితములను వర్తింపజేయుగలరు. ఐనను, శిష్యుడు శేషభూతుడైనందున, శేషియైన ఆచార్యుని ప్రీతి సంపాదనలో అభి నిష్ఠుడై యుండును. ఆచార్యుడు పరిమ కృపావంతు డైనందున, శిష్యుని ఉక్షిచింపజేయుటకు ఉద్యుక్తుడైయుండును. కనుక, శిష్యునకు ప్రయోగమును, ఆచార్యునకు హితకరమును ప్రధాన మగును.

భగవంతునకు పరిమ భోగ్యముగ నుండు ఆచార్య విగ్రహము నందు శిష్యుడు విశ్వాసముతో నుండుట, భగవంతునకు మిక్కిలి

సుఖోల్లాసకర మగుటచే, ఇది భగవత్ ప్రైంకర్యముగ నుండును. ఆచార్యుని హృదయ సంతృప్తికై శిష్యుడు - భగవద్ద్రవ్యాపహారము, భగవత్ నివేదనము నడ్డగించుట, గురు మంత్ర దేవతా పరిభవమును మరిత్యజింపవలెను. సర్వ రక్షకుడైన భగవంతుని రక్షకత్వక్రమము ప్రపన్న పరితాణము' అను గ్రంథమున వివరింపబడినది. జీవించి యున్నంత కాలము శిష్యుడు ఆచార్యుని యందు కృతజ్ఞతతాను సంధానమును కలిగి యుండవలెను. ఇతరుల దోషములను ఆచార్యు యు నివేదించరాదు. దయానుగుణానుసంధానము వలన భయము తొలగును. భగవంతుడు రక్షకుడుగా నుండ, భయపడకుండుట వివేక కృత్యము. భగవంతుని పాదారవిందముల నాశ్రయించిన వారికి - భగవంతుడు అభయ మొసంగి, ఆయాశ్రమముని రక్షించును.

౧. త్రిపాద్విభూతి ప్రకరణ పాఠము -

భగవద్దయానుసంధానము అభయ హేతువు. అజ్ఞాత సుకృతముల ద్వారా భగవంతు డనుగ్రహించు నని శ్రీవిష్ణుధర్మము అను గ్రంథములోని లలితా చరితమున స్పష్ట మగుచున్నది. భగవత్ నిర్హేతుక విషయీకారమును తెలిసినవారు - నమ్ములై భగవత్ ద్వివయమున ప్రీతిగలవారగుదురు. అజ్ఞాత సుకృతము కల్గినను, అది పురుషార్థ హేతువు కాకాలదు. దానిని వ్యాజముగా కొని, యంగీకరించు భగవంతుడే పురుషార్థ హేతువు. భగవంతుడు భక్తుని నిర్హేతుకముగా అనుగ్రహించు నని, పాంచరాత్ర శాస్త్రములలో నొకటి యగు అహిర్బుధ్న్య సంహిత యందు చెప్పబడినది. భగవంతుని అనుగ్రహ శక్తి, తన దరి జేరినంతనే మోక్ష కాముడై, వివేకముతో - శాస్త్ర శ్రద్ధ గలవాడై, సదాచార్యుని తేరి, క్రమముగా సంసారమునుండి విముక్తిని పొంది, పరమ పదము జేరును. చేతనుని సుకృతమే భగవత్కృపకు కారణము. భగవంతుడు తన మజ్జించు నను దృఢ

విశ్వాసము గలవానిని - ఆ స్వామి - తప్పక రక్షించును. అందఱి విషయ మందును ఆ జగ న్నాథుడు శ్రద్ధగొనును అందువలన, ఆ భగవంతుడు అంతటను వ్యాపించి యున్నట్లు తెలియవలెను. ఆ పు మాత్మ సర్వ వ్యాపిగా నుండుట, వివిధ అవతారములు ధరించుట - చేతనుల నుద్దరింప జేయుటకే యని, జ్ఞానవంతులు గ్రహింపగలరు అది ఆ సర్వేశ్వరుని నిర్దోతుక జాయమాన కృపా కలాక్షము చేతనే గదా !

తామస భూయిష్ఠమైన భూమిపై నివసించునంత వఱకు - కర్మ స్మరణముచే భయము, కృపాస్మరణముచే ఆధములు కలుగుచుండుట పరిపాటి. అయినచో - ఆచార్యుని (గురువును) ఉపాయముగ స్వీకరించినచో, సదా నిర్భరుడై యుండవచ్చును నమూనాస్వారుల చరిణ కమలముల నాశ్రయించి, మధుర కవులును, భగవ ద్రామానుజుల సాదాబిందముల నాశ్రయించి కూరత్రాస్వారులును ధన్యతి గాంచిన విషయము - జగద్విదితమే గదా ! కావున చేశనునకు ఆచార్యాధిమానము ఆవశ్యక మనుట సుష్టము.

ఉపసంహారం

పరిమ కాదుణికు లగు విశ్వలోకాచార్యుల వారు ఈ రీతిగా - ఆచార్యములు, నిగూఢములు నగు తాత్త్విక విషయము లనేకము లను శిష్యు అష్టాదశ రహస్య గ్రంథములలో నిబంధించి, లోకమునకు మహోపకారిము గావించియున్నారు. కావున, అట్టి ఉపదేశములను విరంతిరము మననము చేసికొనుచు వాని వలన సస్సలములను పొందుట - సహృదయులెల్ల జకును పరిమ ప్రయోజనకరమైయున్నది.

“ప్రేమ్యాక్ష్మయితేమాసే తులాయాంశ్రవనోరితమ్

క్రిత్యష్టపాదకవయం లోకాచార్య మహం ఖిడే.”

కవి పండిత పరిచయము

డాక్టర్ : సముద్రాల రంగ రామానుజాచార్యులు

వీరి జన్మ స్థానము - గుంటూరు
జిల్లా, రేపల్లె తాలూకా, పెద్దవరసము
అగ్రహారము - జననము 5-8-1949.
విద్యాభ్యాసము 1) హైస్కూలు
చదువు S.S.L.C. వఱకు ధూళిపూడిలో
2) తిరుపతి ప్రాచ్యకళాశాలలో విద్యాన్
(65-66) 3 కొఱ్ఱూరు ఆంధ్ర గీర్వాణ

విద్యావీరమునందు - సాహిత్య విద్యా ప్రవీణ పుట్టిము తర్వాతక పంగీతము
(66-71).

విశేష గురువులు సాహిత్యములో - శ్రీయుతులు పేరి శ్రీరామమూర్తి
గారు, 'వేదార్థ విశారద' ధూళిపాళ రామచంద్రశాస్త్రిగారు, కష్టి శ్రీరామమూర్తిశాస్త్రి
గారు, శ్రీమాన్ రొంపిచర్ల శ్రీనివాసాచార్యులుగారు పంగీతములో - సుప్రసిద్ధ
వాయలీన విద్వాంసులైన తిరుపతి బొన్నారావుగారు వేదాంత దర్శనమున -
శ్రీమాన్ శ్రీభాష్యం అప్పలాచార్యులుగారు

ఉద్యోగములు 1) 1971-72 సంవత్సరములలో - ద్వారకాతిరుపతి
దేవస్థానమునకు తెందిన హైస్కూలులో సంస్కృత పండిత వదవి 2. కొఱ్ఱూరు
ఆంధ్ర గీర్వాణ విద్యా వీరము సంస్కృతి కళాశాలలో సంస్కృతాధ్యాపకులుగా
1973 జనవరినుండి కొనసాగుచున్నది

ఉపాధులు . సాహిత్య విద్యా ప్రవీణ, M.A. (వ్యాకరణము), Ph.D.
అలంకార శాస్త్రము, పంగీత సాహిత్యములందును, నాటక రచన యందును, అధి

నయమునందును అధిరుచి, అభివేళము. భారతీయ దర్శనములోని విశేషములను గ్రహించుటయందును, విశిష్టాద్వైత వేదాంత వైశిష్ట్యమును ఆకళిండుకొనుట యందును విశేష కృషి.

రచనా వ్యాసంగము . 1) సంస్కృత సాహిత్య కావ్య ప్రాముఖ్యమును గురించియు, జైన బౌద్ధాది నాస్తిక దర్శనములలోని యంతఃములను గురించియు, అలిండియా ఓరియంటల్ కాన్ఫరెన్సులలోను, మరియు కొన్ని వేదాలలోను వీరు అనేక ప్రకటనలను వదుర్చించిరి. 2) దార్శనిక విషయములకు, వేదాంత విషయములకు సంబంధించిన వీరి వ్యాసము లనేకములు - పత్రికలందును, విశేష సంచికలందును ప్రకటింపబడినవి. 3) భగవద్రామానుజుల వేదార్థ సంగ్రహమునకు అంధ్రానువాదమే గాక, త ద్వివరణము కూడ వీరిచే విరచింపబడినది. ఈ గ్రంథము - పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా మండపేటలో గల మెహర్ చైతన్య వికేతన్ క్రిష్టు వారు 1990 లో ముద్రించి, ప్రకాశింపజేసిరి. 4) 'హరిభక్తి సుధాకరము' అను నా రచన షూరారాతర్గతమైన 20 అధ్యాయముల గ్రంథమునకు వీరు తెలుగు వివరణమును వ్రాయగా, దానిని కొవ్వూరులో గల గొడియ మఠమువారు 1991 లగములో ముద్రించి, ప్రకటింపజేసిరి. 5) విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత వైశిష్ట్యసంగ్రహం అనగా వేదాంత కారికావళి అను సంస్కృత గ్రంథమునకు వీరు అంధ్రానువాదము, 'మిత్రం తోషిత' వ్యాఖ్యలు వ్రాయగా, గ్రంథమును మండపేటలో గల చైతన్య వికేతన్ బ్రహ్మవారు 1922 జూలైలో ముద్రించి ప్రకాశింపజేసిరి. వీరిచే రచింపబడి, నేటివఱకు అముద్రితముగా మున్న గ్రంథము రివి. 1) చైతన్య చైతన్య (సంస్కృత నాటకము ఇయ్యది - పూరి, మద్రాసు, రాజమండ్రి మొదలగు పట్టణములలో విద్యార్థులచే ప్రదర్శింపబడినది) 2) శ్రీనాథుని పల్నాటి పీఠ చరితమునకు - మాత్రాశంకరములో సంస్కృతానువాదము. 3) 'వైకుంఠ నాథ విలాసము' అను సంస్కృత శ్లోక ఆంధ్ర గేయ బద్ధమైన ఖండ కావ్యము. 4) భారతీయ వేదాంత సాంఖ్యిక సవ కోశము (సంస్కృతాంధ్రములలో రచింపబడినది.) 5) జైన బౌద్ధాది ఆస్తిక దర్శన కోశము (సంస్కృతాంధ్రాంగ్లములలో) 6) వైష్ణవ విశ్వాస ప్రాదుర్భావ విశాసములు (పారిశ్రామిక గనేషము) తెలుగులో ఇంకను వివిధ విషయములపై వ్రాయబడిన రచనలు మరియు రేడియో ప్రసంగములు - ఆరాధనా విజయవాద కేంద్రము ద్వారా వీరిచే అనేక

సంస్కృత ప్రసంగములు చేయబడినవి ప్రాప్తికి సంస్కృత పరిచయ కార్యక్రమము విరహింపబడుచున్నది.

శ్రీమాన్ కిషాంబి శ్రీనివాస రామానుజాచార్యులు

ఓరి జననము 1-7 1930. బన్య
ప్రాసము - తిరువతి. జననీ జనకులు -
జానకమ్మ, పెంకట నరసింహాచార్యులు
గారిలు విద్యాభ్యాసము - నెల్లూరు
నందరి వేద సంస్కృత కళాశాలలో
ఉభయ దేదాంబాధ్యయనము - విత్తి
పాడుల నన్నిదిలో. దీగ్రిలు - 1)
విద్యా ప్రవీణ 2) భాషా ప్రవీణ
3) ఎం. ఏ. (సంస్కృతము.)

ఉద్యోగము — నెల్లూరులో - వేద సంస్కృత కళాశాలాధ్యక్షులుగా
ఓర కాము పని చేసి, అటీవలనే ఉద్యోగ విరమణ గావించిరి.

రచనలు :- (ముద్రితములు) 1) ఈశ సందేశమ్ (సంస్కృత కావ్యమ్)
2) సంస్కృత భాషా ప్రవేశిక (వ్యాకరణము) 3) వైకుంఠనాథ వందాళిక
(స్తోత్రము) 4) శ్రీమ న్మహాశిలగిరీశ్వర (పెంజలకోన) సుప్రభాతము. 5)
స్వాగతమ్ (ఊడ కావ్యము) 6) హాహా హూహూ (విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి
నవలకు సంస్కృతానువాదము) 7) శ్రీభాష్య పారము - 1, 2 భాగములు 8)
శ్రీ భగవద్గీతామృతము - 1, 2, 3 భాగములు 9) శ్రీ గోదా సహస్ర కమలమూరికా
(శ్రీ గోదా సహస్ర నామ స్తోత్రము) 10) శిక్షవల్లి (మండికా వ్యాఖ్యానించుచు
'భక్తామృతమ్' మేగజైములో

అముద్రితములు :- 11) రత్నమాలా (డాక్టర్ : వెజవాడ గోపాలకెడ్డిగారి
పదన కవితకు సంస్కృతానువాదము) 12) శరణీ (అకిరి ప్రామాణ్యుగారి అంబు

పద్య కావ్యములకు సంస్కృత ఎద్యము వాదము) 13) బాదరాయణ హృదయము (బాదరాయణ, బోదాయణ, సంవాద రూపమున బ్రహ్మ సూత్రార్థ వివరణము నలుపుదు) 14) ఉపనిష చ్యుందికా (అంద్రమున ఉపనిషత్తులకు ప్రతి వదార్థ కావ్యరమణ గలది శాంకోగ్య, బృహదారణ్యకములు మనహా.)

శ్రీమాన్ మరింగంటి శ్రీరంగాచార్యులు

జననీ జనకులు - నాచ్చియూ
రియ్యె, అప్పారాధర్య దంపతులు
జన్మ తిథి 16-2-1933 జన్మం
ఉన గ్రామము - వేములవాడ
(ఎల్లి) కిరీంకర్ జిల్లా, విద్యా
భ్యాసము - వేదాంత వర్ధిని సం
స్కృత కళాశాల ఏటారాణాగ్,
హైదరాబాద్ చదివిన కాల
ముల . 1 వేదాంతము 2
వ్యాకరణము 3 న్యాయము
4 సాహిత్యము కాస్తాదారులు
శ్రీ ఉ వే శ్రీమాన్ కోయిల్

కందులై అప్పన్ కరకావ రామానుజాచార్యప్రాయము వారు [ఏటారాణాగు సంస్కృత
కళాశాలా సంస్థాపకులు, సుప్రసిద్ధ చతుర్భాష పండితులు.] ఉత్తీర్ణత నొందిన
పండితులు - 1. నవీన కర్క విద్యాన్ (మైసూరు విద్య వ్యూహ నభ మైసూరు
ప్రభుత్వము) 2 విశిష్టాద్యైక వేదాంత విద్యాన్ (వేద కాస్తాగమ విద్యుత్ సదస్సు-
తిరుమల) 3 సాహిత్య విద్యా ప్రవీణ. (ఆంధ్ర కళా పరిషత్తు - వార్తలు.)
4 వ్యాకరణ బి. ఓ. యల్. 5. సాహిత్య రత్న (ప్రయాగ హిందీ విద్యాలయ)
6. తెలుగు బి ఓ. యల్ 7. ఎం. ఏ (తెలుగు) 8. ఎం. ఏ. (సంస్కృతము.)
[4, 6, 7, 8 వంశ్యము గల డిగ్రీలు హైదరాబాదులో గల ఉస్మానియా విశ్వ
విద్యాలయమునకు పంపించిందివవి.]

సన్మానములు - దిరుదములు 1) హైమారు విద్య వృహానభ వీరిని

సవీని తిర్క విద్వాంసులుగా పరిగణించి, మహారాజావారి ద్వారా సన్మానము గావించినది. 2) వేదశాస్త్రాగమ వీరిని పరిష్టాద్యైత వేదాంత విద్వాంసులుగా పరిగణించి, ప్రతి సంవత్సరము సన్మానించుచున్నది. 3) హైదరాబాదులోని 1. సురభారతి, 2. సంస్కృతి తాషా ప్రచారిణీ పత్రిక - అను సుప్రసిద్ధ సంస్కృత సంస్థలు తెలుసు వీరిని మహా విద్వాంసులుగా గుర్తించి, సన్మానించినవి 4) అంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రాచ్య విజ్ఞాన పుస్తక భాండాగారము వీరిని గ్రంథ సంపాదకులుగా భావించి సన్మానించిగది. 5) విష్ణుదైత సద్భాంత ప్రచురిత సంఘము విజయవాడ కావారు వీరిని విశిష్ట మహా విద్వాంసులుగా తలచి సన్మానించినది. 6) నడిగడ్డపాలెమున గల శ్రీమహావిద్య వేదాంతాచార్య పీఠము వీరిని మహా విద్వాంసులుగా భావించి, ప్రతి సంవత్సరము సన్మానించుచున్నది. 7) వేమలవాడ, సిద్ధిపేట, యాదగిరి, పాలకొల్లు, నరసాపురము, కోటకొండ, సింహాచలము, భద్రాచలము మొదలగు పట్టణములలో గల దేవస్థానము లనేకములు వీరిని మహా సన్మానములుగా భావించి, సన్మానించినవి. 8) విజయవాడ, తిరుపతి, మహిషాష్టమము, రాజమండ్రి, గుంటూరు, పాలకొల్లు, పెంజుపాడు, విశాఖ పట్టణము, విజయ నగరము మొదలగు అనేక పట్టణములకు సంబంధించిన పాపాత్య ఆధ్యాత్మిక సంస్థ లనేకములు వీరి ఉపన్యాసము లేర్పరచి, 'ప్రవచన వాదస్పతి', 'మృత్యురోపన్యాసక', 'విశద వాక్యభామణి' ఇత్యాది నిరుదులతో గూడ వీరిని సన్మానించినవి. 9) హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదు ఇంకానగరములందును ఎల్లప్పుడు వీరియొ యొక సంస్థ పక్షమున, రామాయణ - మహాభారత - భగవద్గీతాదులకును, ముముక్షుత్వము, గీతాభాష్యము, రిరుప్పావై, భగవద్గీతాదులకును మొదలగువానిని సంబంధించిన వీరి ప్రసంగము జరుగుచుండును 10) హైదరాబాదులోని జీయర్ ఎడ్యుకేషన్ ట్రస్టు భవనమున - ప్రతి ఆదివారము వీరి భగవద్గీతాదులకు ప్రవచనము, శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామాయణ చిన్న జీయరుస్సావివారి వియమనమున జరుగుచున్నది 11) హైదరాబాదు రేడియో కేంద్రమున సుమారు 35 సంవత్సరముల నుండి వీరి సంస్కృత కావ్య గానముకాని, సంస్కృత కావ్య నాటక సంబంధము లగు ప్రసంగములుకాని ప్రసార మగుచున్నవి 11 సంవత్సరములనుండియు వీరి సంస్కృత పాఠములు కూడా ప్రసారము చేయబడుచున్నవి ఇది రేడియోవారి సన్మానము

వృత్తి - హైదరాబాదు నగరమునకు వరి శ్రీ పేంకపేళ-ర వేదాంబ
వర్ధిని సంకల్పిత కళాకాలలో 1952 నుండి వీరు - న్యాయ శాస్త్రాధ్యక్షులు
అధ్యాపనము చేయుచున్నారు

రచనలు :- 1. భాగవత రత్నములు [మరణాంత ప్రవచనం] 2. అలంకార
మకరంద [అంధ్ర ప్రభుత్వ ప్రాచ్య విశిష్ట పుస్తక శాంతాగార ప్రచురణ] 3. వివిధ
గ్రంథములకు పీఠికలు, కవిత్వ విశ్లేషణలు, వ్యాసములు అనేకములు

డాక్టర్ : చించాపట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు

పేరి జననము 6-10-1935 అస్సా
స్థానము - సరిపురిపాళు మూలార్
నగర్ తాలూకా, నల్లగొండ జిల్లా, ఆంధ్ర
జనకులు - తాలూకా ముక్కు వేంకటాచార్యులు
గారలు విద్యా వ్యాసంగము -
ప్రాథమిక దశలో మీరు తమ తండ్రిగారి
వద్ద శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయము తెలిసి
ఉన్నత విద్యాభ్యాసము - మార్కాపేట
ప్రభుత్వస్థాని పాఠశాలలో 1955 వ

సంవత్సరమున మెట్రిక్యులేషన్ (H.S.C) పరీక్షలో ఉత్తీర్ణత. ఉస్మానియా విశ్వ
విద్యాలయమున ఇంటర్ మీడియట్ 1958లో వి. ఏ 1961లో పరింగల్లో గల
ప్రభుత్వ శిక్షణాలయమున - బి. యాడి 1963లో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము
మున 1966 లో ఎం. ఏ. ఆనంతరము ఉద్యోగ నిర్వహణము.

అధ్యాపక వృత్తిలో 16 సంవత్సరములు. జూనియర్ లెక్చరర్ గా 10
సంవత్సరములు 1-1-81 నుండి 1986 మే వఱకు జిల్లాస్థాయిలో గల డాక్టర్
బాదుగుల రామకృష్ణారావు ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాలయందు అంధ్రోపన్యాసకు
లుగా, 1987 జూన్ నుండి 1989 జూన్ వఱకు - మహబూబ్ నగరులో గల

ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాలయందు అంధ్రోపన్యాసకులుగా పని చేసి, అటనుండి 1989 జూలైలో - విద్యాపాద నిల్దా ఆహూతు నందు గల పరిమితి లబ్ధి మరియు నైపు కళాశాలలో - 1989 జూలై నుండి అంధ్రోపన్యాసకులుగా పని చేయుచున్నారు

ఎరిశోధనలు - 'గుడిమెళ్ళ రామమూడు పట్టణల అంధివాక్యం' - సమగ్ర సరిశీలనము' అను అంశముపై పీఠ వి హెచ్.డి. పట్టమునకై ఎరిశోధక వ్యాసమును రచించి, 1985 అగష్టులో ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయమున సమర్పించి, 21-3-1985 తేదీక మౌలిక పరిశీలనకరము 'కాట్టరే' పట్టమును పొందిరి.

పీఠాంశములు :- అంధ్రటూము, మానసి, అనెధిత్వ, అక్షిప్త, ఉత్తర నివేదన మున్నగు పత్రికలలో - వివిధాంశములపై పీఠ వివరాలు వ్యాసములు కొన్ని ప్రచురితములైచు. వివిధ విషయములపై పీఠ ప్రసంగములు, స్థానిక వివరాలు అనేకములు - హైదరాబాదు రేడియో కేంద్రమునుండి ప్రసారమైన సంగీత సాహిత్యములందును, తాగవ ద్యాగవ సంగీతములందును, పీఠ అవస్థి మేందు

క్రిమాన్ నల్లాన్ పరవట్లల పరిష్కరములు

ఎరి అనెధిత్వ 1914 జన్మ స్థానము - అగ్గయ్యపేట ప్రాంతి రివా సము - విజయవాడ పరిమితి కాంధ్ర భాషలో ఉద్బంది అంధితిలు తర్క, వ్యాకరణ, అంధివాదా వేత్తలు సంగీత విద్యా నిపుణులు. వామలిన పద్మాంబులు వివిధాంశముల ధర్మలు. బ్రాహ్మణ దీప్య ప్రబంధాధ్యయన తప్పిరులు 'సంగీ. సాహిత్య కళాని' వివిధాంశములు.

త్యాగరాజ చరిత్రము, నారాయణ శతకము, వికల మోక్షము మున్నగు వీరి తెలుగు కావ్యములును, 'నరసింహ కాండవమ్' అనునొక హరికథయు, ఖా ప్రళంస, చంద్రకా ఖీడశత్రుము, వాళా చరితము, రామాయణ కథాయాం ద్వపదేశాః మొదలగు వీని గ్రంథములును - పండిత ప్రళంసలకు సాత్రములై నవి. షేమేంద్రుని కళా విభాసమున కనువాదము, సింహావలోకనము (సంస్కృతము), శ్రీనివాస కల్యాణము, రామకృష్ణ పరమహంస, వరదాభ్యుదయము (హరికథలు), విప్రనారాయణ (యక్షగానము) మున్నగువని ముద్రణ తాగ్యమును బొందవలసి యున్నవి.

వాట్యకళ, గానకళ మొదలగు పత్రికలలో - వీరి నంగీత సాహిత్య వ్యాసము లనేకములు ప్రకటించబడినవి. త్యాగరాజు, రామదాసు, గోదాదేవి మొదలగు వీరి హరికథా కాండములు శ్రోతలను తన్మయుల గావించుచు, కొన్నిచోడ బడుచున్నవి.

ఫిదేలు వాద్యములో అపేతు కళాచలము పెద్ద పెద్ద నళలలో వీరి ప్రసిద్ధ వాద్యములు, సోలో కేరీలు అనేకములు జరిగినవి. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నంగీత అకాడమీ పక్షమున వీరు పెక్కు కాలపులో నంగీతమును గూర్చి ఉపన్యాసము లొనంగిరి. 1982 దిసెంబరులో - మద్రాసు మ్యూజిక్ అకాడమీలో - నంగీతోత్సవమున విద్య త్పరిషత్తులో - నంగీతమును గుఱించి తమిళ భాషలో ప్రసంగించి, శ్రోతల ఎన్నవలను బొంది, ఘన సన్మానము వందిరి.

కవిత్రేష్వర పురము జమిందా రగు శ్రీ S. B. P. B. K. శత్యనారాయణ రావుగారి కోరికను పురస్కరించుకొని మాలివికాగ్నిమిత్రామ్, మేళు నందేశమ్, వాల్మీకి రామాయణమ్ లకలు, రఘువంశానుసారముగా రామ చరితమ్, త్యాగరాజ చరితమ్ - మొదలగు సంప్రదిండు హరికథలను వీరు సంస్కృతమున రచించిరి. ఇవి అనితర సాధ్యములు.

దాక్షిణ్య : తట్టు విజయరాఘవాచార్యులు

జననము - 3-6-1959 జన్మ స్థానము - కృష్ణాజిల్లా, చిర శ్రీరంగ పురము జనపీ జనకులు - వేంకట నరసమ్మ, గోపాలకృష్ణమాచార్యులు గారలు విద్యాభ్యాసము :- కృష్ణాజిల్లా - జగ్గయ్యపేట జిల్లాపరిషత్తు ఉన్నత పాఠశాలలో

పదమవ తరగతి వఱకు, అనంతరము 1967 వఱకు ఉద్భిగూహులు సంస్కృత కళాశాలలో విద్యాభ్యాసము - సాహిత్య విద్యా ప్రవేశంలో ఉత్తీర్ణత. 1981 నుండి 1983 వఱకు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమునందు పర్యవసాన విధాగమన అధ్యయనము, సంస్కృతములో ఎం. ఏ. డిగ్రీ స్వీకరణము.

పరిశోధన వ్యాస రచనలు :- (1) 1984 నుండి రెండవది వేంకటేశ్వర సంస్కృత విద్యాపీఠమునందు విశిష్టాధికార దర్శనమున పరిశోధనము. తత్పూర్వకము, తరువాత - 'తత్త్వ వాచిత్వ' విరుద్ధాలంకారములు, రాష్ట్రపతి విఘ్నానాథ గ్రహీతలు పగల శ్రీమాన్ N S రామానుజాచార్యుల వారి పర్యవేక్షణమున 'వేదార్థ సంగ్రహ' పరిశోధనకు 'మధ్యయుగం' అను పరిశోధన వ్యాసమును రచించి, Ph. D. డిగ్రీ విముక్తమై రాష్ట్రీయ సంస్కృతి పరిషత్తునుండి 9-10-1986 తేదీన సమర్పించిరి. (2) అతివైదిక ఓరియంటల్ కాలనెస్సు కై నాటనందు - 'ఆత్మ విచారము' అను పరిశోధన వ్యాసమును సమర్పించిరి. (3) ఆంధ్రప్రదేశ్ పరిశోధన కాలనెస్సు సెంటర్ లో - 'ఆత్మ' మోక్షసాధనకై వివిధాధికారము' అను కీర్తికావ్యమును వ్యాసమును సమర్పించిరి.

పరిశోధనము - 'విశిష్టాధికారము ఆంధ్రాదాన యోగిదాన' అను - 'ఆంధ్రాదాన' విశిష్టాధికారము' అను విషయముపై ఇటీవల పరిశోధన చేసిరి.

సంపాదకత్వము - శ్రీమాన్ విశిష్టాధికారము పరిశోధనకు అంధ్రాదానమునందు 'వేదార్థ సంగ్రహము' అను సంపాదకత్వమును పరిశోధన, వ్యాస 'ఆంధ్ర వేదార్థ సంగ్రహ' మను పేర లో, ఏ ఏ వారి ఆధ్వర్యమున 1986 లో ప్రకటించిరి.

వ్యాసము - శ్రీ యామునాచార్యులవారి 'గీతార్థ సంగ్రహము'నకు వ్యాసమును రచించిరి.

అనువాదము - (1) భక్తిపీఠము (2) ఆత్మకరీ ఆంధ్ర హాసాత్మకము (3) నవీనం బ్రహ్మ (4) లక్ష్మీ పురుషారథ వైభవము (5) విశిష్టాధికారము

(6) తల్లిప్రేమ అను సంస్కృత వ్యాసములు, వానికి అంద్రానువాదములు సరిచే రచించినవి.

సంస్కరణము :- (1) శ్రీనివాస రామవ విరచిత మగు 'రామానుజ సిద్ధాంత సంగ్రహా' (2) శ్రీ వార్య వరదాచార్య విరచిత మగు 'రామానుజ సిద్ధాంత సారా' (3) శ్రీకృష్ణ తాతాచార్య విరచిత మగు 'జిత్య చంద్రికా' అను సంస్కృత గ్రంథములు వీరిచే సంస్కరింపబడి, ముద్రణకు సిద్దమై యున్నవి. (4) మదవేరం శ్రీనివాసాచార్యులవారి జ్ఞాన రత్న ప్రకాశికా (5) శక్తి దివ్యజమ్ అను సంస్కృత గ్రంథములును (6) నాయామాత్యా భాష్యమ్ (7) 'శరణాగరి శబ్దార్థ విచారా' (8) 'ప్రవర్త్యనుసారాత్మక విచారా' అను సంస్కృత ప్రకరణ గ్రంథములును (9) కుద్దనత్త రామానుజాచార్యులవారి 'రహస్యత్రయ మీమాంసా భాష్యమ్' అను సంస్కృత గ్రంథమును - ఇప్పుడు వీరిచే సంస్కరింపబడుచున్నవి

ఆంగ్ల వ్యాసములు - (1) క్రియేషన్ ఆఫ్ ది వరల్డ్ (2) గాడ్ ఆండ్ సోల్ (3) డాక్టరిన్ ఆఫ్ విష్ణుద్వైత - అనునవి వీరి ఆంగ్ల వ్యాసములు.

ఉద్యోగము - రాష్ట్రీయ సంస్కృత సంస్థానము - న్యూఢిల్లీ వారికి నిర్వహించబడిన ఇంటర్వ్యూలో వీరు 'నెలక్ష' అయి, తిరుపతిలో కేంద్రీయ సంస్కృత విద్యా పీఠమున, విశిష్టాధ్యైత విభాగమునందు 31-7-1987 తేదీన ఉపవ్యాసముగా నియుక్తులైరి. ఇప్పటి విద్యా సంస్థ - 'రాష్ట్రీయ సంస్కృత విద్యా పీఠ' మనుచేర వ్యవహరింపబడుచు, విశ్వ విద్యాలయ ప్రతిపత్తిని పొంది యున్నది.

స వ ర ణ లు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
4	18	యనగల	యనంగ
10	10	ఐభవంగళలు	ఐభవంగళము
12	3	ల్యాహూపము	పూహూపము
12	21	భగవానుడే	భగవానుడే
11	10	అనుభూతములకే	అనుభూతములే
13	17	పద్యమందు	పద్యమందు
13	20	తాళస్వరస్వ	తాళస్వరస్వరస్వ
17	15	క్షీరస్వరూపము	క్షీరస్వరూపము
17	17	క్షీరస్వరూపము	క్షీరస్వరూపము
20	20	ఏ సాషాణ	ఏ సాషాణ
31	15	క్రద్ధాకువులై	క్రద్ధాకువులై
38	15	గట్టును	గట్టును
38	19	అందుకొని	అందుకొని
41	6	క్రితయే	క్రితయే
41	9	తెన్నూతురు	తెన్నూతురు
41	15	ఓన్నాను	ఓన్నాడు
42	19	నివృత్త్యనే	నివృత్త్యాత్మనే
43	23	పిద్ధాధికాదుల	పిద్ధాధికాదుల
46	22	అనుగ్రహమును	అనుగ్రహము
58	2	కొటికిలాడగా	కొటికినలాడగా

పుట	పంక్తి	ఆచ్చు	బిష్పు
58	(చివరి)	నమప్పిచే	నమప్పించి
59	4	ఆనంది ఎజీసి	ఆనందింపజీసి
59	20	భగవదాథనో యుక్త	భగవదాథనో ప ముక్తి
60	7	పానములను	పానములను
61	16	సలాధ్యాయమున	సలాధ్యాయమునకు
61	16	నందిందించును	నందిందించిన
62	3	పేరులు	పేరులు
63	25	తెలిసికొనుట	తెలిసికొనుట.
66	9	విశేషమును	విశేషమును
71	10	యాన్యవృద్ధిపీ కరీం	యాన్యవృద్ధికరీం
72	25	చేతనా చేతనములు	చేతనా చేతనములు
72	25	వానికి	వానికి
76	4	విశేషముగా	విశేషముగా
77	10	విశేషములే	విశేషముల్
78	9	విశేషము	విశేషము
81	9	అవకాశం	అవకాశము
83	4	అప్రితి	అప్రితి
84	2	అన్ని	అన్ని
86	3	యన్నాము.	యన్నాము.
94	21	నమాథానము	నమాథానము.
109	14	రూపముగను	రూపముగను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
109	21	శిషి	శిషి
111	15	ముక్తిదాసి	ముక్తిదాసి
118	20	విశేష	విశేష
120	21	సందేహ	సందేహ
151	6	జగజ్జన్య	జగజ్జన్య
172	15	సంచరించు	సంచరించు
179	6	స్వర్ణనమ	స్వర్ణనమ
179	12	లేవని	లేవని
186	16	సర్వవ్యాప్తి	సర్వవ్యాప్తి
191	13	నిరు	నిరు
192	21	నిరు	నిరు
193	12	క్రి. శ	క్రి. శ
194	2, 3	నాయకువిశము	నాయకువిశము
199	4, 5	భగవత్త్వము	భగవత్త్వము
202	14	ప్రతిపాదించిన	ప్రతిపాదించిన
209	7	స్వరూపిని	స్వరూపిని
211	14	కష్టపాదులు	కష్టపాదులు
212	2	కొండె	కొండె
213	11	నైష్ఠిక	నైష్ఠిక
235	22	రూపమై	రూపమై
237	7	యన్నది.	యన్నది.